

INŠTITUT ZA SOCIOLOGIJO IN FILOZOFIJO PRI UNIVERZI V LJUBLJANI

T I S K I N P U B L I K A

Po anketi o masovnih komunikacijskih sredstvih

Ljubljana, avgusta 1964

Franc Četinc

V S E B I N A

	stran
I. Uvod	1
II. Kako največkrat zvemo za najpomembnejše dogodke?	2
1. Po radiu ter iz časopisov in revij	7
2. V družbi, iz razgovorov z znanci in prijatelji ter iz družinskih pogovorov	32
III. Katere časopise redno berete?	51
1. Delo, Večer in Ljubljanski dnevnik	56
2. TT, Vjesnik u sredo in Pavliha	87
3. Lokalni časopisi, Kmečki glas in Delavska enotnost	128
4. Mladina	136
5. Nedeljske izdaje dnevnikov	137
6. Komunist	137
7. Tovarniški, komunski časopisi	138
8. Polet	139
9. Frimoski dnovnik	140
10. Naši razglodi	140
IV. Kako prebiramo časopise?	141
1. Bralske navade	147
2. Ljudje, ki sploh ne bere časopisov	155
V. Časa je v časopisih preveč in časa je v njih premalo?	161
VI. Pregled najvažnejših ugotovitev	174
1. Tisk je premalo razširjen	175
2. Kako zvemo ljudje za najpomembnejšo dogodka?	176
3. Katere časopise berejo ljudje?	178
4. Kako berejo časopis?	180
5. Kde sploh ne bere časopisov?	180
6. Časa je v časopisih preveč in časa je v njih premalo?	181
VII. Opombe	183
VIII. Uporabljena literatura	185
IX. Priloge:	
Seznam registriranih časopisov s podatki o nakladah	

SEZNAM GRAFIKONOV

Štev. grafova:	stran
I. Radio ter časopisi in revije - najpogostejša vira informacij o najpomembnejših dogodkih, ki zanimajo nad 14 let stare Slovence - po njihovi poklicni strukturi	11
II. Radio ter časopisi in revije - najpogostejša vira informacij o najpomembnejših dogodkih, ki zanimajo nad 14 let stare Slovence - po njihovi izobrazbi in spolu	17
III. Radio ter časopisi in revije - najpogostejša vira informacij o najpomembnejših dogodkih, ki zanimajo nad 14 let stare Slovence - po njihovem zakonskem stanu in spolu	23
IV. Radio ter časopisi in revije - najpogostejša vira informacij o najpomembnejših dogodkih, ki zanimajo nad 14 let stare Slovence - po številu njihovih funkcij in včlanjenosti v družbenopolitičnih in drugih organizacijah	27
V. Radio ter časopisi in revije - najpogostejša vira informacij o najpomembnejših dogodkih, ki zanimajo nad 14 let stare Slovence - po strukturi vira dohodkov njihovega gospodinjstva	33
VI. Razgovori v družbi, z znanci in prijatelji ter družinski razgovori kot vira informacij o najpomembnejših dogodkih, ki zanimajo nad 14 let stare Slovence - po njihovi starostni strukturi	37
VII. Razgovori v družbi, z znanci in prijatelji ter družinski razgovori kot vira informacij o najpomembnejših dogodkih, ki zanimajo nad 14 let stare Slovence - po njihovi poklicni strukturi	41
VIII. Razgovori v družbi, z znanci in prijatelji ter družinski razgovori kot vira informacij o najpomembnejših dogodkih, ki zanimajo nad 14 let stare Slovence - po strukturi njihove izobrazbe	45
IX. Bralci Dela, Večera in Ljubljanskega dnevnika v starostni strukturi vseh nad 14 let starih Slovencev, ki berejo časopise	59
X. Bralci Dela, Večera in Ljubljanskega dnevnika v poklicni strukturi vseh nad 14 let starih Slovencev, ki berejo časopise	63
XI. Bralci Dela, Večera in Ljubljanskega dnevnika v kvalifikacijski strukturi vseh nad 14 let starih zaposlenih Slovencev, ki berejo časopise	69
XII. Bralci Dela, Večera in Ljubljanskega dnevnika v izobrazbeni strukturi vseh nad 14 let starih Slovencev, ki berejo časopise	77

Štev.
graf.:

str:

XIII.	Bralci Dela, Večera in Ljubljanskega dnevnika v starostni družbenopolitično aktivnosti vseh nad 14 let starih Slovencev, ki berejo časopise	81
XIV.	Bralci TT, Pavliha in VUS v starostni strukturi vseh nad 14 let starih Slovencev, ki berejo časopise	89
XV.	Bralci TT, Pavliha in VUS v poklicni strukturi vseh nad 14 let starih Slovencev, ki berejo časopise	93
XVI.	Bralci TT, Pavliha in VUS v izobrazbeni strukturi vseh nad 14 let starih Slovencev, ki berejo časopise	97
XVII.	Bralci TT, Pavliha in VUS po strukturi včlanjenosti v družbenopolitičnih organizacijah vseh nad 14 let starih Slovencev, ki berejo časopise	105
XVIII.	Bralci lokalnih časopisov, Kmečkega glasu in Delavske enotnosti v starostni strukturi vseh nad 14 let starih Slovencev, ki berejo časopise	111
XIX.	Bralci lokalnih časopisov, Kmečkega glasu in Delavske enotnosti po poklicu in spolu vseh nad 14 let starih Slovencev, ki berejo časopise	117
XX.	Bralci lokalnih časopisov, Kmečkega glasu in Delavske enotnosti v izobrazbeni strukturi vseh nad 14 let starih Slovencev, ki berejo časopise	121
XXI.	Bralci lokalnih časopisov, Kmečkega glasu in Delavske enotnosti glede na rezidenco vseh nad 14 let starih Slovencev, ki berejo časopise	125
XXII.	Bralci lokalnih časopisov, Kmečkega glasu in Delavske enotnosti po številu njihovih funkcij in včlanjenosti v družbenopolitičnih in drugih organizacijah - vseh nad 14 let starih Slovencev, ki berejo časopise	127
XXIII.	Bralci lokalnih časopisov, Kmečkega glasu in Delavske enotnosti po strukturi tipa naselja vseh nad 14 let starih Slovencev, ki berejo časopise	133

I. U V O D

Iz obilnega gradiva, zbranega iz Ankete o masovnih komunikacijskih sredstvih marca 1962, je zajela naša analiza samo izsek, ki se nanaša na časopise. Zaenkrat ostaja analiza na ravni deskripcije, ker je pač jasno, da je treba zbrane podatke najprej obdelati in jih opisati in da je šele zatem mogoča globlja analiza, ki naj išče tudi globlje vzročne zveze. Kolikor smo to poskušali že sedaj, namreč v pregledu najvažnejših ugotovitev, je to samo poizkus, ki bo rabil kasnejšemu poglobljanju, ko bomo primerjali tudi rezultate nekaterih drugih raziskav.

Ker so bili v dosedanjih interpretacijah ankete že natančno opisani tako namen ankete, vsebina vprašanj kot tudi metodološki prijem pri obdelavi podatkov, se nam ne zdi potrebno, da bi to ponavljali. Treba je upoštevati, da sodi tudi ta interpretacija v sklop širše raziskave, katere namen in metodo je mogoče pojasniti kompleksno, ne pa iztrgano v okviru take parcialne analize.

Problematiko, zaobseženo z vsakim izmed anketnih vprašanj, smo skušali opisati v uvodnem delu vsakega izmed poglavij, pri čemer smo se le bežno dotaknili socioloških, psiholoških, zgodovinskih in drugih vidikov, v prepričanju, da se bo treba ob nadaljnji analizi ugotovitev ankete še bolj poglobiti v ta in druga vprašanja.

II. KAKO NAJVEČKRAT ZVEMO ZA NAJPOMEMBNEJŠE DOGODKE?

Za kaj se človek zanima, kateri dogodki so zanj najpomembnejši, to je odvisno od več činiteljev. V moderni družbi, v pogojih, ko se že odvijajo procesi integracije človeštva, kar je pogojeno z razvojem proizvodjalnih sil in s procesi delitve dela, se območje dogodkov, ki utegnejo zanimati človeka, širi daleč preko ožjih regionalnih meja. Moderna družba pa seveda ni homogena, v njej so še cela območja, večja ali manjša, ki so komunikativno slabo povezana z ostalim svetom in kjer se območje dogodkov, ki zanimajo ljudi, ne širi daleč preko lokalnih meja. To je v zvezi z neenakomerno razvitostjo proizvodjalnih sil, kar ima spet za posledico višjo ali nižjo stopnjo kulture.

Zgodovinsko gledano je šel razvoj komuniciranja od neposrednega, ki seveda živi še naprej ob masovnih komunikacijah, k čedalje bolj posrednemu - množičnemu. V srednjem veku je bila sposobnost branja in pisanja omejena na ozek krog ljudi, na plast vladajočih. Toda tudi za maloštevilno izobraženstvo, ki je lahko bralo napisana sporočila, je bil svet majhen, če ga primerjamo z današnjim, saj je segal le od Londona do Konstantinopla. Večina neukega, nepismenega prebivalstva je bila dosegljiva samo prek ustnih sporočil. V pogojih patriarhalne razdrobljenosti so se dogodki, ki so zanimali večino ljudi, odigravali v neposredni bližini, v primarnih skupinah. Tudi že tedaj, ko so izhajali prvi periodični časopisi, ki jih seveda sploh ni mogoče primerjati z današnjimi, so ljudi zvedeli za najvažnejše dogodke, ki so jih zanimali, prej od ust do ust kot pa iz časopisa.

Razvoj proizvodjalnih sil je privedel od čedalje večje delitve dela, ki so ji meščanske revolucije odstranile še zadnje ovire. Za razvoj množičnih komunikacijskih sredstev je važno predvsem naslednje: uvedba osnovnega ljudskega šolstva, izboljšanje življenjskega standarda in postopno uvajanje splošne volilne pravice. Obenem z industrializacijo, ki je zahvaljujoč številnim izumom v tiskarstvu omogočala stalno izpopolnjevanje tiskarstva in njegove tehnike, so ti trije pogoji omogočili hitro razširitev tiska in kasneje še drugih medijev (radio, televizija) množičnega komuniciranja. Sodobna množična komunikacijska sredstva so se tako razvila, da lahko posredujejo celo lokalne novice hitreje kot pa ustno komuniciranje.

Tisk, radio in televizija prevzemajo seveda samo del družbenega komuniciranja, čeprav so v moderni družbi čedalje boljše pogoj sporazumevanja. Sodimo pa - z enkrat le arbitrarno -, da so množična komunikacijska sredstva najpomembnejši vir informacij o najpomembnejših dogodkih, ki ljudi zanimajo. Zlasti v velikih urbanističnih naseljih

ne more biti drugega kanala, po katerem bi ljudje hitreje zvedeli za najpomembnejše dogodke, pogosto celo, kadar gre za lokalne dogodke v sosesčini. Domnevamo, da so drugi kanali, ki jih vključuje anketno vprašanje in po kateri ljudje največkrat zvedo za najpomembnejše dogodke, kot so razgovor v družbi in s prijatelji, razgovor v družini itd., dosti počasnejši vir informacij, ki se omejuje na ožje življenjsko okolje; kolikor pa zajema dogodke s širšega območja, so to le interpretacije dogodkov, o katerih so že prej poročali tisk, radio in televizija, ali pa gre za resnične oziroma nerresnične dogodke, ki iz kakršnihkoli razlogov širši javnosti niso bili posredovani. Mogoče je tudi, da je za nekatere ljudi najvažnejši dogodek nekaj, o čemer ni mogoče zvedeti drugače kot v neposrednem razgovoru.

Praden začnemo analizirati odgovore na anketno vprašanje: KAKO NAJVEČKRAT IZVESTI ZA NAJPOMEMBNEJŠE DOGODKE, KI VAS ZANIMAJO? so je treba ustaviti pri nekaterih pripombah. Predvsem je treba vedeti, da prepušča vprašanje subjektivni oceni anketiranca, kaj je zanj najpomembnejši dogodek. Ali so imeli anketiranci v mislih take dogodke, ki so bili tudi objektivno najvažnejši, tega seveda analiza ne more ugotoviti. Prav verjetno pa je, da so anketiranci imeli v mislih predvsem take najvažnejše dogodke, ki jih zanimajo.

To, kako zvedo ljudje za najpomembnejše dogodke, je odvisno tudi od intenzivnosti zanimanja, če bi vprašali ljudi v času vznurljivih dogodkov, ko je zanimanje zelo veliko, bi marsikdo navedel radio kot tisti kanal, po katerem je zvedel za najpomembnejše dogodke, četudi ga je sicer redno informiral o najpomembnejših dogodkih dnevni časopis ali revija, če gre za ozko specializiranega strokovnjaka, za katerega je najpomembnejši dogodek kako novo odkritje v njegovi stroki. V času vznurljivih dogodkov okrog Trsta so ljudje zvedeli za najpomembnejše dogodke samo prek radia, ker niso strpeli, da bi čakali na časopis. Da bi se čimbolj mogoče zavarovali pred takimi možnostmi, anketa vprašuje anketirance, kako največkrat zvedo za najpomembnejše dogodke, ki jih zanimajo, torej ne samo nekajkrat, v krajšem časovnem obdobju, marveč največkrat, se pravi v daljšem časovnem obdobju.

Po odgovorih na to vprašanje je seveda težko soditi, da ljudje tudi redno bere časopis ali poslušajo radio, če so to-taga navedli kot kanal, po katerem največkrat zvedo za najpomembnejše dogodke, ki jih zanimajo. Tukaj so možna odstopanja. Mnogi ljudi redno bere časopise in hkrati poslušajo radio. V tem primeru bodo skoraj gotovo zvedeli za najpomembnejše dogodke s področja zunanje politike najprej po radiu. Dopustiti pa je treba tudi možnost, da celo ljudje, ki so navedli, da zvedo za najpomembnejše dogodke iz družinskih razgovorov ali v družbi, redno bere časopise ali poslušajo radio. To je zlasti mogoče

v primeru, kadar gre za ljudi, za katere so najpomembnejši taki dogodki, o katerih časopis sploh ne piše ali pa jih tisk interpretira drugače, kot pa to želijo ali verjamejo nekateri ljudje. Nekdo, na primer, zve iz razgovora s prijateljem, da bodo kmetom odvzeli gozdove. To je zanj najpomembnejši dogodek, v katerega tudi verjame. Otonem pa ne verjame ali pa ne razume članka v časopisu, ki pojasnjuje, da ne gre za podržavljanje gozdov, pač pa samo za podružbljanje zasebne gozdne proizvodnje.

Na vprašanje: Kako največkrat izveste za najpomembnejše dogodke, ki vas zanimajo? so anketiranci odgovorili takole:

1. po radiu	45,0
2. iz časopisov in revij	28,0
3. v družbi in v razgovorih z znanci in prijatelji	15,0
4. iz družinskih razgovorov	2,0
5. po televiziji	1,0
6. uradno, v službi	0,6
7. na kakšen drug način	0,6
8. na sestankih in predavanjih	0,2
9. iz filmskih tehnikov	(4) x

(x pomeni, da je v odgovarjajoči kategoriji v oklepaju navedeno absolutno število, ki ga ni mogoče izraziti z relativnim številom).

(Seštevek vseh kategorij ne da 100 odstotkov iz dveh razlogov: ker niso izrazili v odstotkih kategorij bralcev do 1 odstotka in ker je 7 odstotkov anketirancev v kategoriji neopredeljenih).

Kaj nam povedo podatki o kanalih, po katerih ljudje največkrat zvedo za najpomembnejše dogodke, ki jih zanimajo?

1. Na prvem in drugem mestu so radio, časopisi in revije. To je tudi razumljivo, saj gre za kanale, ki so nastali kot potreba moderne družbe, kjer so vprašanje, ki zanimajo ljudi, tematsko in geografsko čedalje širša. To pomeni, da so ljudje čedalje bolj navezani na socialne, se pravi najhitrejšie posredovalce informacij o važnih dogodkih. To velja tudi v Slovenijo, čeprav pri nas radio in tisk (zlasti tisk) zastajata za večino zahodnih držav.
2. Zelo visok je odstotek anketirancev, ki so navedli, da zvedo za najpomembnejše dogodke v družbi in v razgovoru z znanci in prijatelji. To, da se 15 odstotkov Slovencev nad 14 let še umeraj informira o najpomembnejših dogodkih na tak način, dopušča dvoje: prvič, da se zanimanje teh ljudi onejuje na ožje življenjsko okolje, o čemer množična komunikacijska sredstva ne informirajo, in

drugič, da se nekateri ljudje ne zadovoljujejo z interpretacijo dogodkov v časopisu oziroma radiu, ampak verjamejo bolj interpretacijam, ki jih slišijo v razgovorih v družbi, oziroma, intimnih pogovorih med znanci in prijatelji. Potemtakem ni nujno, da v to kategorijo ljudi štejemo samo tiste, ki ne poslušajo radia, oziroma, ki ne bere časopisov in revij.

3. Slabši kategorija Slovencev nad 14 let (2 odstotka), ki zve za najpomembnejše dogodke, kateri jih zanimajo, iz družinskih razgovorov. Z napredkom naše družbe bo ta kategorija ljudi zmeraj malčštevilnejša. Domnevamo, da gre v veliki meri za kmečke družine v zaostalejših krajih, kjer so se še najbolj ohranili patriarhalni otonosi. V takih družinah, ki so zaprte vase, torej komunikativno slabo povezane s širšim svetom, je po navadi družinski glavar tisti, ki informira družinske člane o najpomembnejših dogodkih. Ni pa nujno, da je to zmeraj družinski poglavar. Možno je, da gre tudi za družine v zaostalejših krajih, v katere prodrejo vesti o najpomembnejših dogodkih prek otrok, ki so zaposleni v mestu in ki običajno obiskujejo starše.
4. Na petem mestu je televizija, po kateri zve za najpomembnejše dogodke le 1 odstotek Slovencev nad 14 let. Potemtakem je to nepomemben medij, ki v procesu družbenega komuniciranja še nima kake pomembne vloge? Da se ne bi prenaglili z odgovorom, je treba takoj povedati, da je bila Anketa o množičnih komunikacijskih sredstvih izvedena marca 1962, torej v času, ko je bilo v Sloveniji manj kot 10.000 televizijskih sprejemnikov (leta 1960 - 3.444, leta 1961 - 10.481), medtem ko jih je bilo lani - 34.502 in letos že nad 50.000.
5. Drugi kanali niso pomembni. Celo sestanki postajajo vedno manj oblika informiranja občanov, ampak bolj in bolj oblika, prek katere občani odločajo o družbenih zadevah. Precej velik je odstotek neopredeljenih. To preseneča še zlasti zato, ker je vprašanje dopuščalo še posebno kategorijo "na drug način", česar pa anketiranci, ki se niso mogli ali hoteli opredeliti za katerega izmed drugih kanalov, niso izrabili.

V nadaljnji analizi bomo ostali samo še pri štirih kanalih, po katerih ljudje največkrat zvedo za najpomembnejše dogodke, ki jih zanimajo: radiu, časopisih in revijah, razgovorih v družbi in z znanci oziroma prijatelji ter družinskih razgovorih. Izhajali bomo iz predpostavke, da so kanali razporejeni takole:

Radio	Časopisi in revije	Družba, znanci in prijatelji	Družina
-------	--------------------	------------------------------	---------

Kanale, po katerih ljudje največkrat zvedo za najpomembnejše dogodke, ki jih zanimajo, smo razporedili od leve proti desni, kakor se zmanjšuje njihova pomembnost. Omejiti jih je mogoče tudi samo na dva kanala: sodobnega in klasičnega po izvoru. Slednji včasih spet pridobi na pomembnosti, vendar le, kadar vladajo izredne razmere, na primer v pogojih centraliziranega državnega sistema, ko so množična komunikacijska sredstva predvsem le propagator sklepov centralnih državnih organov in ob ostri cenzuri v vojni ali miru.

Prva razporeditev ni zgolj arbitrarna, saj dobimo enako razvrstitev tudi po odgovorih. Drugo razdelitev na sodobne in klasične kanale pa potrjuje zgodovinski razvoj. V času, ko so šele nastajali zmetki časopisa, radia pa sploh še ni bilo, so bili na prvem mestu klasični kanali (družina, družba), nato pa so jih množična komunikacijska sredstva čedalje bolj potiskala v ozadje.

Bilo bi zmotno in absurdno misliti, da oblike neposredne demokracije lahko nadomestijo množična komunikacijska sredstva. Oblike samoupravljanja omogočajo predvsem odločanje, medtem ko je obveščanje funkcija množičnih komunikacijskih sredstev. Upravljalci, vsak zase, ne morejo imeti stalnega, neposrednega vpogleda celo v poslovanje podjetij, ki jih upravljajo, ampak jim je to največkrat omogočeno posredno - prek tovarniških časnikov, biltenov ali na kak drug način. Za odločanje tudi ne zadošča le poznavanje problemov svojega podjetja, ker se sleherna samoupravna organizacija vključuje v širši sistem samoupravljanja in sleherna ekonomska enota v širši gospodarski prostor in sistem. Potemtakem so potrebne upravljalcem tudi širše informacije, ki jih posredujejo predvsem tisk, radio in televizija. Zaradi tega lahko upravičeno domnevamo, da se pomembnosti množičnih komunikacijskih sredstev veča s poglabljanjem sistema samoupravljanja. Tempo življenja je čedalje hitrejši; politične, zlasti pa ekonomske odločitve si alede bolj pogosto, tako da bo vse manj možno ob pravem času pred javnost drugače kakor s pomočjo množičnih komunikacijskih sredstev.

Dogodek, ki človeka zanima, je novica. Najvažnejši dogodek - to je nadvse pomembna novica. Človek si čeli, da bi prišel do nje po najkrajši poti, najraje bi jo zvedel še tisti trenutek, ko se nekaj zgodi. To je tudi idealni cilj množičnih komunikacijskih sredstev. V šali pravijo, da boče množična komunikacijska sredstva glede hitrosti posredovanja vesti o dogodkih dosegle kulminacijo takrat, ko nam bo prodajalec časopisov, ki ga bomo vprašali, kako da ni v časopisu današnjih novic, odgovoril: "To se v včerajšnji številki." Tega ideala seveda ne bo mogoče uresničiti, res pa je, da se že danes gibljejo radijski valovi s hitrostjo 300.000 kilometrov na sekundo, časopisi potujejo iz kraja tiskanja do najoddaljenejšega bralca s hitrostjo najmodernejšega reaktivnega letala, medtem ko se novice širijo od ust do ust, s počastnostjo pešca." Zato smo upravičeni imenovati prva dva kanala

sodobna in tretji kanal sta po pravici nositi naziv - klasični, seveda le glede informiranja o najpomembnejših dogodkih.

1. Po radiu ter iz časopisov in revij

Opredelitev Slovencev nad 14 let, ki so izjavili, da največkrat zvedo za najpomembnejše dogodke, ki jih zanimajo, po radiu ter iz časopisov in revij

Povzetek: Za najpomembnejše dogodke zve po radiu 45 odstotkov, iz časopisov in revij pa 28 odstotkov prebivalcev Slovenije nad 14 let. Po radiu več starejših kot mlajših, iz časopisov in revij pa ravno narobe. Po radiu zve za najpomembnejše dogodke večji odstotek žensk (46) kot moških (45), iz časopisov in revij pa večji odstotek moških (31) kot žensk (25). Starejše ženske po obeh manj kot mlajše ženske. Kmetje pri obeh kanalih daleč zaostajajo za ostalimi poklici. Med kmeti, ki zelo malo zvedo za najvažnejše dogodke po radiu ter iz časopisov in revij, prevladujejo starejši ljudje. Tudi kmečke gospodinje so glede informiranja o najvažnejših dogodkih po teh dveh kanalih v spodnjem delu lestvice. To se povsem sklada z nekim drugim pokazateljem - viri dohodkov gospodinjstev. Po radiu največkrat zve za najpomembnejše dogodke le 36 odstotkov članov gospodinjstev, katerih vir dohodkov je izključno kmetijstvo in iz časopisov oziroma revij le 25 odstotkov. V kategoriji Slovencev nad 14 let, katerih vir dohodkov je izključno nekmetijska dejavnost, je mnogo večji odstotek ljudi, ki zvedo za najpomembnejše dogodke po radiu (50) ter iz časopisov in revij (31).

Družbeno-politični manj aktivni ljudje, torej taki, ki niso člani nobenih organizacij, zvedo za najpomembnejše dogodke po radiu v manjši meri kot člani (34:49). Med obema kategorijama je podobno razmerje tudi glede informiranja o najpomembnejših dogodkih iz časopisov in revij, (20:29).

Iz navedenih podatkov sledi, da se kmečko prebivalstvo, zlasti starejše, najmanj informira o najpomembnejših dogodkih po sodobnih kanalih, se pravi družbenih informacijskih sredstvih. Tudi sicer - v celotni populaciji Slovencev nad 14 let - izstopajo najbolj starejši, družbeno - politični manj aktivni ljudje kot najmanj informirani o najpomembnejših dogodkih po radiu ter iz časopisov in revij. Ta skupina ljudi ima pretotno nižjo formalno šolsko izobrazbo, živi stalno v enem in istem kraju bivanja ali pa se je preselila

in pri preložitvi. Tudi to ne pomeni, da mlajši ljudje bolj
 zanimajo oddelke in rubrike iz revij, saj so tudi mlajši
 prebralniki v višji dobi in zato bolj zainteresirani za
 odgovornosti (pol kmetje in delavci).

Tablica 1: Starostna skupina ljudi, ki največkrat zvedo za najpomemb-
 nejše dogodke, ki jih zanimajo, po radiu ter iz časopisov
 in revij

Kanali - starost	14-27	28-41	42 in več
Po radiu	45	50	43
Iz časopisov	31	29	25
Ostali kanali	18	17	22
Starostna struktura populacije	28	28	44

N = 11 967

= 100 %

Iz tabele vidimo, da zvedo za najpomembnejše dogodke po radiu mlajši
 ljudje od 14 - 27 let v manjši meri kot srednje stari ljudje od
 28 - 41 let. Pri časopisih in revijah pa je obratno: z večjo starostjo
 se zmanjšuje odstotek ljudi, ki največkrat zvedo za najpomembnejše
 dogodke iz časopisov in revij.

Starostne kategorije so nehomogene. Če bi bile še naprej razčlenjene,
 bi se verjetno pokazalo, da je pri mladin, ko se pri njih konča doba
 zorenja in ko se obrača njihova pozornost v svet, večji odstotek ti-
 stih, ki zvedo za najpomembnejše dogodke iz časopisov in revij, kot
 pa pri 14 - 16 let starih, ki zvedo za najpomembnejše dogodke v večji
 meri v družbi in v družinskih razgovorih. Tudi pri kategoriji ljudi
 nad 42 let so veliki razločki. Ker kaže tabela, da jo v tej starostni
 kate. kriji najmanjši odstotek ljudi, ki zvedo za najpomembnejše dogodke
 po radiu ter iz časopisov in revij, je mogoče ugotoviti, seveda samo
 hipotetično, da to ne more v enaki meri veljati za ljudi v starosti
 do 65 let in za še starejše ljudi, na primer nad 75 let, pri katerih
 se zdravje že toliko poslabša (vid, sluh), da to že posebno vpliva
 na branje časopisov oziroma poslušanje radio.

Starostna kategorija od 27 - 41 let vključuje družbeno najbolj aktiv-
 ne ljudi, ki med drugim tudi zato v tako velikem odstotku največkrat
 zvedo za najpomembnejše dogodke, ki jih zanimajo po radiu (50) ter

iz časopisov in revij (29). Pri časopisih in revijah je odstotek vseeno manjši kot v starostni grupi od 14 do 27 let. To je verjetno zato, ker imajo srednje stari ljudje že ustaljene nazore in pogled na svet. Mlajši bolj hlastajo po vsem, kar je novega, zlasti po končanem zorenju mlade osebnosti, ko se naenkrat n. široko odpre njeno zanimanje za dogajanje v širšem svetu. Kasneje se to zanimanje, kot rečeno, ustali in postane normalno. Časopisi in revije nudijo zaradi svojega poročanja na vsa področja družbenega življenja več možnosti za zadovoljitev želja mladih po novicah o pomembnih dogodkih kot pa radio. Slednja ugotovitev je kajpak hipotetična in bi jo bilo treba preveriti, kar pa ni mož v okviru te analize.

Tabela 2: Struktura po spolu ljudi nad 14 let, ki največkrat tvedo za najpomembnejše dogodke po radiu ter iz časopisov in revij

Kanali	starost spol	14-27	28-41	42 in več
Po radiu	M	43	48	45
	Ž	47	51	42
Iz časopisov in revij	M	36	34	27
	Ž	27	25	23
Ostali kanali	M	15	15	19
	Ž	22	20	25
Starostna struktura populacije		28 (14+14)	28 (13+15)	44 (19+25)

N = 11 967

= 100 %

Iz tabele vidimo, da je med moškimi in ženskami večja razlika pri časopisih in revijah na škodo žensk kot pa pri radiu v njihovo korist. Ženske v večji meri zveče za najpomembnejše dogodke po radiu kot pa moški, pri časopisih in revijah pa narobe. To pomeni, da se njihova stopnja aktivnosti žensk manj diferencira v radiu, ki je manj zahtevno sredstvo, kot v časopisih in revijah, ki so zahtevnejši medij različnega komuniciranja. Vzrok je tudi v prezaposlenosti ženske z gospodinjstskimi opravili, kar ji sicer nudi možnosti za povprečno poslušanje radia, manj pa za branje časopisov in revij. To velja še

veliko bolj za zaposlene ženske, ki morajo opravljati mimo poklicnega dela še gospodinjska opravila.

Pri moških in ženskah se stopnjuje odstotek tistih, ki največkrat zvedo za najpomembnejše dogodke po radiu ali mlajših do srednje starih (od 28 - 41 let), nato pa upada. Pri moških in ženskah, ki se informirajo o najpomembnejših dogodkih iz časopisov in revij, je z večjo starostjo opazno upadanje odstotka.

Tabela 3: Poklicna struktura ljudi nad 14 let, ki največkrat zvedo za najpomembnejše dogodke, ki jih zanimajo, po radiu ter iz časopisov in revij

Poklic	k a n a l i			poklicna struktura populacije
	radio	časopis	ostali kanali	
Upokoјenci	45	30	18	10
Dijaki, vajenci, študentje	44	38	15	8
Kmetje	39	23	30	12
Kmečke gospodinje in družinski člani	39	23	28	16
Samostojni obrtniki in svobodni poklici	44	22	23	4
Gospodinje, ne v kmetijstvu	57	25	13	12
Delavci in uslužbenci	49	32	17	38

N = 13 769

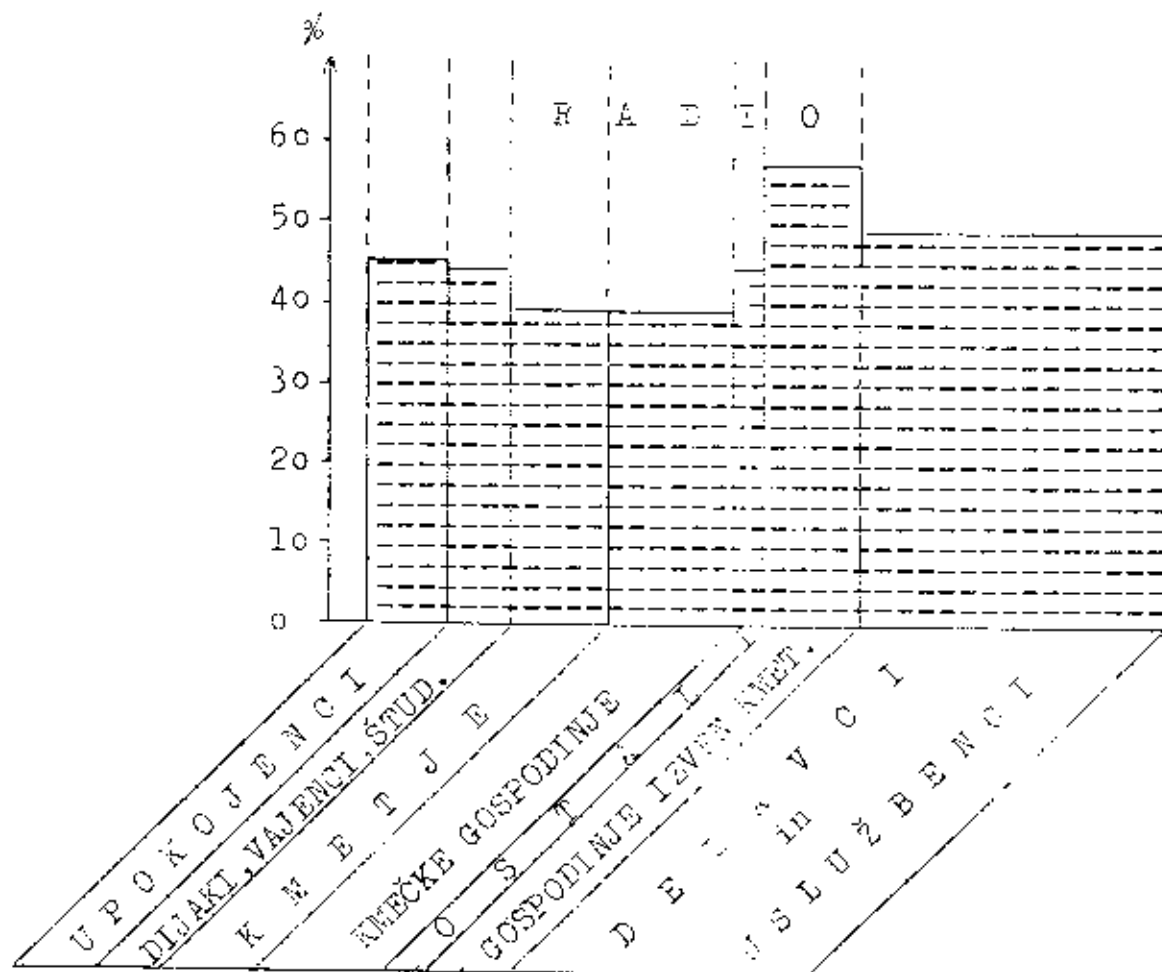
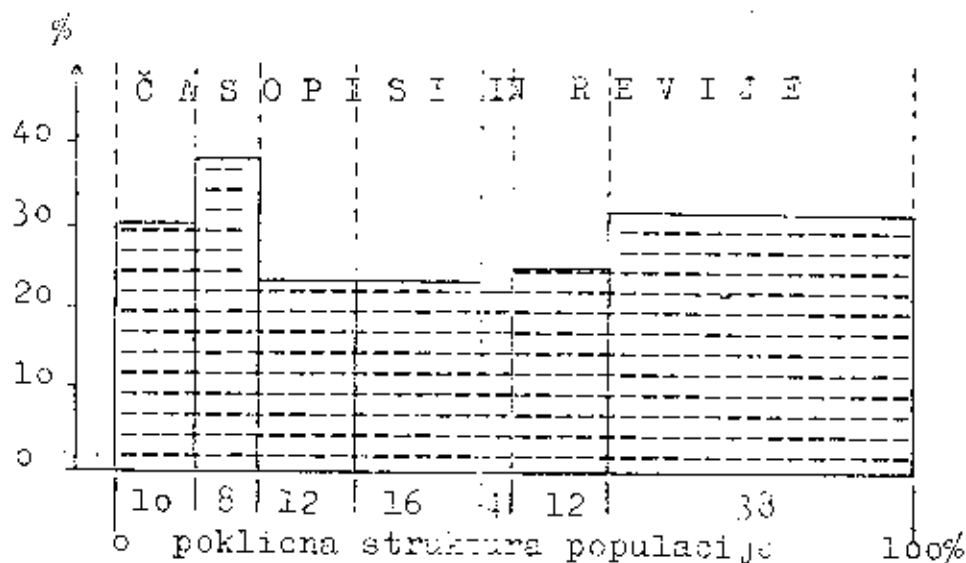
= 100 %

Glade informiranosti o najpomembnejših dogodkih iz časopisov in revij se upokoјenci na povprečju celotne populacije, po radiu pa pod povprečjem. Dijaki, vajenci in študentje so pri časopisih in revijah dalje nad povprečjem, pri radiu pa pod povprečjem. Ugotovitev velja zlasti za moško mladino, kar naj si razlagamo morda s tem, svedoča le hipotetično, da moški študij, kino, večerna zabava in podobno vzamejo več časa kot pa ženski študirajoči mladin, ki prebije več časa doma, kar ji nudi večje možnosti za poslušanje radia.

Grafikon I . (k tabeli 3.)

RAZIC ter ČASOPISI IN REVIJE - najpogostejša vira informacij o najpomembnejših dogodkih, ki zanimajo nad 14 let stare Slovence - po njihovi poklicni strukturi.

N = 11 769



Kmetje, med njimi zlasti starejši, so pod povprečjem pri obeh kanalih, pri časopisih in revijah bolj kot pri radiu. To velja tudi za kmečke gospodinjice in pomagajoče družinske člane v kmetijstvu, s tem da pri mlajših časopis ni tako občutno pod povprečjem kot pri starejših. To si razlagamo med drugim tudi z dejstvom, da živijo kmečki ljudje v ožjih socialnih in ekonomskih okvirih človekove dejavnosti, v pogojih, ko še obstajajo v primarnih grupah neformalne socialne vezi. Njihovo zanimanje za družbena dogajanja v širšem prostoru je zato manjše, manj diferencirano kakor pa pri prebivalcih urbanih naselij, ki jim velik del znanja celo o dogajanju okrog njih, ker so neformalne socialne vezi v primarnih grupah že precej zrahljane, posredujejo množična komunikacijska sredstva.

Odstotek samostojnih obrtnikov, svobodnih poklicev in ostalih, ki zvedo največkrat za najpomembnejše dogodke po radiu, s starostjo upada, zlasti še v kategoriji 42 in več let starih ljudi. Pri časopisih odstotek s starostjo narašča s kulminacijo v kategoriji od 28 - 41 let starih ljudi, nato pa spet upada, vendar je še zmeraj večji kot v kategoriji od 14 - 27 let starih ljudi. Pri vseh treh starostnih kategorijah je odstotek samostojnih obrtnikov, svobodnih poklicev in ostalih, ki so informirajo o najpomembnejših dogodkih iz časopisov in revij, pod povprečjem celotne populacije, zlasti še pri mlajših. Na to lahko vpliva dveh: bodisi izredna konjunktura, ki ima za posledico daljši delovni čas in zato manj časa za branje, ali pa - pri obrtnikih - nižja formalna šolska izobrazba, ki se radi pri celotni populaciji sklada z manjšim odstotkom ljudi, obveščenih o najpomembnejših dogodkih iz časopisov in revij.

Kategorija samostojnih obrtnikov, svobodnih poklicev in ostalih je nehomogena, zaradi česar bi jo bilo treba nujno razbiti vsaj na dve novi kategoriji, kar pa v okviru te analize ni mogoče. Karakteristiko obrtnikov in, donimo, advokatov so bistveno različne. Vseeno so podatki - z majhno rezervno seveda uporabljivi, ker v kategoriji samostojnih obrtnikov, svobodnih poklicev in ostalih absolutno prevladujejo samostojni obrtniki.

Gospodinjice izven kmetijstva zvedo za najpomembnejše dogodke v mnogo večji meri po radiu (daleč nad povprečjem) kot pa iz časopisov in revij (pod povprečjem celotne populacije). Pri časopisu prevzema večji odstotek starejših kot pa mlajših gospodinj, kar je bržčas v zvezi s tem, da se mlajše gospodinjice bolj obremenjene z gospodinjstvi opravili (manjši otroci, večja natančnost pri pospravljanju stanovanj itd.), kar jim nudi manjšo možnost branja časopisov.

Pri delavcih in službencih se s starostjo stopnjuje odstotek tistih, ki zvedo za najpomembnejše dogodke po radiu, čeprav le za spoznanje, saj se pri drugi in tretji starostni kategoriji dvigne le za 2 oziroma 3 odstotke nad povprečje celotne populacije. Pri časopisih in

revijah se od prve na drugo starostno kategorijo poveča odstotek od 32 na 33, nato pa spet pade na 29, kar je pa še zmeraj nad povprečjem celotne populacije (28)."

Tabela 4: Kvalifikacijska struktura delavcev in uslužbencev, ki zvedo največkrat za najpomembnejše dogodke, ki jih zanimajo, po radiu ter iz časopisov in revij.

Kvalifikacija	k a n a l i			radio časopisov			radio časopisov			kvalifikacijska struktura populacije
	radio časopisov	časopisov	revij	radio časopisov	časopisov	revij	radio časopisov	časopisov	revij	
	14-27			28-41			42 in več			
Uslužbenci z višjo, srednjo in nižjo strokovno izobrazbo	43	36	18	45	40	14	51	34	13	33
Pomožni uslužbenci	34	36	22	57	34	7	51	31	9	3
Visoko kvalificirani in polkvalificirani delavci v industriji	50	32	16	56	30	13	55	29	14	46
Kvalificirani in nekvalificirani delavci v kmetijstvu	52	22	23	41	28	17	37	23	19	6
Nekvalificirani delavci v industriji	43	24	29	49	22	16	42	23	30	12

N = 4 561

= 100 %

Gornja tabela kaže, da je mogoča razvrstitev, po kateri se v vseh treh starostnih kategorijah razporedijo ljudje, ki največkrat zvedo za najpomembnejše dogodke iz časopisov in revij, tako da z leve proti desni upadajo odstotki - od uslužbencev z višjo, srednjo in nižjo strokovno izobrazbo do kvalificiranih in nekvalificiranih delavcev v kmetijstvu. Uslužbenci, zlasti mlajši, zvedo za najpomembnejše dogodke po radiu v manjši meri ter iz časopisov in revij v večji meri kot delavci, vendar pa so visokokvalificirani, kvalificirani in polkvalificirani delavci pri časopisih še zmeraj nad povprečjem celotne populacije.

Kvalificirani in nekvalificirani delavci v kmetijstvu ter nekvalificirani delavci v industriji, zlasti starejši, se veliko manj informirajo o najpomembnejših dogodkih, ki jih zanimajo, po radiu ter iz časopisov in revij kot delavci z višjimi kvalifikacijskimi in še zlasti manj kot uslužbenci. To se sklada s podatkom o ljudeh z nižjo formalno šolsko

izobrazbo, ki nasploh manj zvedo o najpomembnejših dogodkih po radiu ter iz časopisov in revij kot pa ljudje z višjo formalno šolsko izobrazbo.

Bolj izobraženi so nasploh aktivnejši in sposobnejši, zato pa tudi lažje dojemajo in razumovajo družbena dogajanja, o katerih informirata tisk in radio. To je pokazalo že več dosedanjih raziskav. Tudi naša analiza kaže, da sta višja izobrazba in kvalifikacija v promem sorazmerju z branjem.

Tabela 5: Izobrazbena struktura prebivalcev Slovenije nad 14 let, ki največkrat zvedo za najpomembnejše dogodke, kateri jih zanimajo, po radiu ter iz časopisov in revij

Šolska izobrazba	Po radiu	Iz časopisov in revij	Ostali kanali	Izobrazb. struktura populacije
Manj kot 4 razrede osnovne šole	36	17	33	10
Osnovna šola	47	25	22	57
4. raz. osn. šole in 3. ali 4. raz. niž. gim.	49	32	17	11
Nižja strokovna šola	51	36	11	12
Srednja šola	43	44	12	8
Višja in visoka šola	38	50	10	2

N = 11 697

= 100 %

Z višjo šolsko izobrazbo - od najnižje do visoke - narasla odstotek ljudi, ki največkrat zvedo za najpomembnejše dogodke iz časopisov in revij. Pri radiu je obratno: bolj kot so ljudje izobraženi, manj so navedli radio kot kanal, po katerem največkrat zvedo za najpomembnejše dogodke, ki jih zanimajo.

Ker je znano, da je časopis zahtevnejši medij kot radio, lahko upravičeno trdimo, da je branje časopisa indikator višje aktivnosti posameznika. S tem si je tudi možno razlagati naše ugotovitev, da z višanjem

šolske izobrazbe narašča odstotek ljudi, ki najpogosteje zvedo za najpomembnejše dogodke, ki jih zanimajo, iz časopisov in revij, zmanjšuje pa se odstotek tistih, ki zvedo za najpomembnejše dogodke po radiu.

Tabela 6: Izobrazbena struktura glede na spol

Šolska izobrazba	Po radiu		Skupno	Iz časopisov in revij		Skupno	Izobrazbena struktura populacije po spolu	
	M	Ž		M	Ž		M	Ž
Nanj kot 4 raz. osnovne šole	36	37	36	19	16	17	4	6
Osnovna šola	47	47	47	28	24	25	24	33
4 raz. osnovne šole in 3 ali 4 raz. niž. gimnaz.	50	48	49	33	32	32	5	6
Nižja strokovna šola	51	52	51	38	31	36	9	3
Srednja šola	38	50	43	50	38	44	4	4
Višja in visoka šola	39	35	38	51	48	50	1	1

N = 11 072

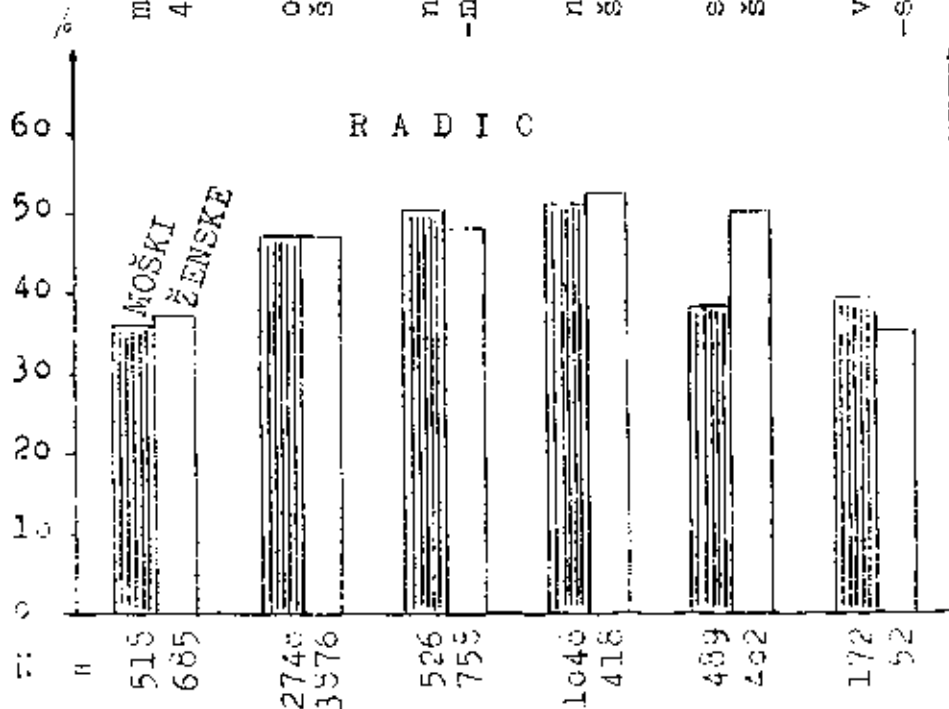
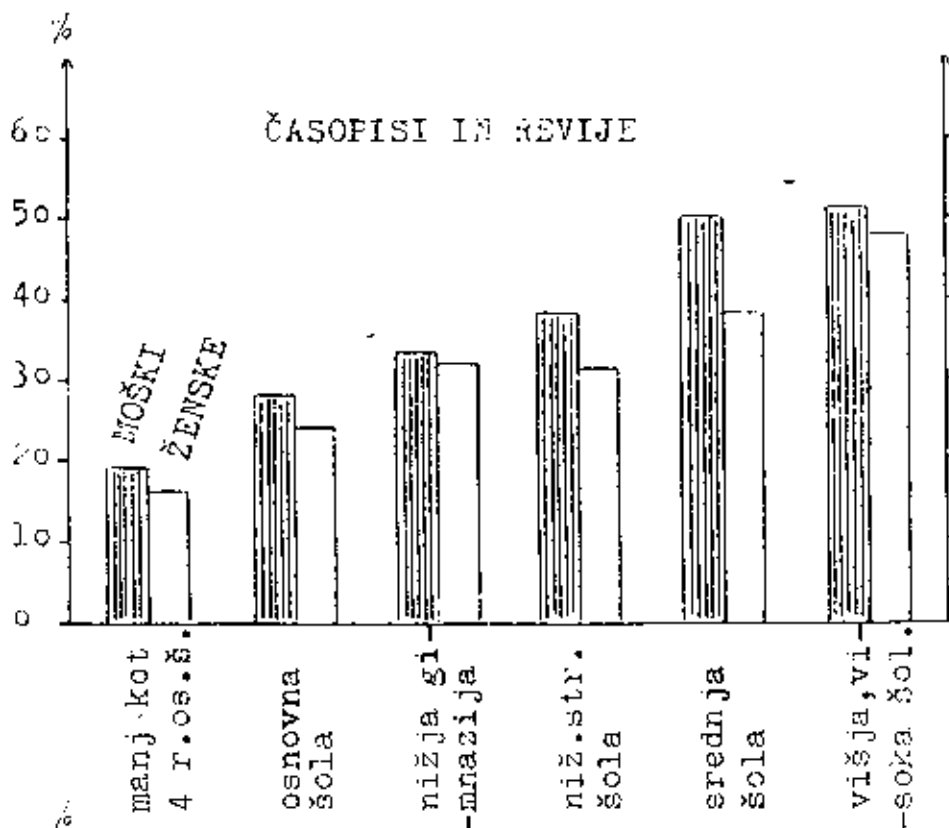
= 100 %

Ženske zvedo za najpomembnejše dogodke po radiu v večji meri kot moški, in to v vseh izobrazbenih kategorijah, razen v kategoriji s 4 razredi osnovno šole in 3 ali 4 razredi nižje gimnazije in v kategoriji ljudi z višjo in visoko šolske izobrazbe. Zakaj v teh dveh kategorijah moški v večji meri zvedo za najpomembnejše dogodke po radiu kot ženske, ni mogoče ugotoviti. Glede na dosedanje ugotovitve bi bilo logično, da se ženske z višjo formalno izobrazbo izenčujejo z moškimi v informiranju o najpomembnejših dogodkih po radiu ter iz časopisov in revij. Naša tabela pa nam kaže, da moški glede informiranja o najpomembnejših dogodkih prekašajo ženske s formalno višjo in visoko izobrazbo pri obeh kanalih - po radiu ter iz časopisov in revij. Morabitni je to v zvezi s prozaposlenostjo žensk s poklicnim in obenem gospodinjstkim delom? To bi bilo treba posebej raziskati.

Grafikon II. (k tabeli 6.)

RADIO ter ČASOPISI IN REVIJE - najpogostejša vira informacij o najpomembnejših dogodkih, ki zanimajo nad 14 let stare Slovence - po njihovi izobrazbi in spolu.

N = 11 692



n =	515	685	2740	3576	526	755	1040	418	489	402	172	52
	MOŠKI	ŽENSKE			MOŠKI	ŽENSKE			MOŠKI	ŽENSKE		

Še ena značilnost pade v oči: pri časopisih in revijah se razlika med moškimi in ženskami (v škode slednjih) stopnjuje od najnižje do srednje formalne šolske izobrazbe. Tudi to naj bi potrjevalo domnevo, da so tudi ženske z višjo šolsko izobrazbo obremenjene s poklicnim in gospodinjstkim delom.

Cikar pa tudi tabela, ki prikazuje izobrazbeno strukturo po spolu, potrjuje prejšnjo ugotovitev, da namreč z višjo šolsko izobrazbo narašča odstotek moških in žensk, ki zvedo za najpomembnejše dogodke iz časopisov in revij. Pri radiu se odstotek moških in žensk, ki zvedo za najpomembnejše dogodke po tem kanalu, stopnjuje do nižje strokovne šole, nato pa upada, kar se kompenzira z naraščanjem odstotka pri časopisih in revijah.

Iz tabele je mogoče ugotoviti še nekaj: da so ljudje z najnižjo šolsko izobrazbo v najmanjši meri navedli, da zvedo za najpomembnejše dogodke iz časopisov in revij ter po radiu. Čeprav so navedli bolj radio kot časopise in revije, so pri obeh kanalih daleč pod povprečjem celotne populacije. Medtem ko je navedlo v celotni populaciji 45 odstotkov ljudi, da zve za najpomembnejše dogodke po radiu in 28 odstotkov ljudi, da zve za najpomembnejše dogodke iz časopisov in revij, znaša odstotek pri ljudeh z manj kot štiri razredi osnovne šole 36 oziroma 17. Pri ljudeh z osnovno šolo je že boljše: odstotek se približa povprečju celotne populacije. Odstotek ljudi z nižjo gimnazijo, ki zvedo za najpomembnejše dogodke po radiu ter iz časopisov in revij, se že dvigne nad povprečje, zlasti pri časopisih in revijah.

Tabela 7: Izobražena struktura glede na starost

Starost	14-27		28-41		42 in več	
	Radio	časopisi in revije	Radio	časopisi in revije	Radio	časopisi in revije
Manj kot 4 raz. osnovne šole	44	15	43	18	34	17
Osnovna šola	44	28	52	25	45	24
4 raz.osn.šole in 3 ali 4 raz. niž.gimnazije	50	32	51	32	44	32
Nižja strokovna šola	46	37	55	34	54	36
Srednja šola	41	46	39	48	53	37
Višja in visoka šola	41	52	35	51	41	46

N = 11 692

= 100 %

Prejšnja ugotovitev, da se stopnjuje odstotek ljudi, ki zvedo za najpomembnejše dogodke iz časopisov in revij, od najnižje do najvišje formalne šolske izobrazbe, velja tudi glede na starost ljudi. Pri radiu so glede na starost malokostna odstopanja, v glavnem pa obvelja ugotovitev, da nekaj časa - do nižje strokovne šole - narašča odstotek ljudi, ki so navedli, da zvedo za najpomembnejše dogodke po radiu, nato pa upada. Toda to velja bolj za drugo in tretjo starostno kategorijo kot pa za mlajše od 14-27 let starosti, pri katerih vpliv višje ali nižje izobrazbe ni tako občuten.

Tudi pri tej tabeli se sročamo z ugotovitvijo, da se pri ljudeh z višjo izobrazbeno ravnijo kompenzirajo razločki tako, da ima na primer zmanjševanje odstotka ljudi, ki zvedo za najpomembnejše dogodke po radiu, za posledico povečanje odstotka ljudi, ki zvedo za dogodke iz časopisov in revij.

Toda to ne velja za ljudi z najnižjo formalno šolske izobrazbo, kjer je pri obeh kanalih odstotek pod povprečjem celotne populacije. Varok je v tem, ker jih je v tej kategoriji največ, ki sploh nimajo radija v stanovanju in ki tudi najmanj poslušajo radio. Kjer pa nimajo, oziroma ne poslušajo radija, tam zelo verjetno tudi nimajo dnevnega časopisa.

Med ljudmi z manj kot 4 razredi osnovne šole in nad 14 let starimi jih je samo 48,5 odstotka, ki imajo radio v stanovanju in samo 57,2 odstotka jih posluša radio. (Pri celotni populaciji nad 14 let starih ljudi znaša odstotek 67 oziroma 78.) Toda med temi, ki poslušajo radio, jih je kar 31 odstotkov, ki poslušajo radio le do ene ure na dan. Zato je tudi tako majhen odstotek ljudi z manj kot 4 razredi osnovne šole, ki se navedli, da zvedo za najpomembnejše dogodke po radiu. (Ana Stupar, Pogoji poslušanja radia, Informativni bilten Inštituta za sociologijo in filozofijo pri univerzi v Ljubljani številka 2 - 1962).

Tabela 8: Struktura ljudi glede na zakonski stan

Kanali	R a d i o			Časopisi in revije			Struktura populacije glede na zakonski stan (brez vdovcev in razvezanih)
	M	Ž	skupno	M	Ž	Skupno	
Zakonski stan							
Samski	40	40	40	37	29	33	34
Poročeni do 5 let	42	54	52	33	23	28	14
Poročeni 6 in več let	49	51	50	29	24	27	52

N = 10 781

= 100 %

Pri radiu ni razločkov med samskimi moškimi in ženskimi. Oboji se verjetno v enaki meri poslužujejo tega kanala za informiranje o najpomembnejših dogodkih, ki jih zanimajo. Pri poročenih ženskah in moških že nastopajo razlike v korist žensk, in to bolj pri manj kot pri daljši času poročenih. Bolj občutni so razločki med moškimi in ženskami pri časopisih in revijah - tudi pri samskih. Zanimivo je, da se pri mlajših poročenih ženskah večji odstotek tistih, ki zvedo za najpomembnejše dogodke po radiu, izravna z manjšim odstotkom onih, ki zvedo za važne dogodke iz časopisov in revij. Šest in več let poročene ženske v večji meri zvedo za najpomembnejše dogodke iz časopisov in revij kot v manjši meri po radiu kot ženske, ki so poročene do 5 let. Verjetno je, da imajo manj časa poročene ženske več dela v najmlajši otroki in več skrbi za stanovanje, zato pa manj časa za branje, medtem ko lahko poslušajo radio tudi med delom.

Pri samskih, zlasti pri moških, je razloček med obema kanalom precej manjši kot pa pri poročenih. Razlika se z večjo starostjo samskih celo zmanjša, dokler se pri samskih nad 42 let povsem ne izenači. To je brezčas posledica specifične aktivnosti starejših samskih, na primer dejstva, da porabijo starejši samski manj prostega časa za razne prireditve kot mlajši samski, zato imajo več časa za poslušanje radia in branje časopisov.

Tabela 9: Struktura nad 14 let starih ljudi glede na rezidenco

Rezidenca	Po radiu	Iz časopisov in revij	Ostali kanali	Struktura populacije glede na rezidenco
Preselili med 1940 in 1962	36	31	1	31
Stalno živi, preselili do 1939	44	27	2	69

N = 11 824

= 100 %

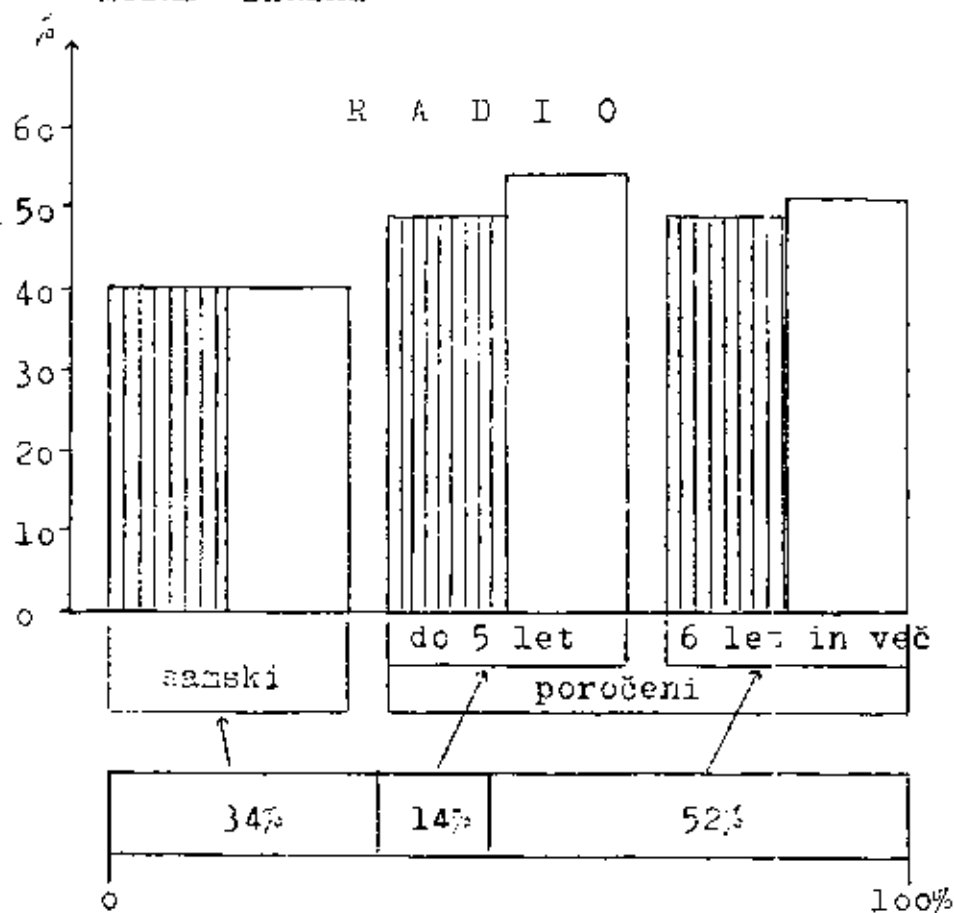
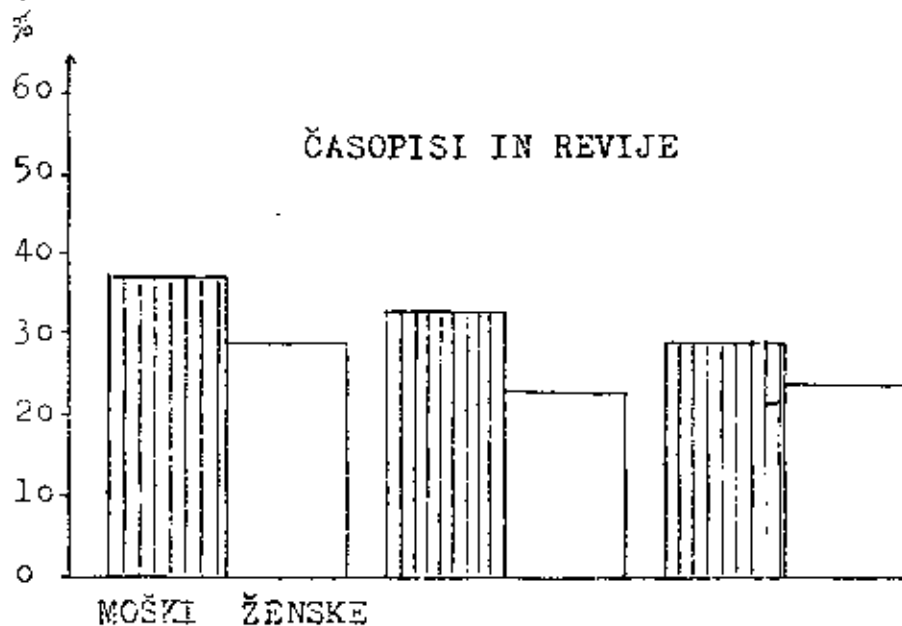
Postavljamo naslednjo hipotezo: zlasti v povojnem času so se selili predvsem aktivnejši in mlajši, v enem in istem kraju prebivanja pa ostajajo predvsem starejši ljudje. Ker gre migracijski tok predvsem s podeželja v mesta in le izjemoma obratno, smemo upravičeno sklepati, da se med ljudmi, ki živijo stalno v enem in istem kraju ali pa so se preselili tja do leta 1939, predvsem starejši kmečki ljudje. To se sklada tudi z ugotovitvijo, da je med kmečkimi ljudmi najmanjši odstotek tistih, ki so navedli, da največkrat zvedo za najpomembnejše dogodke, ki jih zanimajo, po radiu ter iz časopisov in revij. Skladnost svede ni popolna, ker se v kategoriji ljudi, ki stalno živijo v enem in istem kraju ali pa so se preselili tja do leta 1939, tudi ljudje iz mest. Ti ljudje pa, kakor vemo, vedno v večji meri poslušajo radio in berejo časopise kot kmečki ljudje, kar vpliva tudi na njihove informiranja o najvažnejših dogodkih po teh dveh kanalih.

Iz gornje tabele je razvidno, da se Slovenci nad 14 let, ki so se preselili v sedanji kraj prebivanja med leti 1940 in 1962, v večji meri priporočajo s najvažnejših dogodkih po radiu ter iz časopisov in revij kot pa tisti, ki stalno živijo v sedanjem kraju bivanja ali pa so se preselili tja do leta 1939.

Grafikon III. (k tabeli 8.)

RADIO ter ČASOPISI IN REVIJE - najpogostejša vira informacij o najpomembnejših dogodkih, ki zanimajo nad 14 let stare Slovence - po njihovem zakonskem stanu in spolu.

N = 10 761



struktura populacije po zakonskem stanu
(brez vdovcev in razvezanih)

Tabela 10: Struktura glede na število funkcij

Število funkcij	po radiu	Iz časopisov in revij	Ostali članji	Struktura po funkcije glede na število funkcij
Niso člani	34	20	33	20
Člani družbeno-političnih in drugih organizacij brez funkcij	49	29	19	68
Z eno funkcijo	51	35	12	8
Z dvema funkcijama	44	44	11	2
S tremi funkcijami	43	47	10	1
S štirimi funkcijami	51	28	19	1
S petimi in več funkcijami	50	33	17	1

N = 11 781

= 100 %

Tabela kaže, da je med funkcionarji na eni strani ter člani brez funkcij in nečlani na drugi strani občutnejša razlika pri časopisih in revijah kot pa pri radiu. Iz tega sledi trditev, da z večjo družbeno politično aktivnostjo narašča odstotek tistih, ki zvedo za najpomembnejšo dogodke iz časopisov in revij. Pri funkcionarjih s štirimi, petimi in več funkcijami je odstotek manjši kot pri funkcionarjih z eno, dvema in tremi funkcijami. Domnevamo, da je vzrok zato v preobremenjenosti. Potemtakem mora biti družbenopolitična aktivnost v pravih mejah, ker sicer ljudem ne ostane dovolj časa za branje časnikov in revij, skratka za študij.

Med funkcionarji in člani brez funkcij se pri radiu prevesi razlika v korist članov brez funkcij, iz česar sledi, da so funkcionarji bolj zainteresirani za branje, ker so aktivnejši, aktivnost pa je v premeru sorazmerje s branjem časnikov. Časopisi so namreč v odnosu do bralca zahtevnejši; temelje večje splošnost dojetanja in razumevanja vsebine sestavkov. Časopisni sestavki so v primeru z radijskimi poročili in komentari najboljše in bolj poglobljeni. Odstotek funkcionarjev (ne glede na število funkcij), ki zvedo za najpomembnejše dogodke po radiu, znaša 48, odstotek članov brez funkcij pa 49. Pri časopisih in revijah se različek občutno poveča v korist funkcionarjev. Odstotek

funkcionarjev, ki zvedo za najvažnejše dogodke iz časopisov in revij, znaša 37, odstotek članov brez funkcij (p. 14. zgoraj) še zmeraj nad povprečje celotne populacije. Družbeno-politično manj aktivni ljudje (nečlani) zvedo za najpomembnejše dogodke po radiu ter iz časopisov in revij v najmanjši meri, odstotek le-tih pa kaže pod povprečjem celotne populacije, da o povprečju funkcionarjev niti ne govorimo. Ugotovitev se sklada z dvema drugima ugotovitvama: da je tudi pri kmetih in pri ljudeh z manj kot 4 razredi šolske šole najmanjši odstotek tistih, ki zvedo za najpomembnejše dogodke po radiu ter iz časopisov in revij. To je kajpak v zvezi s negativnimi pogoji, ki smo jih že navedli.

S starostjo funkcionarjev nar. 60% odstotek tistih, ki zvedo za najpomembnejše dogodke po radiu, in upada odstotek onih, ki zvedo za važne dogodke iz časopisov in revij. Ta ugotovitev velja tudi za člane brez funkcij in za nečlane.

Vzorki - seveda vzajemsebojni povezanosti - so najbrž tile: prvič, z višanjem starosti se zmanjšuje sposobnost razumevanja in razumevanja vsebine časopisnih sestavkov; drugič, z uplajanjem družbeno-politične aktivnosti se zmanjšuje tudi zanimanje za širša družbena dogajanja; in tretjič, med starejšimi ljudmi je največ tistih z nižjo šolsko izobrazbo, ki pa je - kot vemo - v strukturnem strahmerju s branjem časopisov.

Tabela 11: Struktura gloda na članstvo v družbeno-političnih organizacijah

Kanali	Članstvo v družbeno-političnih organizacijah				
	Nipo člani nobenih organizacij	člani družbeno-političnih organizacij	Zr	ZKJ	ZKJ in ZB
Po radiu	35	49	52	45	49
Iz časopisov in revij	21	30	30	41	39
Ostali kanali	32	18	17	13	10
Struktura populacije glede na članstvo v družbeno-političnih organizacijah	24	52	11	8	3

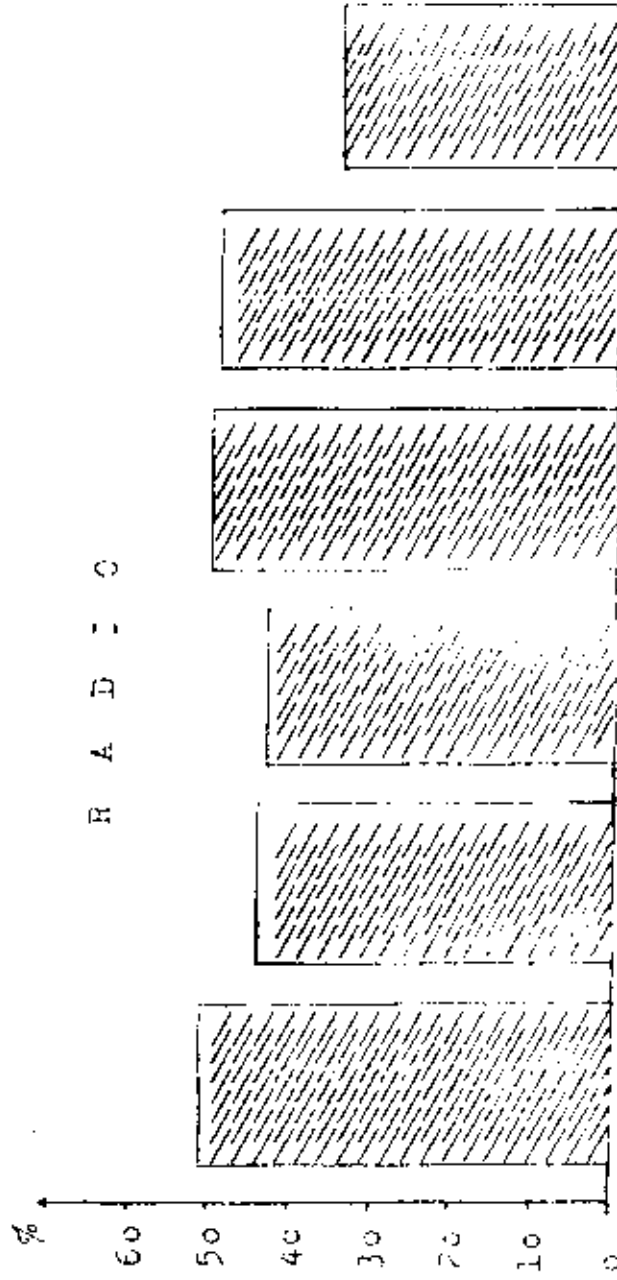
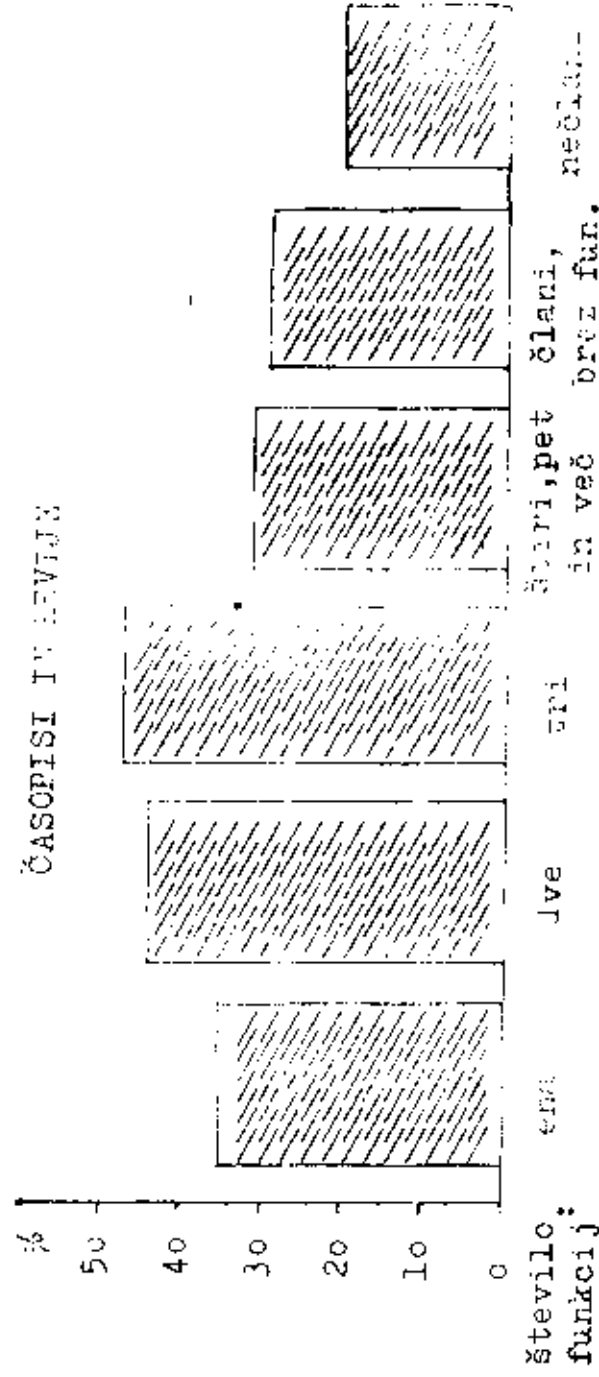
N 11 793

= 100 %

Grafikon IV. (k tabeli 10.)

RADIO ter ČASOPISI IN REVIIJE - najpogostejša vira informacij o najpomembnejših dogodkih, ki zanimajo naš 14 let stare Slover-
-ce - po številu njihovi funkciji in včlanjenosti v družbenopolitičnih in drugih organizacijah.

N = 11 751



N = 11 751

Iz gornje tabele je razvidno, da je bila resnična naša prejšnja trditev: da bolj aktivne ljudje družbeno-politično aktivni - in člani ZKJ smemo šteti tudi med najbolj aktivne - tem bolj se poslužujejo časopisov in revij kot medijev, ki jih največkrat informirajo o najpomembnejših dogodkih, ki jih zanimajo. Tudi za tiste, ki niso člani nobene organizacije, dobimo v gornji tabeli ponovno potrdilo, da se v najmanjši meri poslužujejo za informiranje o najpomembnejših dogodkih tako radija kot časopisov, oziroma, revij.

Člani Zveze borcev so glede informiranja o najpomembnejših dogodkih po radiu ter iz časopisov in revij nad povprečjem celotne populacije, vendar pri obeh kanalih pod povprečjem članov ZKJ. Vzrok je treba iskati v dejstvu, da med člani ZB, ki niso obenem člani ZKJ, prevladujejo kmečki ljudje, ki sicer po svoji družbeno-politični aktivnosti in razgledanosti prekašajo ostali del kmečkega prebivalstva. Vendar pa obstajajo za tistimi člani ZB, ki so obenem člani ZKJ, tudi živije večji del v mestih, oziroma, industrijskih središčih.

Če bi primerjali starostno strukturo s članstvom v družbeno-političnih organizacijah, bi ugotovili, da tudi pri teh s starostjo - na primer pri članih ZKJ, ZB, članih drugih organizacij in seveda onako podobnih članih - narašča odstotek tistih, ki zvedo za najpomembnejše dogodke po radiu in upada odstotek onih, ki največkrat zvedo za najpomembnejše dogodke iz časopisov in revij.

Tabela 12: Struktura glede na število sestankov, ki so se jih udeležili v zadnjem mesecu

Število sestankov	Po radiu	Iz časopisov in revij	Ostali kanali	Struktura populacije glede na število sestankov
Splošno hodi na sestanke	39	23	28	31
Nobenega v zadnjem mesecu	48	29	19	32
Enega, dveh	51	31	16	28
Treh, štirih	50	37	17	6
Petih in več	44	41	13	3

N = 11 777

loc .

Tudi ta tabela nam nudi ponovno potrditev naše teze, da so družbeno-politično aktivni ljudje v največji meri zadovoljni z radio kot medijem, ki naj jih največkrat informira o najpomembnejših dogodkih, kateri jih zanimajo. Domnevam, da sta za to dva razloga: prvič, družbeno-politično aktivni ljudje so dalj časa odsotni od doma, zato pogosto zamude radijska poročila, namesto teh pa jih informira o najpomembnejših dogodkih časopis, katerega branje lahko počaka človek, ko ima človek čas; drugič, družbeno-politično aktivni ljudje so bolj zahtevni, skala dogodkov, ki jih zanimajo, je mnogo širša in specializirana, čeravno bolj ustrezata univerzalnost vsebine in obseg časopisa. Čim bolj pogosto se ljudje udeležujejo sestankov, tem bolj narašča odstotek tistih, ki se informirajo o najpomembnejših dogodkih iz časopisov in revij, in upada odstotek onih, ki jih obvešča o najpomembnejših dogodkih radio. Tisti, ki so navedli, da se v zadnjem mesecu niso udeležili nobenega sestanka, so pri obseh medijih na povprečju celotne populacije, pri časopisih in revijah celo nekoliko več. Ljudje, ki sploh ne hodijo na sestanke, so daleč pod povprečjem celotne populacije, saj jih je navedlo radio le 39 odstotkov in časopise oziroma revije samo 23 odstotkov. Med njimi so velji del taki, ki niso člani nobenih organizacij. Odstotek ljudi, ki sploh ne hodijo na sestanke in odstotek članov se ne moreta povsem ujemati. Naslednja tabela naj omogoči to primerjavo:

Tabela 13: Primerjava med kategorije ljudi, ki sploh ne hodijo na sestanke

	Po radiu	Iz časopisov in revij	Ostali kanali	Numerus
Niso člani nobene organizacije	34	20	33	2323
Sploh ne hodijo na sestanke	39	23	26	3711

Logično je, da ljudje, ki niso člani nobene organizacije, sploh ne hodijo na sestanke, zato je gornja primerjava upravičena. Kolikor se odstotki ne ujemata, je to zato, ker so tudi med članstvom družbeno-političnih in drugih organizacij taki, ki sploh ne hodijo na sestanke in ki se torej zgolj formalno, bolj ali manj pasivni člani.

Tabela 14: Struktura glede na vir dohodkov

Vir dohodkov	Po radiu	iz časopisov in revij	Ostali kmalik	Struktura populacije glede na vir dohodkov
Izključno kmetijstvo	36	25	30	23
Kmetijstva in nekmetijstvo	47	24	29	16
Nekmetijska dejavnost	50	31	16	61

N = 11 707

= 100 %

Najmanj zvedo za najpomembnejše dogodke po radiu ter iz časopisov in revij člani gospodinjstev, katerih vir dohodkov je izključno kmetijstvo. Člani gospodinjstev, katerih vir dohodkov je kmetijstvo in nekmetijska dejavnost (pol kmetje - pol delavci), zvedo za najpomembnejše dogodke iz časopisov in revij še manj kot člani "čistih" kmetijskih gospodinjstev, kar pa kompenzirajo s tem, da v veliko večji meri zvedo za najpomembnejše dogodke po radiu. To so ljudje, ki zaradi hkratne zaposlitve v tovarni in doma na zemlji nimajo časa za branje časopisov, medtem ko lahko poslušajo radio sinogredo - na primer pri kosilu in večerji ali pa celo na poti v službo oziroma iz službe (transistor). V tem se kaže tudi indikator dejstva, da pri prehodu od klasičnih na moderne kanale najprej prodre medij, ki je najmanj zahteven, denimo, prej radio kot časopis.

Člani gospodinjstev, katerih vir dohodkov je nekmetijska dejavnost, zvedo za najpomembnejše dogodke po radiu ter iz časopisov in revij najpovprečjem celotne populacije. Kot vidimo iz tabele, zve največkrat za najpomembnejše dogodke po radiu 50 odstotkov ter iz časopisov in revij 31 odstotkov članov gospodinjstev, katerih vir dohodkov je izključno kmetijstvo.

Najmanj zvedo za najpomembnejše dogodke po radiu ter iz časopisov in revij tisti, kjer se radio, časopisi in revije najmanj razširjeni - na podeželju. Da bi se človek lahko informiral o važnih dogodkih s pomočjo sodobnih medijev, kakršna so radio in časopisi, je prvi pogoj, da mu je eden izmed medijev sploh dostopen, torej, da ima doma radio in da ga tudi posluša, ali pa, da prejema družina časopis in da ga lahko bere. Ta pogoj je na podeželju ustvarjen v veliko manjši meri kot v mestih in industrijskih središčih. Najmanj radij-

skih sprejemnikov in je tisti, katerih vir dohodkov je izključno kmetijstvo, in sicer le 46 odstotkov v primeri s 77 odstotki članov gospodinjstev, katerih vir dohodkov je nekmetijska dejavnost. Še slabše je z rodni branjem dnevnik časopisov (Dela, Ljubljanski dnevnik in Večer): dnevniko redno bere le 9 odstotkov članov gospodinjstev, katerih vir dohodkov je izključno kmetijstvo, v primeri s 56 odstotki tistih, katerih vir dohodkov je nekmetijska dejavnost.

S podatki o članih gospodinjstev, katerih vir je izključno kmetijstvo in ki najmanj zvedo za najpomembnejše dogodke po radiu in iz časopisov ter revij, se skladata tudi s ljudem z nižjo izobrazbo in družbeno-politično neaktivnih, ki tudi v najmanjši meri zvedo za najpomembnejše dogodke po teh dveh kanalih. To spodbuja k trditvi, da se v najmanjši meri poslužujejo radijskih in časopisov kot informatorjev o najpomembnejših dogodkih predvsem tisti kmečki ljudje, ki so družbeno-politično manj aktivni in ki imajo najnižjo formalno šolsko izobrazbo. Za kmečke in nekmečke populacije pa velja ugotovitev, da zvedo starejši moški in ženske in najprej ženske šolske, ki jih zanimajo, v večji meri po radiu kot pa iz časopisov in revij. Pri teh se pojavljajo časopisi in revije kot informatorji o najpomembnejših dogodkih pod povprečjem, zato pa je večji odstotek pri radiu, čeprav se tudi tu pri ljudeh nad 42 let ne dvigne nad povprečje.

2. V trditvi, iz razgovorov, z znanci in prijatelji ter iz družinskih razgovorov

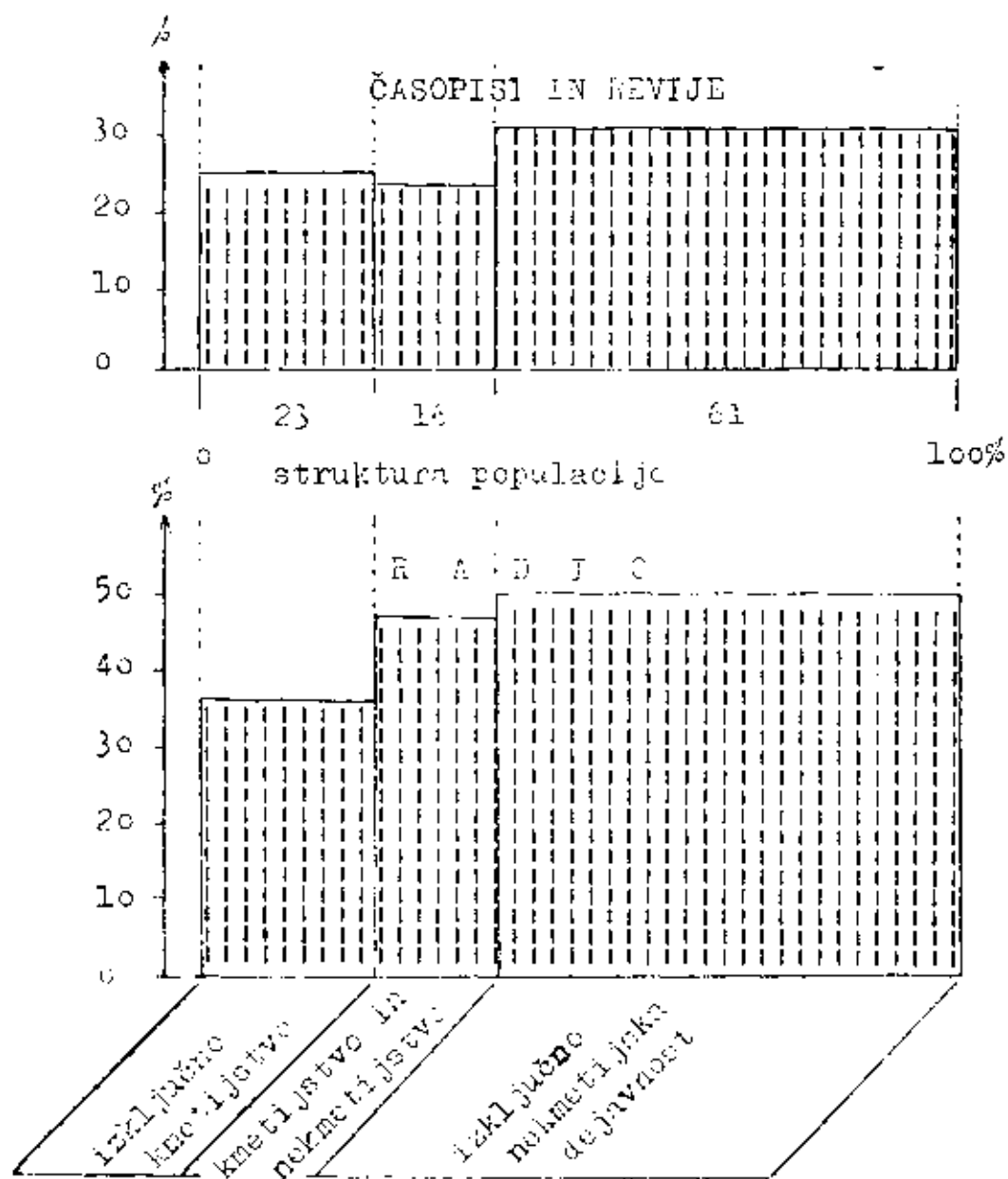
Opredeljuje Slovencev nad 14 let, ki se izjavili, da največkrat zvedo za najpomembnejše dogodke, ki jih zanimajo, v družbi in iz razgovorov s znanci in prijatelji ter iz družinskih razgovorov

Rezultati: Najpomembnejše dogodke zve v družbi ter v razgovorih s znanci in prijatelji 15 odstotkov in iz družinskih razgovorov 2 odstotki prebivalcev Slovenije nad 14 let. V največji meri ljudje nad 42 let (17 %, 3 %) in ženske (16 %, 4 %). Glede na poklic najbolj izstopajo kmetje s 25 oziroma 4 odstotki ter kmečke gospodinjke in pomagajoči družinski člani v kmetijstvu s 22 oziroma 5 odstotki. Pri izobrazbi se nad povprečjem celotne populacije ljudje, ki imajo samo osnovne šole ali še nižjo izobrazbo. Najbolj izstopajo tisti, ki imajo manj kot 4 razrede osnovne šole - s 26 oziroma 5 odstotki. Kolig tisti, ki živijo stalno v sodanjskem kraju bivajoči, skirni, so se preselili tja pred

Grafikon V. (tabela 14.)

RADJO ter ČASOPISI IN REVIJE - najpogostejša vira informacij o najpomembnejših dogodkih, ki zanimajo nad 14 let stare Slovence - po strukturi vira izhodbkov njihovega gospodinjstv

N = 11 767



1939. letom (16 %, 4 %) kot oni, ki so se preselili v sedanji kraj bivanja med leti 1940-62 (11 %, 2 %). Najbolj ljudje, ki niso člani nobenih organizacij, 25 odstotkov izmed njih je navedlo, da največkrat zvedo za najpomembnejše dogodke v družbi, 6 odstotkov jih zvedo za najpomembnejše dogodke iz družinskih razgovorov. Če viri informacij se na prvem mestu "čista" sloveška gospodinjstva s 24 oziroma 4 odstotki. Tudi tisti, katerih viri dohodkov je kmetijstvo in nekmetijska dejavnost, se nad povprečjem celotne populacije (17 %, 3 %). Družbe in družinske pogovore so navedli kot glavna vira informacij o najpomembnejših dogodkih predvsem ljudje, ki živijo v krajih brez upravnih funkcij. Čim manj je kraj komunikativno povezan z upravnimi središči, tem bolj zraste nad povprečje celotne populacije odstotek tistih, ki so navedli, da največkrat zvedo za najpomembnejše dogodke, ki jih zanimajo, v družbi ter iz razgovorov z znanci in prijatelji oziroma iz družinskih razgovorov.

Tabela 15: Starostna struktura Slovencev nad 14 let, ki največkrat zvedo za najpomembnejše dogodke, ki jih zanimajo, v družbi in v razgovorih z znanci in prijatelji ter iz družinskih razgovorov

Kanal	Starost		
	14-27	28-41	42 in več
V družbi ter v razgovoru z znanci in prijatelji	14	12	17
Iz družinskih razgovorov	1	2	3
Ostali kanali	85	82	76
Starostna struktura populacije	23	28	44

n = 11 967

1967

S starostjo se več odstotek ljudi, ki največkrat zvedo za najpomembnejše dogodke, kateri jih zanimajo, v družbi in v razgovorih z znanci in prijatelji ter iz družinskih razgovorov. Pri radiu in časopisih je navedba: s starostjo odstotek ljudi, ki uporabljajo ta dva sodobna medija za informiranje o najvažnejših dogodkih, čedalje bolj upada.

Mladina od 14 - 27 let zvedo za najpomembnejše dogodke v družbi v večji meri kot pa ljudje v starosti od 26 - 41 let. To gre verjetno na račun najmlajših v tej starostni kategoriji, katerih zanimanje še ni na široko odprto v svet, zato jih bolj zanima dogajanja v ožjem življenjskem okolju (v šoli, v skupini prijateljev in podobno).

Tabela 16: Starostna struktura ljudi nad 14 let - glede na spol

Kanali	14 - 27		28 - 41		42 in več	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž
V družbi in v razgovorih z znanci in prijatelji	12	16	12	13	16	18
Iz družinskih razgovorov	1	2	2	3	2	5
Struktura populacije po starosti in spolu	14	14	13	15	19	25

N = 11 967

= 100 %

Iz gornje tabele vidimo, da se informirajo o najpomembnejših dogodkih v družbi in v razgovorih z znanci in prijatelji ter iz družinskih razgovorov bolj ženske kot pa moški, to pa najbrž zato, ker iz objektivnih razlogov, ki smo jih že večkrat navedli, manj informirajo po sodobnih kanalih. Razloček med moškimi in ženskami je največji pri drugem kanalu, in sicer predvsem na račun starejših žensk, ki v največji meri zvedo za najpomembnejše dogodke iz družinskih razgovorov (5 odstotkov). To so verjetno predvsem kmočke gospodinje v družinah, kjer so se še najbolj ohranili patriarhalni odnosi.

Grafikon VI. (k tabeli 15.)

RAZGOVORI V DRUŽBI, Z ZNANCI IN PRIJATELJI ter DRUŽINSKI RAZGOVORI kot vira informacij o najpomembnejših dogodkih, ki zanimajo nad 14 let stare Slovence - po njihovi starostni strukturi.

N = 11 967

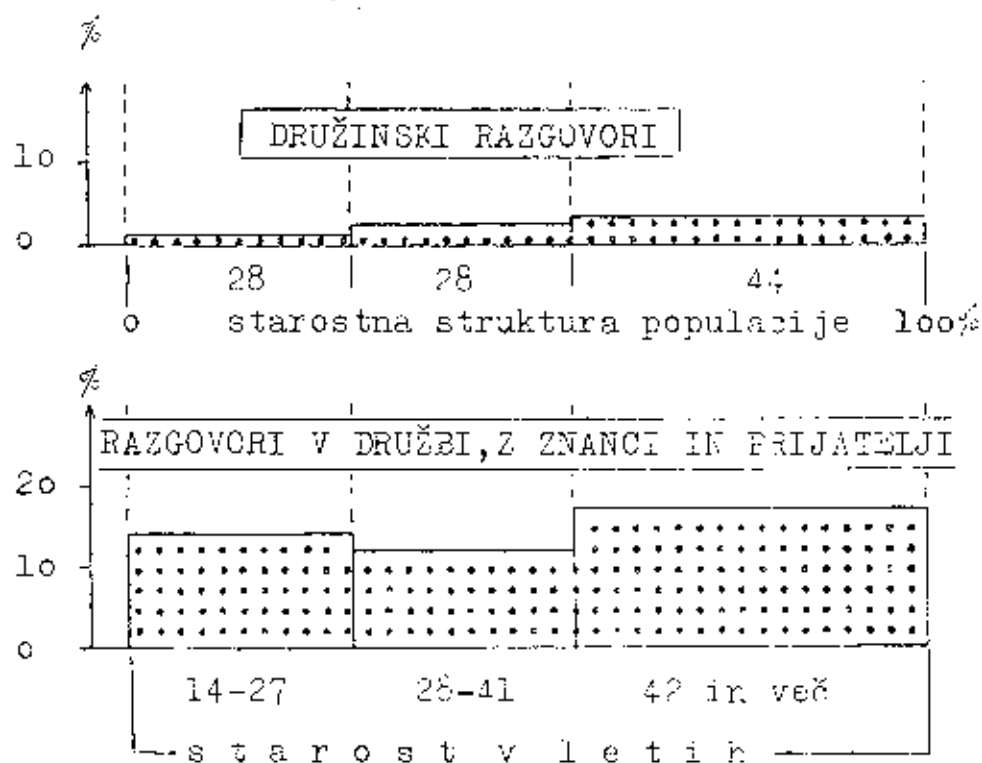


Tabela 17: Lokalna struktura ljudi nad 14 let

Poklic	v družbi in v iz družinskih ostali razgovorih z znanci	razgovorov	ostali kanali	poklicna struktura populacije
Upokojenci	15	2	76	10
Vajenci, študentje in dijaki	10	1	86	8
Kmetje	25	4	63	12
Kmečke gospodinje in pomagajoči družinski člani v kmetijstvu	22	5	63	16
Samostojni obrtniki, svobodni poklici in ostali	17	2	70	4
Gospodinje, ne v kmetijstvu	8	4	63	12
Uslužbenci in delavci	13	0	65	38

N = 11 769

= 100 %

Nad povprečje celotne populacije se zvrstijo: kmetje, kmečke gospodinje in samostojni obrtniki, slednji samo pri prvem kanalu. Pri drugem kanalu pridejo nad povprečje le gospodinje izven kmetijstva s 4 odstotki, to je ženske, ki niso zaposlene in ki doma verjetno nimajo čisopisa in radijskega sprejemnika.

Praseneč. odstotek obrtnikov in svobodnih poklicev, ki so navedli, da največkrat zveže za najpomembnejšo dogodko, ki jih zanimajo, v družbi in v razgovorih z znanci in prijatelji. To gre predvsem na račun obrtnic, kar pomeni potrjuje našo ugotovitev, da so po teh dveh kanalih informirane bolj ženske kot moški.

Pri kmetih in kmečkih gospodinjah je treba ugotoviti še razločke glede na starost. V družbi in v razgovorih z znanci in prijatelji največkrat zve za najpomembnejšo dogodko: 16 odstotkov kmetov od 14-27 let, 22 odstotkov kmetov od 28-41 let in 27 odstotkov kmetov nad 42 let,

kar pomeni, da s starostjo kmetov narašča odstotek tistih, ki uporabljajo ta kanal za informiranje o najpomembnejših dogodkih. Odstotek kmetov, ki so naveli, da največkrat zvele za najpomembnejše dogodke iz družinskih razgovorov, se s starostjo poveča od manj kot 1 odstotka na 5 odstotkov.

Kmečke gospodinjice in pomagajoči družinski člani v kmetijstvu zvele za najpomembnejše dogodke v družbi in v razgovorih z znanci in prijatelji glede na starost: 19 % od 14-27 let, 19 % od 28-41 let in 24 % nad 42 let. Odstotek kmečkih gospodinj in pomagajočih v kmetijstvu, ki so naveli, da največkrat zvele za najpomembnejše dogodke iz družinskih razgovorov, se s starostjo poveča od manj kot enega na 7 odstotkov.

Starostni vzorci v vseh poklicih. Zlasti pa pri kmetih in kmečkih gospodinjicah, se s starostjo veča odstotek tistih, ki največkrat zvele za najpomembnejše dogodke v družbi in v razgovorih z znanci in prijatelji ter iz družinskih razgovorov. Največji odstotek teh je v starostni skupini ljudi nad 42 let.

Pri delavcih in uslužbencih - sovelja zaradi drugačnih objektivnih možnosti - je odstotek teh bolj povprečjem celotne populacije, saj znaša pri prvem kanalu (v družbi in v razgovorih z znanci in prijatelji) le 13 odstotkov, medtem ko pri drugem kanalu stavilo teh ne doseže niti enega odstotka.

Če bi razčlenili kategorije delavcev in uslužbencev po kvalifikacijski strukturi, bi ugotovili, da se večja odstotek tistih, ki največkrat zvele za najpomembnejše dogodke v družbi in v razgovorih z znanci in prijatelji, od uslužbencev preko visokokvalificiranih in kvalificiranih delavcev v industriji do delavcev v kmetijstvu in nekvalificiranih v industriji, kjer je odstotek največji.

Grafikon VII. (k tabeli 17.)

RAZGOVORI V DRUŽBI, Z ZNANCI IN PRIJATELJI ter DRUŽINSKI RAZGOVORI kot vira informacij o najpomembnejših dogodkih, ki zanimajo naš 14 let stare Slovence - po njihovi poklicni strukturi.

N = 11 769

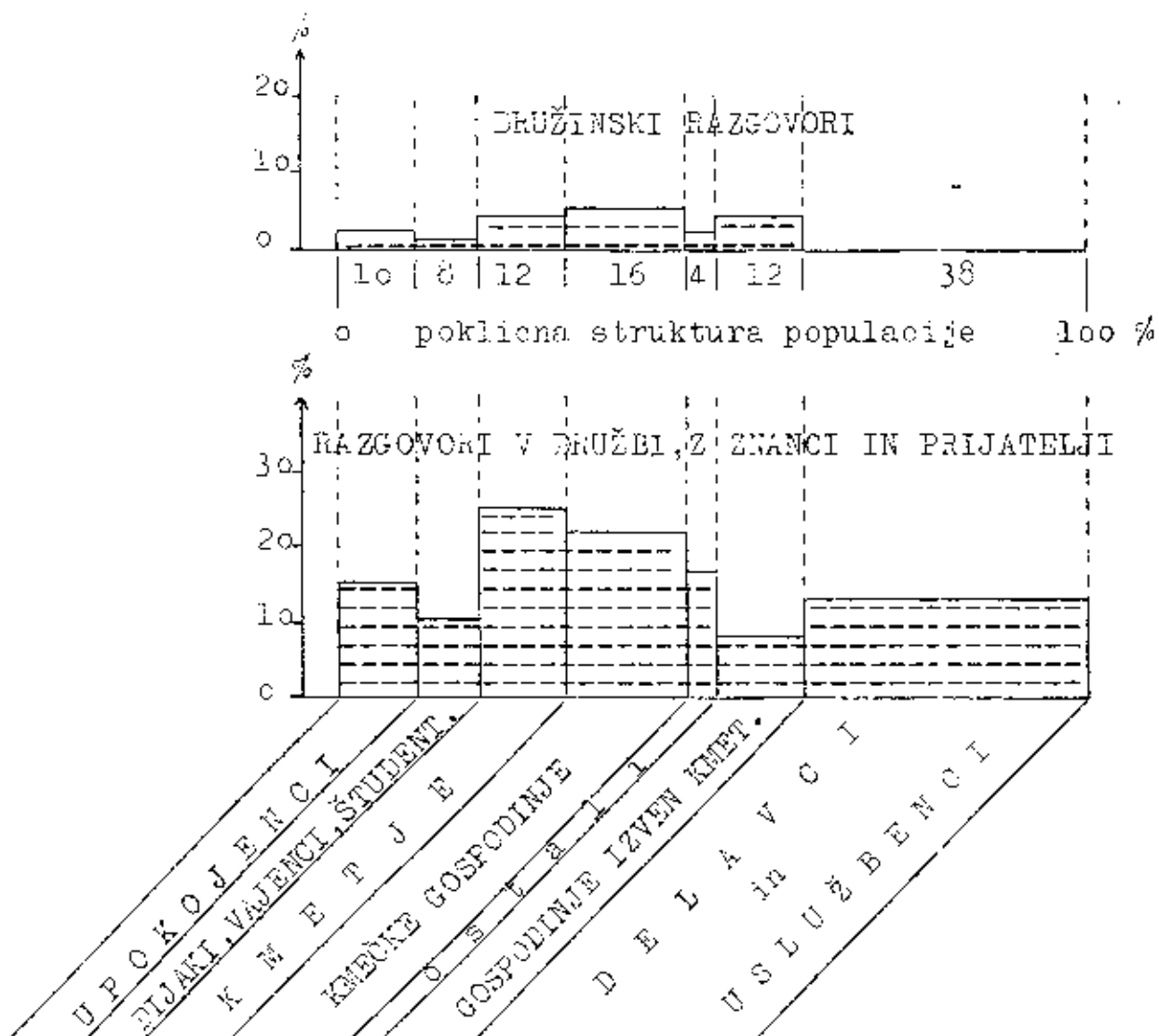


Tabela 16: Izobrazbena struktura ljudi s 14 let

Izobrazba	V družbi in v izkušinskih Ostali razgovorih z razgovor kanali znanci in pri- jetelji			Izobrazbena struktura populacije
Manj kot 4 raz. osn. šole	26	5	55	10
Osnovna šola	17	3	74	57
4 raz. osn. šole in 3 ali 4 raz. nižje gimnazije	12	1	85	11
Nižja strokovna šola	7	0	94	12
Srednja šola	5	0	94	8
Višja in visoka šola	4	0	94	2

N = 11 692

= 100 %

Z višje izobrazbe - od najnižje do najvišje - se zmanjšuje odstotek tistih, ki zveče za najpomembnejše dogodke, kateri jih zanimajo, v družbi in iz razgovorov z znanci in prijatelji ter iz družinskih razgovorov. Med povprečje celotne populacije se povzpineta samo kategoriji ljudi s manj kot 4 razredi in s popolno osnovno šolo, in to zlasti starejših.

Pri tistih, ki imajo več kot samo osnovno šolo, nima drugi kanal, se pravi informiranje o najpomembnejših dogodkih iz družinskih razgovorov, skrajnabene vloge, in to še bolj pri ljudeh do 42 let. Glede na zakonski stan izstopajo najbolj poročeni nad 5 let: pri prvem kanalu moški v enakem meri kot ženske, pri drugem kanalu pa predevsem ženske s 4 odstotki v primerjavi z 1 odstotkom moških. V družbi in iz razgovorov z znanci in prijatelji zveče za najpomembnejše dogodke v večji meri samski kot poročeni (10:13), kar gre predevsem na račun samskih žensk. Razmerje med samskimi ženskami in samskimi moškimi je 19:13 odstotkov. T gre spet na račun starejših samskih žensk, pri katerih se dvigne odstotek na 26.

Rezidenca	V družbi in v iz družinskih Ostali razgovorih z razgovorov kanali znanci in pri- jetelji			Struktura populacije glede na rezidenca
Preselil med leti 1940 - 1962	21	59	84	31
Živi stalno, preselil pred letom 1939	16	53	74	69

N = 11 824

= 100 %

Če se vemo, da v kategoriji ljudi, ki stalno živijo v enem in istem kraju, prevladujejo starejši ljudje, potem nam postane jasno, zakaj že razložek glede na rezidenca. To se povsem sklada s prejšnjimi ugotovitvami, po katerih starejši ljudje in kmetje, oziroma, kmečke gospodinjice v največji meri uporabljajo klasične kanale in v najmanjši meri sodobne kanale informiranja o najpomembnejših dogodkih, bodisi zato, ker je njihovo zanimanje omejeno na ozko življenjsko okolje, bodisi, ker sploh nimajo časopisov in radija. Ker pa po klasičnih kanalih krožijo tudi informacije iz radija in časopisov, je možno, da pridejo ljudje do informacij tudi po tej poti.

Tabela 20: Struktura glede na število funkcij

Število funkcij	V družbi in v iz družin- Ostali razgovorih z skih raz- kanali znanci in pri- govorov jetelji			Struktura popu- lacije glede na število funkcij
Nobeni	25	6	56	20
Čini brez funkcij	1	3	81	68
Funkcionarji z eno, dvema ali več funk- cijami	6	9	93	12

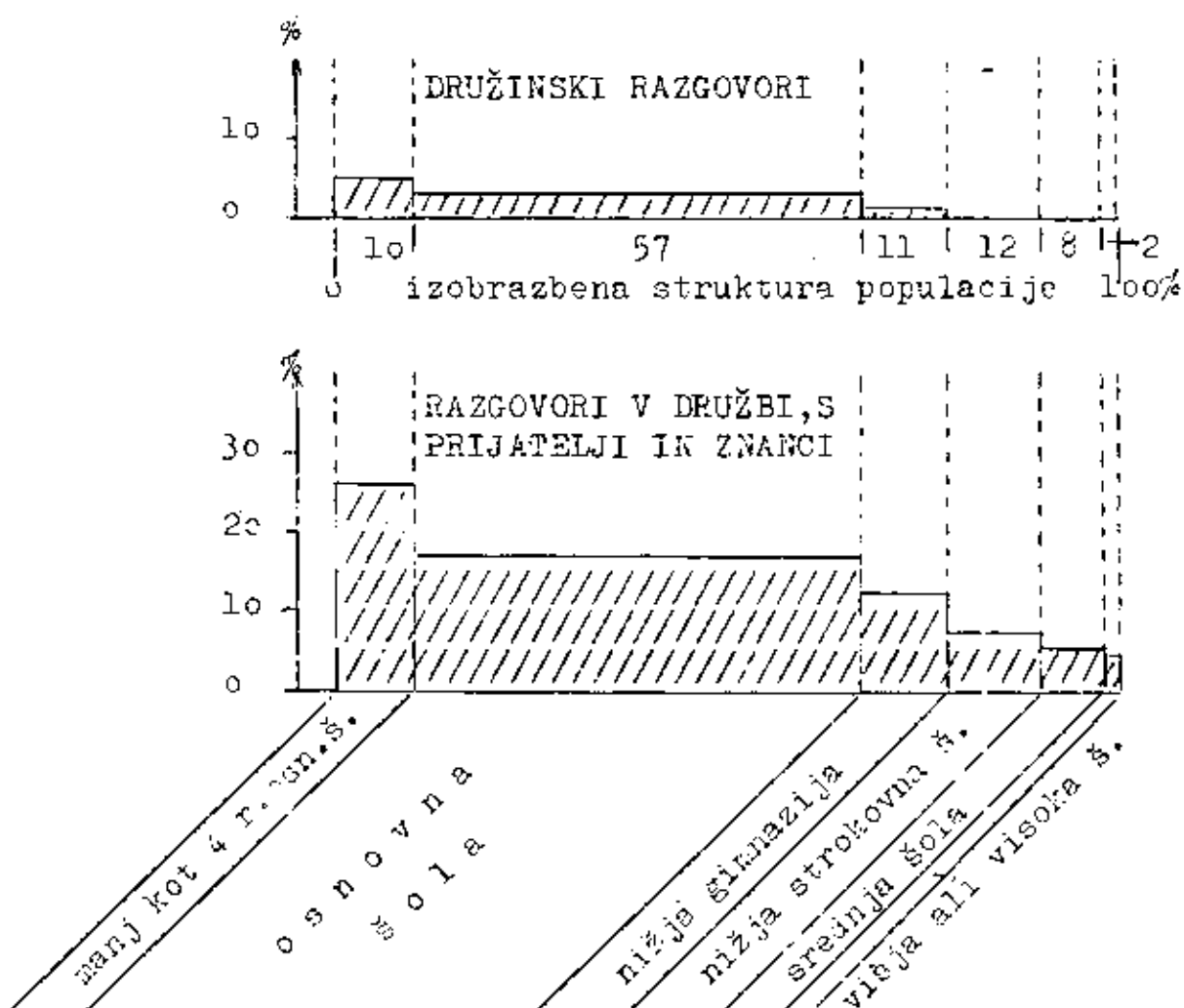
N = 11 781

= 100 %

Grafikon VIII. (k tabeli 18.)

RAZGOVORI V DRUŽBI, Z ZNANCI IN PRIJATELJI ter DRUŽINSKI RAZGOVORI kot vira informacij o najpomembnejših dogodkih, ki zanimajo nad 14 let stare Slovence - po strukturi njihove izobrazbe.

N = 11 692



Trditve, ki smo je uporabili pri selekciji informacijnih kanalov (radio, časopis, revije), moramo selaj ponoviti, le s drugačnim smislom: kaj kot se ljudje družbeno aktivni, manj so poselavajoje klasičnih kanalov za informiranje o najpomembnejših dogodkih, ki jih zanimajo. Iz gornje tabele je razvidno, da je v kategoriji funkcionerjev minimalno število tistih, ki zvedo za najpomembnejše dogodke v družbi in iz družinskih razgovorov. Naj navadamo absolutne številke: od 1427 funkcionerjev, kolikor jih je bilo med 12 000 anketiranci nad 14 let, jih je le 89 navedlo, da zvedo za najpomembnejše dogodke v družbi in iz razgovorov z znanci in prijatelji ter iz družinskih razgovorov.

Pri članik brez funkcij je odstotek tistih, ki največkrat zvedo za najpomembnejše dogodke v družbi in iz družinskih razgovorov enak povprečju, pri nečlanik pa delež nad povprečjem celotne populacije.

Pri nečlanik, kjer je odstotek največji, bi bilo lebre razčleniti še starostno strukturo, da bi prišli do zanimive ugotovitve: prede vsom starejši, ki prevladujejo v populaciji nečlanov (44 odstotkov), so v največjem številu navedli, da zvedo za najpomembnejše dogodke v družbi in iz družinskih razgovorov. To prikazuje naslednja tabela:

Tabela 21: Struktura nečlanov nad 14 let, ki največkrat zvedo za najpomembnejše dogodke, ki jih zanimajo, v družbi in iz razgovorov z znanci in prijatelji ter iz družinskih razgovorov

Kanali	Starost		
	14-27	28-41	42 in več
V družbi in iz razgovorov z znanci in prijatelji	19	23	28
Iz družinskih razgovorov	3	4	9
Starostna struktura populacije	24	28	56

N = 2 316

= 10 %

Različki so odstotni zlasti pri drugem kanalu.

pri mlajših ljudeh, ki niso člani ZMS ali pa niso ZMS, je odstotek tistih, ki najpogosteje zvedo za najpomembnejše dogodke v družbi in iz družinskih razgovorov, enak povprečju celotne populacije nečlanov vseh starosti. S povprečjem populacije nečlanov se ujema tudi odstotek ljudi, ki sploh ne hodijo na sestanke in ki najpogosteje zvedo za najpomembnejše dogodke po klasičnih kanalih.

Tabela 22: Struktura ljudi na 1. let glade na vir dohodkov

Kanali	Vir dohodkov		
	Izključno kmetijstvo	Kmetijstvo in nekmetijska dejavnost	Nekmetijska dejavnost
V družbi in iz razgovorov z znanci in prijatelji	24	17	11
iz družinskih razgovorov	4	3	7
Petili kanali	63	73	85
Struktura populacije glede na vir dohodkov	23	16	61

N = 11 787

= 100 %

Odstotek ljudi, ki so navedli, da najpogosteje zvedo za najpomembnejše dogodke, ki jih zanimajo v družbi in iz razgovorov z znanci in prijatelji ter iz družinskih razgovorov, je večji pri tistih, katerih vir dohodkov je izključno kmetijstvo, in tudi pri tistih, katerih vir dohodkov sta obema kmetijstvo in nekmetijska dejavnost. V obeh primerih se odstotek povzpa nad povprečje celotne populacije, najbolj poveča pri članih gospodinjstev, katerih vir dohodkov je izključno kmetijstvo.

Tabela 23: Struktura ljudi nad 14 let, ki zvedo za najpomembnejše dogodke v družbi in iz družinskih razgovorov - glede na tip naselja

Tip naselja	V družbi in iz razgovorov z znanci in prijatelji	Iz družinskih razgovorov	Ostali kanali	Struktura populacije glede na tip naselja
Kraji brez pošte, šole ali železniške postaje	18	3	79	22
Kraji s šolo, pošto ali železniško postajo	20	3	77	34
Sedeži krajevnih uradov	14	2	76	39
Sedeži občin	10	1	72	41
Republiški in okrajna centri	8	1	88	46

N = 12 000

= 100 %

Čim višje so upravne funkcije posameznih tipov naselij, tem manjši je odstotek tistih, ki zvedo za najpomembnejše dogodke, kateri jih zanimajo v družbi in iz družinskih razgovorov. Samo več naselji s šolo, pošto ali železniško postajo in kraji brez teh ustanov ni bistvenih razlik. Iz tega bi lahko hipotetično sklepali, da večja komunikativna povezanost ni zadosten pogoj za oslabitev delovanja drugih činiteljev (ozki socialni in ekonomski okviri, zastarelo kmetijstvo, nizka izobrazbena raven itd.) na manjšo uporabo krofičnih komunikacijskih sredstev za informiranje o najpomembnejših dogodkih, ki zanimajo ljudi. To potrjujejo tudi naslednji podatki: med prebivalci krajev s pošto, šolo ali železniško postajo je 37 odstotkov ljudi z virom informacij izključno iz kmetijstva, medtem ko je med prebivalci krajev brez teh institucij takih samo 32 odstotkov. Če našim mnenju prav to dejstvo zmanjšuje pozitiven vpliv večje komunikativne povezanosti, ki vsekakor obstaja. Če tega vpliva na to ni bilo, bi bil odstotek informiranih po sodobnih kanalih v krajih s pošto, šolo ali železniško postajo še manjši - v korist večjega odstotka obveščenih po klasičnih kanalih.

Izmed vseh, ki so navedli, da največkrat zveče za najpomembnejše dogodke, kateri jih zanimajo, v družbi in v razgovorih z znanci in prijatelji ter iz družinskih razgovorov, jih 57 odstotkov živi v naseljih, kjer ni sedež nobene družbene-, politične skupnosti - ne občine ne okraja in ne republike.

V nadaljevanju tega poglavja nis še zanima, kje so ljudje, ki se niso opredelili. Glede na nizki odstotek kmečkega prebivalstva, ki zveče za najpomembnejše dogodke po radiu ter iz časopisov in revij, je mogoče sklepati, da se ostale kmečke prebivalstvo informira po klasičnih kanalih. To pa je le deloma pojasnjeno z večjim odstotkom kmečkih ljudi, ki so izjavili, da zveče za najpomembnejše dogodke v družbi in v razgovorih z znanci in prijatelji ter iz družinskih razgovorov. Dodatno pojasnilo dobimo v podatku, da je pri tistih, katerih vir dohodkov je izključno kmetijstvo, kar 9 odstotkov takih, ki se niso opredelili. Pri drugih dveh kategorijah gospodinjstev je odstotek neopredeljenih precej manjši: pri gospodinjstvih, katerih vir dohodkov je obenem kmetijstvo in nekmetijska dejavnost 6, in pri gospodinjstvih, katerih vir dohodkov je nekmetijska dejavnost 3. Podatki o sodobnih in klasičnih kanalih informiranja o najpomembnejših dogodkih so očito v medsebojni zvezi. Ali se ljudje informirajo manj s sodobnih in bolj po klasičnih kanalih, vplivajo na to isti činitelji: starost, nizka šolska izobrazba, spol, družbeno-politična (ne)aktivnost in kmetijstvo kot izključni vir dohodkov. Vse te determinante so v medsebojni zvezi in se ne pogovijajo drug od druge ločeno. Pri ljudeh, ki se poslužujejo klasičnih kanalov informiranja, seveda na račun manjše uporabe sodobnih, gre tako na primer, kot v mestih za starejšo ljudi, družbeno-politično manj aktivno in z nižjo šolske izobrazbe, v mestih se to predvsem starajše ženske, med starejšimi kmeti pa ženske in moški z manjše splošno izobrazbo in razumevanja družbene, politične, s katerim informirajo moški komunikacijska sredstva.

III. KATERE ČASOPISE REDNO BEREJO?

Da ljudje znano redno brati časopise, morajo biti izpolnjeni delo-
čeni pogoji. Otto Groth navaja v svoji knjigi "Die unerkannte Kultur-
macht" take državne razmere, zakonodajo in upravo, razvrstitev pre-
bivalstva in gostote, socialno prigradnost, gospodarsko ureditev, go-
spodarsko in lastninsko razporeditev, število, obseg in funkcionira-
nje pogostosti socialnih razmerij, prometne poti, duh časa, religijo,
izobrazbo ljudi, politične poglede itd. Naš namen ni, da bi točno de-
finirali determinante, ki pogojujejo redno branje časopisov. Gotovo
pa je, da je Grothovo naštevanje činiteljev, ki vplivajo na to, zelo
nesistematično in neurejeno. Pri naštevanju se ni omejil na bistvene
determinante in tako človek ne ve, kaj je odločilnejša, ali državne
razmere ali gospodarska ureditev ali pa kaj drugega.

Če ostanemo kar pri njegovem naštevanju, s tem da činitelje, ki jih
je navedel, združimo po njihovi sorodnosti, dobimo dve sami deter-
minanti: stopnjo ekonomskega razvoja in raven kulture ljudi, kulture
v socialno antropološkem smislu. Obe sta seveda odvisni druga od dru-
ge, s tem da je v končni konsekvenci primaren ekonomski razvoj, iz
katerega se razvija določena raven kulture ljudi, ki deluje spet na-
zaj na svoje izhodišče. To pa seveda ne pomeni, da tudi drugi čini-
telji, ki jih je naštel Otto Groth, ne delujejo pospešujoče ali zavi-
ralno na razširjenost branja časopisov, vendar v končni konsekvenci
vse pogojuje ekonomski činitelj. Najprej je bilo treba izumiti knji-
gotisk. To še ni bilo dovolj, zakaj za dnevno izhajajoče časopise je
bil potreben dovolj širok krog bralcev. Tega pa v poznem fevdalizmu
še ni bilo. Večina ljudi ne le, da ni znala brati, ampak tudi časa
ni imela; kar je je preveč zaposlil boj za goli fizični obstanek.
Nakladi periodičnega tiska so bile zato majhne in naročnina je bila
temu primerno visoka, dostopna samo bralcem iz tako imenovane višje
družbe.

Industrijska revolucija je omogočila nastanek velikih mest. Postopek
za tiskanje časopisa se je čedalje bolj izpopolnjeval - od knjižnega
do rotacijskega tiska. Vedno bolj zamotan tehnološki proces v indu-
striji je vsiljeval potrebo po vsaj minimalni izobrazbi delavcev.
Osnovnošolsko izobraževanje je bila podlaga za nastanek širšega bral-
skega kroga. Nastanek strank in postopno uvajanje splošne volilne
pravice sta terjala izdajanje strankarskih glasil, prek katerih je
bilo mogoče vplivati na volilce. Toda sčasoma je koncentracija in cen-
tralizacija kapitala sagela tudi časopisna podjetja. Časopisi so pre-
hajali čedalje bolj v roke tistim, ki so podražali strankarske intere-
se zgolj po dobičku. Čeprav je pri časopisih zelo pomembna postavka
dohodek od oglasov, je bil vseeno interes po večanju naklade, zakaj

od tega je bil odvisen tudi uspeh oglaševanja in potemtakem tudi cena oglasov. Doseči milijonske naklade pa je pri mnogih listih pomenilo, izogibati se takemu obravnavanju družbenih problemov, ki bi utegnile naleteti pri bralcih, glede na njihovo različno strankarstvo in razredno pripadnost, na nasprotna mnenja. Pri taki usmerjenosti časopisnih magistratov, ki pa seveda s tem niso zapustili pozicij kapitalizma, so bila na široko odprta vrata bulvarskemu stilu pisanja, ki pa je so vedno idejno opredeljen, le da bolj prikrito. Večina časopisov se ravna po zakonu ponudbe in povpraševanja, s tem da so se pripravljene prilagoditi vsakršnim željam ljudi - tudi njihovim najzaostalejšim instinktom.

V kapitalističnih državah razširjenost tiska ni potekala enakomerno - ne časovno ne prostorno. Bolj kot je v kakšni deželi zaostalo kmetijstvo, manj je razširjen tisk. Tudi to dokazuje našo trditve, da je razširjenost branja časopisov močno odvisna od stopnje razvoja proizvodnih sil, od česar je spet odvisna urbanizacija naselij, raven izobrazbe ljudi, razvitost prometa in drugo. Izobrazbena raven je skoraj gotovo pomemben indikator ekonomske razvitosti neke dežele. Zato lahko trdimo, da se večja razširjenost tiska sklada s višjim splošnim izobrazbenim nivojem.

Za razširjenost branja časopisov mora biti odločilno še nekaj: kakovost višje izobrazbene ravni je Slovencev, ki je čedalje bolj opazna. Čeprav gotovo odločilno vplivala na razširjenost tiska tudi razvoj poglobljenega samoupravljanja delovnih ljudi. V pogojih našega družbenega sistema bo morala biti čedalje pomembnejši stimulator za redko branje časopisov potreba za uspešno odločanje delovnih ljudi. Višja izobrazbena raven in samoupravljalvska aktivnost sta drug drugemu pomoč. To dokazuje tudi podatki naše ankete.

Naša analiza bo govorila tudi o razširjenosti dnevnega tiska na podeželju - med kmečkimi ljudmi. Že vnaprej je mogoče reči, da je minimalna. Nekateri si to razlagajo z naravo kmečkoga dela, vendar tomu ni mogoče pritrditi. Izkusnje iz kmetijske naprednejših dežel kažejo, da je tudi pri njih dnevni tisk na podeželju manj razširjen, toda ne v taki meri kot pri nas. V teh deželah narava kmečkoga dela vpliva v tem smislu, da se kmečke družine narečene na dnevniko občasno, torej v času, ko imajo čas za redno branje. Pri nas je drugače: ljudje na kmetih ne bere dnevnikov niti občasno. Večidel se zadovoljuje s periodičnim tiskom ali pa sploh ne bere časnikov. To je gotovo v zvezi z še dokaj veliko zaostalostjo naše vasi.

Podatkih Statističnega godišnjaka za leto 1963 pride v Jugoslaviji 66 izvodov dnevnih časopisov na 1000 prebivalcev (podatki za leto 1961) v primeru z 208 izvodi v Avstriji. Številka je tako majhna v veliki meri na račun manj razvitih jugoslovanskih republik kjer je edini toček

nepisarnosti ali polpisarnosti še predlagam. Stanje v Sloveniji je boljše, čeprav še zmeraj ni zadovoljivo: na 1000 prebivalcev pride 93 izvodov dnevnega tiska. Ker je v Sloveniji nekaj manj kot tretjina ljudi, ki se zaposli v kmetijstvu, in ker je dokazano, da kmečki ljudje zelo malo bere dnevne liste, je predvsem tu treba iskati vzrok za tako majhno naklado dnevnikov. Proces urbanizacije in socialistična preobrazba naše vasi bosta privedli do bistvenih sprememb tudi na tem področju. K večanju naklade dnevnih listov bo pripomoglo tudi nadaljnje naraščanje izobrazbene ravni in družbeno-politične aktivnosti ljudi v mestih in industrijskih središčih, kjer s stanjem razširjenosti dnevnega tiska še ne moremo biti zadovoljni, čeprav je precej nad republiškim povprečjem.

Po približnih računih pride v Sloveniji na 1000 ljudi, katerih vir dohodkov je izključno kmetijstvo, le 20 izvodov dnevnih listov. Na 1000 ljudi, katerih vir dohodkov je nekmetijska dejavnost, pride 176 izvodov dnevnega tiska. Iz tega sledi, da smo glede razširjenosti dnevnega tiska med nekmetičkim prebivalstvom še blizu avstrijskega skupnega povprečja in še daleč pod angleškim povprečjem, ki znaša 506 izvodov dnevnikov na 1000 prebivalcev. Pri tem pa je treba vedeti, da take stopnje razširjenosti dnevnega tiska, kot je v Angliji, najbrž sploh ne bo mogoče doseči. Toliko dnevnih izdaj, kot jih ima kak angleški ali ameriški volemestni dnevnik, si ne more privoščiti kak naš dnevnik, zakaj za večje število izdaj so neobhodno potrebne velike naklade in milijonska mesta, kakršnih majhen narod, kot je slovenski, ne bo nikoli zmogel.

Čeprav torej pri nas ni mogoče ustvariti milijonske naklade dnevnega tiska, smo na najboljši poti, da povečamo razširjenost dnevnikov. Hiter tempo gospodarskega razvoja in poglobljanje samoupravljanja bosta vplivala na čedalje višje izobrazbene ravni našega prebivalstva, kar se sklada - kot kaže analiza - z večjo potrebo po branju časopisov. Francis Williams je v svoji knjigi "Tisk, parlament in ljudstvo" zapisal, da se pojavlja nova bralska publika, ki je šla skozi srednjo šolo in ki se ne zadovolji več s poceni vsebino časopisov. Pri nas bi lahko rekli, da se pojavlja nova bralska publika, ki si ne pridobiva le višje izobrazbene ravni v rednih oblikah šolanja, ampak gre tudi skozi šolo samoupravljanja. Če v Angliji ugotavljajo potrebo, da postane tisk "ogledalo, ki odraža važne in bistvene", potem je pri nas tem manj razlogov za to, da bi skušali povečati naklado dnevnega tiska tako, da bi spreminjali časopis v ogledalo, ki naj bi odražalo nevažne in nabistvene in ki naj bi torej prikazovale življenje družbe v popušeni obliki.

Vprašanje se je glasilo: KATRE OD NASLEDNJIH ČASOPISOV REDNO BEREM? in je dopuščale možnost več odgovorov. Anketiranci so odgovorili takole:

TT	28
Delo	25
lokalni časopis	23
Večer	16
Kmečki glas	15
Pavliha	13
Ljubljanski dnevnik	11
Mladina	7
nedeljske izdaje dnevnikov	5
VUS	4
Dolavska enotnost	4
Komunist	4
tovarniški časopis, komunski	4
Folet	4
Primorski dnevnik	4
Naši razgledi	4
Borba, Politika	4

Vprašanje je dopuščalo možnost več odgovorov, ker je nekdo lahko naročen, zira, redno bere hkrati več časopisov. Zato ne bi dobili adkvatnih podatkov, na primer, o bralcih, vseh dnevniških listov, če bi enostavno sešteli vse odstotke, ker se tudi taki ljudje, ki berejo hkrati dva ali celo tri dnevne časopise, pri čemer pa ni nujno, da se nanje tudi naročeni. Človek ne bere samo časopisa, na katerega je naročen, ampak lahko redno bere tudi druge časopise, na primer, v službi, v kavarni, v čitalnici in podobno.

Kaj nam povedo podatki o časopisih in njihovih rednih bralcih? Na vrhu lestvice so dnevni in pokrajinski časniki, izmed periodičnih časopisov pa še TT in Pavliha. Pri vseh teh časopisih se giblje odstotek od najmanj 11 odstotkov pri Ljubljanskem dnevniku do največ 28 odstotkov pri TT. Na sredini lestvice so Mladina (7), nedeljske izdaje dnevnikov (5), Vjesnik u sradu (4), Dolavska enotnost (4). Na dnu lestvice so Komunist, tovarniški in komunski časniki, Folet, Primorski dnevnik, Naši razgledi ter Borba in Politika. Pri teh se odstotek giblje od najmanj 1 odstotka pri Borbi in Politiki do največ 4 odstotkov pri Komunistu ter tovarniških in komunskih časnikih.

Ali podatki o rednih bralcih ustrezajo nakladi teh časopisov? V naslednjem bomo izdelali lestvico, na kateri bo doležale približni vrstni red številke bralcev na en izvod ustreznoga časopisa. Izračuna nismo naredili

za vsake časopise, kjer ni enake količine in ne literarnike, satirne, komunske časopise, katerih periodičnost izhajanja je zelo različna (izhajajo tedenske, nekateri štirinajstdnevno, drugi sjet mesečno ali pa celo samo nekajkrat na leto).

Na en izvod ustreznega časopisa pride naslednje število bralcev:

Ljubljanski dnevnik	4,3
Večer	3,7
Delo	3,6
Kmečki glas	3,4
Mladina	3
lokalni časopisi	2,8
PT	2,6
Pavlih	2,4
Kaši razglodi	2,1
Delavska enotnost	1,7

Število bralcev na en izvod ustreznega časopisa se stopnjuje od dnevnikov do listov, ki izhajajo periodično in pri katerih pride manj bralcev na en izvod. To je tudi razumljivo, zakaj pri dnevnikih je aktualnost največja, zato se običajno zanimajo za novice, o katerih pišejo dnevni časopisi, vsi člani družine. Tudi v javnih prostorih, kjer se na razpolago razni časopisi, bere največ ljudi dnevniko. Število bralcev na en izvod ustreznega časopisa pa je odvisno tudi od univerzalnosti časopisa. Bolj kot je časopis univerzalen, večja je možnost, da bo en izvod bralo več ljudi. Na en izvod časopisa, ki je po tematiki in dostopnosti oziroma razumljivosti namenjen ožjemu krogu ljudi, bo prav gotovo prišlo manj bralcev kot na en izvod dnevnika, ki je dostopen oziroma razumljiv vsakomur, ki zna brati in v katerem je "za vsakega nekaj".

Na en izvod Delavske enotnosti pride le 1,7 bralca. To pomeni, da se omejuje branje tega časopisa predvsem na naročnike. Vzroke bi bilo treba še raziskati, verjetno pa je, da se za ta časopis, ki je po svoji vsebinski fiziognomiji namenjen predvsem družbeno-politično aktivnim ljudem, zanimajo mimo naročnikov še tisti njihovi najbližji sorodniki, ki se tudi sami v delovnem razmerju. Sicer pa bo to mogoče upoteviti v nadaljnji analizi.

Časopise, ki bodo predmet naše nadaljnje analize, je mogoče razvrstiti po več kriterijih: glede na to, ali gre za dnevno ali periodično liste, po namenu so časopisi lahko družbeno-politični, strokovni, mladinski, zabavni, športni itd.; možna je tudi čisto arbitrarna razporeditev, kakršna bo naša. Po teh različnih kriterijih bi časopise, ki so predmet naše analize, razvrstili takole:

1. Dnevni listi: Delo, Večer, Ljubljanski dnevnik, Borba, Politika in Primorski dnevnik; periodični listi: lokalni časopisi, Delavska enotnost, Kmečki glas, TT, VUS, Pavliha, Mladina, Komunist, tovarniški, komunski časopisi, Polet, Primorski dnevnik; Naši razgledi, nedeljske izdaje dnevnikov;
2. Družbeno-politični časopisi: Delo, Večer, Ljubljanski dnevnik, Borba, Politika, Primorski dnevnik, Naši razgledi; Delavska enotnost, Kmečki glas, Komunist, lokalni časopisi, tovarniški in komunski časopisi in nedeljske izdaje dnevnikov; zabavni časopisi: Pavliha, TT, VUS; mladinski časopisi: Mladina; športni časopisi: Polet;
3. Dnevni časopisi: Delo, Večer, Ljubljanski dnevnik; splošno zabavni časopisi: TT, VUS in Pavliha; tedenski časopisi (usmerjeni po ožjih interesih: Kmečki glas, lokalni časopisi in Delavska enotnost, katerih značilnost je, da pri prvih dveh prevladujejo predvsem kmečki ljudje, pri tretjem pa delavci in nameščenci).

Za našo nadaljnjo analizo bomo torej izbrali tretjo varianto. Posebej bomo navedli še osnovne karakteristike strukture bralcev ostalih časopisov, ki jih v naši arbitrarni razporeditvi časopisov nismo upoštevali. To so naslednji časopisi: Borba, Politika, nedeljske izdaje dnevnikov, Mladina, Komunist, tovarniški in komunski časopisi, Polet, Primorski dnevnik in Naši razgledi. Za tako razporeditev smo se odločili zato, ker je nekatere časopise mogoče primerjati med seboj, medtem ko spet drugi niso primerljivi, oziroma, ker nam primerjava, četudi bi jo naredili, ne bi nič upvedala.

1. Delo, Večer in Ljubljanski dnevnik

Opredelitev Slovencev nad 14 let v strukturi vseh bralcev, ki redno bere dnevne liste Delo, Večer in Ljubljanski dnevnik

Povzetek: Med prebivalci Slovenije nad 14 let, ki bere časopise, jih redno bere Delo 25 odstotkov, Večer 16 odstotkov in Ljubljanski dnevnik 11 odstotkov. Večer in Ljubljanski dnevnik bolj berejo mlajši kot starejši, medtem ko pri bralcih Dela glade starosti ni bistvenih razlik. Vse tri slovenske dnevnike bolj bere moški kot ženske. Med kategorijami poklicev se pri vseh treh dnevni listih na prvem mestu dijakji, vajenci in študenti (36, 18, 17), delavci in uslužbenci (32, 26, 15) in gospodinja izven kmetijstva (24, 19, 12). Prvi dve kategoriji sta pri vseh treh listih nad povprečjem celotne populacije, tretja kategorija - gospodinja izven kmetijstva - pa je nad povprečjem samo pri Večerju in

Ljubljanskem dnevniku. Daleč pod povprečjem celotne populacije - in to pri vseh treh dnevnikih listih - so kmetje (6,4,2) ter kmečka gospodinja in družinski člani (6,6,3). Med dnevnikih najbolj izstopa Večer, ki ima relativno največ bralcev iz vrst kmečkoga prebivalstva, Ljubljanski dnevnik pa najmanj. Med bralci iz vrst kmečkoga prebivalstva je pri Delu in Ljubljanskem dnevniku več starejših kot mlajših, pri Večeru pa narobe.

V kategoriji uslužbencev jih kar 52 odstotkov redno bere Delo, 21 odstotkov Večer in 17 odstotkov Ljubljanski dnevnik. Razločki med odstotki rednih bralcev celotne populacije in rednimi bralci v kategoriji uslužbencev so velike večji pri Delu kot pa pri Večeru in Ljubljanskem dnevniku.

Od najnižje do najvišje izobrazbe se pri vseh treh dnevnikih veča odstotek rednih bralcev, vendar je naraščanje pri Delu skokovitejše kot pri Večeru in Ljubljanskem dnevniku. Največja razlika je v zadnjih dveh kategorijah ljudi: s srednje ter višje in visoke šole. Medtem ko se število rednih bralcev Dela povzpne kar na 64 oziroma 80 odstotkov, znaša odstotek rednih bralcev Večera in Ljubljanskega dnevnika komaj 21 oziroma 20. Odstotek rednih bralcev Večera v skupinah ljudi s srednje ter višje in visoke šole je celo manjši od odstotka bralcev v kategoriji ljudi z nižjo gimnazije in z nižjo strokovno šole. To gre predvsem na račun večjega odstotka rednih bralcev in na račun odnosa srednje in višje izobrazbe do vsebine Dela.

Časopis Delo bolj bere sanski kot poročeni, Večer bolj mlajši poročeni kot starejši poročeni in sanski, Ljubljanski dnevnik pa bere v kategoriji 6 in več let poročeni manj kot v obeh kategorijah mlajše poročeni.

Ljudje, ki so se priselili v sodanji kraj bivanja v letih 1940-1962, bolj bere dnevnike kot tisti, ki živijo stalno v sodanjem kraju bivanja ali pa so se priselili tja do leta 1939. Razmerje med absolutnimi števili rednih bralcev v obeh kategorijah je 67 : 33.

Z naraščanjem družbeno-politične aktivnosti se več odstotek rednih bralcev. To naraščanje pri Večeru in Ljubljanskem dnevniku ni tako skokovito kot pri Delu, kjer znaša razmerje med odstotkom rednih bralcev v kategoriji ljudi s 5 in več

funkcij in bralcev v kategoriji članov brez funkcij 82:24 v korist funkcionarjev. Pri Večera in Ljubljanskem dnevniku ni take občutnih razlik, saj znaša razmerje pri prvem le 22:17 in pri drugem celo samo 13:12.

Največji odstotek rednih bralcev je v kategoriji članov Zveze komunistov. Razmerje med odstotkom rednih bralcev v kategoriji članov Zveze komunistov in v kategoriji članov drugih organizacij je pri Delu 51:24, pri Večera 21:18 in pri Ljubljanskem dnevniku 14:13. Spet ugotavljamo občutnejše razlike pri Delu in poznatni razliki pri Večera in Ljubljanskem dnevniku. Njmanj rednih bralcev je v kategoriji ljudi, ki niso člani nobenih organizacij in ki sploh ne hodijo na sestanko. V tej kategoriji ljudi je samo 9 odstotkov rednih bralcev Dela, 7 odstotkov rednih bralcev Večera in 4 odstotki rednih bralcev Ljubljanskega dnevnika.

Tabela 24: Bralci Dela, Večera in Ljubljanskega dnevnika v starostni strukturi vseh bralcev

Dnevnik	Starost		
	14-27	28-41	42 in več
Delo	25	26	24
Večer	18	19	14
Ljubljanski dnevnik	13	11	10
Starostna struktura vseh bralcev nad 14 let	30	30	40

N = 1000

= 100 %

Večer in Ljubljanski dnevnik bolj bereta ljudje bolj kot starejši. Pri Delu se starostno divergenca čisti manjša, zato lahko ugotovimo, da je v vseh treh starostnih kategorijah ljudi precej zaničeno zanimanje za redno branje Dela. Pri Večera in Ljubljanskem dnevniku so, kot rečeno, razlike bolj opaznejše, zato opravičujeje trditve, da je med starejšimi ljudmi (nad 42 let) relativno in seveda tudi absolutno več rednih bralcev Dela kot pri Večera in Ljubljanskega dnevnika. To vsiljuje predpostavko, da sta Ljubljanski dnevnik in Večer vsebinsko in oblikovno bolj prilagojena okusu mlajših bralcev.

Grafikon IX. (k tabeli 24.)

Bralci DELA, VEČERA in LJUBLJANSKEGA DNEVNIKA v starostni strukturi vseh nad 14 let starih Slovencev, ki berejo časopise

N = 10 051

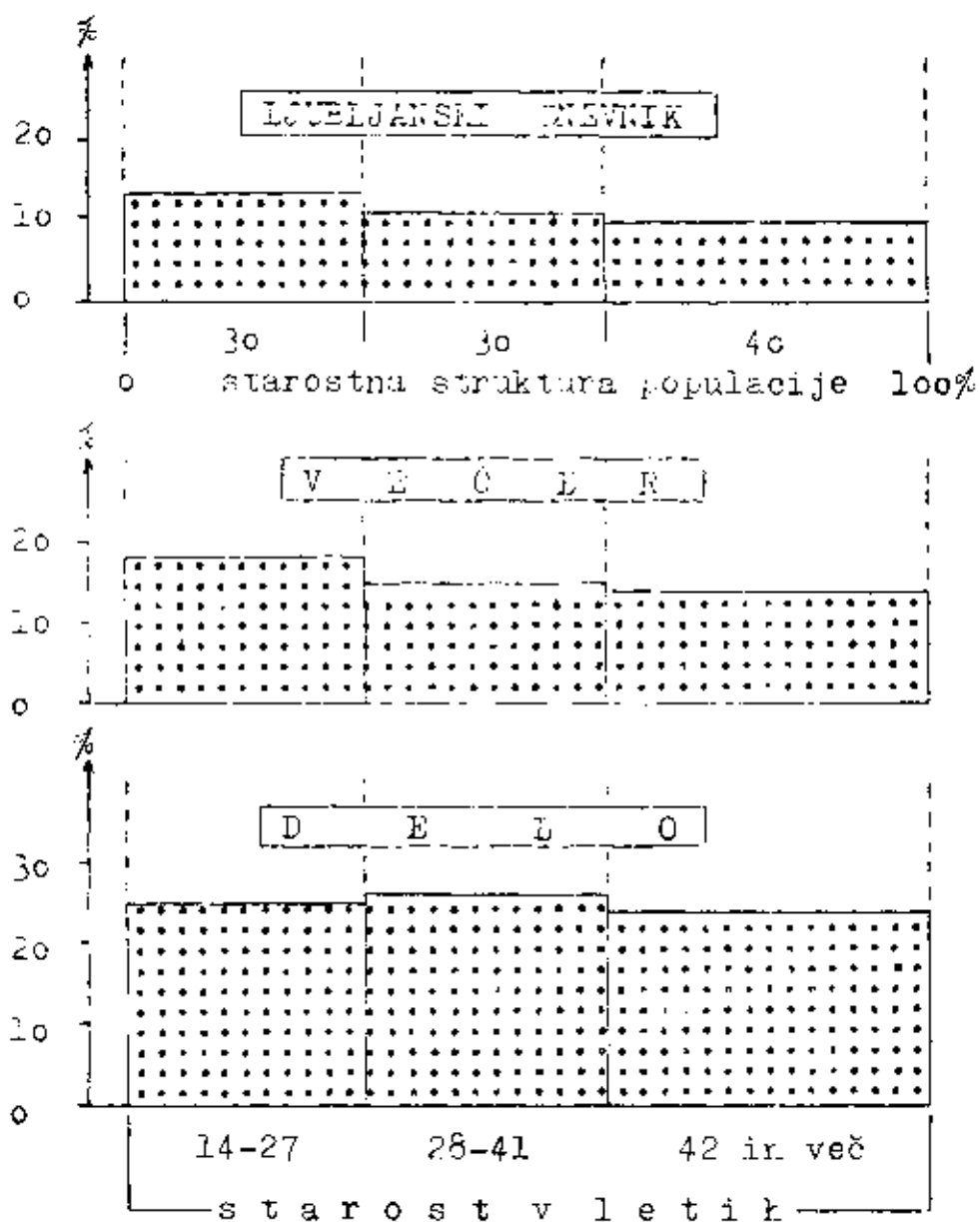


Tabela 25: Bralci Dela, Večera in Ljubljanskega dnevnika v strukturi vseh bralcev po spolu

Dnevnik	Moški	Ženske
Delo	27	23
Večer	16	15
Ljubljanski dnevnik	12	11
Struktura vseh bralcev nad 14 let po spolu	49	51

N = 10 664

= 100 %

Moški bolj bere dnevnike kot ženske, kar se tudi sicer aktivnejši v družbenem življenju. Pri Večeru in Ljubljanskem dnevniku se razlike neopazno. Drugače je pri Delu: to je dnevnik, ki ima v kategoriji moških večji odstotek rednih bralcev kot pa v kategoriji žensk. V prvi kategoriji je odstotek rednih bralcev nad povprečjem, pri drugi pa pod povprečjem celotne populacije.

Tabela 26: Bralci Dela, Večera in Ljubljanskega dnevnika v poklicni strukturi vseh bralcev

Poklic	D n e v n i k i			Poklicna struktura vseh bralcev nad 14 let
	Delo	Večer	Ljubljanski dnevnik	
Upokojeenci	31	18	12	9
Dijaki, vajonci in študentje	36	18	17	10
Amctje	6	4	2	10
Kmečke gospodinjje in pomagajoči družinski člani v kmetijstvu	6	6	3	14
Samostojni obrtniki, svobodni poklici in ostali	30	12	13	3
Gospodinjje izven kmetijstva	24	19	12	12
Delavci in uslužbenci	32	20	15	42

N = 10 647

= 100 %

Najmanj rednih bralcev Dela, Večera in Ljubljanskega dnevnika je v skupini kmetov in kmečkih gospodinj, oziroma pomagajočih družinskih članov v kmetijstvu. Posamezni dnevnikarji imajo v teh dveh kategorijah poklicev naslednje število rednih bralcev: Delo 6 odstotkov kmetov in 6 odstotkov kmečkih gospodinj, Večer 4 odstotke kmetov in 6 odstotkov kmečkih gospodinj in Ljubljanski dnevnik 2 odstotka kmetov in 3 odstotke kmečkih gospodinj ter pomagajočih družinskih članov v kmetijstvu. Glede na odstotek rednih bralcev v celotni populaciji ima relativno največ rednih bralcev iz vrst kmečkoga prebivalstva Večer in najmanj Ljubljanski dnevnik. Pri Ljubljanskem dnevniku bržčas vpliva na tako majhen odstotek rednih bralcev med kmečkim prebivalstvom več činiteljev: na Gorenjskem izhajajo dvakrat tedensko Glas Gorenjske, Delenjska in Kačevska sta najbolj zastopani slovenski pokrajini, tuji samo ime verjetno omogoča časopis na ožje ljubljansko območje itd.

V kategoriji dijakov, vajencev in študentov ima Delo večji odstotek rednih bralcev kot pa Večer in Ljubljanski dnevnik. V tej kategoriji je 36 odstotkov rednih bralcev Dela, 18 odstotkov rednih bralcev Večera in 17 odstotkov rednih bralcev Ljubljanskega dnevnika. Analiza strukture bralcev po izobrazbi bi pokazala, ali je upravičena domneva, da se pri dijakih, vajencih in zlasti študentih močno vpliva na večji odstotek rednih bralcev činitelj izobrazbe, pri Delu bolj kot pri Večeru in Ljubljanskem dnevniku.

V kategoriji upokoјencev je večji odstotek rednih bralcev Dela kot pa Večera in še zlasti Ljubljanskega dnevnika. Pri Delu se namreč odstotek rednih bralcev - upokoјencev v primeru z Večerom in Ljubljanskim dnevnikom - povzpne najbolj nad povprečje rednih bralcev v celotni populaciji. Pri Ljubljanskem dnevniku se odstotek rednih bralcev-upokoјencev še skoraj izenači z odstotkom rednih bralcev v celotni populaciji.

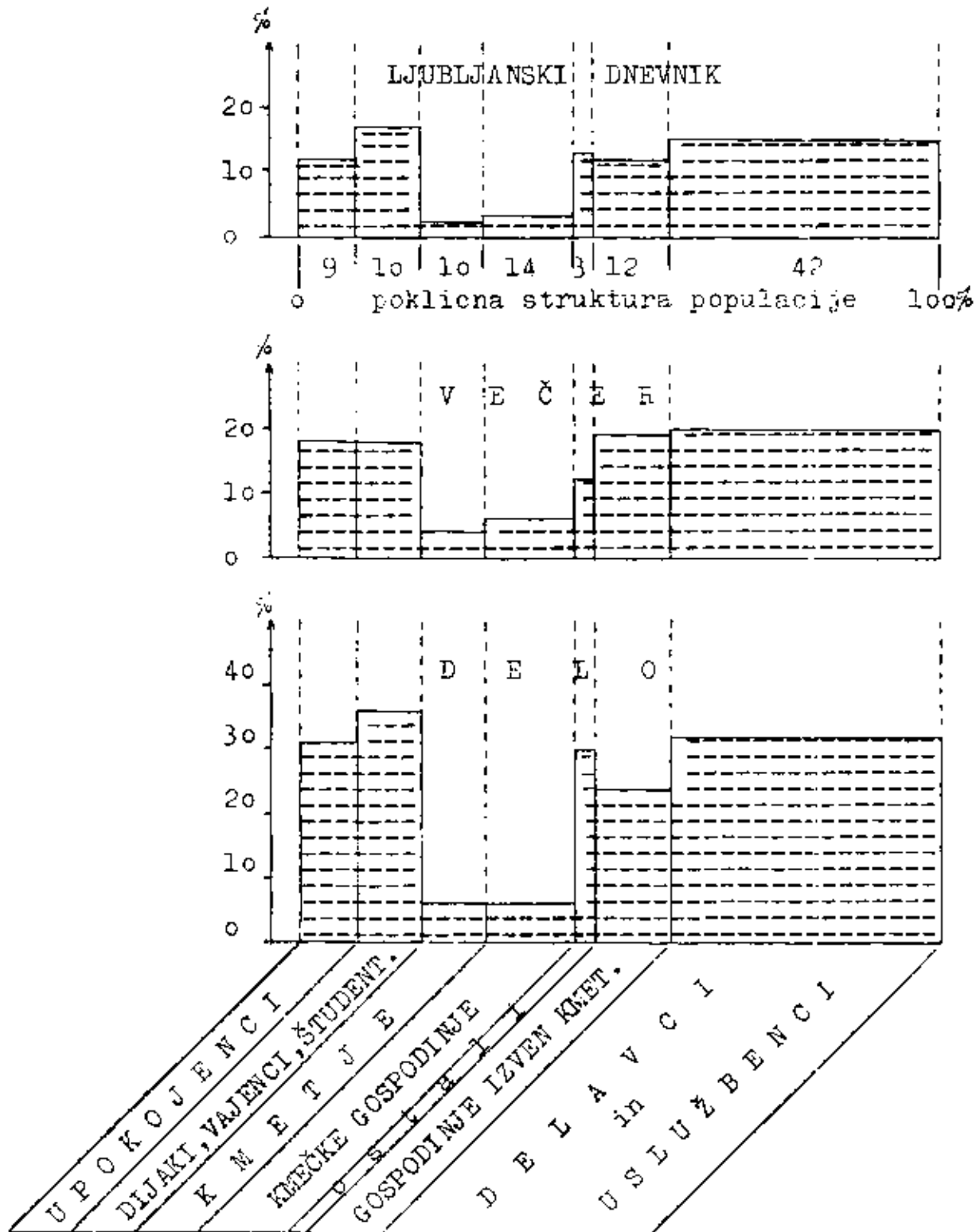
Kar smo prej navodili za dijake, vajence, študente in upokoјence, velja tudi za samostojne obrtnike, svobodne poklice in ostale, toda le pri Delu. V tej kategoriji se odstotek rednih bralcev povzpne nad povprečje celotne populacije samo pri Delu, medtem ko pada pri Večeru pod povprečje, pri Ljubljanskem dnevniku pa je razmerje izenačeno.

V kategoriji gospodinj izven kmetijstva je stanje drugačno: razmerje odstotka rednih bralcev - gospodinj in odstotka rednih bralcev v vsej populaciji je pri Delu skoraj izenačeno, pri Ljubljanskem dnevniku sploh ni razlike, pri Večeru pa znaša 16:19 v korist kategorije gospodinj izven kmetijstva.

Grafikon X. (k tabeli 26.)

Bralci DELA, VEČERA in LJUBLJANSKEGA DNEVNIKA v poklicni strukturi vseh nad 14 let starih Slovencev, ki berejo časopise.

N = 10 047



V kategoriji delavcev in uslužbencev je odstotek rednih bralcev vseh treh dnevnikov precej nad povprečjem celotne populacije. Ker pa ta kategorija ni homogena, bo potrebno, da kasneje analiziramo še njeno notranjo strukturo.

Glede na spol ni bistvenih razlik. Med bralci upokojenci, ki redno bere Delo, je nekoliko več moških kot žensk, pri Večerju pa narobe. To skoraj v enaki meri velja tudi za dijake, vajence in študente, med katerimi imata Delo in Ljubljanski dnevnik za spoznanje več bralcev kot brak, Večer pa ima nekoliko več brak kot bralcev, vse seveda le relativno.

Med rednimi bralci iz vrst kmečkega prebivalstva je nekoliko večji odstotek žensk kot moških. Čelo med kmeti, torej lastniki kmečkih gospodarstev, je relativno več žensk kot moških. V kategoriji kmetov (ne glede na spol) je, na primer, 6 odstotkov rednih bralcev Dela, v kategoriji kmetov - moških pa se zniža odstotek rednih bralcev na 5. Pri Večerju in Ljubljanskem dnevniku je razmerje izenačeno.

Tabela 27: Bralci Dela, Večera in Ljubljanskega dnevnika v peklični strukturi vseh bralcev - glede na starost

Peklic	Starost	Dela	Večer	Ljubljanski dnevnik	Peklična struktura vseh bralcev glede na starost
Kmetje	14-27	-	8	1	1
	28-41	6	4	0	3
	42 in več	6	3	2	7
Kmečke gospodinjice in pomagajoči družinski člani v kmetijstvu	14-27	4	6	2	4
	28-41	5	6	3	4
	42 in več	7	5	3	7
Obrtniki, svobodni peklici in ostali	14-27	24	12	8	1
	28-41	36	6	18	1
	42 in več	29	16	13	2
Gospodinjice izven kmetijstva	14-27	9	23	9	1
	28-41	23	19	11	5
	42 in več	28	19	13	6

N = 10 047

= 100 %

V tabelo nismo vključili kategoriji upokožencev ter dijakov, vajencev in študentov, ker je samo po sebi razumljivo, da prevladujejo v prvi kategoriji starejši, v drugi pa mlajši bralci. Starostne divergenče med bralci v kategoriji delavcev in uslužbencev bomo analizirali posebej.

Odstotek starejših kmetov - bralcev Dela je večji od odstotka mlajših bralcev (do 27 let), enako tudi pri bralcih Ljubljanskega dnevnika. Pri bralcih Večera je narobe: z večjo starostjo se zmanjšuje odstotek realnih bralcev. Enako razmerje - pri vseh treh časopisih - je tudi med bralci v kategoriji kmečkih gospodinj in pomagajočih družinskih članov v kmetijstvu.

Z večjo starostjo se večja odstotek rednih bralcev vseh treh listov v kategoriji obrtnikov, svobodnih poklicev in ostalih. Razložek je v tem, da pri Delu in Ljubljanskem dnevniku doseže stopnjevanje kulminacije v starostni kategoriji 28-41 let starih ljudi, medtem ko pri Večeru najprej pade odstotek od 12 na 6, nato pa se spet dvigne na 16.

V kategoriji gospodinj izven kmetijstva se s starostjo stopnjuje odstotek bralk Dela in Ljubljanskega dnevnika od 9 na 28 oziroma od 9 na 13. Pri Večeru je drugače: pri mladih od 14-27 let je 23 odstotkov rednih bralcev. Pri ostalih dveh starostnih kategorijah je manj rednih bralcev - le 19 odstotkov. Ta razmerja pa se - tako kot v vsej naši analizi - lo relativna. Absolutno število rednih bralk iz vrst gospodinj nad 28 let je seveda dosti večje, kar je razumljivo, če upoštevamo, da je med mladimi dekleti do 27 let veliko manj gospodinj kot pa med ženskami nad 28 let.

Tabela 28: Bralci Dela, Večera in Ljubljanskega dnevnika
v kvalifikacijski strukturi vseh bralcev

Kvalifikacija	Spol	Dnevnik			Kvalifikacij- ska struktura bralcev vseh časopisov
		Delo	Večer	Ljubljans. dnevnik	
Uslužbenci z viso- ko, višje, srednjo in niž. izobrazbo	M	52	21	17	34
	Ž	58	22	16	
Pomožni uslužbenci	M	46	20	19	17
	Ž	31	24	9	
Visokokvalificirani, kvalificirani, priu- šeni ali polkvalif. v industriji	M	32	23	5	3
	Ž	29	25	12	
Kvalificirani, priu- šeni, polkvalificira- ni in nekvalificira- ni v kmetijstvu	M	23	21	15	47
	Ž	23	21	14	
Nekvalificirani delavci v industriji	M	23	21	16	36
	Ž	23	21	16	
Nekvalificirani delavci v industriji	M	14	15	6	5
	Ž	18	15	4	
Nekvalificirani delavci v industriji	M	6	13	7	3
	Ž	6	13	7	
Nekvalificirani delavci v industriji	M	15	11	12	11
	Ž	13	10	9	
Nekvalificirani delavci v industriji	M	19	13	15	6
	Ž	19	13	15	

N = 4 162

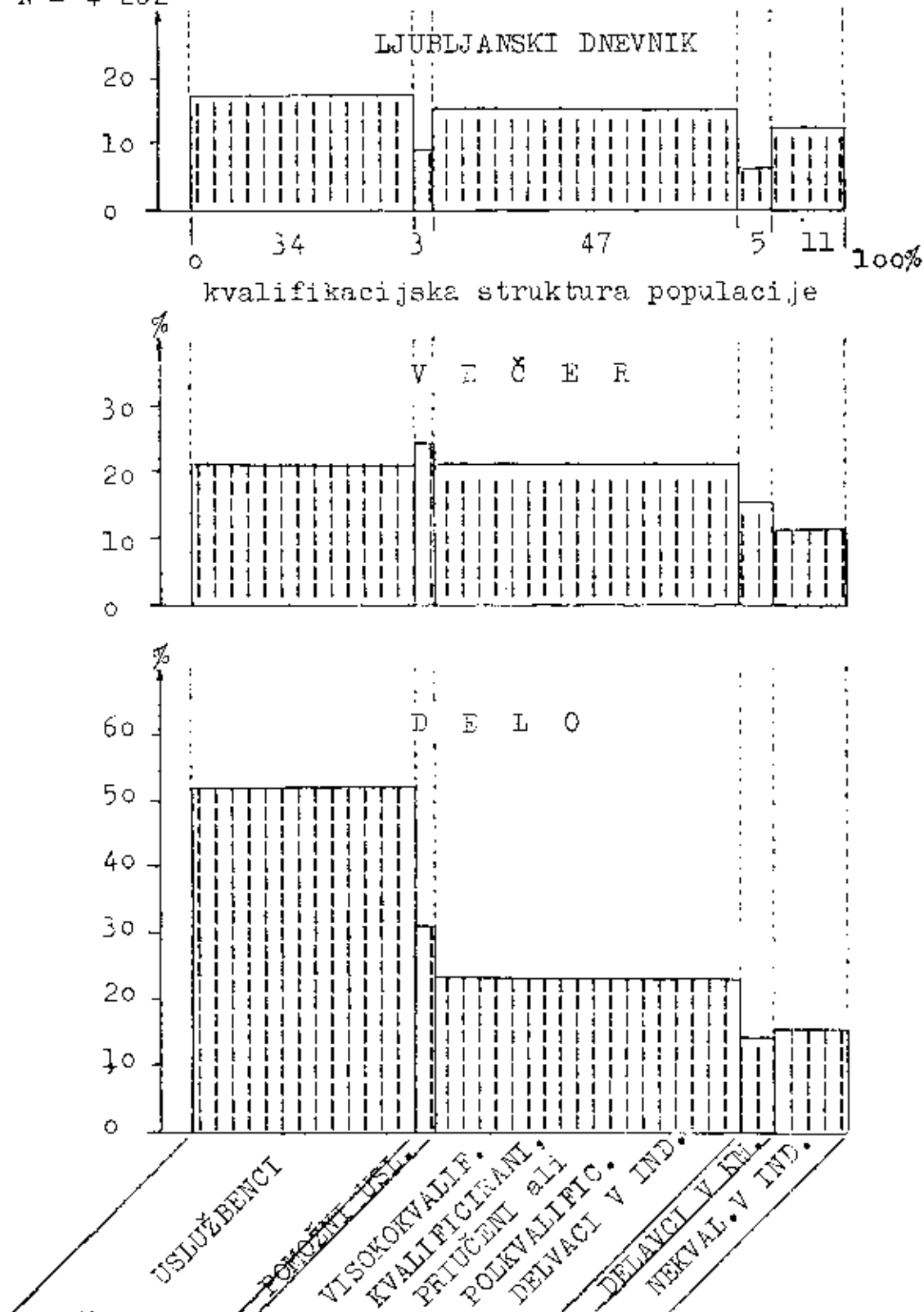
= 100 %

V kategoriji uslužbencev je kar 52 odstotkov rednih bralcev Dela in 21, oziroma, 17 odstotkov bralcev Večera in Ljubljanskega dnevnika. Zato pa ima Delo manj rednih bralcev iz vrst delavcev: odstotek le-teh je pod povprečjem rednih bralcev v celotni populaciji. Relativno več bralcev iz vrst delavcev imata Večer (21) in Ljubljanski dnevnik (15), kjer se odstotek le-teh dvigne precej nad povprečje rednih bralcev v celotni populaciji. Ali naj to pomeni, da je Delo bolj list za uslužbence in da sta Večer in Ljubljanski dnevnik bolj namenjena delavcem? V strukturi bralcev Dela je tudi absolutno nekoliko več uslužbencev kot delavcev (pri Večeru in Ljubljanskem dnevniku narobe). Ali naj to pomeni, da je Delo vsebinsko in oblikovno bolj prilagojeno okusu in potrebam ljudi z višje izobrazbeno ravni? Kakor kaže analiza, se visoki odstotki rednih bralcev Dela zmeraj skladajo z višje ravni izobrazbo.

Grafikon XI. (k tabeli 28.)

Bralci DELA, VEČERA in LJUBLJANSKEGA DNEVNIKA v kvalifikacijski strukturi vseh nad 14 let starih zaposlenih Slovencev, ki berejo časopise.

N = 4 262



Kakšno je razmerje med uslužbenci in delavci v strukturi bralcev posameznih dnevnikov? Če prištejemo k uslužbenecem tudi pomožne uslužbence in k delavcem tudi nekvalificirane, dobimo taka razmerja pri posameznih listih: v strukturi bralcev Dela 58:42 v korist uslužbencev, v strukturi bralcev Večera 60:40 v korist delavcev in v sestavi bralcev Ljubljanskega dnevnika 58:42 tudi v korist delavcev. Potemtakem je v strukturi bralcev Dela res več uslužbencev kot delavcev (tudi absolutno).

Med rednimi bralci Dela in Večera v kategoriji uslužbencev je več moških kot žensk, s tem, da je pri prvem časopisu večja razlika v korist moških kot pa pri drugem. Pri Ljubljanskem dnevniku je narobe: resno ga bere večji odstotek uslužbenk kot pa uslužbencev. Tudi v drugih kategorijah kvalifikacij resno bere Ljubljanski dnevnik večji odstotek žensk kot moških. Pri Delu se v vseh kategorijah - razen pri nekvalificiranih delavcih - pojavlja večji odstotek moških kot žensk, maltem ko se pri Večeru razmerja demala izenačena.

Tabela 29: Bralci Dela, Večera in Ljubljanskega dnevnika v kvalifikacijski strukturi vseh bralcev glede na starost

Kvalifikacija	Starost	Dnevnik		
		Delo	Večer	Ljubljanski dnevnik
Uslužbenci s visoko, višjo, srednjo in niž. strok. izob.	14-27	43	22	16
	28-41	55	18	17
	42 in več	57	24	20
Pomožni uslužbenci	14-27	27	23	13
	28-41	29	29	0
	42 in več	35	23	13
Visokokvalificir., kvalific., priučeni ali polkval. v ind.	14-27	21	24	16
	28-41	21	19	14
	42 in več	30	22	15
Kvalificir., priuč. polkvalif. in ne-kvalific. v kmetij.	14-27	18	14	0
	28-41	11	14	4
	42 in več	10	13	10
Nekvalificirani delavci v industriji	14-27	14	9	12
	28-41	19	16	11
	42 in več	14	10	14

N = 4 262

= 100 %

S starostjo uslužbencev se večja odstotek rednih bralcev Dela, Večera in Ljubljanskega dnevnika. Razlike med posameznimi starostnimi kategorijami se večji pri Delu kot pa pri Večeru in Ljubljanskem dnevniku.

V kategoriji visokokvalificiranih, kvalificiranih, priučeni ali polkvalificiranih delavcev v industriji se s starostjo večja odstotek rednih bralcev Dela in upada odstotek rednih bralcev Večera in Ljubljanskega dnevnika. Med delavci, zaposlenimi v kmetijstvu, je večji odstotek mlajših rednih bralcev kot pa starejših, vendar pa ta ugotovitev velja le za Delo, delno tudi za Večer, ne pa tudi za Ljubljanski dnevnik, ki ima v tej kategoriji delavcev večji odstotek starejših kot pa mlajših bralcev.

V kategoriji nekvalificiranih delavcev v industriji imata Delo in Večer največji odstotek rednih bralcev v starosti od 28-41 let, medtem ko je odstotek le-tih pri Ljubljanskem dnevniku najnižji, in sicer na račun večjega odstotka rednih bralcev, starih nad 42 let.

Tabela 30: Bralci Dela, Večera in Ljubljanskega dnevnika v izobrazbeni strukturi vseh bralcev

Izobrazba	Spol	Dnevnik			Izobrazbena struktura vseh bralcev glede na spol
		Delo	Večer	Ljubljanski dnevnik	
Manj kot 4 razrede osnovne šole	M	13	7	9	8
	Ž	8	5	7	4
Osnovna šola	M	16	9	10	4
	Ž	15	12	8	55
4 raz. osnovne šole in 3 ali 4 raz. niž. gimnaz.	M	16	10	7	24
	Ž	15	13	9	31
Nižja strokovna šola	M	30	23	13	12
	Ž	31	24	13	5
Srednja šola	M	30	23	14	7
	Ž	30	24	17	14
Višja in visoka šola	M	28	25	18	10
	Ž	35	21	15	4
	M	64	21	21	9
	Ž	65	22	21	5
	M	62	20	21	4
	M	80	20	20	2
	M	81	18	20	1
	Ž	79	27	19	1

N = 9 998

= 100 %

Z višje izobrazbo - od najnižje do najvišje - se stepnjuje odstotek rednih bralcev Dela, Večera in Ljubljanskega dnevnika. Najbolj skokovite naraščanje odstotka je pri Delu, kjer doseže odstotek rednih bralcev v kategoriji ljudi z manj kot 4 razredi komaj 13 v primeri z 80 odstotki rednih bralcev v kategoriji ljudi z višje in visoko izobrazbo. Največji porast je opazen, če primerjamo kategoriji ljudi z nižjo strokovno šolo in s srednje šolo, kjer se število rednih bralcev Dela nenadoma dvigne od 30 na 64 odstotkov in končno - pri ljudeh z višje in visoko šole - na 80 odstotkov.

Pri Večeru in Ljubljanskem dnevniku naraščanje odstotka - od kategorije do kategorije - ni tako skokovito. Pri obeh listih to naraščanje doseže kulminacijo v kategoriji ljudi z nižje strokovno šolo, v kateri ima Večer 24 odstotkov rednih bralcev, nite pa se v naslednjih dveh kategorijah (srednja, višja in visoka šola) odstotek rednih bralcev zmanjša na 21, oziroma, 20 odstotkov. Pri Ljubljanskem dnevniku je v vseh kategorijah izetrazba opazno zelo blago naraščanje odstotka rednih bralcev.

Če smo prej ugotovili, da bere Delo več uslužbencev kot delavcev, moramo sedaj ugotoviti še to, da prevladujejo v strukturi bralcev tega lista ljudje z višjo šolsko izobrazbo, med katere smo šteli ljudi s srednjo, višjo in visoko šolsko izobrazbo. V strukturi bralcev Ljubljanskega dnevnika in še zlasti Večera prevladujejo taki z nižjo šolsko izobrazbo, h katerim smo šteli tudi tiste z nižje strokovno šolo.

Kakšno je tedaj razmerje med bralci z nižjo šolsko izobrazbo (do vključno osnovne šole) in bralci z višjo šolsko izobrazbo (več kot samo osnovna šola) v strukturi publike posameznih dnevnikov? Če ne upoštevamo tega, da lahko bere posameznik tudi dva dnevnika hkrati, je razmerje v strukturi bralcev posameznih listov takole: Pri Delu 62:38 v korist bralcev z višjo šolsko izobrazbo, pri Ljubljanskem dnevniku 56:44 v korist bralcev z višjo formalno šolsko izobrazbo in pri Večeru 55:45 prav tako v korist bralcev z višjo šolsko izobrazbo. Najnižji izobrazbeni nivo je potemtakem pri bralcih Večera, kar je delno mogoče pojasniti s tem, da je med bralci tega lista manj uslužbencev in več delavcev.

Glede na spol je zanimivo to, da je v kategoriji ljudi z manj kot 4 razredi osnovne šole precej večji odstotek žensk kot moških. Delno je ta razloček mogoče pojasniti tudi s tem, da je med rednimi bralci dnevnikov iz vrst kmečkega prebivalstva več žensk kot moških, kmečko prebivalstvo pa je, kot vemo, najmanj izobraženo.

So pa še druge kategorije izobrazbe, kjer ugotavljamo večji odstotek bralk kot bralcev: pri Delu v kategoriji ljudi z nižje strokovno šolo, pri Večeru v kategoriji ljudi z osnovno šolo in v kategoriji ljudi z višjo in visoko šolo, pri Ljubljanskem dnevniku v kategoriji ljudi z osnovno šolo in v kategoriji ljudi s 4 razredi osnovne šole in 3 ali 4 razredi gimnazije. To se sklada tudi z neko drugo ugotovitvijo: v celotni populaciji je med bralkami in bralci Dela večja razlika v korist moških kot pa pri Večeru in Ljubljanskem dnevniku.

Tabela 31: Bralci Delu, Večera in Ljubljanskega dnevnika v izobrazbeni strukturi vseh bralcev glede na starost

Izobrazba	Starost	Dnevnik		
		Delo	Večer	Ljubljanski dnevnik
Manj kot 4 razrede osnovne šole	14-27	15	4	15
	28-41	11	6	8
	42 in več	14	8	8
Osnovna šola	14-27	15	13	8
	28-41	15	12	8
	42 in več	16	11	8
4 razr. osnovne šole in 3 ali 4 razr. gimnazije	14-27	27	22	14
	28-41	33	20	13
	42 in več	30	29	13
Nižja strokovna šola	14-27	24	28	16
	28-41	27	21	19
	42 in več	42	22	16
Srednja šola	14-27	66	19	25
	28-41	62	23	15
	42 in več	63	23	23
Višja in visoka šola	14-27	82	41	7
	28-41	77	11	25
	42 in več	84	23	11

$N = 9.998$

= 100 %

Pri Ljubljanskem dnevniku je opazna le malenkostno odstopanje v odstotkih rednih bralcev posameznih kategorij izobrazbe ljudi. Večje razlike nastanejo v kategoriji ljudi s srednjo ter višjo in visoko šolo. V kategoriji ljudi z višje in visoke šole ima Večer največji odstotek rednih bralcev med mlajšimi in precej manjši odstotek pri starejših ljudeh. Pri Delu skoraj v vseh kategorijah izobrazbe ljudi s starejšo narašča odstotek rednih bralcev. Izjema velja za kategoriji ljudi z najnižjo in s srednjo šolsko izobrazbo.

Tabela 32: Bralci Dela, Večera in Ljubljanskega dnevnika v strukturi vseh bralcev glede na zakonski stan

Zakonski stan	Dnevnik			Struktura vseh bralcev glede na zakonski stan (brez vdovcev in samcev)
	Delo	Večer	Ljubljanski dnevnik	
Samski	27	15	12	35
Poročeni do 5 let	23	16	12	14
Poročeni do 6 in več let	24	15	11	51

N = 9 318

= 100 %

V kategoriji samskih je večji odstotek rednih bralcev Dela kot pa v kategoriji poročenih. S starostjo narašča odstotek bralcev v vseh treh kategorijah. Med odstotkom moških in odstotkom žensk je bistvena razlika le v kategoriji 6 in več let poročenih - v korist moških.

S starostjo poročenih in samskih se zmanjšuje odstotek rednih bralcev. V prvih dveh kategorijah je za spoznanje večji odstotek moških kot žensk.

Najmanjši odstotek rednih bralcev Ljubljanskega dnevnika je v kategoriji 6 in več let poročenih. S starostjo se zmanjšuje odstotek rednih bralcev v prvih dveh kategorijah, medtem ko je v tretji kategoriji obratno, se pravi, da se s starostjo veča odstotek bralcev. V prvih dveh kategorijah je za spoznanje več moških kot žensk.

Grafikon XII. (k tabeli 31.)

Bralci DELA, VEČERA in LJUBLJANSKEGA DNEVNIKA v izobrazbeni strukturi vseh nad 14 let starih Slovencev, ki berejo časopise

N = 9 996

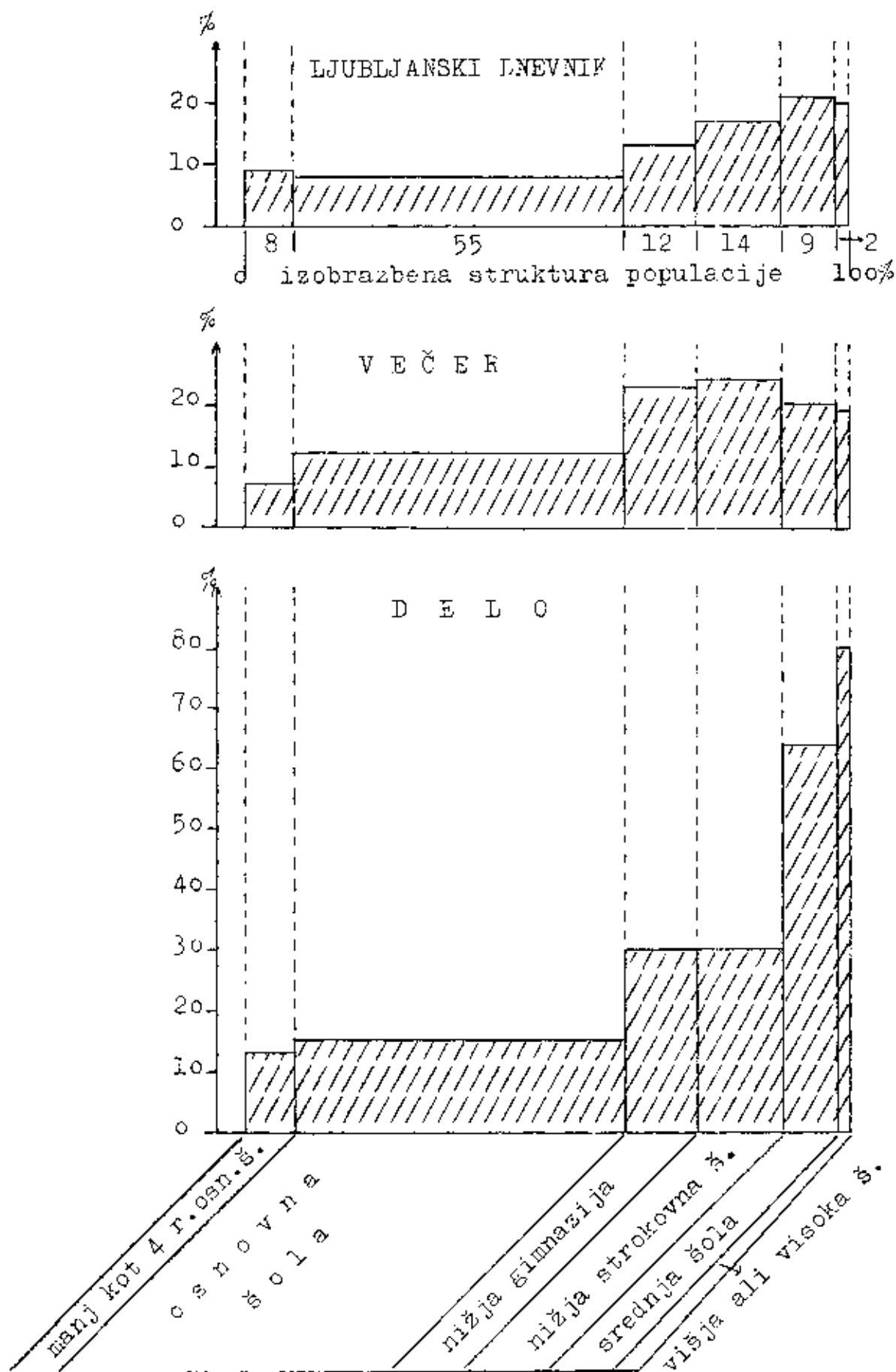


Tabela 33: Bralci Dela, Večera in Ljubljanskega dnevnika v strukturi vseh bralcev glede na rezidenco

Rezidenca	Dnevnik			Struktura vseh bralcev glede na rezidenco
	Delo	Večera	Ljubljanski dnevnik	
Priseljeni v letih 1940 - 62	30	17	12	33
Živijo stalno, priseljeni do 1939	17	11	9	67

N = 10 663

= 100 %

Večji odstotek rednih bralcev dnevnikov med ljudmi, ki so se priselili v sedanji kraj bivanja v letih 1940 - 62 se v dolžnem smislu sklada z neko naše prajšnje ugotovitvijo, namreč, da bi šel tempo naraščanja števila bralcev dnevnega tiska v korak z urbanizacijo naših naselij. Naraščanje prebivalstva v mestih je posledica hitrega gospodarskega napredka, hkrati pa tudi indikator zmanjševanja razlik med mestom in vasjo, kar je med drugim tudi pogoj za razširitev dnevnega tiska.

Razlika je najbolj opazna pri Delu, najmanj pa pri Ljubljanskem dnevniku. To pomeni, da ljudje, ki so se priselili v sedanji kraj bivanja, v večji meri bere Delo kot pa ostala dva dnevnik. Domnevamo, da se novejši priseljenci v glavnem mlajši, aktivnejši ljudje - bodi z višjo formalno šolsko izobrazbo ali pa z višjo strokovno kvalifikacijo.

Med tistimi, ki živijo stalno v sedanjem kraju bivanja ali pa so se priselili tja do leta 1939, niso nujno samo starejši ljudje, saj gre večidel za družine, torej za starše in otroke. Izjema velja za nekatera naselja na podeželju, kjer v tej kategoriji prevladujejo starejši ljudje, ker se se otroci zaposlili v mestu.

Vendar v našem primeru to skoraj ne pride v poštev, ker domnevamo, da družine, kjer bere dnevnike, niso socialno ogrožene, ali bolje, da to niso družine, v katerih so ostali samo še starejši ljudje.

Tabela 34: Bralci Dela, Večera in Ljubljanskega dnevnika v strukturi vseh bralcev glede na število funkcij

Dnevnik	Število funkcij						
	niso člani brez člani funkcij	eno	dve	tri	štiri	pet in več	
Delo	8	24	38	52	63	58	82
Večer	7	17	17	18	10	16	22
Ljubljanski dnevnik	4	12	15	13	18	19	13
Struktura vseh bralcev glede na število funkcij	15	71	9	3	1	1	

N = 10 059

= 100 %

S številom funkcij narašča odstotek rednih bralcev vseh treh dnevnikov, vendar naraščanje pri nobenem ni tako skokevito kot pri Delu, kjer se giblje odstotek od 38 v kategoriji ljudi z eno funkcijo na 82 odstotkov v kategoriji članov organizacij s petimi in več funkcijami. Odstotek rednih bralcev Večera se giblje od 17 v kategoriji ljudi z eno funkcijo na 22 odstotkov v kategoriji ljudi s petimi in več funkcijami. Odstotek rednih bralcev Ljubljanskega dnevnika z večjim številom funkcij celo upada: zniža se od 15 v kategoriji ljudi z eno funkcijo na 13 odstotkov v skupini ljudi z največjim številom funkcij.

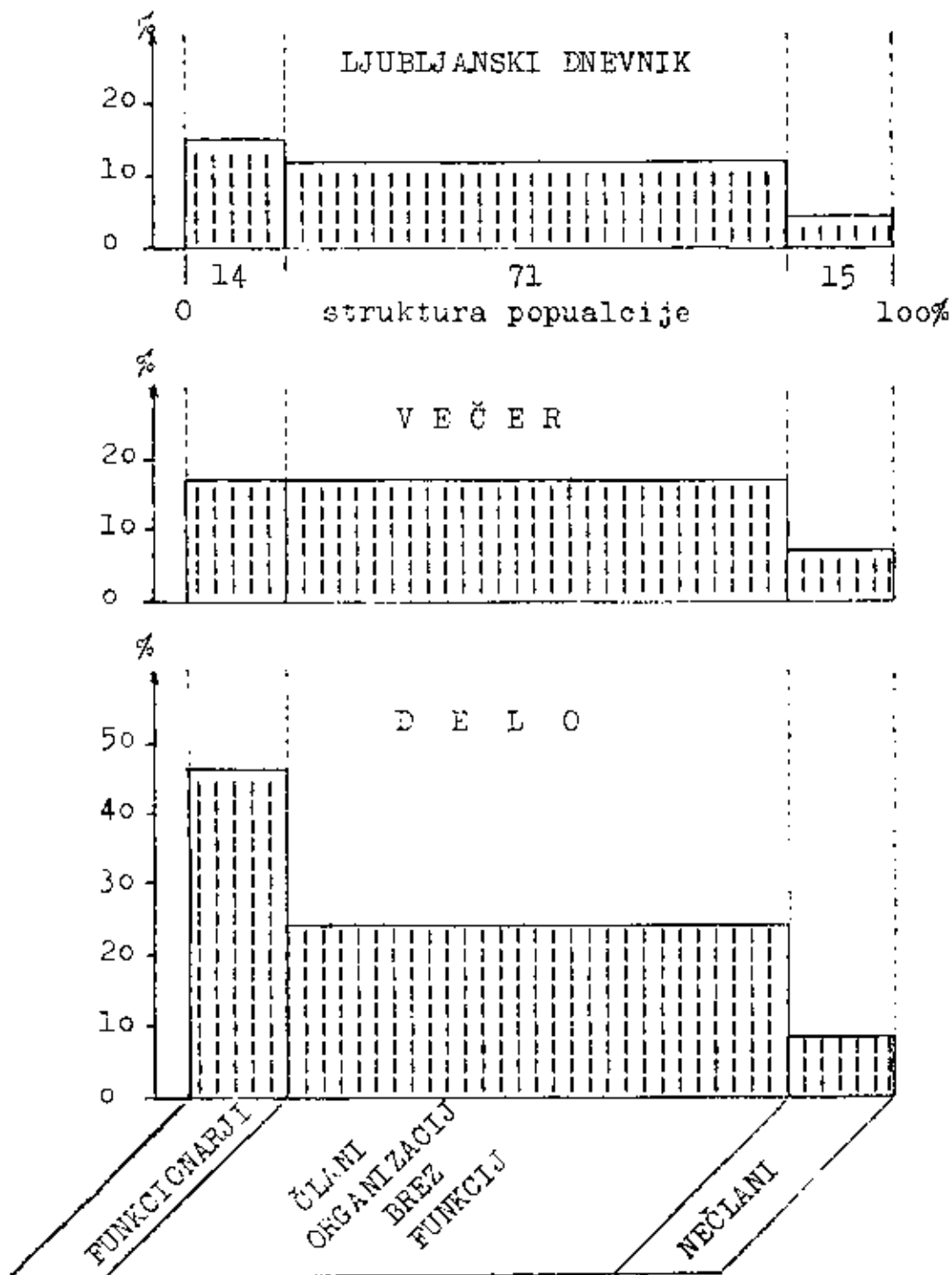
Še nekaj pade v oči: med odstotkom rednih bralcev v kategoriji članov brez funkcije in odstotkom bralcev v skupini članov s funkcijami je veliko večja razlika pri Delu kot pa pri Večeru in še zlasti še Ljubljanskem dnevniku. Zato pa pravici lahko rečemo, da funkcionarji v večji meri bere Delo kot pa Večer in Ljubljanski dnevnik.

Najmanjši odstotek rednih bralcev je v kategoriji nečlanov, torej v skupini ljudi, ki niso člani nobene družbene-politične ali kako druge organizacije. V tej kategoriji je samo 8 odstotkov bralcev Dela, 7 odstotkov bralcev Večera in 4 odstotke bralcev Ljubljanskega dnevnika. Med bralci Večera je relativno več nečlanov kot pa med bralci Dela.

Grafikon XIII. (k tabeli 34.)

Bralci DELA, VEČERA in LJUBLJANSKEGA DNEVNIKA v strukturi družbenopolitične aktivnosti vseh nad 14 let starih Slovencev, ki berejo časopise.

N = 10 059



Velike možnosti za pridobivanje novih bralcev dnevnega tiska so prav gotovo v kategoriji nečlanov, katere delež v celotni populaciji prebivalcev Slovenije, starih nad 14 let, znaša 19 odstotkov ali skoraj eno petino (izračunano na podlagi podatke ankete).

Tabela 35: Bralci Dela, Večera in Ljubljanskega dnevnika v strukturi vseh bralcev glede na udeležbo na sestankih

Dnevnik	Število sestankov				
	sploh ne hodijo na sestanki	v zadnjem mesecu nobenega	ene, a dveh	treh štirih	petih in več
Delo	17	23	26	39	60
Večer	13	16	17	18	18
Ljubljanski dnevnik	9	11	12	15	18
Struktura vseh bralcev glede na udeležbo na se- stankih	27	33	30	7	3

N = 10 057

= 100 %

Tudi ta tabela nazorno kaže, da z večjo družbeno-politično aktivnostjo narašča odstotek rednih bralcev dnevniških listov, in sicer spet pri Delu mnogo bolj izrazito kot pri ostalih dveh dnevnikih. Pri Večeru so odstotki rednih bralcev v vseh kategorijah ljudi skorajda enaki - z neznatnimi odstopanji. Na primer: v kategoriji ljudi, ki se udeležujejo treh ali več sestankov mesečno, je 18 odstotkov rednih bralcev Večera, v kategoriji ljudi, ki se v zadnjem mesecu niso udeležili nobenega sestanka, pa je le za 2 odstotka manj rednih bralcev tega časopisa. Pri Delu je različek občutnejši: 23 odstotkov rednih bralcev v kategoriji ljudi, ki se v zadnjem mesecu niso udeležili niti enega sestanka, v primerjavi s 60 odstotki bralcev v kategoriji ljudi z največ sestanki.

Podatki o bralcih v kategoriji nečlanov in v kategoriji ljudi, ki se sploh ne udeležujejo sestankov, se občutno razlikujejo med seboj, to pa zaradi tega, ker se v kategoriji ljudi, ki se ne udeležujejo sestankov, tudi neredki člani organizacij.

Tabela 36: Bralci Dela, Večera in Ljubljanskega dnevnika v strukturi vseh bralcev glede na članstvo v družbeno-političnih organizacijah

Dnevnik	Družbeno-politične organizacije				
	Niso člani družbeno-političnih organizacij	Člani drugih organizacij	ZB.	ZKJ	ZKJ in ZB
Delo	9	24	30	51	63
Večer	7	18	12	21	12
Ljubljanski dnevnik	4	13	14	14	15
Struktura vseh bralcev glede na članstvo v družbeno-političnih organiz.	19	63	10	4	4

N = 10 061

= 100 %

Člani Zveze komunistov bere predvsem Delo, in sicer več kot polovica. Tudi v kategoriji članov ZB je največji odstotek rednih bralcev Dela, vendar manjši kot pri članih ZKJ, kar je razumljivo, če upoštevamo, da je med člani ZB, ki niso hkrati člani ZKJ, precej ljudi iz vasi. Medtem ko je pri članih drugih organizacij le 24 odstotkov rednih bralcev Dela v primerjavi z 51 odstotki članov ZK, so pri Večeru in še zlasti pri Ljubljanskem dnevniku razlike neznatne.

Tabela 37: Bralci Dela, Večera in Ljubljanskega dnevnika v strukturi vseh bralcev glede na vir dohodkov

Dnevnik	Vir dohodkov		
	Izključno kmetijstvo in kmetijstvo nekmetijska dejavnost		Nekmetijska dejavnost
Delo	6	14	33
Večer	5	9	20
Ljubljanski dnevnik	2	7	20
Struktura vseh bralcev glede na vir dohodkov	19	16	65

N = 10 050

= 100 %

Najmanjši odstotek rednih bralcev dnevnikov je v kategoriji gospodinjstev z virom dohodka izključno iz kmetijstva, kjer praktično skoraj ne berejo dnevnikov. Sledi kategorija tako imenovanih pol kmetov in pol delavcev, daleč največji odstotek bralcev pa je v kategoriji gospodinjstev z virom dohodka iz nekmetijske dejavnosti. Podatki v tej tabeli se čitno skladajo s podatki v tabeli, ki prikazuje splošno strukturo rednih bralcev dnevnikov.

V kategoriji gospodinjstev z virom dohodka izključno iz kmetijstva ima relativno največ bralcev Večer, najmanj pa Ljubljanski dnevnik. O vzrokih - seveda samo o nekaterih in še to hipotetično - smo govorili že prej.

Tabela 36: Bralci dnevnik listov v strukturi vseh bralcev glede na tip naselja

Tip naselja	Dnevniki			Struktura vseh bralcev glede na tip naselja
	Delo	Večer	Ljubljanski dnevnik	
Kraj brez pošte, šole ali železniške postaje	14	12	8	21
Kraj s pošto, šolo ali železniško postajo	17	5	11	24
Sedež krajevnega urada	26	14	11	35
Sedež občine	40	4	16	12
Republiške in okrajne središče	34	43	14	18

n = 10 064

= 100 %

Za dnevnik Delo velja, če izvzamemo odstopanje pri tipu naselja "sedež občine", da ima tem večji odstotek rednih bralcev, čim bolj se kraji komunikativno poveženi in čim višje upravne funkcije imajo. Odstopanje je samo pri tipu naselja "sedež občine", kjer je večji odstotek rednih bralcev Dela kot pa v republiških in okrajnih središčih. Pri Večerju je ravno narobe: dalčje večji odstotek rednih bralcev ima v republiških in okrajnih središčih kot pa v krajih, kjer je sedež občine. Ker pa vemo, da Večer v republiškem središču, se pravi v Ljubljani, ni posebno razširjen, domnevamo, da je najbolj razširjen v samem Mariboru in da to za toliko poveča odstotek rednih bralcev v okrajnih središčih. Prisotna pa zelo majhen odstotek rednih bralcev Večera v krajih, kjer je sedež občine. Vzrok je treba iskati v tem, da je vzorec ljudi za anketiranje enakomerno zajel vse kraje v Sloveniji, kjer je sedež občine, medtem ko je Večer bolj razširjen predvsem na Štajerskem in potomtako le v krajih s sedežem občine v tem predelu Slovenije, najbolj seveda v severnem delu naše republike. Škoda, da ni izvedeno križanje odgovorov tudi po regijah, kar smo prepričani, da bi potrdilo našo predpostavko, obenem pa bi neovorno pokazalo, da je Večer le bolj razširjen v samem Mariboru, Murski Soboti in morda tudi v Celju kot pa v krajih s sedeži občin izven teh mest.

Za Ljubljanski dnevnik velja nekaj podobnega kot za Dole: z manjšo komunikativno povezanostjo krajev in z nižjimi upravnimi funkcijami se manjša odstotek rednih bralcev. Izjema velja spet za kraje s sedoži občin, kjer je večji odstotek rednih bralcev Ljubljanskega dnevnika kot pa v republiških in okrajnih središčih.

2. TT, Vjesnik u srodu in Pavliha

Opredeleitev ljudi nad 14 let v strukturi vseh bralcev, ki redno berejo poučno-zabavna lista TT in Vjesnik u srodu ter humoristični list Pavliha

Povzetek: Med Slovenci nad 14 let, ki bere enega ali več časopisov, je 28 odstotkov rednih bralcev TT, 13 odstotkov rednih bralcev Pavliha in 4 odstotki rednih bralcev Vjesnika u srodu. Med moškimi več kot med ženskami. Mlajši ljudje v večji meri bere te liste kot starejši. Največji odstotek rednih bralcev teh treh listov je v kategoriji dijakov, vajencev in študentov, najmanjši pa v skupini kmetov ter kmečkih gospodinj in pomagajočih družinskih članov v nekmetijstvu. Med uslužbenci je odstotek rednih bralcev TT, Pavliha in WUS večji kot pa med delavci.

Čim višje formalne šolske izobrazbe imajo ljudje, tem bolj bere poučnozabavne in humoristične liste. Od najnižje izobrazbe se pri TT dvigne odstotek rednih bralcev od 15 na 53 oziroma 47, pri Pavlihi od 6 na 28 oziroma 25 in pri WUS od 1 na 18. To pomeni, da je v kategoriji ljudi z najnižje formalne šolske izobrazbe odstotek rednih bralcev TT, Pavliha in WUS daleč pod povprečjem celotne populacije in v kategoriji ljudi z najvišje izobrazbe daleč nad povprečjem. V kategoriji ljudi s srednjo šolo je večji odstotek rednih bralcev kot pa v kategoriji ljudi z višje in visoko izobrazbo.

TT in Pavliha bere večji odstotek samskih kot poročenih. V kategoriji tistih, ki so se priselili v sedanji kraj prebivanja v letih 1940-62, je večji odstotek rednih bralcev kot pa v kategoriji ljudi, ki stalno žive v sedanjem kraju prebivanja ali pa so se priselili tja pred letom 1939. Z večje družbeno-politično aktivnostjo ljudi se večja odstotek rednih bralcev TT, Pavliha in WUS. Daleč največji odstotek bralcev je v kategoriji članov ZKJ in najmanjši v kategoriji nečlanov. V tipih naselij z višjimi upravnimi funkcijami je večji odstotek bralcev teh listov kot pa v naseljih z nižjimi upravnimi funkcijami oziroma brez njih.

Tabela 39: Bralci TT, Pavliha in VUS v starostni strukturi vseh bralcev

Časopisi	Starost		
	14-27	28-41	42 in več
TT	33	29	23
Pavliha	18	13	10
VUS	5	6	3
Starostna struktura vseh bralcev nad 14 let	30	30	40

N = 10 651

= 100 %

S starostjo se manjša odstotek rednih bralcev TT, Pavliha in VUS. Pri zadnjem se kaže odstopanje od tega pravila v tem, da je v kategoriji ljudi v starosti od 28-41 let večji odstotek rednih bralcev kot pa v kategoriji mlajših.

Odstotke rednih bralcev in bralk Pavliha sta izenačena. Drugače pa je s TT in VUS, ki imata več rednih bralcev v kategoriji moških kot pa v skupini žensk. TT bere 29 odstotkov moških in 27 odstotkov žensk, VUS pa 5 odstotkov moških in 4 odstotke žensk.

TT bere večji odstotek mlajših kot starejših moških, Pavliha pa večji odstotek mlajših kot starejših žensk. Pri VUS je razloček v korist moških v kategoriji ljudi od 28-41 let, kjer je tudi sicer - ne glede na spol - največji odstotek rednih bralcev tega časopisa.

Razlike med mlajšimi in starejšimi moškimi ter mlajšimi in starejšimi ženskami so povsem v skladu z našo ugotovitvijo, da je med moškimi več rednih bralcev te vrste časopisov kot pa med ženskami.

Grafikon XIV. (k tabeli 39.)

Bralci TT, PAVLIHA in VUS v starostni strukturi vseh nad 14 let starih Slovencev, ki berejo časopise.

N = 10 051

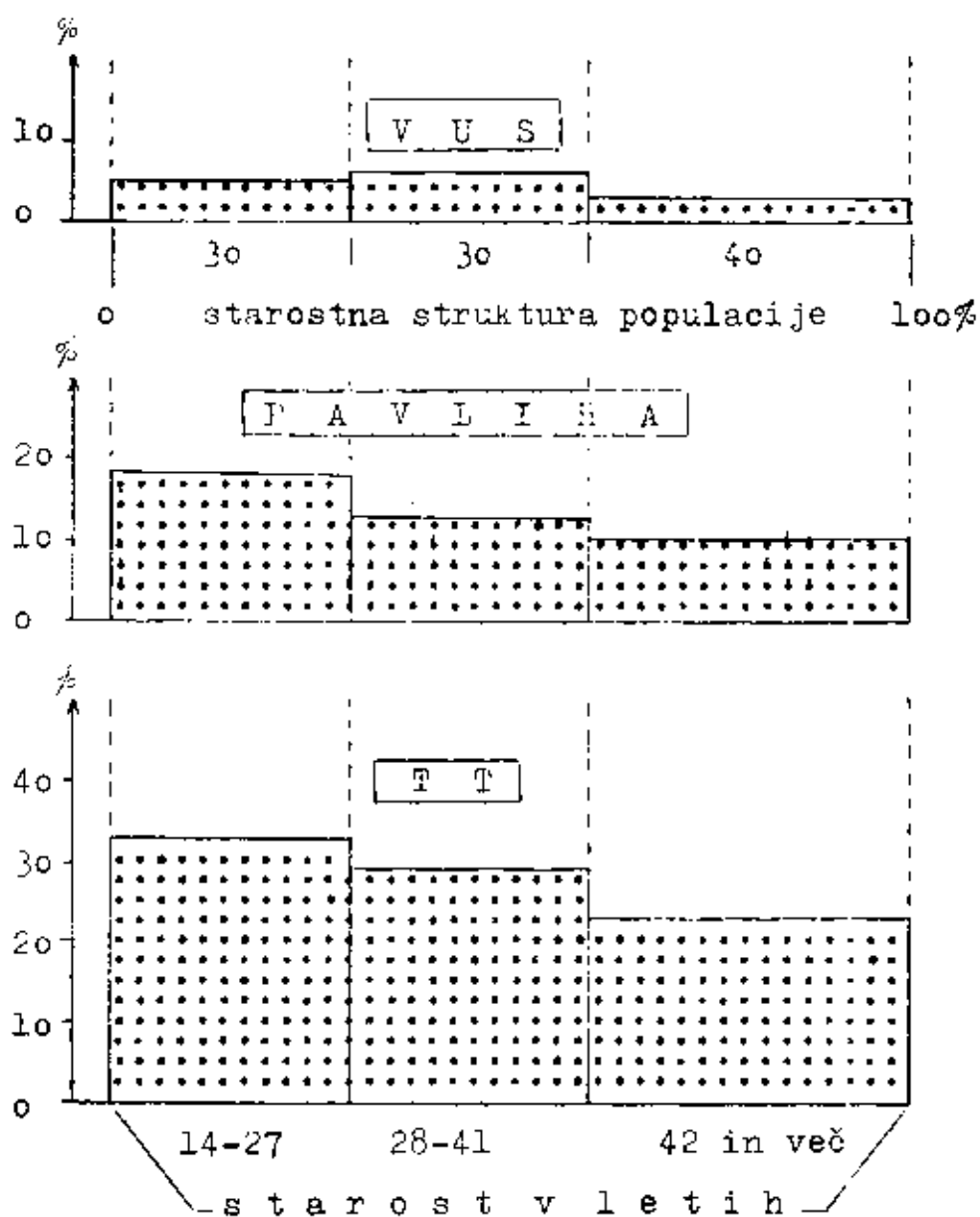


Tabela 40: Bralci TT, Pavliha in VUS v poklicni strukturi vseh bralcev

Poklic	Časopis			Poklicna struktura vseh bralcev
	TT	Pavliha	VUS	
Upokojeneci	25	10	2	9
Dijaki, vajenci in študentje	41	23	6	10
Kmetje	7	3	0	10
Kmečke gospodinje in družinski člani v kmetijstvu	10	3	0	14
Obrtniki, svobodni poklici in ostali	28	14	5	3
Gospodinje izven kmetijstva	32	13	5	12
Delavci in uslužbenci	35	18	7	42

N = 10 047

= 100 %

Največ rednih bralcev TT, Pavliha in VUS je v kategoriji dijakov, vajencov in študentov. S tem je mogoče pojasniti tudi našo prejšnjo ugotovitev, da bolj bere te liste mlajši kot starejši ljudje. Po velikosti odstotkov v posameznih kategorijah poklicev se za dijake, vajence in študente zvrstijo: delavci in uslužbenci, gospodinje izven kmetijstva ter samostojni obrtniki, svobodni poklici in ostali. Odstotek rednih bralcev v vseh naštetih kategorijah je nad povprečjem celotne populacije, s tem da se odstotek bralcev v kategoriji samostojnih obrtnikov že skoraj izenačuje z odstotkom v populaciji bralcev vseh časopisov. Daleč pod povprečjem je odstotek bralcev v kategoriji kmetev ter kmečkih gospodinj in pomagajočih družinskih članov v kmetijstvu, ki znaša 7 oziroma 10 odstotkov pri TT in 3 odstotke pri Pavlihi ter manj kot en odstotek pri VUS.

So tudi razločki glede na spol: pri TT je večji odstotek upokojenk kot upokojenecv in večji odstotek dijakov kot dijakinj, pri Pavlihi je v večini kategorij poklicev večji odstotek žensk kot moških in pri VUS je več dijakinj oziroma študentk kot dijakov oziroma študentov, sicer pa je v večini kategorij poklicev več moških kot žensk.

Tabela 41: Bralci TT, Pavliha in VUS v kvalifikacijski strukturi vseh bralcev

Kvalifikacija	Spol	Časopisi			Kvalifikacijska struktura vseh bralcev glede na spol
		TT	Pavliha	VUS	
Uslužbenci z višjo, srednjo in nižjo strok. izobrazbo	M	44	24	11	34
	Ž	42	23	14	17
Pomožni uslužbenci	M	44	25	9	17
	Ž	32	16	4	3
Visokokvalificirani, kvalificirani in polkvalificirani delavci v industriji	M	31	13	5	1
	Ž	33	19	3	2
Kvalificirani in nekvalificirani delavci v kmetijstvu	M	33	15	5	47
	Ž	34	14	6	36
Nekvalificirani delavci v industriji	M	31	19	3	11
	Ž	11	7	-	5
Nekvalificirani delavci v industriji	M	13	6	-	3
	Ž	7	8	-	2
Nekvalificirani delavci v industriji	M	21	11	2	11
	Ž	17	7	2	6
Nekvalificirani delavci v industriji	M	25	16	2	5
	Ž				

N = 4 262

= 100 "

Med delavci - razen nekvalificiranimi - ima TT večji odstotek bralcev kot bralk. Pri uslužbencih je razmerje med moškimi in ženskami, ki redno bere TT, izenačeno.

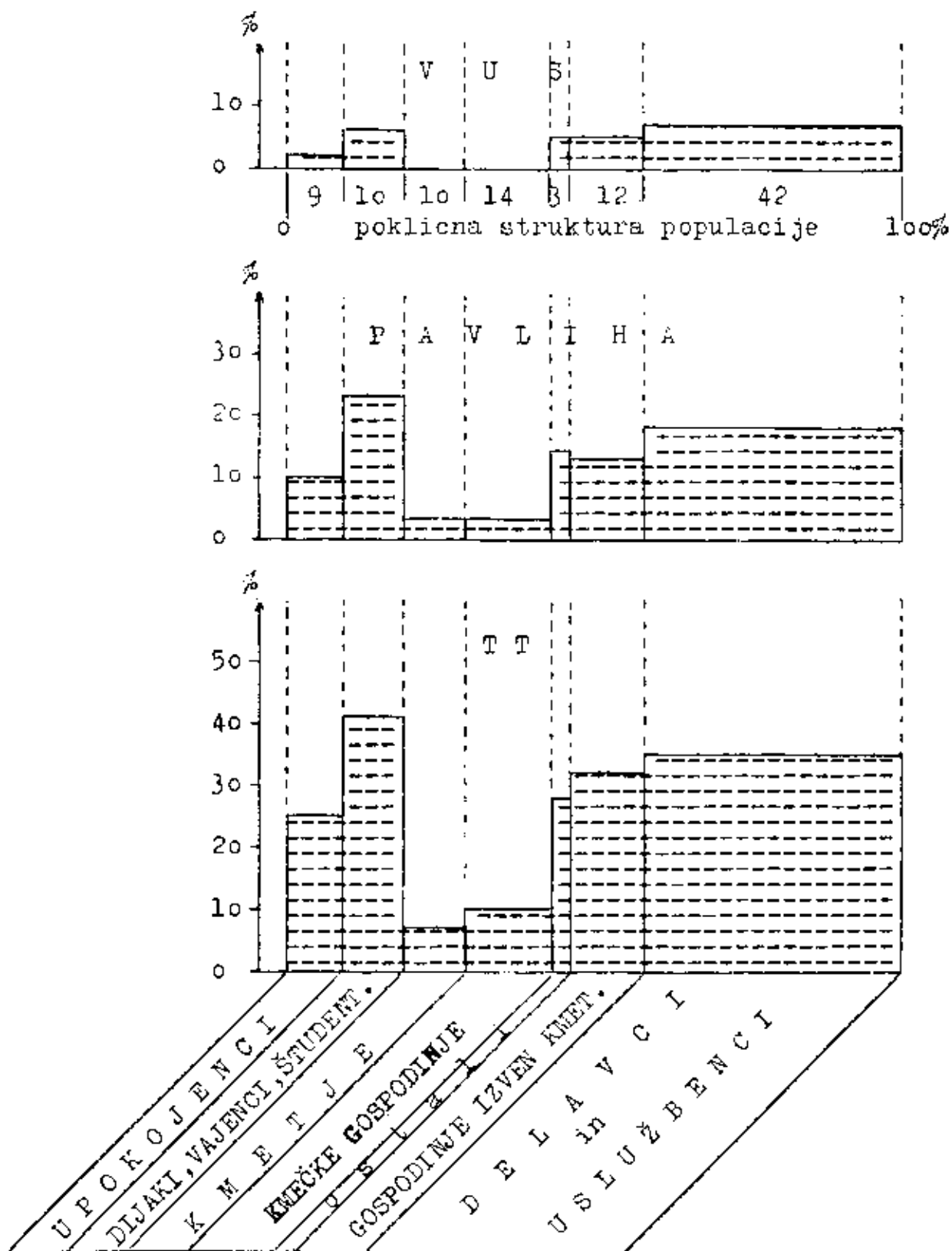
V vseh kvalifikacijskih kategorijah je večji odstotek bralk kot bralcev Pavliha, pri VUS pa ravno narobe.

Po velikosti odstotka rednih bralcev vseh treh časopisov v posameznih kategorijah kvalifikacij so na prvem mestu uslužbenci, nato pa sledijo visokokvalificirani, kvalificirani, polkvalificirani in nekvalificirani delavci v industriji ter kvalificirani in nekvalifici-

Grafikon XV. (k tabeli 40.)

Bralci TT, PAVLIHA in VUS v poklicni strukturi vseh nad 14 let starih Slovencev, ki berejo časopise.

N = 10 047



ranimi delavci v kmetijstvu. Najbolj nize povprečjem celotne populacije so uslužbenci s 44 odstotki pri TT, 24 odstotki pri Pavlihi in 18 odstotki pri VUS. V strukturi bralcev TT je absolutno vseeno več delavcev kot uslužbencev, saj znaša razmerje 54:46. V strukturi bralcev Pavlihe je razmerje med uslužbenci in delavci (zaposlenimi v industriji in kmetijstvu) izenačeno in znaša natanko 50:50.

Tabela 42: Bralci TT, Pavlihe in VUS v izobrazbeni strukturi vseh bralcev

Izobrazba	Spol	Časopisi			Izobrazbena struktura vseh bralcev glede na spol
		TT	Pavliha	VUS	
Manj kot 4 razrede osnovne šole	M	15	6	1	8
	Ž	12	5	0	4
Osnovna šola	M	17	6	1	4
	Ž	20	9	2	55
4 raz. osnovne šole in 3 ali 4 raz. niž. gimnazije	M	19	7	2	24
	Ž	20	9	2	31
Nižja strokovna šola	M	36	16	5	12
	Ž	36	14	5	5
Šrednja šola	M	35	18	5	7
	Ž	40	21	7	14
Višje in visoka šola	M	40	19	6	10
	Ž	42	25	7	14
Višje in visoka šola	M	53	28	14	9
	Ž	52	26	16	5
Višje in visoka šola	M	54	31	12	4
	Ž	47	25	18	2
Višje in visoka šola	M	45	25	19	1
	Ž	56	27	17	1

N = 9 998

= 100 %

Od najnižje do najvišje formalne šolske izobrazbe se večina odstotek rednih bralcev vseh treh listov. To naraščanje je pri Pavlihi bolj enakomerno kot pri TT. V prvem primeru se poveča odstotek bralcev od 6 odstotkov v kategoriji z najnižjo šolsko izobrazbo na 28 odstot-

kov v kategoriji s srednjo šolsko izobrazbo in 29 odstotkov v kategoriji ljudi z višjo in visoko šolsko izobrazbo, v drugem primeru pa od 19 na 53 oziroma 47 odstotkov. V kategoriji s srednjo šolo je večji odstotek bralcev TT in Pavlihe kot pa v kategoriji z višjo in visoko šolo.

Za WUS velja isto pravilo: bolj kot so izobraženi ljudje, v večjem številu bere ta list. Število rečnih bralcev se dvigne od enega odstotka v kategoriji ljudi z najnižjo šolsko izobrazbo na 18 odstotkov v skupini ljudi z najvišjo formalno šolsko izobrazbo.

Glede na spol so pri Pavlihi večje razlike v korist žensk le v kategorijah ljudi z nižje strokovno in srednjo šolo. Pri TT je v vseh kategorijah izobrazbe - razen v kategoriji ljudi s 4 razredi osnovne šole in 3 ali 4 razredi gimnazije - večji odstotek bralk kot bralcev, vendar v nekaterih razločki niso bistveni.

V strukturi bralcev TT je 57 odstotkov takih, ki imajo več kot samo osnovno šolo. V strukturi bralcev Pavlihe je odstotek še večji in znaša 61. Med slovenskimi bralci WUS je takih, ki bi imeli samo osnovno šolo ali še nižjo izobrazbo, še manj. Razmerje znaša 72:28.

Izgoranjih podatkov ugotavljamo, da je med ljudmi z najnižjo formalno šolsko izobrazbo prav tako malo bralcev poučnozabavnih in humorističnih periodičnih listov kot bralcev družbeno-političnih dnevnih časopisov. To poudarjamo zato, ker je bilo že večkrat slišati, češ da ljudje z nižjo šolsko izobrazbo segajo bolj po zabavnih kot po resnih, družbeno-političnih časopisih in da jim rabi časopis predvsem za zadovoljitev eskapističnih potreb. Naša raziskava kaže, da ljudje z najnižjo šolsko izobrazbo ne bere veliko ne poučnozabavnih ne družbeno-političnih časopisov, slednje celo še manj kot prve.

Primerjava med izobrazbeno strukturo bralcev Dela in TT pokaže, da je v kategoriji ljudi z osnovno šolo in nižjo strokovno šolo nekoliko večji odstotek bralcev TT. V kategoriji ljudi s srednjo, višjo in visoko šolo je odstotek bralcev Dela znatno večji od odstotka bralcev TT. To pomeni, da se s višanjem izobrazbe javlja večji interes za branje družbeno-političnih dnevnih časopisov kot za branje zabavnih.

Grafikon XVI. (k tabeli 42.)

Bralci TT, PAVLIHA in VUS v izobrazbeni strukturi vseh nad 14 let starih Slovencev, ki berejo časopise.

N = 9 998

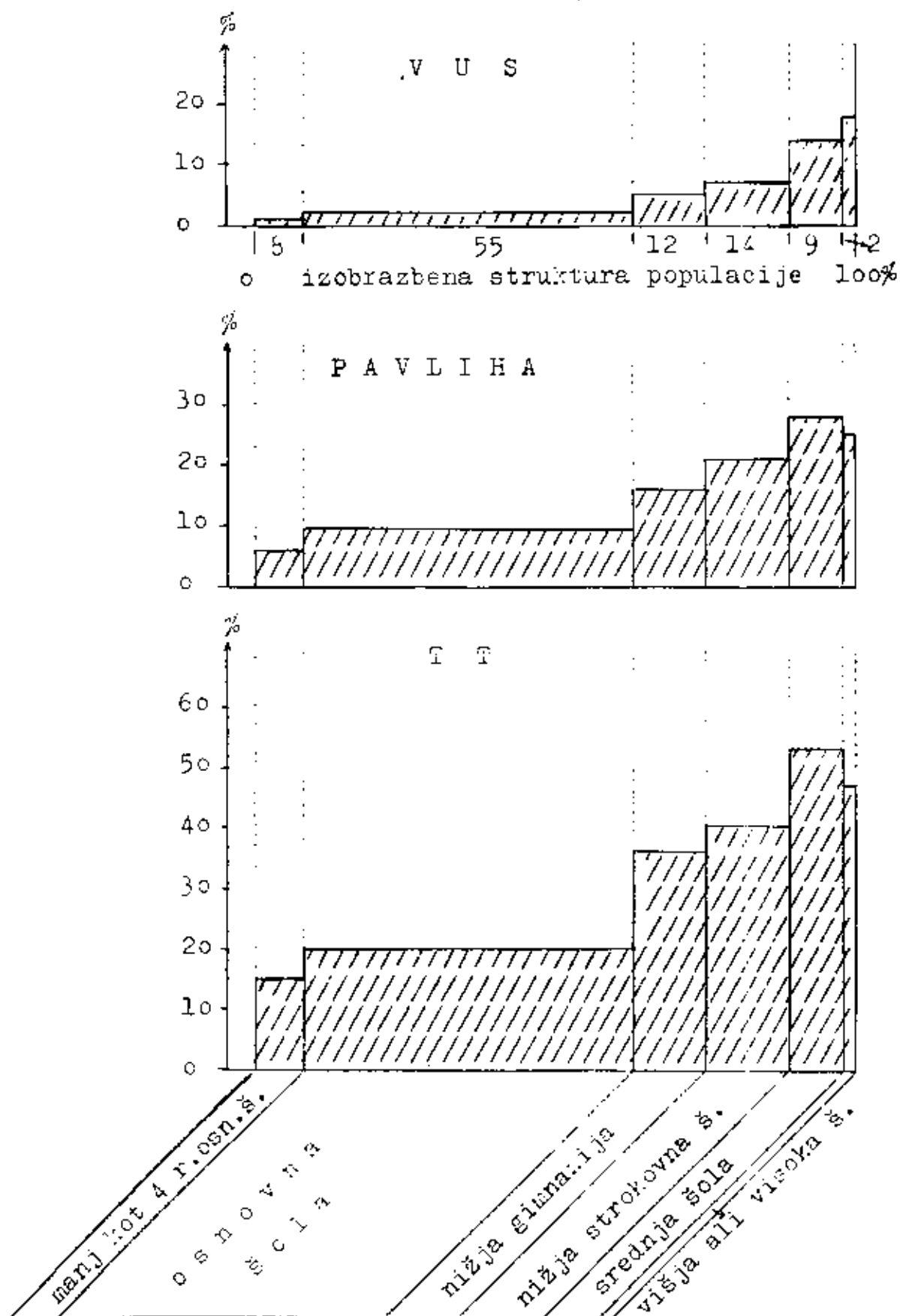


Tabela 43: Bralci TT, Pavliha in VUS v izobrazbeni strukturi vseh bralcev -glede na starost

Izobrazba	Starost	Časopisi		
		TT	Pavliha	VUS
Manj kot 4 razrede osnovne šole	14-27	21	8	0
	28-41	14	5	3
	42 in več	13	6	0
Osnovna šola	14-27	22	11	3
	28-41	20	8	2
	42 in več	18	7	1
4 razrede osnovne šole in 3 ali 4 razrede gimnazije	14-27	38	19	5
	28-41	38	18	5
	42 in več	22	12	6
Nižja strokovna šola	14-27	44	25	7
	28-41	40	18	7
	42 in več	36	19	6
Srednja šola	14-27	54	34	12
	28-41	51	23	18
	42 in več	54	26	11
Višja in visoka šola	14-27	59	44	19
	28-41	48	22	21
	42 in več	44	25	14

N = 9 998

= 100 %

Pri TT so v vseh kategorijah izobrazbe s starostjo manjša odstotek rednih bralcev. Tudi pri Pavlihi je v vseh kategorijah izobrazbe večji odstotek mlajših kot pa starejših rednih bralcev, vendar to velja le, če primerjamo starostno kategorijo od 14-27 in ostali dve kategoriji. Primerjava med kategorijami od 28-41 in nad 42 let pa pokaže, da je skoraj v vseh kategorijah izobrazbe med ljudmi nad 42 let večji odstotek bralcev kot pa med ljudmi v starosti od 28-41 let. Pri VUS je v večini kategorij izobrazbe največji odstotek rednih bralcev med ljudmi od 28-41 let.

Tabela 44: Bralci TT, Pavliha in VUS v strukturi vseh bralcev glede na zakonski stan

Zakonski stan	Spol	Časopisi			Struktura vseh bralcev glede na zakonski stan (brez vdovcev in razvezanih)
		TT	Pavliha	VUS	
Samski	M	31	18	4	35
	Ž	34	15	5	
Poročeni do 5 let	M	29	19	4	17,5
	Ž	29	13	7	14
Poročeni 6 in več let	M	29	13	8	7
	Ž	29	17	6	7
	M	26	11	4	51
	Ž	26	11	5	25,5
	Ž	26	11	3	25,5

N = 9 318

= 100 %

TT in Pavliha berejo samski bolj kot poročeni in tudi med poročeni-
mi je razlika v korist poročenih do 5 let. VUS najbolj berejo poro-
čeni do 5 let, medtem ko med samskimi in poročenimi 6 in več let
ni nobenih razlik.

TT bere samski moški bolj kot samske ženske, pri Pavlihi pa je
obratno. Pri poročenih med moškimi in ženskami ni razlik. VUS be-
ro samski moški in poročeni moški kot samske ženske in poročene
ženske. Mlajši moški bolj bere vse tri časopise kot starejši sam-
ski. Pri poročenih do 5 let je razmerje med posameznimi starostni-
mi kategorijami precej izenačeno. Med 6 in več let poročenimi je
največji odstotek rednih bralcev v starosti od 28-41 let.

Tabela 45: Bralci TT, Pavliha in VUS v strukturi vseh
bralcev glede na rezidenco

Rezidenca	Časopisi			Struktura vseh bralcev glede na rezidenco
	TT	Pavliha	VUS	
Priseljeni v letih 1940 - 62	28	14	6	33
Živijo stalno, priseljani do 1939	21	10	3	67

N = 10 063

= 100 %

Že vseskozi ugotavljamo, da je med priseljenimi v letih 1940 do 1962 večji odstotek rednih bralcev kot pa med ljudmi, ki so se priselili do leta 1939 ali pa že stalno živijo v sodanjem kraju bivanja. To velja tudi za poučnozabavno in humoristično časopiso, kakršni so TT, Pavliha in VUS, vendar v nekoliko manjši meri kot za dnevnike. Glede na starost je v obeh kategorijah največji odstotek mlajših.

Tabela 46: Bralci TT, Pavliha in VUS v strukturi vseh bralcev glede na število funkcij

Časopisi	Število funkcij						
	nečlani	člani brez funkcij	eno	dve	tri	štiri	pet in več
TT	10	29	41	42	35	42	50
Pavliha	4	14	20	23	19	14	25
VUS	0	5	8	10	4	2	7
Struktura vseh bralcev glede na število funkcij	15	71	9	3	1	2	

N = 10 059

= 100 %

Med funkcionarji je odstotek rednih bralcev TT, Pavliha in VUS večji kot pa med člani brez funkcij, in daleč večji kot med ljudmi, ki niso člani nobenih organizacij. Ta ugotovitev velja za vse tri liste - skoraj v enaki meri. Odstotek rednih bralcev v kategoriji članov brez funkcij je pri vseh treh listih za spoznanje nad povprečjem celotne populacije, odstotek bralcev med nečlani pa krepko pod povprečjem.

Družbeno-politično manj aktivni ljudje veliko manj boro zabavno-poučne in humoristične liste kot družbeno-politično aktivnejši ljudje. To trditev bomo podkrepili tudi s podatki v naslednjih tabelah.

S starostjo funkcionarjev, članov brez funkcij in nečlanov se manjša odstotek rednih bralcev TT in Pavliha. Med funkcionarji in člani brez funkcij je največji odstotek rednih bralcev VUS v starostni kategoriji od 28-41 let.

Tabela 47: Bralci TT, Pavliha in VUS v strukturi vseh bralcev glede na število sestankov, ki so se jih udeležili v zadnjem mesecu

Časopisi	Število sestankov				
	sploh se ne udeležujejo sestankov	v zadnjem mesecu nobenega	enega ali dva	trih ali štirih	petih ali več
TT	19	27	32	35	44
Pavliha	9	12	16	18	21
VUS	2	5	5	8	10
Struktura vseh bralcev glede na število sestankov	27	33	30	7	3

N = 10 057

= 100 %

Spet enaka ugotovitev: družbeno-politično bolj aktivni ljudje, ki so po pravilu bolj izobraženi in tudi sicer z večjimi objektivnimi možnostmi, v večjem številu bere tudi zabavnopoučne in humoristične liste. Lahlo bi rekli, da se pojavlja to pravilo vseskozi -skoraj pri vseh časopisih. Odstopanja od tega pravila bodo verjetno pri tistih časopisih, ki jih bere v pretežni meri kmečki ljudje, na primer pri Kmečkem glasu.

Gornja tabela kaže, da se dvigne odstotek rednih bralcev pri ljudeh, ki se udeležujejo sestankov, precej nad povprečje celotne populacije. Med ljudmi, ki se v zadnjem mesecu niso udeležili nobenega sestanka, je odstotek bralcev skoraj na povprečju. Pri ljudeh, ki se sploh ne udeležujejo sestankov, pa je odstotek rednih bralcev najmanjši, pod povprečjem, čeprav ne tako zelo kot pri nečlanih. Vzrok je treba iskati v dejstvu, da je med ljudmi, ki se sploh ne udeležujejo sestankov, tudi precej ljudi, katerih članstvo v raznih organizacijah se omejuje zgolj na plačevanje članarine.

Domnevamo, da so med tistimi rednimi bralci TT, Pavliha in VUS, ki se v zadnjem mesecu niso udeležili nobenega sestanka, večinoma člani brez funkcij, ker je pri večini funkcionarjev malo verjetno, da se v onem mesecu ne bi udeležili nobenega sestanka. Med tistimi, ki se sploh ne udeležujejo sestankov, domnevamo, da prevladujejo ljudje, ki niso člani nobene organizacije.

Tabela 48: Bralci TT, Pavlihe in VUS v strukturi vseh bralcev glede na članstvo v družbeno-političnih organizacijah

Časopisi	Družbeno-politične organizacije				
	Nčlani	Člani drugih	ZB	ZKJ	ZKJ in ZB
TT	10	31	31	41	34
Pavlihe	4	15	14	21	20
VUS	1	5	4	13	10
Struktura vseh bralcev glede na članstvo v družbeno-političnih organiz.19		63	10	4	4

N = 10 061

= 100 %

Odstotek rednih bralcev v kategoriji članov ZKJ je daleč nad povprečjem celotne populacije in doseže pri TT, 41; pri Pavlihi 21 in pri VUS 13 odstotkov. Odstotek bralcev med člani ZB je skoraj enak odstotku bralcev med člani drugih organizacij in je 10 za malenkost nad povprečjem celotne populacije. Med tistimi člani, ki se hkrati člani ZKJ in ZB, je manjši odstotek bralcev kot med člani ZKJ. Vzrok je v večji starosti teh ljudi; iz dosedanje raziskave pa vemo, da se s starostjo ljudi - razen pri Delu - manjša odstotek rednih bralcev časopisov.

Grafikon XVII. (k tabeli 48.)

Bralci TT, PAVLIHA in VUS po strukturi včlanjenosti v družbenopolitičnih organizacijah vseh nad 14 let starih Slovencev, ki berejo časopise.

N = 10 061

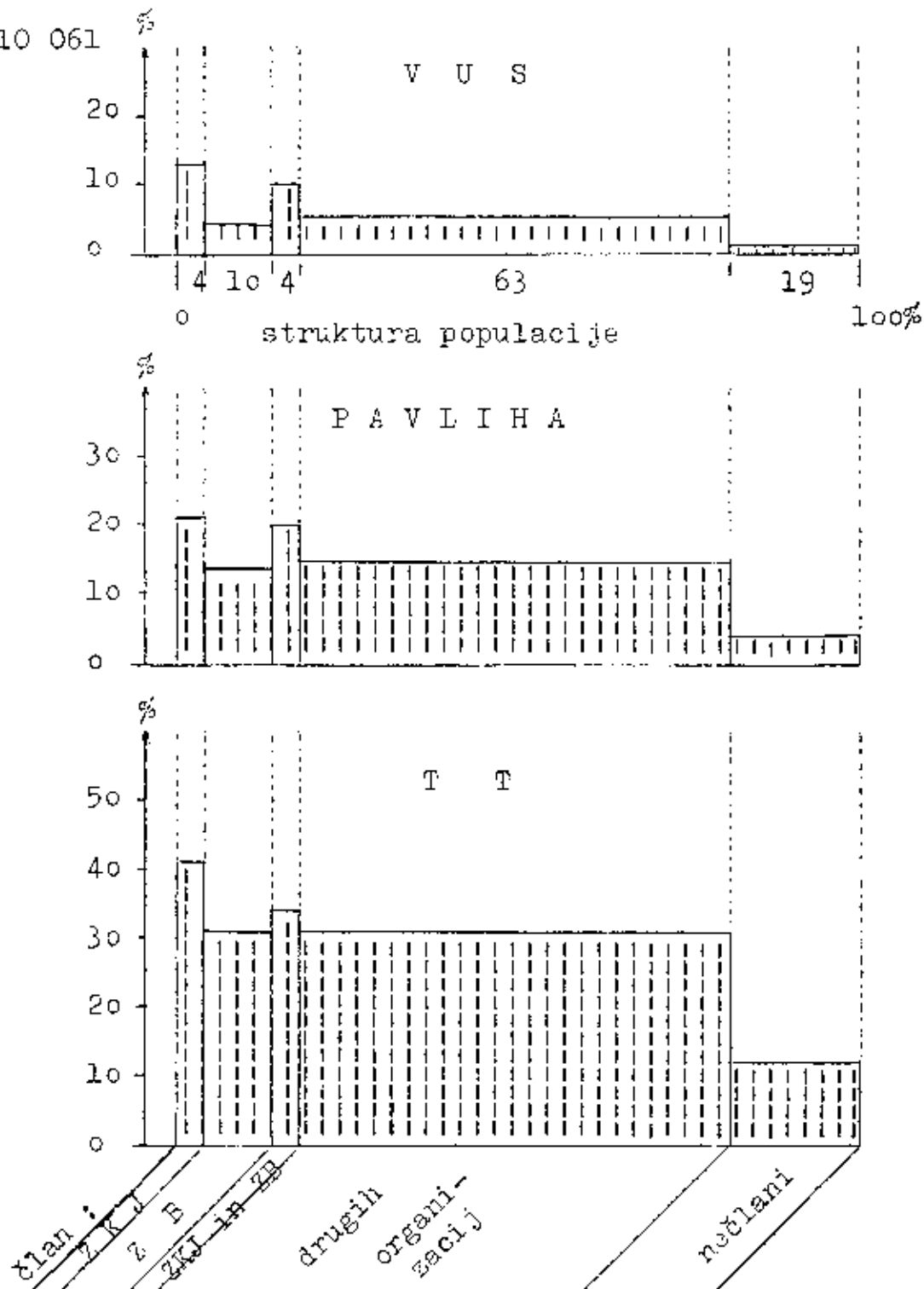


Tabela 49: Bralci TT, Pavlihe in VUS v strukturi vseh bralcev glede na vir dohodkov

Časopisi	Vir dohodkov		
	Izključno kmetijstvo	Kmetijstvo in nekmetijska dejavnost	Nekmetijska dejavnost
TT	9	19	36
Pavliha	3	8	17
VUS	0	1	6
Struktura vseh bralcev glede na vir dohodkov	19	16	69

N = 10 obo

= 100 %

Najmanj bralcev TT, Pavlihe in VUS je med ljudmi, katerih vir dohodka je izključno kmetijstvo. Odstotek 10-let se skoraj ujema z odstotkom bralcev v kategoriji kmetov, kmečkih gospodinj in pomagajočih družinskih članov v kmetijstvu, kar je logično. VUS med kmečkimi ljudmi skorajda ni razširjen; omejuje se zgolj na bralsko publiko iz vrst ljudi, katerih vir dohodkov je nekmetijska dejavnost.

Odstotek bralcev vseh treh časopisov je v kategoriji ljudi, katerih vir dohodkov je kmetijstvo in nekmetijska dejavnost (polkmetje in podelavci), precej pod povprečjem celotne populacije, a je znatno večji od odstotka rednih bralcev med tako imenovanim čistim kmečkim prebivalstvom. Največji odstotek bralcev je v skupini ljudi, katerih vir dohodkov je nekmetijska dejavnost: pri TT 36, pri Pavlihi 17 in pri VUS 6 odstotkov, v vseh treh primerih torej nad povprečjem celotne populacije.

Manj kot so kraji komunikativno povezani z upravnimi središči in čim manjše so njihove upravne funkcije, tem manjši je tudi odstotek rednih bralcev TT, Pavlihe in VUS. Izjema velja le za kraje, kjer je sedež občine in kjer je - kot smo to ugotovljali že pri dnevnikih - odstotek rednih bralcev večji kot v republiškem in v okrajnih središčih.

3. Lokalni časopisi, Kmečki glas in Delavska enotnost

Opredelitev Slovencev nad 14 let v strukturi vseh bralcev, ki redno berejo lokalne časopise, Kmečki glas in Delavske enotnosti

Povzetek: Med vsemi Slovenci, starimi nad 14 let, ki bere enega ali več časopisov, je 23 odstotkov rednih bralcev lokalnih časopisov, 15 odstotkov bralcev Kmečkega glasu in 4 odstotke bralcev Delavske enotnosti. Pri prvih dveh večji odstotek starejših, pri tretjem več srednje starih. Moški v večjem odstotku kot ženske, zlasti pri Delavski enotnosti, medtem ko je pri Kmečkem glasu razmerje med spoloma izenačeno. Največji odstotek bralcev lokalnih časopisov in Kmečkega glasu je v kategoriji ljudi, ki imajo samo osnovno šolo. Delavske enotnost bere večji odstotek ljudi v kategorijah izobrazbe od nižje strokovne navzgor. Največji odstotek bralcev lokalnih časopisov in Kmečkega glasu je med več kot 6 let poročeni. Delavske enotnost pa bere večji odstotek ljudi, ki se poročeni do 5 let.

Med ljudmi, ki živijo stalno v enem kraju ali pa so se priselili v sedanji kraj prebivanja do leta 1939, je odstotek bralcev lokalnih časopisov in Kmečkega glasu večji kot med priseljenci iz leta 1940 - 62, vendar razlika ni tako velika kot pri dnevnih časopisih. Delavske enotnost bere večji odstotek priseljencev.

Z manjšo družbeno-politično aktivnostjo se večja odstotek bralcev lokalnih časopisov in Kmečkega glasu in manjša odstotek bralcev Delavske enotnosti. Med nečlani je 34 odstotkov bralcev lokalnih časopisov in 29 odstotkov bralcev Kmečkega glasu nasproti 21 oziroma 13 odstotkom bralcev v kategoriji članov brez funkcij. Pri Delavski enotnosti je narobe: z večjo družbeno-politično aktivnostjo se večja odstotek rednih bralcev.

Med nečlani je odstotek bralcev lokalnih časopisov in Kmečkega glasu precej večji kot med člani ZKJ, pri Delavski enotnosti pa je ravno obratno.

Največji odstotek bralcev lokalnih časopisov in Kmečkega glasu je v kategoriji ljudi, katerih vir dohodkov je izključno kmetijstvo, in najmanjši med ljudmi, katerih vir dohodkov je nekmetijska dejavnost. Delavske enotnost bere večji odstotek ljudi, katerih vir dohodkov je nekmetijska dejavnost.

Največji odstotek rednih bralcev lokalnih časopisov in Kmečkega glasu prebiva v krajih izven republiškega okrajnih in občinskih središč. Delavska enotnost ima največji odstotek bralcev v republiškem, okrajnih in občinskih središčih.

Tabela 50: Bralci lokalnih časopisov, Kmečkega glasu in Delavske enotnosti v strukturi vseh bralcev glede na spol

Časopisi	S p o l	
	M	Ž
Lokalni časopisi	24	22
Kmečki glas	15	15
Delavska enotnost	5	3
Struktura vseh bralcev glede na spol	49	51

N = 10 064

= 100 %

Tabela kaže poatek, da bere moški lokalne časopise in Delavske enotnost bolj kot ženske. To je opazno še zlasti pri Delavski enotnosti, kjer je razmerje 62:38 v korist moških, medtem ko je razloček pri lokalnih časopisih neznamen.

Predpostavljamo, da so večji razloček med številom bralcev in bralk v korist prvih tem bolj, čim bolj je seriozna vsebina določenega časopisa. Podatki in raziskave to potrjujejo. Razlike je pogonec z ekonomskim položajem ženske (manjša zaposlenost) in iz tega izviraajoče nižje izobrazbene ravni.

Tabela 51: Bralci lokalnih časopisov, Kmečkoga glasu in Delavske enotnosti glede na starost

Časopisi	Starost		
	14-27	28-41	42 in več
Lokalni časopisi	21	23	25
Kmečki glas	13	14	18
Delavska enotnost	4	6	3
Starostna struktura vseh bralcev	30	30	40

N = 10 051

= 100 %

Medtem ko smo ugotavljali pri dnevnikih, zabavnopoučnih in humorističnih listih, da manj bere starejši kot mlajši ljudje, nam gornja tabela kaže povsem nov pojav: da je večji odstotek bralcev lokalnih časopisov in Kmečkoga glasu med starejšimi ljudmi kot pa med mlajšimi. Pri Delavski enotnosti so s starostjo manjša odstotek rednih bralcev.

Najbolj je opazna razlika pri Kmečkom glasu, če primerjamo absolutno številko. Pri tem časopisu je med bralci skoraj polovica nad 42 let starih. V strukturi bralcev lokalnih časopisov je takih 43 in v strukturi bralcev Delavske enotnosti le še 32 odstotkov.

Če bi iz podatkov v tabeli zaključili, da so s starostjo večja odstotek bralcev periodičnih in manjša odstotek dnevnikih listov, ne bi povedali vse resnice, ker bi absolutizirali le činitelj starosti. Na to pa vplivajo tudi drugi faktorji. Eden izmed teh je tudi ta, da so starejši ljudje izven večjih središč, predvsem na podeželju zanimajo pretežno za lokalne dogodke in da svoje zanimanje po tradiciji večje bolj na probleme svojega, na pravi kmečkoga poklica.

Naj povem še, kakšen je odstotek ljudi nad 42 let v strukturi drugih časopisov: Delo 38 %, Večer 36 %, Ljubljanski dnevnik 35 %, TT 33 % in Pavliha 30 %. Zanimivo bi bilo ugotoviti, ali je to v zvezi z večjim ali manjšim pisanjem teh časopisov o lokalnih dogodkih.

Grafikon XVIII. (k tabeli 51.)

Bralci LOKALNIH ČASOPISOV, KMLOKEGA GLASU in DELAVSKE ENOTNOSTI v starostni strukturi vseh nad 14 let starih Slovencev, ki berejo časopise.

N = 10 051

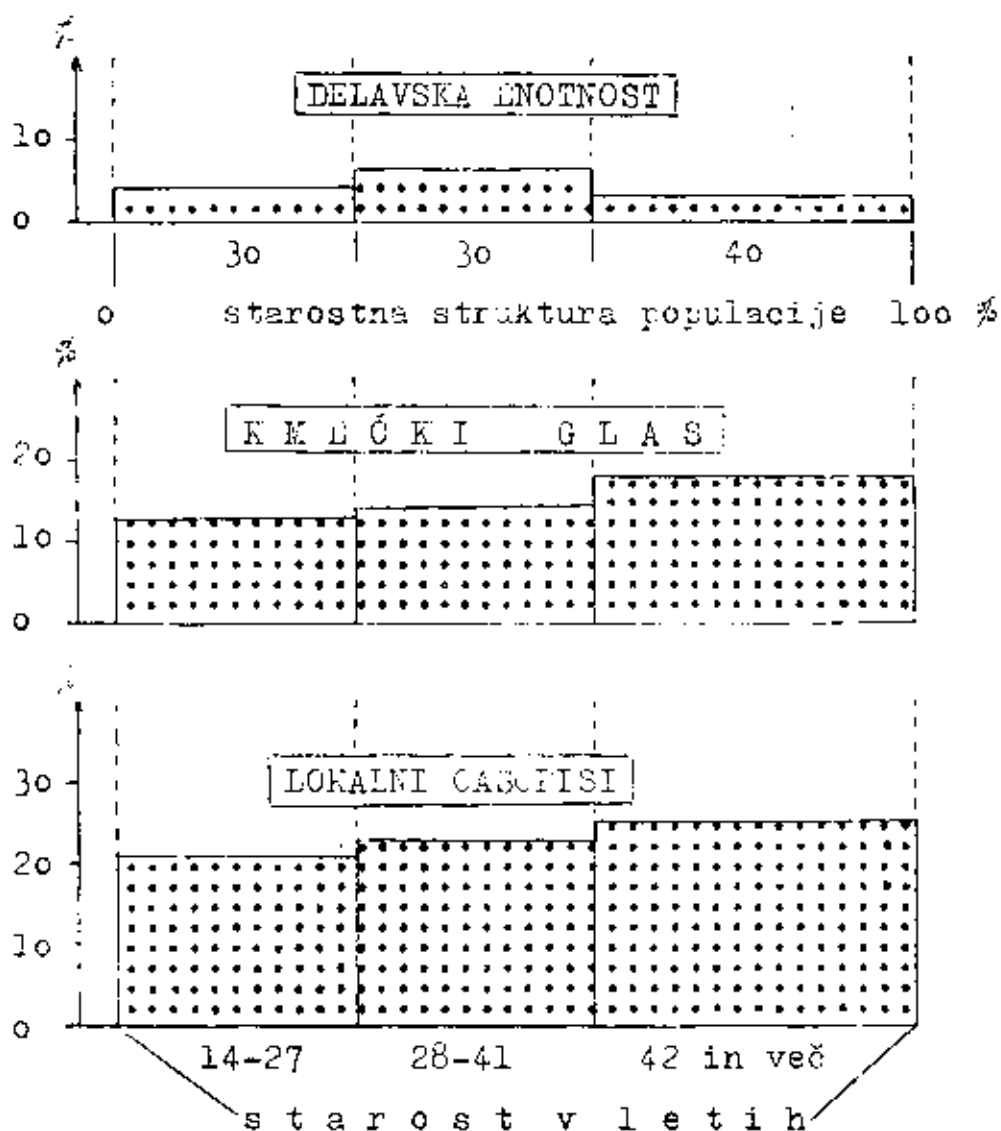


Tabela 52: Bralci lokalnih časopisov, Kmečkega glasu in Delavske enotnosti v strukturi vseh bralcev

Poklic	Časopisi			Poklicna struktura vseh bralcev
	Lokalni časopisi	Kmečki glas	Delvska enotnost	
Upokojeneci	20	9	2	9
Dijaki, vajenci in študentje	17	8	2	10
Kmetje	33	43	1	10
Kmečke gospodinje in pomagajoči družinski člani v kmetijstvu	30	38	0	14
Obrtniki, svobodni poklici in ostali	25	12	4	3
Gospodinje izven kmetijstva	19	5	3	12
Delavci in uslužbenci	21	7	8	42

N = 10 047

= 100 %

Iz tabele je razvidno, da je Kmečki glas tudi po strukturi svojih bralcev izrazito kmečki list. Med kmečkim prebivalstvom je največji odstotek rodnih bralcev. Kmečki list redno bere kar 43 odstotkov vseh kmetov in 38 odstotkov vseh kmečkih gospodinj in pomagajočih družinskih članov v kmetijstvu, starejših kot 14 let. V strukturi bralcev Kmečkega glasu je teh 67 odstotkov; če pa prištejemo še tako imenovane pol kmete in pol delavce, ugotovimo, da je bralcev KG iz vrst nekmetijskega prebivalstva zelo malo.

Največji odstotek bralcev lokalnih časopisov je v populaciji kmetov in kmečkih gospodinj, vendar že manj kot bralcev Kmečkoga glasu. Nad povprečjem celotne populacije so še bralci iz vrst samostojnih obrtnikov in svobodnih poklicev. V vseh ostalih kategorijah se odstotek rodnih bralcev lokalnih časopisov giblje od največ 21 pri delavcih in uslužbenci do najmanj 17 pri dijakih, vajencih in študentih.

Iz pravkar povedanega sledi, da lokalni časopisi niso razpriziti kmečki listi, kakor bi utegnili kdo misliti. V strukturi bralcev teh listov je kmetov in kmečkih gospodinj ter pomagajočih družinskih članov v kmetijstvu 35 odstotkov. Če bi prišteli k temu še tako, ki delajo v tovarni in doma na zemlji, bi se odstotek povečal na 50, kar pa je še zmeraj manj kot v strukturi bralcev Kmečkoga glasu. Pač pa predpostavljamo, da je lokalni tisk najbolj razširjen na podeželju, kjer ga bere - kakor kaže naša tabela - razen kmetov tudi delavci in uslužbenci, upokojeanci in drugi. Lokalni časopis mnogim nadomešča potrebo po dnevnom tisku, pri delu bralcev dnevnoga tiska pa je lokalni časopis dodaten informator o dogajanju na ožjem območju, teroj v lokalnih mejah. Pri tistik, kjer jim lokalni časopis nadomešča dnevni tisk, zanimanje in interes za dogajanje še nista sogl. čez lokalne meje. To so družbeno-politično manj aktivni ljudje, z najnižjo izobrazbo, prevsem storojji in v dobri meri taki, katerih izključni ali pa delni vir dohodka je kmetijstvo. V nadaljnji analizi bomo skušali navesti še nekaj podatkov kot prispevek k potrjevanju pravkar navedene hipoteze.

Struktura bralcev Delavske enotnosti kaže popolnoma drugačno sliko: kot je v strukturi bralcev Kmečkoga glasu zelo malo delavcev in uslužbencev, tako je v strukturi bralcev Delavske enotnosti še manj kmetov, kmečkih gospodinj in pomagajočih družinskih članov v kmetijstvu. V populaciji bralcev Delavske enotnosti je kar 77 odstotkov delavcev in uslužbencev., teroj ljudi, ki so v celovnem razmerju. Število bralcev DE med kmečkim prebivalstvom je minimalno, sicer pa so bralci tega lista še obrtniki, gospodinjce, upokojeanci, dijaki, verjetno pretežno družinski člani zaposlenih ljudi, naročnikov Delavske enotnosti.

Tabela 53: Bralci lokalnih časopisov, Kmečkoga glasu in Delavske enotnosti v strukturi vseh bralcev glede na spol

Poklic	Spol	Časopisi			Poklicna struktura vseh bralcev glede na spol
		lokalni časopisi	Kmečki glas	Delavska enotnost	
Upokojeanci	M	23	11	2	5
	Ž	17	6	0	5
Dijaki, vajenci in študentje	M	15	7	2	5
	Ž	18	9	2	4
Kmetje	M	34	44	0	8
	Ž	29	39	1	2
Kmečke gospodinje in pomagajoči družinski člani v kmetijstvu	M	34	34	0	2
	Ž	29	39	0	12
Obrtniki, svobodni poklici, in ostali	M	27	10	4	3
	Ž	21	15	3	1
Gospodinje izven kmetijstva	M	-	-	-	-
	Ž	19	5	3	12
Delavci in uslužbenci	M	22	8	8	26
	Ž	20	5	7	15

N = 10 047

= 100 %

V vseh skupinah poklicev je večji odstotek moških kot žensk, ki redno berejo lokalne časopise, razen v kategoriji dijakov, vajencev in študentov, kjer je večji odstotek bralk. Med upokojeanci, kmeti ter delavci in uslužbenci je večji odstotek bralcev, med dijaki, vajenci in študenti pa več bralk Kmečkoga glasu. Med bralci Delavske enotnosti prevladujejo moški.

Potrebno je analizirati še strukturo delavcev in uslužbencev, da bi ugotovili, ali ni največji odstotek bralcev lokalnih časopisov in zlasti Kmečkoga glasu med delavci, zaposlenimi v kmetijstvu in narobe - ali ni največji odstotek bralcev Delavske enotnosti v skupini uslužbencev in delavcev, zaposlenih v industriji. Skupina delavcev in uslužbencev namreč ni homogena, zato je treba še najprej razčleniti.

Tabela 54: Bralci lokalnih časopisov, Kmečkoga glasu in Delavske enotnosti v strukturi vseh bralcev glede na kvalifikacijo

Kvalifikacija	Časopisi			Kvalifikacijska struktura vseh bralcev
	lokalni časopisi	Kmečki glas	Delavska enotnost	
Uslužbenci z višjo, sredrjo in nižjo kvalifikacijo	21	4	8	34
Pomožni uslužbenci	23	7	2	3
Visokokvalificirani, kvalificirani, priučeni ali polkvalificirani v industriji	22	7	9	47
Kvalificirani in nekvalificirani v kmetijstvu	24	20	3	5
Nekvalificirani v industriji	19	11	5	11

N = 4 262

= 100 %

Kolikor berejo Kmečki glas tudi ljudje, ki so v delovnem razmerju, so to predvsem kvalificirani in nekvalificirani v industriji in delavci v kmetijstvu. Razmerje med njimi in bralci iz vrst uslužbencev je 76:24 v korist delavcev.

Tudi lokalne časopise bere delavci v večji meri kot uslužbenci. Razmerje med njimi je 64:36 v korist delavcev. V absolutnem številu je seveda več industrijskih kot pa kmetijskih delavcev, in to ne le med bralci lokalnih časopisov, ampak tudi med bralci Kmečkoga glasu.

Med bralci Delavske enotnosti prevladujejo industrijski delavci, sledijo uslužbenci in zatem ostale kvalifikacijske kategorije delavcev.

V populaciji nekvalificiranih je več bralk kot bralcev lokalnih časopisov in Delavske enotnosti, sicer pa prevladujejo moški, čeprav v nekaterih kvalifikacijskih kategorijah razločki niso bistveni.

Grafikon XIX. (k tabeli 53.)

Bralci LOKALNIH ČASOPISOV, KMEČKEGA GLASU in DELAVSKE ENOT-NOSTI po poklicu in spolu vseh nad 14 let starih Slovencev, ki berejo časopise.

N = 10 020

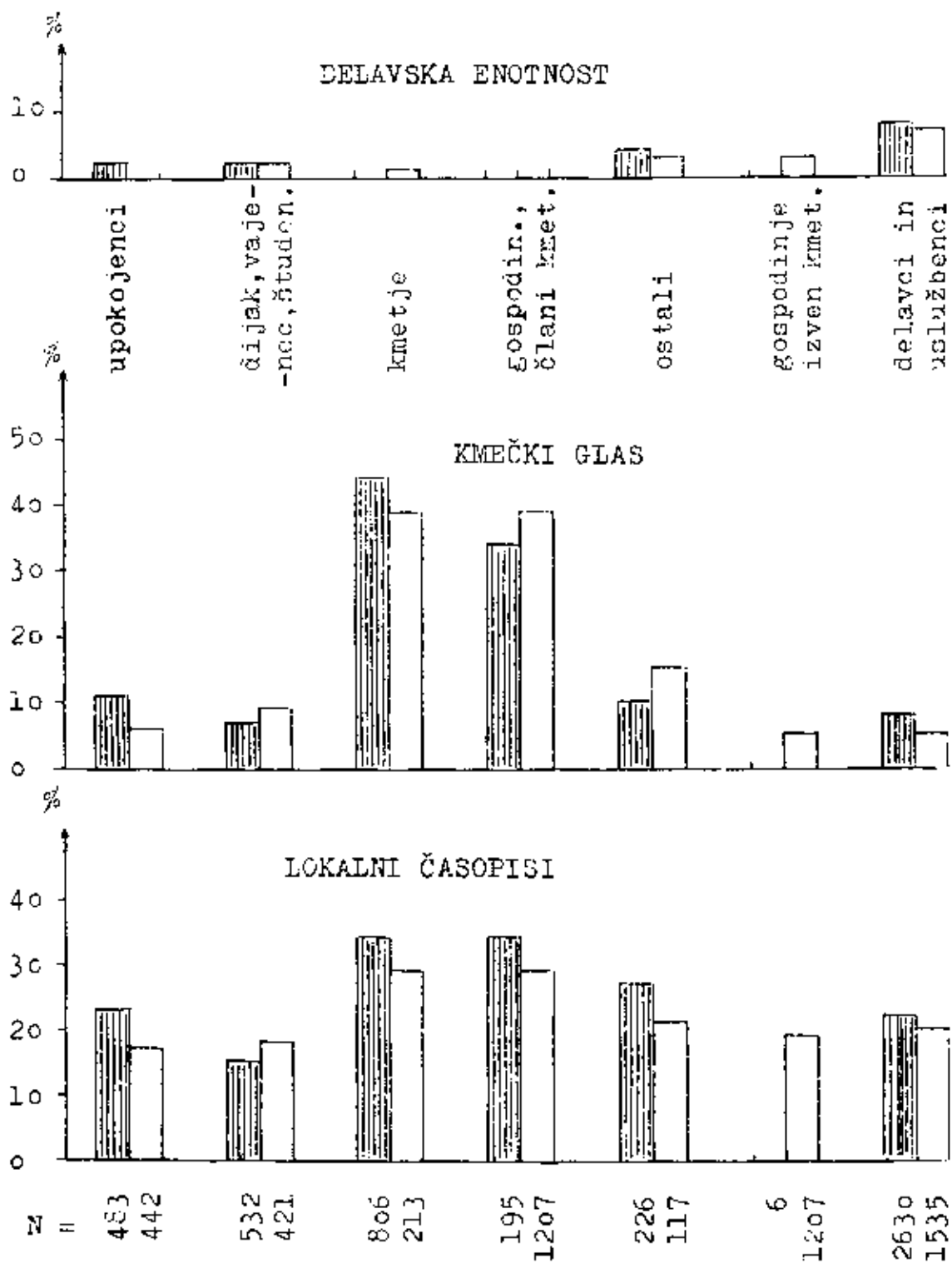


Tabela 55: Bralci lokalnih časopisov, Kmečkoga glasu in Delavske enotnosti v izobrazbeni strukturi vseh bralcev.

Izobrazba	Časopisi			Izobrazbena struktura vseh bralcev
	lokalni časopisi	Kmečki glas	Delavska enotnost	
Manj kot 4 razrede osnovne šole	20	23	2	8
Osnovna šola	25	20	3	55
4 raz. osnovne šole in 3 ali 4 raz. niž. gimnaz. 19	19	10	4	12
Nižja strokovna šola	22	5	7	14
Srednja šola	17	3	7	9
Višja in visoka šola	18	3	8	2

N = 9 978

= 100 %

Pri dnevnikih smo ugotavljali, da se od najnižje do najvišje formalne šolske izobrazbe veča odstotek bralcev. Pri tej vrsti časopisov - lokalni tisk, Kmečki glas in Delavska enotnost - ni naslediti te zakonitosti, kar je logično, če upoštevamo, da so to manj zahtevni časopisi. Le-ti tudi po svoji ožji usmerjenosti bolj ustrezajo interesom ljudi z nižjo izobrazbo in še zlasti interesom kmečkih ljudi, ki živijo v ožjih socialnih in ekonomskih okvirih. Narobe: pri lokalnih časopisih upada odstotek bralcev od nižje strokovne šole, pri Kmečkem glasu že od nižje gimnazije naprej. To pomeni, da se z višjo izobrazbo veča odstotek samo pri dnevnikih in nekaterih drugih listih, nikakor pa ne pri lokalnih časopisih in Kmečkem glasu. Pri teh dveh časopisih je opazno povečanje odstotka samo od nižje strokovne šole oziroma nižje gimnazije. Vseeno pa je med lokalnimi časopisi in Kmečkim glasom razloček,

ki se kaže pri lokalnih časopisih v rahlem upadanju in pri Kmečkem glasu v kakovitem upadanju odstotka bralcev v skupinah ljudi s sredno višjo in visoko šolo.

Pri Delavski enotnosti se podobno kot pri dnevnih časopisih od najvišje do najnižje izobrazbe veča odstotek rednih bralcev - od 2 odstotka v skupini ljudi z manj kot 4 razredi osnovne šole na 8 odstotkov v kategoriji ljudi z višjo in visoko šolo.

V strukturi bralcev lokalnih časopisov in Kmečkoga glasu prevladujejo ljudje s popolno ali nepopolno osnovno šolo. To je značilnost, ki je v strukturi dnevnih časopisov ni zaslediti. Medtem ko smo pri dnevnikih ugotavljali večji odstotek bralcev z več kot samo osnovno šolo, se nam kaže sedaj podobna drugačnega stanja: v strukturi bralcev lokalnih časopisov je 68 odstotkov ljudi s formalne šolske izobrazbe do vključno osnovne šole, med bralci Kmečkoga glasu pa je takih kar 86 odstotkov. To se pravi, da v strukturi bralcev teh dveh časopisov odločno prevladujejo ljudje, ki imajo samo ali še manj kot osnovne šole. Izobrazbena struktura bralcev Delavske enotnosti je enaka strukturi bralcev Vočera: 45 odstotkov ljudi z izobrazbo do vključno popolne osnovne šole.

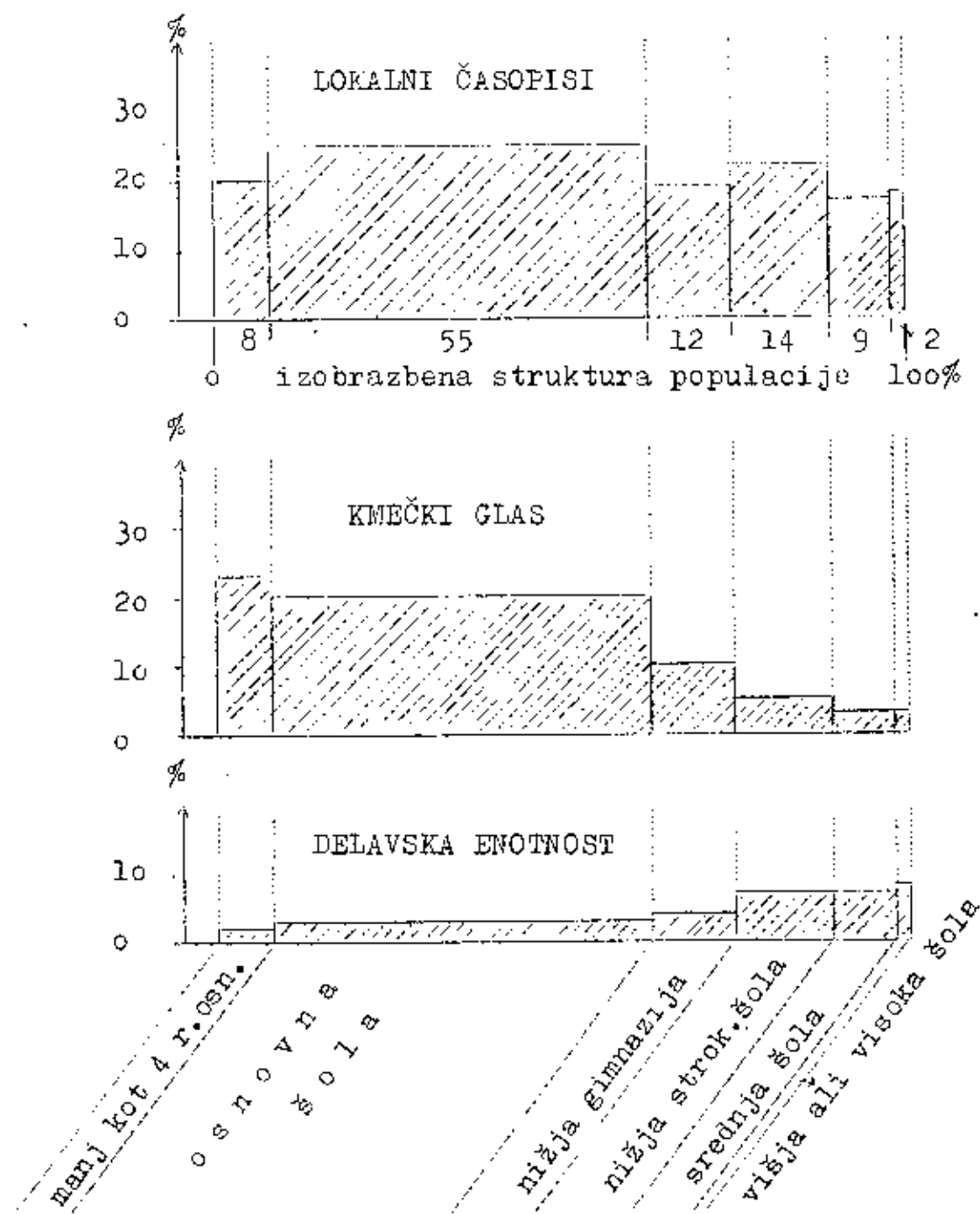
Z večjo starostjo se veča odstotek bralcev lokalnih časopisov in Kmečkoga glasu, toda le v skupinah z najnižjo izobrazbo (z manj kot 4 razrede osnovne šole in z osnovne šole). Ta ugotovitev se sklada s podatki o odstotku bralcev dnevnih listov pri ljudeh nad 42 let in z najnižjo izobrazbo. Te depuše predpostavke, da predvsem starejši ljudje z najnižjo šolsko izobrazbo nadomeščajo dnevniko z lokalnimi časopisi, ki povsem zadovoljuje njihovo zanimanje, omejeno na dogajanja v ožjem lokalnem območju.

Samski v manjši meri bere lokalne časopise in Kmečki glas kot 6 in več let poročeni. To velja tudi za Delavske enotnost. Medtem ko pri samskih bralcih lokalnih časopisov glede na starost ni bistvenih razlik, se pri samskih bralcih Kmečkoga glasu s starostjo povečuje njihov odstotek. V skupini poročenih s starostjo narašča odstotek rednih bralcev lokalnih časopisov in Kmečkoga glasu. Odstotek bralcev Delavske enotnosti je največji v skupini ljudi v starosti od 28 do 41 let in poročena do 5 let, se pravi v najaktivnejši delavski populaciji.

Grafikon XX. (k tabeli 55.)

Bralci LOKALNIH ČASOPISOV, KMEČKEGA GLASU in DELAVSKE ENOTNOSTI v izobrazbeni strukturi vseh nad 14 let starih Slovencev, ki berejo časopise.

N = 9 995



Tablica 56: Bralci lokalnih časopisov, Kmečkoga glasu in Delavske enotnosti v strukturi vseh bralcev glede na rezidenco

Rezidenca	Časopisi			Struktura vseh bralcev glede na rezidenco
	lokalni časopisi	Kmečki glas	Delavska enotnost	
Priseljeni v letih 1940 - 62	17	7	5	33
Živijo stalno v sodanem kraju bivanja ali so se preselili tja do 1. 1939	20	16	3	67

N = 10 063

= 100 %

Vseskozi smo doslej ugotavljali - pri dnevnih, zabavnopoučni in humorističnih listih - da je odstotek rednih bralcev med priseljenci večji kot pa med ljudmi, ki živijo stalno v enem kraju ali pa so se priselili v sedanji kraj prebivanja do leta 1939. Za lokalne časopise in Kmečki glas - za slednjega najmanj - pa ta ugotovitev sploh ne velja, kar smo tudi predpostavljali. Iz naše predpostavke, da bere lokalne časopise in še zlasti Kmečki glas predvsem ljudje na področju, nujno sledi, da je med temi več takih, ki stalno živijo v sodanem kraju prebivanja, kot pa onih, ki so se priselili v sedanji kraj prebivanja v letih 1940 - 62.

Iz gornje tabele je razvidno, da je v skupini stalno živečih v enem in istem kraju 20 odstotkov bralcev lokalnih časopisov in 16 odstotkov bralcev Kmečkoga glasu nasproti 17 oziroma 7 odstotki v skupini ljudi, ki so se priselili v sedanji kraj prebivanja v letih 1940-62.

Pri Delavski enotnosti se pojavlja spet ugotovitev, ki je znana že iz analize strukture bralcev dnevnih in drugih listov, da je odstotek rednih bralcev večji med priseljenci kot pa v skupini ljudi, ki stalno živijo v enem kraju, ali pa so se priselili v sedanji kraj prebivanja do leta 1939. V prvi skupini je 5, v drugi pa samo 3 odstotki rednih bralcev.

Tabela 57: Bralci lokalnih časopisov, Kmečkoga glasu in Delavske enotnosti v strukturi vseh bralcev glede na število funkcij

Časopisi	Število funkcij						
	člani brez nečlani funkcij	ene	dve	tri	štiri	pet in več	
Lokalni časopisi	21	34	25	26	28	34	36
Kmečki glas	13	29	11	10	7	2	20
Delavska enotnost	4	1	8	17	19	9	10
Struktura vseh bralcev glede na število funkcij	71	15	9	3	1	1	

$N = 10.559$

$n = 1.000$

Iz tabele je razvidno, da je med ljudmi, ki niso člani nobene organizacije, največji odstotek bralcev lokalnih časopisov in Kmečkoga glasu. V skupini nečlanov je kar 34 odstotkov bralcev lokalnih časopisov in 29 odstotkov bralcev Kmečkoga glasu v primeri s 26, oziroma, 11 odstotki bralcev v skupini funkcionarjev. Odstotek bralcev v skupini članov brez funkcij je v obeh primerih, zlasti pa pri Kmečkem glasu, nekoliko pod povprečjem celotne populacije in znaša 21, oziroma 13 odstotkov, toroj manj kot v skupini nečlanov.

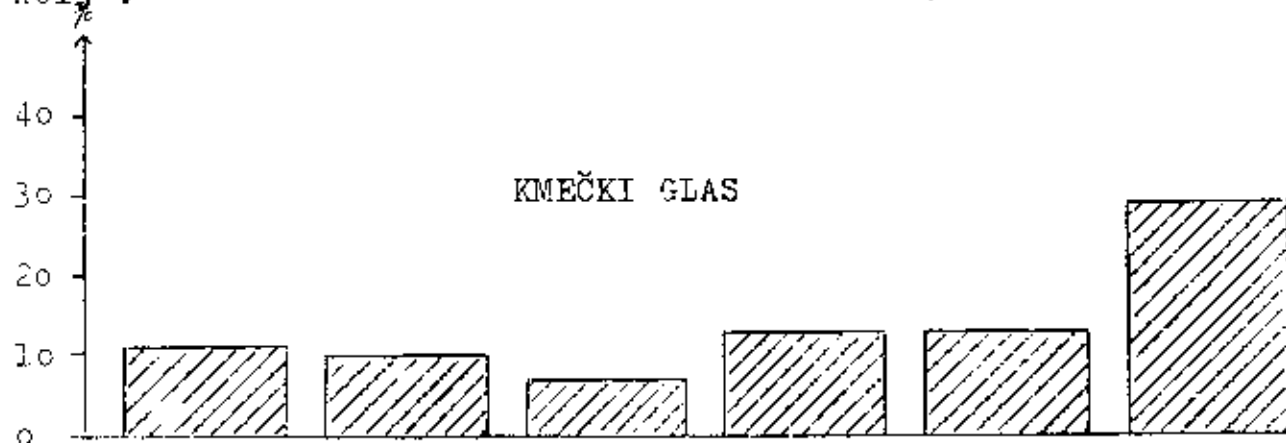
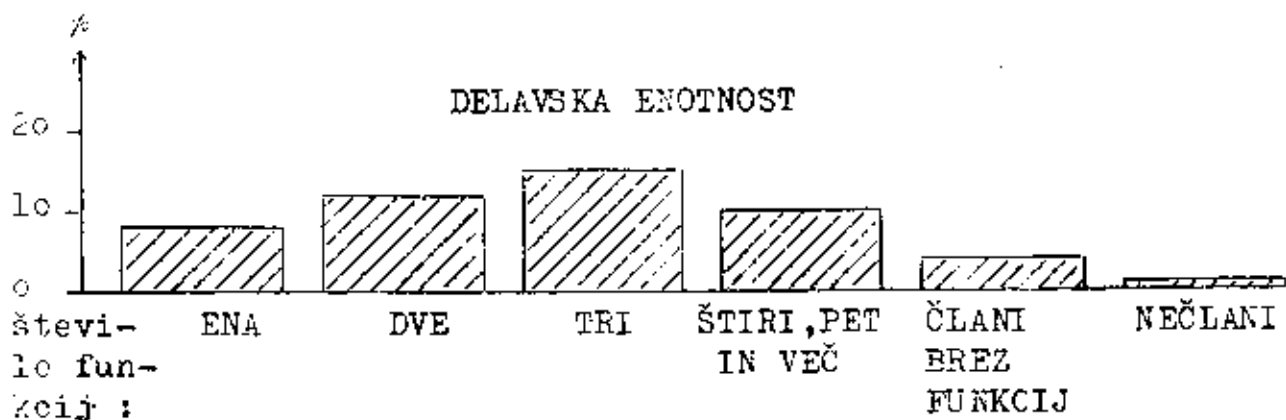
Iz pravega povedanega bi lahko zaključili, da z večjo družbeno-politično aktivnostjo upada odstotek rednih bralcev lokalnih časopisov in Kmečkoga glasu, kar se njihov interes ne sklada z njihovo ožje vsebinsko usmerjenostjo. Tudi če osvetlimo to vprašanje z drugih vidikov, pridemo do onake ugotovitve.

V vsej populaciji bralcev lokalnih časopisov je 68 odstotkov članov brez funkcij, 11 odstotkov ljudi, ki niso člani nobene organizacije in 11 odstotkov funkcionarjev. V strukturi bralcev Kmečkoga glasu je 61 odstotkov članov brez funkcij, 29 odstotkov nečlanov in 11 odstotkov funkcionarjev. Toroj: družbeno-politično predivsem manj aktivni ljudje.

Grafikon. XXII. (z tab. 11 97.)

Bralci LOKALNIH ČASOPISOV, KMEČKEGA GLASA in DELAVSKE ENOTNOSTI po številu njihovih funkcij in včlanjenosti v družbenopolitičnih in drugih organizacijah - vseh nad 14 let starih Slovencev, ki berejo časopise.

N = 10 059



Največji odstotek bralcev Delavske enotnosti je v skupini funkcionarjev, sledijo člani brez funkcij in najmanjši odstotek bralcev je v kategoriji nečlanov. To se torej javlja ista zakonitost kot pri inovnih listih: z večjo družbeno-politično aktivnostjo narašča odstotek bralcev. Tudi struktura populacije bralcev Delavske enotnosti je v tem pogledu ugodnejša od strukture bralcev lokalnih časopisov in Kmečkoga glasu. Med bralci Delavske enotnosti je namreč samo 7 odstotkov nečlanov, 63 odstotkov članov brez funkcij in kar 30 odstotkov funkcionarjev. Delavska enotnost je torej časopis, ki interesira družbeno aktivnejše ljudi, in ki sodi po svoji vsebinski fiziognomiji med zahtevnejše družbeno-politične časopise.

Tudi podatki o bralcih v skupinah, ki se udeležujejo večjega ali manjšega ptevila sestankov, ali pa se jih sploh ne udeležujejo, so skladajo z našo prejšnjo ugotovitvijo. Bralcev v skupini ljudi, ki se sploh ne udeležujejo sestankov, je pri lokalnih časopisih 20 in pri Kmečkem glasu celo 21 odstotkov, v prvem primeru torej ne dosti manj od povprečja, v drugem pa celo nad povprečjem. Pri Delavski enotnosti se s pogostnejšo udeležbo na sestankih povečuje odstotek bralcev: najmanj jih je v skupini ljudi, ki sploh ne hodi na sestanke.

Tabela 58: Bralci glede na članstvo v družbeno-političnih in drugih organizacijah.

Časopisi	Družbeno-politične organizacije				
	Niso člani nobene or- ganizacije	Člani drugih organizacij	ZB	ZKJ	ZKJ in ZB
Lokalni časopisi	25	21	29	21	26
Kmečki glas	27	13	17	3	4
Delavska enotnost	1	4	6	10	10
Struktura vseh bra- lcev glede na članstvo v družbeno-političnih organizacijah	19	63	10	4	4

N = 10 061

= 100 %

V skupini ljudi, ki niso člani nobene organizacije, je odstotek rednih bralcev lokalnih časopisov in Kmečkega glasu večji kot je v skupini članov Zveze komunistov; največja razlika je pri Kmečkem glasu. Le v skupini članov Zveze borcev je nekoliko večji odstotek bralcev lokalnih časopisov, kar si razlagamo s tem, da je med člani Zveze borcev, ki niso hkrati člani ZK, največ ljudi s počelji. Tudi v skupini članov drugih organizacij je odstotek bralcev lokalnih časopisov in predvsem Kmečkega glasu manjši kot v skupini nečlanov. To spet ponovno potrjuje našo prejšnjo ugotovitev, da s manjšo družbeno-politično aktivnostjo narašča odstotek bralcev lokalnih časopisov in Kmečkega glasu.

Drugač je pri Delavski enotnosti, za katero velja naša ugotovitev iz analize strukture bralcev dnevnik listov: čim bolj se ljudje družbeno-politično aktivni, tem večji je odstotek bralcev. V skupini nečlanov je samo 1 odstotek rednih bralcev Delavske enotnosti, kar je logično, saj gre za ljudi, ki niso niti v sindikatu in ki zato najbrž tudi niso zaposleni. V skupini članov drugih organizacij se odstotek približno povprečja in v skupini članov ZB še precej povprečno celotne populacije. Največji odstotek bralcev Delavske enotnosti (10) je v skupini članov Zveze komunistov.

1.3.3. Viri dohodkov bralcev lokalnih časopisov, kmečkoga glasu in Delavske enotnosti v strukturi vseh bralcev glede na vir dohodkov

Časopisi	Vir dohodkov		
	Izključno kmetijstvo	Kmetijstvo in nekmetijska dejavnost	Nekmetijska dejavnost
Lokalni časopis	31	30	19
Kmečki glas	42	26	4
Delavska enotnost	-	3	6
Struktura vseh bralcev glede na vir dohodkov	19	16	65

Vir: I. 10 150

= 100 %

Medi ugotovitev, da je med bralci lokalnih časopisov blizu polovica tistih, ki so izključno ali delno ukvarjeni s kmetijstvom, je s podatki iz gornje tabele znova potrjena. Dalje največji odstotek bralcev lokalnih časopisov je v skupini ljudi, katerih vir dohodkov je izključno kmetijstvo ali pa hkrati kmetijstvo in nekmetijska dejavnost. Če pa bi ugotavljali razmerja v strukturi bralcev lokalnih časopisov, bi ugotovili, da je med njimi 53 odstotkov ljudi, katerih vir dohodkov je izključno nekmetijska dejavnost.

Kmečki glas je izrazito kmečki list in po pravici nosi svoje ime. Čeprav so iz gornje tabele razvidni odstotki bralcev v odnosu na posamezno populacijo in njihove vire dohodkov, so razločki tolikšni, da bi lahko sklepali o veliki večini bralcev iz vrst kmečkoga kmetovalstva, četudi ne bi poznali same strukture bralcev Kmečkoga glasu. Le-ta pa nam pokaže podatek, da je med bralci le 19 odstotkov ljudi, katerih vir dohodkov je izključno nekmetijska dejavnost.

Delavska enotnost je tednik z izrazitim delavskim obeležjem. Med bralci prevladujejo ljudje, ki so zaposleni v družbenem sektorju kmetovalstva in v družbenih službah. V strukturi bralcev je kar 65 odstotkov ljudi, katerih vir dohodkov je nekmetijska dejavnost. Če pa prevedemo na pomen, da je tako tudi z razširjenostjo tega delavskega tednika. Podatki iz tabel kažejo, da je v celotni popu-

laciji ljudi, katerih vir lohočkov je nekmetijska delavnost, samo 6 odstotkov bralcev Delavske enotnosti, torej le 2 odstotka več kot bralcev Kmečkoga glasu kot izrazito kmečkoga lista. Nasprotno pa je razširjenost Delavske enotnosti med kmeti neopomembna. Kaže, da je v širšem krogu ljudi objektivna vloga Delavske enotnosti in interes zanjo relativno majhen.

Tabela 60 : Bralci lokalnih časopisov, Kmečkoga glasu in Delavske enotnosti v strukturi vseh bralcev glede na tip naselja

Tip naselja	Časopisi			Struktura vseh bralcev glede na tip naselja
	Lokalni časopisi	Kmečki glas	Delavska enotnost	
Kraji brez pošte, šole ali železniške postaje	27	21	4	21
Kraji s pošto, šole ali železniške postaje	28	24	3	24
Sedeži krajevnih uradov	20	17	4	25
Sedeži občin	26	5	6	12
Republiška in okrajna središča	13	1	6	12

N = 10 064

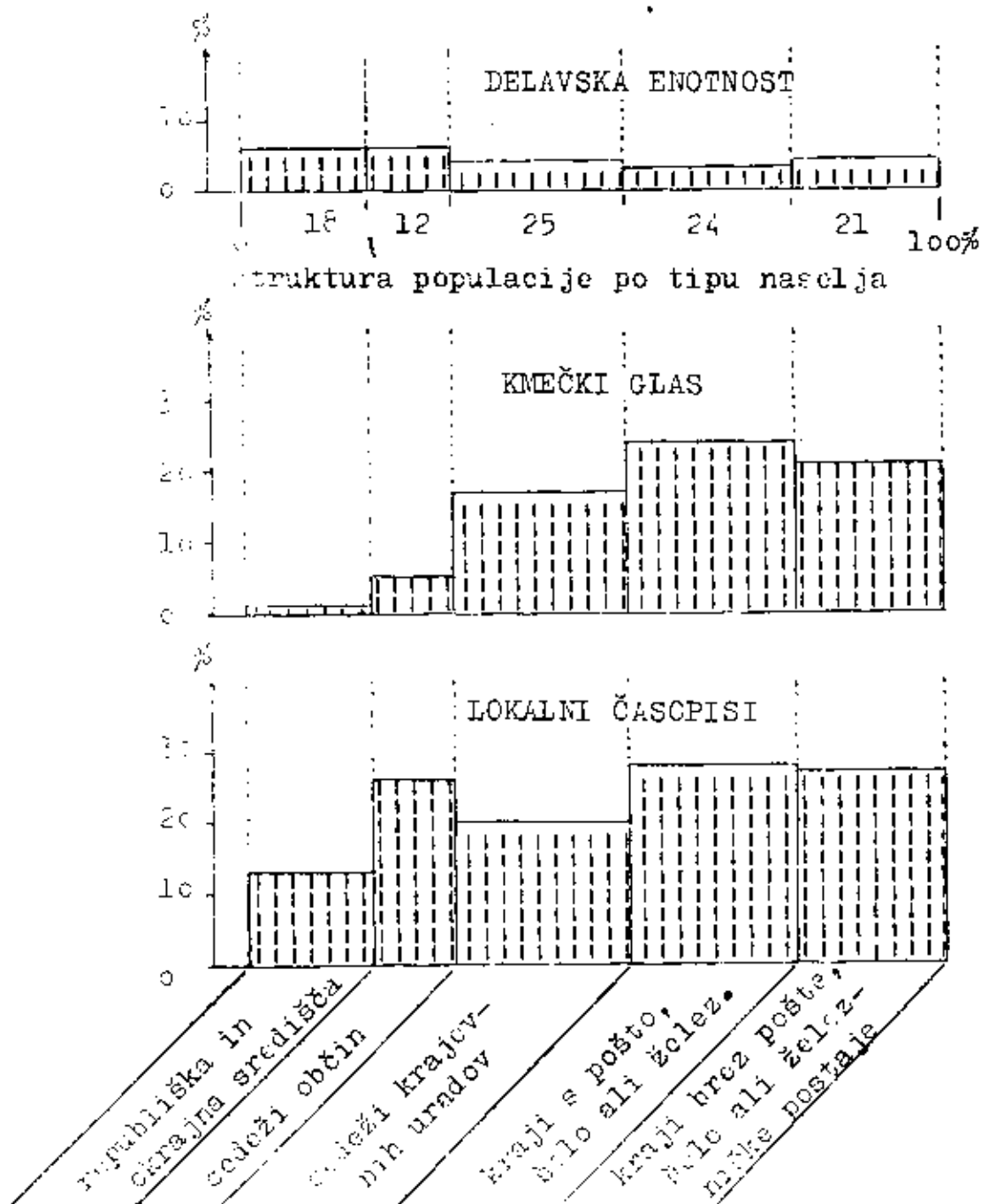
= 100 %

Bolj kot so kraji komunikativno povezani in čim višje upravne funkcije imajo, tem bolj upada odstotek rednih bralcev lokalnih časopisov in Kmečkoga glasu. Ta zakonitost se najbolj izrazito kaže pri Kmečkem glasu, kar je tudi razumljivo, saj smo doslej nesporno že dognali, da bere ta list predvsem kmečki ljudje. Pri lokalnem časopisu je najmanjši odstotek bralcev v skupini ljudi, ki prebivajo v republiškem in okrajnih središčih, in največji v kategoriji ljudi, ki prebivajo v krajih s pošto, šolo ali železniške postaje. V krajih brez kakršnokoli institucije je odstotek le za spoznanje manjši. Taista zakonitost velja, kot rečeno, še bolj izrazito za Kmečki glas, kjer je razlika med najmanjšim in največjim odstotkom velike večji, saj znaša 1:63 .

Grafikon XXIII. (k tabeli 6a.)

Brojei LOKALNIH ČASOPISOV, KMEČKEGA GLASU in DELAVSKE ENOTNOSTI po strukturi tipa naselja vseh nad 14 let starih Slovencev, ki berejo časopise.

M = 10 064



Republika onotnost ima največji odstotek bralcev v republiškem, okrajnih in občinskih središčih. V krajih izven teh središč je odstotek bralcev precej izenačen, in to ne glede na take ustanove kot so krajevni uradi, šole, pošta itd.

Če bi primerjali absolutno število bralcev lokalnih časopisov v posameznih tipih naselij, bi nedvomno ugotovili, da jih je največ na krajih izven republiškega, okrajnih in občinskih središč. Ta velika pa je pri Kmečkem glasu spet precej večja kot pa pri lokalnih časopisih. V strukturi bralcev Kmečkoga glasu je le 5 odstotkov takih, ki živijo v republiškem, okrajnih in občinskih središčih, v strukturi bralcev lokalnih časopisov pa je takih 24 odstotkov. To se pravi, da tudi lokalni list berejo predvsem ljudje, ki živijo na podeželju, in to ne glede na to, ali je njih v var dohodka nekmetijska dejavnost ali pa izključno kmetijstvo.

Ugotovitev Slovencev nad 14 let v strukturi vseh bralcev, ki jih berejo
Uradno berejo Uradno, nedeljske izdaje Uradno, Komuniste,
Uradno, in komunske časopise, Polot, Primorski dnevnik in
Uradno, razgleda

V vsakoga izmed navedenih časopisov bomo navedli le nekaj najbitnejših značilnosti, in sicer tako, da bomo odčitali najvažnejše podatke iz dvehdimenzionalnih in, kjer bo nujno, tudi iz trojdimenzionalnih tabel. Če bi namreč analizirali vsakoga izmed teh časopisov tak, podrobno, kakor smo to storili pri nekaterih drugih časopisih, bi s tem razširili analizo preko običajnega in normalnega obsega. Vsakoga izmed navedenih časopisov bo mogoče podrobneje analizirati kdaj kasneje, če se bo pokazala potreba in če bodo raziskovalci zainteresirani za to.

4. Mladina

Tednik Mladina redno bere 7 odstotkov nad 14 let starih. 51. tisočev, ki redno ali neredno berejo katerokoli časopisov. V.č. žensk kot moških. Največji odstotek bralcev je v skupini ljudi v starosti od 14-27 let. V posameznih skupinah poklicev so suhe odstotek bralcev takole: dijaki, vajenci in študentje 31 odstotkov, uslužbenci 7 odstotkov, visokokvalificirani, kvalificirani in polkvalificirani delavci v industriji 5 odstotkov, gospodinje izven kmetijstva 5 odstotkov, samostojni obrtniki, svobodni poklici in ostali 4 odstotke, nekvalificirani delavci v industriji 3 odstotki in kmečke gospodinje ter pomagajoči družinski člani v kmetijstvu 2 odstotka. Odstotek bralcev Mladine med kmeti in delavci v kmetijstvu je irelevanten.

Med dijaki, vajenci in študenti, bralci Mladine, je četrta leta odstotkov starih od 14 do 27 let. Med bralci iz vrst delavcev in uslužbencev jih je 52 odstotkov od 14 do 27 let, 24 odstotkov od 28 do 41 let in 24 odstotkov nad 42 let. To gre verjetno na račun dejstva, da v družinah, kjer so mlajši ljudje naročeni na svoj mladinski list, bere le-toga tudi starjši družinski člani, še posebno starši.

Največji odstotek bralcev Mladine je v skupini ljudi s srednje šole ter 4 razredi osnovne šole in 3 ali 4 razredi nižje gimnazije (v obeh skupinah po 11 odstotkov), sledi skupina z višje in visoko šole (10 %), skupina z nižje strokovno šole (7 %), z osnovno šolo (5 %) in skupina z manj kot 4 razredi osnovne šole (2 %).

Mladina ima največji odstotek bralcev v skupini funkcionarjev (9 - 15 %), najmanjšega pa v skupini ljudi, ki niso člani notene organizacije (2 %). Podobna razmerja so tudi med skupino ljudi, ki se udeležujejo sestankov, in skupino ljudi, ki sploh ne hodijo na sestanke.

Glede na vir dohodkov je največji odstotek bralcev Mladine v skupini ljudi, katerih vir dohodkov je izključno nekmetijska dejavnost (8 %), najmanjši pa med ljudmi, katerih vir dohodkov je izključno kmetijstvo (2 %).

Največji odstotek bralcev je v tipih naselij z višjimi upravnimi funkcijami. Opredelitev glede na tip naselja je takšna: v republikanih in okrajnih središčih 9 odstotkov, v občinskih središčih 8 odstotkov, v krajih, kjer je sedež krajevnega urada 7 odstotkov, v krajih s postjo, sedež železniške postaje 4 odstotki in v krajih brez kakršnikoli institucij 5 odstotkov.

V strukturi bralcev Mladine, če upoštevamo samo nad 14 let stare, je 61 % s. 14-27 let starih, 44 % lijakov, vajencev in študentov, 18 % uslužbencev, 20 % delavcev, zaposlenih v industriji, 46 % z osnovne šole in z manj kot 4 razredi osnovne šole, 64 % samskih, 23 % funkcionarjev, 4 % takih, ki niso člani nobene organizacije, 6 % bralcev, katerih vir dohodka je izključno kmetijstvo in 10 % takih, katerih vir dohodka je hkrati kmetijstvo in nekmetijska dejavnost.

5. Nedeljske izdaje dnevnikov

Nedeljske izdaje dnevnikov redno bere 5 odstotkov nad 14 let starih bralcev časopisov. Starejši bolj kot mlajši, moški enako kot ženske. V posameznih skupinah poklicev je odstotek bralcev takšen: upokojenci 7 odstotkov, gospodinje izven kmetijstva 7 odstotkov, delavci in uslužbenci 6 odstotkov, dijaki, vajenci in študentje 5 odstotkov, samostojni obrtniki, svobodni poklici in ostali 3 odstotke, kmečke gospodinje in pomagajoči družinski člani v kmetijstvu 2 odstotka, kmetje 3 odstotki. Odstotki bralcev nedeljskih izdaj v posameznih skupinah izobrazbe so precej izenačeni. Tudi glede na zakonski stan, rezidenco in družbeno-politično aktivnost ni bistvenih razločkov.

V času, ko je bila izvedena naša anketa, je bila nedeljska izdaja ljudskega dnevnika šele v porajanju. Do danes se je situacija bistveno spremenila: domnevamo, da bere zdaj nedeljske izdaje dnevnikov okrog 30 odstotkov nad 14 let starih Slovencev.

6. Komunist

Tednik Komunist redno berejo 4 odstotki nad 14 let starih prebivalcev Slovenije, bralcev enega ali več časopisov. Največji odstotek bralcev je v skupini ljudi v starosti od 28-41 let in v skupini moških. V posameznih kategorijah poklicev se gibljejo odstotki bralcev takole: uslužbenci z višjo, srednjo in nižjo strokovno izobrazbo 14 odstotkov, pomožni uslužbenci 7 %, visokokvalificirani, kvalificirani in polkvalificirani delavci v industriji 5 odstotkov, dijaki, vajenci in študentje 3 odstotki, samostojni obrtniki, svobodni poklici in ostali 3 odstotki, gospodinje izven kmetijstva 2 odstotka, nekvalificirani delavci 2 odstotka. Število bralcev Komuniste med kmeti in delavci v kmetijstvu je irelevantno.

Daljši največji odstotek bralcev je v skupini ljudi z višjo in visoko izobrazbo (19 %) in s srednjo izobrazbo (13 %). Najmanjši od-

stotok bralcev je v skupini ljudi z manj kot 4 razredi osnovne šole (2 %) in z osnovno šolo (2 %). V skupini ljudi s 4 razredi osnovne šole in 3 ali 4 razredi nižje gimnazije so 4 odstotki in v kategoriji ljudi z nižjo strokovno šolo ke 5 odstotkov rednih bralcev Komunista.

Komunist ima v skupini poročnih večji odstotek bralcev kot pa v skupini samskih in daleč večji odstotek v skupini priseljenih v letih 1940 - 62 (7 %) kot pa v skupini stalno živečih v onem kraju (2 %).

Z večjo družbeno-politično aktivnostjo, kar se kaže v naši raziskavi skozi število funkcij, pogostnost udeleževanja sestankov in članstvo ali nečlanstvo v raznih organizacijah, se vođa odstotek bralcev Komunista. V skupini članov ZKJ je 30 odstotkov bralcev, v skupini drugih organizacij 2 odstotka in v skupini ljudi, ki niso člani nobenih organizacij ni niti 1 odstotek rednih bralcev Komunista. Tudi v skupini članov ZB, ki niso hkrati člani ZKJ, je število bralcev izredno majhno, saj znaša le 3 odstotke.

Največji odstotek bralcev Komunista je v skupini ljudi, katerih vir dohodkov je izključno nekmetijska dejavnost (6 %); podatki o bralcih v drugih dveh skupinah so irelevantni.

V strukturi bralcev Komunista je 70 odstotkov moških, 53 % uslužbencev, 26 % delavcev v industriji, 60 % z izobrazbo od nižje strokovne šole navzgor, 52 % funkcionarjev, 96 % z virom dohodka iz nekmetijske dejavnosti in 54 % živečih v republiškem, okrajnih in občinskih središčih.

7. Tovarniški, komunski časopisi

Izhajanje tovarniških časnikov se omejuje na kolektive, in še to le na nekatera, predvsem večje tovarne, v tem ko zajema naša anketa vzorec, ki reprezentira vse nad 14 let stare prebivalce Slovenije. V podjetjih, kjer izdajajo svoj časopis, je odstotek rednih bralcev verjetno velike večji.

Podatki naše ankete kažejo, da so med nad 14 let starimi bralci časopisov 4 odstotki rednih bralcev tovarniških in komunskih časopisov, ki jih boro moški v večji meri kot ženske in mlajši bolj kot starejši. Največji odstotek bralcev (6 %) je v skupini delavcev in uslužbencev, najmanjši pa v skupini samostojnih obrtnikov in svobodnih poklicev (1 %), v tem ko se podatki za bralce iz vrst kmečkega prebivalstva nepomembni. Glede na izobrazbo je največji odstotek bralcev v skupini ljudi s srednje izobrazbo (7 %) in z nižje strokovno šolo (6 %), najmanjši pa v kategoriji ljudi z manj kot 4 razredi osnovne šole (1 %).

leto in s tem razliko ni bistvenih razlik. Z vidika družbeno-politične aktivnosti nastopa skupina funkcionarjev s 5-10 odstotki bralcev v primeru s skupino članov brez funkcij, kjer so le 1-2 odstotki bralcev, in s skupino nočlanov z enim odstotkom rednih bralcev tovarniških in komunskih časopisov. V skupini ljudi, katerih vir dohodkov je nekmetijska dejavnost, je 5 odstotkov, in v skupini ljudi, katerih vir dohodkov je hkrati kmetijstvo in nekmetijska dejavnost, sta 2 odstotka bralcev tovarniških in komunskih časopisov. Največji odstotek bralcev je v republiškem, okrajnih in občinskih središčih.

8. Polot.

Skupni odstotek bralcev med 14 let starimi bralci je 2,9 odstotka, med katerimi prevladujejo mlajši in moški. Največji odstotek bralcev je kajpak v skupini dijakov, vajencev in študentov (12 odstotkov), tej pa sledita še skupini samostojnih obrtnikov, svobodnih poklicev in ostalih ter delavcev in uslužbencev s 7-8 odstotki bralcev. Največji odstotek bralcev je v skupini ljudi s srednjo šolo (9 %), z višjo in visoko šolo (7 %) in z nižjo strokovno šolo (4 %). V kategoriji ljudi s 4 razredi osnovne šole in 3 ali 4 razredi nižje gimnazije so 4 odstotki in v skupini ljudi s osnovno šolo je le 1 odstotek bralcev, medtem ko je število bralcev z manj kot 4 razredi osnovne šole nepomembno.

Med bralci na zakonski stan prevladujejo samci, med katerimi je 6 odstotkov bralcev nasproti 3, oziroma, 2 odstotkoma v skupini manj kot 5 let poročenih. V skupini funkcionarjev se giblje odstotek bralcev od 2 do 16 odstotkov, v skupini članov brez funkcij pa 3 odstotki bralcev, njihovo število med nočlani pa je nepomembno.

Največ bralcev Poleta je v skupini ljudi, katerih vir dohodkov je izključno nekmetijska dejavnost in ki prebivajo v republiških, okrajnih in občinskih središčih.

V strukturi bralcev Poleta je 63 % od 14-27 let starih, 76 % moških, 30 % dijakov, vajencev in študentov, 29 % delavcev, 62 % samskih, 10 % takih, ki niso člani nobene organizacije, 9 % ljudi, katerih vir dohodkov je izključno kmetijstvo ali pa hkrati kmetijstvo in nekmetijska dejavnost, 58 % živskih v republiškem, okrajnih in občinskih središčih.

9. Primorski dnevnik

V strukturi celotne populacije našli let starih bralcev časopisov sta 2 odstotka rednih bralcev Primorskega dnevnika, enake moških kot žensk in brez bistvenih razlik v starosti. Med posameznimi skupinami poklicev izstopajo samo kmetje in kmečke gospodinjice, med katerimi je nepomembno število bralcev Primorskega dnevnika. Med delavci in uslužbenci je večji odstotek uslužbencev kot delavcev. Največji odstotek bralcev je v skupinah ljudi z višjo in visoko šolo (5 %) in s srednjo šolo (4 %), najmanjši pa med ljudmi z manj kot štirimi razredi osnovne šole (manj kot 1 %). Med priseljenci v letih 1948-62 je večji odstotek bralcev kot med stalno živečimi in priseljenimi do leta 1939 (3 %, 1 %).

Z večjo družbeno-politično aktivnostjo se večja odstotek bralcev Primorskega dnevnika. V skupini funkcionarjev se giblje odstotek od 2-4, v skupini članov brez funkcij sta dva odstotka bralcev, v skupini ljudi, ki niso člani nobene organizacije, pa je število bralcev nepomembno.

10. Naši razgledi

V celotni populaciji rednih in nerednih bralcev časopisov sta 2 odstotka rednih bralcev Naših razgledov, več starjših kot mlajših in več moških kot žensk. Med uslužbenci je 7 % bralcev, med dijaki, vajenci in študenti 3 %, med upokojenci 2 %, med samostojni i obrtniki in svobodnimi poklici tudi 2 %, število bralcev v drugih skupinah poklicev pa ni pomembno. Daleč največji odstotek bralcev je v skupini ljudi z višjo in visoko šolo (28 %) in s srednjo šolo (7 %). S številom funkcij narašča odstotek bralcev - od 4 na 9. Število bralcev med ljudmi, ki niso člani nobene organizacije, je nepomembno. Največji odstotek bralcev je med člani ZKJ (6 %). Bralci pripadajo predvsem gospodinjstvom, katerih vir dohodkov je izključno nekmetijska dejavnost.

V strukturi bralcev Naših razgledov je 59 % uslužbencev, 15 % dijakov, vajencev in študentov, 11 % upokojencev, 75 % z višje in visoko ter srednjo šolo, 45 % funkcionarjev, 54 % članov raznih organizacij brez funkcij, 1 % nočlanov, skoraj polovica iz republiškega, okrajnih in občinskih središč.

IV. KAKO PREBIRAMO ČASOPIS

Pradnje, kako bere človek časopis, je zanimale časopisno izdajateljstvo že vsega začetka. Do dan današnjih dni velja namreč pravilo, ki ga še dolgo ne bo mogoče spreminiti, da ni mogoče izdajati časopisa, če ga ljudje niso pripravljene kupovati in brati. Doseči to pri bralcu pa pomeni, vzbuditi zanimanje bralca in mu teroj nuditi, kar ga zanima. To seveda ne pomeni, da je samo bralec ta, ki diktira časopisu svoje želje in svoje navade - s povpraševanjem. Proces izoblikovanja vsebinske in oblikovne fiziognomije časopisa nikdar ni enosmeren, teroj le posledica učinkovanja bralca na časopis. Obstaja tudi obraten proces, namreč učinkovanje časopisa na bralca, a tem ko mu z razporeditvijo svojih rubrik, z grafično ureditvijo in nemalokrat tudi z vsebinsko usmerjenostjo privzgaja ali kratkoma vsili določene navade, budi v njem zanimanje za določeno vrsto itd. To je kajpak zamotan proces, ki ne pokaže rezultata brez noč.

Ni zgolj človekova kaprica, če bere časopis pri zajtrku, preden gre v službo. Navade pogojuje način življenja, ta pa je spot odvisen od človekovega položaja v družbi. Niso ljudje zmeraj brali časopise pri zajtrku. Bili so časi, ko je bilo branje časopisa, seveda le v ozkem krogu razumnikov, temeljito študijsko opravilo. Prvi časopisi niso vsebovali le poročil, ki jih je mogoče fotografsko preleteti v desetih, dvajsetih minutah. V njih so bili tehtni sestavki, ki so na seriozen, pogosto znanstven način obravnavali aktualne teme tistega časa. Človek, ki je kupoval in bral časopis, branja ni smatral za postransko opravilo. Hotel je biti na tekočem o družbenem dogajanju, v časopisu je iskal opore in usmeritve, da bi se lahko opredelil do aktualnih dogajanj in zavzel do njih določeno stališče. Časopisi so bili pomemben činitelj v revolucionarnih dogajanjih, močno orožje v rokah meščanstva proti fevdalizmu. Spomnimo se na primer vloge po Marxsu urejevanega časopisa "Reinische Zeitung" in kasneje "Die Neue Rheinische Zeitung", ali na primer izredno pomembnega poslanstva Leninove "Iskre", itd. To niso bili časopisi, ki bi jih bilo mogoče prebrati, kot pravim v lužku, v nekaj minutah. Tak časopis je terjal počasno in skrbno branje, ki je imelo vse značilnosti poglobljenega študija. Razumljivo, da tak časopis, četudi bi bil že ustvarjen širši krog možnega bralstva, katerega pa takrat še ni bilo, ne bi mogel biti dostopen širšemu krogu ljudi. Podobni časopisi izhajajo danes kot štiriinajstidnevniki ali mesečniki in obravnavajo politična, kulturna, gospodarska in druga vprašanja na precej višji ravni kot pa dnevnik, ki "živijo" samo za danes, ker bodo jutri že zastareli.

Sodoč po velikosti črk in širini vrstic je bilo branje prvih časopisov i časne in skrbne, ustrezne pač dragocenosti in relikvije napisanega. To ni bilo diagonalno branje, kakršnoga smo navajeni danos. Branje tistega časa ni moglo biti površno; bežen prelet je bil sploh nemogoč. Tedanji časopisi niso poznali uvedov, mednaslovov in podobnih "pomagal", ki omogočajo, da v desetih, dvajsetih minutah "zaznamo vse vsečino" časopisa. Listi se bili majhnega obsega, zato je bil mogoča "totalna" lektira. Prinašali niso lokalnih poročil, zakaj o lokalnih dogodkih se se obveščali ljudje po hitrejši poti - od ust do ust. Aktualnost je imela v tistem času širok časovni razpon: novica je bila "aktualna" ali celo "sveža", če jo je objavil časopis pet mesecev po dogodku. "Gaceta Argentina" (Buenos Aires) je 31. julija 1780 poročala, da je španska ladja potopila neke angloške trjavske fregate. Čeprav je bilo poročilo objavljeno natanko 5 mesecev in 8 dni po dogodku, je bilo še zmeraj sveže, če upoštevamo, kakšne stvari se tedaj predstavljale ogromno zemeljske razsežnosti, ko so potovanja od celine do celine trajala meseca in leta.

Z razširitvijo kroga bralcev se je spreminjala tudi lektira časopisa. Prodajati časopis na ulici, ko ne voš, ali ga boš ponudil mimoidočemu profesorju, delavcu ali komu drugemu, bi bilo jalovo početje, če ne bi imeli časopisa, ki nudi vsakomur nekaj. Hitrejši ritem življenja, ki se je s poseljevanjem prestega časa še povečal, je vsiljeval prilagoditev grafično ureditve časopisa drugačnemu bralcu. Manjše črke, večji stolpci so bili nujni zaradi univerzalnosti in obsežnosti snovi, kakršno je terjala univerzalnost časopisa. V taki obsežnem časopisu pa je bilo treba bralcu "orientirati", da bi lahko našel "svoje" in mu omogočiti fotografski prelet obsežne vsebine v najkrajšem času, ker bo sicer zamudil v službo ali kino - z naslovi in mednaslovi, debelejšim, drobnejšim in razprtim tiskom in na druge načine. Redakcije upoštevajo, da je branje časopisa pri večini ljudi le postransko opravilo.

S spominjanjem načina življenja se menjajo tudi navade ljudi. Človek, ki je bral časopis ob večerih, se bo morda prisiljen odpovedati tej svoji navadi, če se bo pojavil v njegovi dnevni sobi televizijski sprejemnik, ki ga bo - vsaj v začetku - priklenil nase celo po več ur dnevno, vsekakor pa dalj časa, kot to uspeva časopisu. Od večernega branja bo treba sodaj preiti k popoldanskemu ali pa jutranjemu, kolikor iz kakršnihkoli razlogov to ni bila že doslej njegova navada. Na to, kaj bo kdo prebiral časopis, vpliva potemtakem celo kopica zunanjih činiteljev. Vsak publiko ima svoje značilnosti, ki odločilno vplivajo na bralske navade.

Z različnim obsegom prostega časa razpolagata upokojenec in delavec, ki se ustrezno temu "rezervirata" čas za branje časopisa. Drogometa bralske navade kaže iz polčezja gospodinje, ki ni v delovnem razmerju, kot pa iz razmer, v katerih je zaposlena ženska, ki je obenem tudi gospodinja in mati. Različne bralske navade izvirajo tudi že zgolj iz samega dojstva, ali ima nekdo osebni avtomobil ali pa je brez njega.

Zakaj je potrebno, da uredništva časopisov proučujejo navade svojih bralcev? V odgovor naj navedemo le en primer: uredništvo nekoga časopisa ugotovi, da večina bralcev prebere časopis šele zvečer. Le kaj to pomeni? Gotovo ni za uredništvo vseeno, kdaj ljudje prebirajo časopis: zjutraj ali zvečer. Zjutraj je namreč človek spočit, zato ni nujno, da je jutranjik po obliki tako "upadljiv" kot na primer večernik, ki ga bere ljudje, katero je preživeti dan tako utrudil, da se že do narsičesa, kar jim ponuja časopis, česala spitični in si želijo le še počitka. To je psihološka zakonitost, ki je morajo redakcije vsakakor upoštevati.

Navsezadnje je tudi tehnika novinarskega pisanja, ki je drugod po svetu že precej doznana, tudi posledica temeljitoga študija bralskih navad in psihe človeka. Napaka nekaterih publicistov - raziskovalcev je morda v tem, da absolutizirajo psihološke zakonitosti, kakor da jo mogoče pojasniti z njimi prav vse in kakor da zakoni gibanja mišljenja določajo položaj ljudi, njihov način življenja in njih navade. V resnici je psihološka narava človeka tista, ki povzroča, da more biti človek sprejemljiv za vtise, da sprejema vtise drugače spočit kot pa utrujen, toda zakaj sprejema te vtise in ne druge, zakaj ima navade in ne drugačne, to je odvisno predvsem od obdajajočih ga pojavov družbenega življenja. Zato je nujno, ko proučujemo psiho človeka, da obenem poznamo tudi sociološke pogoje, ki spravljajo temeljne zakone psihologije v akcijo. Za časopisnega izdajatelja ni dovolj vedeti, da je ona izmed značilnosti psihe človeka njegova radovednost; treba je vedeti tudi, zakaj je človek radoveden prav za to in čemu ne za nekaj čisto drugega. Skratka: vpliva socialnega okolja človeka na njegove psihe nikakor ne smemo zanemariti, če hočemo v zvezi z bralskimi navadami spleh kaj odkriti.

Na vprašanje: Ali nam lahko poveste, kako navadno prebirate časopis? Ga samo preletite, ga skrbno preberete ali ga berete kako drugače. Se redni bralci časopisov odgovorili takole:

1. časopis najprej preleti in se šele nato poglobi v članke, ki ga zanimajo	39
2. ves časopis skrbno prebere	17
3. poišče v časopisu samo tiste rubrike in članke, ki jih redno bere	16
4. nima posebnih navad pri branju časopisa	6
5. časopis samo preleti	4
6. časopis bere kako drugače	1
7. nobenega časopisa ne bere redno	17

Kako naj si razlagamo pojatke o bralskih navadah ljudi?

1. Daleč največji odstotek bralcev pripada prvi skupini, katore bralska navada kaže slutiti preudarnega bralca, ki želi čas, kakor ga namenja branju, uporabiti čimbolj temeljito. Bralec iz te skupine ni konservativen v tem smislu, da bi se že vnaprej sgrajeval od vsega novega. Bralec te vrste je sprejemljiv za nove vtise in ničesar, kar je zanimivega, mu ne bo ušlo. Ob doznani novinarski tehniki pisanja, pravilni razporeditvi rubrik in brozhibni grafični ureditvi časopisa bo bralec, ki najprej preleti časopis, nato pa se poglobi v tisto, kar ga zanima, odkril tudi sestavek o dogodku ali problemu, za katerega prej ni niti slutil, da bi ga utegnil zanimati. Bralec te vrste nima že vnaprej fiksnega področja svojega zanimanja, zakaj v tem primeru bi bila njegova navada drugačna: poiskal bi v časopisu samo tiste rubrike in članke, ki jih redno bere.

Časopis ne bi bil časopis, če ne bi prinesel vsak dan kaj novega. Zato ravna bralec pravilno in smotrno, če najprej preleti ves časopis in se šele nato poglobi v članke, za katere meni, da ga zanimajo. Preleteti časopis, to pomeni, da bralec prebere vsaj naslove in uvede člankov, kar mu omogoči preglednost nad vsebino celoga časopisa. Glede na področje svojega zanimanja in interesov se bo odločil pač za tiste članke, ki so najbliže njegovemu zanimanju in interesom. Pri tem pa ima pomembno vlogo tudi kvaliteta sestavka, prikupnost oblike, v kakršni je objavljen, prostor v časopisu itd. Kakor je res, da človek ni tisto, kar misli o sebi, da je, marveč tisto, kar je v resnici, tako velja taista resnica tudi za njegove potrebe. Objektivna potreba bralca se merda razlikuje od interesa, ki obstaja subjektivno - v njegovi glavi.

... ki ni le informator, marveč tudi samogovornik in, kot pravimo, kreator socialistične zavesti, tudi to, da sile prepričanja pomaga bralcu odkrivati njegove objektivne potrebe. Uresničevanje te naloge pa je lažje pri bralcu, ki se ne smejuje same na rubrike, katere redno bere.

2. Na drugem mestu je skupina bralcev z navadami, ki so tipično za tako imenovanega "univerzalnega" bralca. Ali izama pri nas univerzalni bralce, katerih zanimanje ne ustavi okvir nobene rubrike, najsi bo to šport, kultura, lokalna kronika ali karibodi? Ali lahko postane branje časopisa hoby, posebna, cenena oblika izkoriščanja v prostem času? Na te vprašanje je težko odgovoriti, skupina bralcev z navadami "univerzalnega branja" prav gotovo ni homogena. Nekaterim branje celotnega časopisa morda res pomeni svojevrsten hoby, nekakšno popolnitev praznine v prostem času. Med te sedijo morda upokojevci, ki nimajo možnosti honorarnega dela in ki praznine, nastale zaradi prenehanja aktivne zaposlitve, popljuje z novimi oblikami zaposlitve, med drugim tudi z branjem časopisov. Vrhū tega pa tudi ni vseeno, za kakšen časopis gre, ali nekaj dnevno ali tedensko, na dveh ali desetih straneh.

3. Škrikoteremu kmetu, ki sicer ne sedi v vrsto preveč aktivnih bralcev, od nedelje do nedelje morda le uspe, in to kljub pomanjkanju časa, da prebere lokalni list majhnega obsega v celoti. To pa ne velja le za kmete, marveč bolj ali manj za vse tiste, ki redno berejo same periodične časopise - na primer lokalni časopis.

3. Na tretjem mestu je skupina bralcev, ki ima navado poiskati v časopisu le tiste rubrike in članke, ki jih redno bere. Ob taki navadi se človek spregleдал tudi zelo pomembne novice, celo tiste, ki zadevajo njegove "intercsne" področje. Iz izkušenj vemo, da pogosto zvedo ljudje, da se bili tako ali drugače omenjeni v članku, šele čez nekaj dni, ko jih opazijo na to znanci, pa čeprav so tudi sami brali časopis. Pri takih bralcih je težko vplivati na oblikovanje njihovih stališč se pravi informirati in usmerjati jih v njihovi družbeni aktivnosti. Zato se je treba pri tej vrsti bralcev, ki tvorijo kar precejšen delež v celoti bralcev, še posebej truditi - optično, grafično, s kvaliteto vsebine sestavkov - , da ti pritegnili njihovo pozornost tudi na druge strani časopisa.

4. Pri tej vrsti bralcev ni nujno, da gre le za del gospodinj, ki bere same romane, družinski kotichek in poročila o nosrečah, ali za navlačen športnike, ki bere same športne stran. V to skupino bralcev sodijo morda tudi ljudje, ki so zanimajo zgolj za gospodarska poročila, ali redne komentiranje itd. So ljudje, ki načeloma splot

ne bodo poročil na lokalni strani, češ da je vse skupaj preveč vsakdanje. Ali pa so celo intelektualci, ki jih ozke strokovno področje tako zaposli, da se za legljanja okrog sebe sploh ne zanimajo, in med njimi so tudi taki, ki dnevnih listov sploh ne bere. Tuga seveda ni mogoče posploševati, to smo navedli le kot ilustracije te vrste bralske navade, ki je, vsaj v končni korektivnosti, najbrž zaradi "konservativna", ker zapira možnost sprejemanja novih vtisov tudi v rubrikah ali na drugih straneh časopisa, ne samo na tistih, ki jih bralci redno bere.

4. Četrta skupina bralcev je že maloštevilnejša. Pri taki izvari vprašanj, kakor je je nudila naša anketa, je skoraj nemogoče, da se redni bralec ne bi mogel odločiti za ene izmed naštetih navad. Kdor redno bere časopis, ima gotovo tudi določeno navado, ker je nemogoče, da bibral časopis enkrat tako, drugič pa spet drugače. Tak ali drugačen način branja prej ko prej prileže v navado. Mogoče je, da gre pri teh bralcih za tiste, ki se postali redni bralci šele pred nekaj časa in ki zato še niso zapazili pri sebi kake posebne navade. V določeni primerih je tudi mogoče, da se bralce sploh ne zaveda svoje navade pri branju, pa je zato odgovoril, da nima posebnih navad pri branju časopisa. Možno je tudi, da so nekateri niso hoteli opredeliti in da tudi niso želeli, da bi jih uvrstili med neredne bralce.

5. Navada, ki je posledica "stehinizaranega" ritma življenja v zahodnem svetu in pogosto tudi izrednega obsega časopisa, ki doseže noredke tudi 200 in več strani, pri nas še nima kake večje demografske pravice. Nekateri stojijo take vrste branja v splošno težnjo po hitrem in površnem zadovoljevanju interesov. Take vrste bralcev, ki vse lo preletijo, pa nimajo le večerni časopisi, ampak jih srečamo celo že tudi na področju leposlovnega branja, kjer terjajo bralci kratke izvlečke iz knjižnih romanov. To je dojunske duhovne obubožanje, ki mu pri nas spriče čedalje aktivnejše vloge človekove osebnosti ne bi smelo biti mesta. Zato je razveseljiva ugotovitev ankete, da se med rednimi bralci v Sloveniji le 4 odstotki bralcev z navado, ki pomeni površno branje, kar pa je seveda tudi posledica objektivnih pogojev. Zaposlena ženska, ki mora opravljati tudi vsa gospodinjstva dela ali človek, ki se v prostem času honorarno zaposli, najbrž res nima časa za temeljitejšo branje. Predpostavljamo namreč, da je v tej skupini bralcev precej zaposlenih žensk in ljudi s honorarnimi zaposlitvami.

6. Vprašanje, ali berejo časopis kako drugače, je bilo predvideno predvsem za tiste bralce, ki se niso hoteli opredeliti. Takih bralcev, ki se se odločali za to možnost, je minimalno število - celo manj kot en odstotek.

7. V skupino bralcev, ki rednega časopisa ne berejo redno, so se uvrstili ljudje, ki kupujejo časopis samo kdaj pa kdaj, torej le občasno. Ni pa niti nujno, da ga kupujejo. Možno je, da je časopis v družini, kjer ga del družinskih članov tudi redno bere, medtem ko drugi dol le redko soče po njem. V tej skupini je skoraj polovica kmetov, kmečkih gospodarjev in nekvalificiranih delavcev. Večina živi izven mest in industrijskih središč. Ker ne čutijo stalne potrebe po rednem branju časopisov, za kar gotovo obstajajo tudi objektivni vzroki, se tudi ne marajo navaditi rednega branja. Nikjer pa ni rečeno, da se občasna potreba po časopisu ne bi spremenila v stalno potrebo, zlasti se, če se bodo spremenili tudi objektivni družbeni pogoji. Tudi neredno branje sčasoma lahko preide v navado - z daljšim zaloveljovanjem nekih potreb. Zato tvori ta skupina Slovencev nad 14 let, ki niti ni take maloštevilna, potencialno bralske rubrike, ki ji morajo posvečati redakcije dovolj pozornosti.

Na koncu tega dela analize bomo obravnavali tudi strukturo Slovencev nad 14 let, ki sploh ne berejo časopisov. Čeprav je mogoče posredno sklepati iz ugotovitev analize časopisov, kakšna je struktura 14 odstotkov Slovencev nad 14 let, ki sploh ne bere časopisov, bomo analizirali te skupine še posebej, tako da bi bil mogoč tudi neposrednejši pregled.

1. Bralske navade

Opredelitev bralcev glede na njihove bralske navade

Povzotek: 39 odstotkov vseh bralcev časopis najprej preletti in se šole nato poglubi v članke, ki jih zanimajo. V tej skupini bralcev razloček med moškimi in ženskimi ni bistven. Kmečkoga prebivalstva in nekvalificiranih delavcev je manj. Odstotek bralcev z osnovno šolo in z manj kot 4 razredi osnovne šole je manjši kot v ostalih skupinah - v karisti večjega odstotka z višjo izobrazbo. V tej skupini bralcev je tudi največji odstotek funkcionarjev.

Takih, ki skrbno preberejo ves časopis, je med bralci 17 odstotkov, več moških kot žensk, skoraj polovica starih ml. 4. let. Po izobrazbeni ravni se ta skupina uvrsti takoj za skupino bralcev, ki

najprej preleteti časopis, nato pa se pridruži v članke, ki jih zanimajo. Tudi odstotek funkcionarjev je enak, se pravi, večji kot v ostalih skupinah, odstotek nečlanov pa najmanjši.

16 odstotkov bralcev poišče v časopisu samo tiste rubrike in članke, ki jih redno bere. Več žensk kot moških. Funkcionarjev s tem navadno je 13 odstotkov ali 5 odstotkov manj kot v prvih dveh skupinah. Nečlanov je 15 odstotkov ali 5 odstotkov več kot v prvih dveh skupinah.

Šest odstotkov bralcev nima posebnih navad pri branju časopisa, od tega 60 odstotkov žensk in 43 odstotkov nad 42 let starih. V tej skupini je takih, ki stalno živijo v enem in istem kraju prebivanja, več kot v ostalih skupinah. Funkcionarjev je v tej skupini samo 9 odstotkov, nečlanov pa kar 22 odstotkov.

Časopis samo preletijo 4 odstotki bralcev, od tega kar 64 odstotkov žensk. Med delavci in uslužbenci v tej skupini je 53 odstotkov žensk. Funkcionarjev je 10 odstotkov, nečlanov pa 15 odstotkov. V tej skupini je največji odstotek bralcev, katerih vir dohodka je nekmetijska dejavnost, in sicer 70 odstotkov.

Takih, ki se izjavili, da bere časopis kako drugače, je med bralci, stariimi nad 14 let, samo 1 odstotek, od tega kar 46 odstotkov kmetov, kmečkih gospodinj in pomagajočih družinskih članov v kmetijstvu, kmetijskih delavcev in nekvalificiranih delavcev v industriji. V tej skupini je 77 odstotkov takih, ki imajo samo osnovno šolo ali celo manj kot štiri razrede osnovne šole.

Nobenega časopisa ne bere redno 17 odstotkov bralcev, več žensk kot moških, kar 44 odstotkov starih nad 42 let. Tudi v tej skupini je 46 odstotkov kmetov, kmečkih gospodinj in pomagajočih družinskih članov v kmetijstvu, kmetijskih delavcev in nekvalificiranih delavcev v industriji. V tej skupini je največji odstotek takih, ki imajo samo osnovno šolo in manj kot 4 razrede osnovne šole, in sicer 82 odstotkov. Funkcionarjev je v tej skupini samo 5 odstotkov, precej manj kot v ostalih skupinah, nečlanov pa 27 odstotkov, več kot v ostalih skupinah. Takih, ki živijo v republiškem, okrajnem ali občinskih središčih, je v tej skupini samo 19 odstotkov.

Tabela 61: Struktura bralcev glede na spol

Bralsko navado	Spol	
	M	Ž
Preleteti, nato se poglobi	41	37
Prebere ves časopis	21	14
Prebere samo tisto, kar redno bere	14	17
Nima posebnih navad	5	7
Samo preleteti časopis	3	5
Bere časopis kako drugače	1	1
Nobenega časopisa ne bere redno	15	19
Struktura vseh bralcev glede na spol	49	51

N = 9 974

= 100 %

Večji odstotek žensk kot moških je opazen predvsem pri bralskih navadah, za katere je značilna povprečnost branja. Pri tistih bralcih, ki nimajo posebnih navad, ki samo preletijo časopis in ki nobenega časopisa ne bere redno, je večji odstotek žensk kot moških. Tudi med bralci, ki prebere samo tisto, kar tudi sicer redno berejo je več žensk kot moških. Nasprotno pa prevladujejo moški pri navadah, ki imajo za posledico bolj poglobljeno branje.

Tabela 62: Starostna struktura bralcev

Bralske navade	Starost		
	14-27	28-41	42 in več
Preleti, nato se poglobi	42	43	33
Prebere ves časopis	13	14	31
Prebere samo tisto, kar redno bere	17	17	14
Nima posebnih navad	9	6	6
Samo preleti časopis	4	5	4
Bere časopis kako drugače	1	1	1
Nobenega časopisa ne bere redno	16	15	19
Starostna struktura vseh bralcev	30	30	40

N = 9 962

= 100 %

Pri navadah, ki so v zvezi z bolj poglobljenim branjem časopisa, se s starostjo zmanjšuje odstotek bralcev. In narobe: v skupini ljudi nad 42 let je odstotek rednih bralcev največji.

V tabeli zasledimo tudi odstopanje od pričljive ugotovitve. Daleč največji odstotek rednih bralcev, ki prebere ves časopis, je v skupini starih nad 42 let. Predpostavljamo, da gre to v veliki meri na račun upokojencev, ki jim predstavlja branje časopisa najcenejšo obliko preživljanja prostega časa, in na račun starejših ljudi, bralcev samo lokalnih časopisov oziroma tednikov. Tako časopis je zaradi majhnega obsega in tedenskega časovnega razmaka med dvoma številčkama mogoče v celoti prebrati. V celoti vzeto je najaktivnejša populacija bralcev od 28-41 let.

Tabela 63: Struktura bralcev glede na to, če so ali niso v delovnem razmerju

Bralске navade	Jo v delovnem razmerju	Ni v delovnem razmerju
Preleteti, nato se poglobi	45	35
Prebere ves časopis	17	18
Prebere samo tisto, kar redno bere	15	16
Nima posebnih navad	5	6
Samo preleteti časopis	5	4
Bere časopis kako drugače	1	2
Nobenega časopisa ne bere redno	12	20
Struktura celote	41	59

Skupaj 958

= 100 %

Izvršno bi človek sodil, da se oprijemljajo navadi, ki so v zvezi s bolj poglobljenim branjem, bolj ljudje, ki niso v delovnem razmerju, kot pa tisti v delovnem razmerju. Pa ni tako. Med bralci, ki najprej preletijo ves časopis, nato pa se poglobijo v članke, ki jih zanimajo, je večji odstotek zaposlenih kot tistih izven delovnega razmerja. Med tistimi, ki prebere ves časopis, kar tudi sodi v vrsto poglobljenega branja, pa je nasprotno več bralcev izven delovnega razmerja - zaradi precejšnjega števila upokoancev in bržčas največje število starijih ljudi, ki bere samo lokalni časopis vsaj enkrat tednik.

Tabola 64 : Izobrazbena struktura bralcev (razvrstitev v dve skupini: v eno skupino tiste, ki imajo osnovno šolo in manj kot 4 razrede osnovne šole, in v drugo skupino one, ki imajo več kot samo osnovno šolo)

Bralne navade	Izobrazba	
	do vključno osnovne šole	več kot samo osnovne šole
Preleti, nato se poglobi	35	46
Prebere ves časopis	16	19
Prebere samo tisto, kar radno bere	15	17
Nima posebnih navad	7	5
Samo preleti časopis	4	4
Bere časopis kako drugače	1	2
Nobenega časopisa ne bere redno	22	8
Izobrazbena struktura vseh bralcev	63	37

N = 9 909

= 100 %

Z višjo izobrazbo narašča poglobljenost branja. Iz gornje tabele je razvidno, da so razločki med prvo do vključno osnovne šole in drugo izobrazbeno skupino (z več kot samo osnovne šole) največji pri navadi, po kateri bralec najprej preleti ves časopis, nato pa se poglobi v članke, ki ga zanimajo. Medtem ko je v prvi izobrazbeni skupini bralcev s take navado le 35 odstotkov, jih je v drugi izobrazbeni skupini kar 46 odstotkov ali skoraj polovica. Pri drugih navadah, ki so prav tako v zvezi z večjo poglobljenostjo branja, so razločki še zmeraj v korist druge izobrazbene skupine, toda še manjši kot pri prvi navadi. Razlika pa se prevesi v korist prve izobrazbene skupine pri bralcih, ki sploh nimajo navad pri branju ali pa nobenega časopisa ne bere redno. V skupini bralcev, ki imajo samo osnovne šole ali celo manj kot 4 razrede osnovne šole, je takih, ki nobenega časopisa ne bere redno 22 odstotkov, v skupini bralcev z višjo izobrazbeno ravni je pa jih samo 8 odstotkov.

Tabela 69: Različek v navadah med ženskami, ki so v delovnem razmerju, in ženskami, ki niso v delovnem razmerju

Bralske navade	So v delovnem razmerju	Niso v delovnem razmerju
Preloti, nato se poglobi	45	34
Prebere ves časopis	10	15
Prebere samo tiste, kar redno bere	18	17
Nima posebnih navad	6	7
Samo preloti časopis	7	5
Bere časopis kako drugače	1	1
Nobenega časopisa ne bere redno	13	21
Struktura vseh bralk	30	70

N = 5 115

= 100 %

Iz tabele je razvidno, da zaposlene ženske niso bolj površne pri branju časopis kot ženske, ki niso v delovnem razmerju. Proudarnih bralk, ki najprej preletijo časopis, nato pa se poglabijo v članke, ki jih zanimajo, je celo med zaposlenimi ženskami več kot med ženskami, ki niso v delovnem razmerju: v prvi skupini jih je 45 odstotkov, v drugi pa samo 34 odstotkov. Res pa je, da ženske, ki so v delovnem razmerju, nimajo časa, da bi prebrale v časopisu vse od začetka do konca - torej ves časopis. Zato je razumljivo, da je med njimi manjši odstotek takih bralk, ki preberejo ves časopis, kot pa med bralkami, ki niso v delovnem razmerju. Toda med zaposlenimi ženskami je tudi nekoliko več bralk, ki samo preletijo časopis. Zato pa je precej manjši odstotek zaposlenih žensk, ki nobenega časopisa ne berejo redno. Medtem ko je med zaposlenimi ženskami takih bralk 13 odstotkov, jih je med ženskami, ki niso v delovnem razmerju, kar 21 odstotkov. Na splošno torej zaposlene ženske bolj poglobljeno bere časopise kot pa ženske, ki niso v delovnem razmerju. Različek pa bi bil še občutnejši, če bi iz skupine žensk, ki niso v delovnem razmerju, izločili šolske, vojaške in študentke.

V tem primeru ostane med ženskami, ki niso v delovnem razmerju, samo še 28 odstotkov takih bralk, ki najprej preletijo ves časopis, nato pa se poglobijo v članke, ki jih zanimajo, v primerjavi s 45 odstotki takih bralk med zaposlenimi ženskami.

Tabela 66 : Razloček v navadah med funkcionarji in ljudmi, ki niso člani nobene organizacije

Bralske navade	Funkcionarji	Nočlani
Preleti, nato se poglobi	49	28
Prebere ves časopis	22	12
Prebere samo tisto, kar redno bere	15	16
Nima posebnih navad	4	9
Samo preleti časopis	3	4
Bere časopis kako drugače	1	1
Nobenega časopisa ne bere redno	6	30
V strukturi vseh bralcev funkcionarjev in nočlanov	48	52

N = 2 875

= 100 %

Navad, ki izhajajo za posledico poglobljenojšo branjo časopisov, se v veliki večji meri oprijemljejo funkcionarji kot pa nočlani. Razloček v korist nočlanov - čeprav neznoten - je pri navadi bralcev, da poiščejo v časopisu samo tisto, kar redno bere. Razmerje je skoraj izenačeno. Potemtakem se oprijemljejo te "konservativno" navade v enaki meri funkcionarji kot nočlani.

Največji odstotek bralcev, ki nobenega časopisa ne bere redno, je med ljudmi, ki niso člani nobene organizacije, in sicer 30 odstotkov. Med funkcionarji je takih bralcev samo 6 odstotkov.

Iz teh ugotovitev izhaja, da med ljudmi, ki družbeno-politično niso aktivni, ni samo daleč najmanjši odstotek rednih bralcev časopisov, izvzemši lokalne časopise in knjižni glas, ampak še več: z manjšo družbeno-politično aktivnostjo se manjša tudi poglobljenost branja. Dekopati se da te ugotovitve, to je bil vzrok, da nismo iskali razločkov v navadah po običajni poti naše dosedanje analize.

2. Ljudje, ki sploh ne bere časopisov

Opredelitev ljudi nad 14 let, ki sploh ne bere časopisov

Povzetek: Med Slovenci nad 14 let je 14 odstotkov takih, ki sploh ne bere časopisov. Precej več žensk kot moških. S starostjo narašča odstotek ljudi, ki sploh ne bere časopisov. Največji odstotek je v skupini kmetov in kmečkih gospodinj ter pomagajočih družinskih članov v kmetijstvu, najmanjši pa v skupini delavcev in uslužbencev. Od najnižje do najvišje šolske izobrazbe se zmanjšuje odstotek ljudi, ki sploh ne bere časopisov. Daleč največji odstotek je med ljudmi, ki niso člani notene organizacije, in najmanjši med člani ZK. Med ljudmi, ki ne bere časopisov, prevladujejo taki, ki stalno živijo v enem in istem kraju prebivanja ali pa so se priselili tja do 1939. Največ ljudi, ki ne bere časopisov, živi v naseljih izven republiškega, okrajnih in občinskih središč, torej v krajih z nižjimi upravnimi funkcijami ali brez njih in s slabo komunikativno povezanostjo.

Struktura po spolu

V skupini žensk je večji odstotek takih, ki sploh ne bere časopisov, kot pa v skupini moških. Razložek je takle:

moški	11
ženske	17

Odstotek žensk, ki sploh ne bere časopisov je tako velik precej na račun tistih, ki niso v delovnem razmerju, saj je v tej skupini žensk kar 21 odstotkov takih, ki ne bere časopisov, medtem ko znaša odstotek zaposlenih žensk le 7 odstotkov. Razložki pa so tudi med zaposlenimi ženskami: v skupini kmetijskih delavk, pomožnih uslužbenk in nekvalificiranih delavk v industriji je takih, ki ne bere časopisov, 16 odstotkov, v skupini uslužbenk z visoko, srodno in nižjo strokovno izobrazbo ter visokokvalificiranih, kvalificiranih in polkvalificiranih delavk pa samo 4 odstotki.

Iz podatkov, ki smo jih pravkar navedli, izhajajo tile zaključki: MOŠKI BOLJ BERE ČASOPISE KOT ŽENSKE IN NEZAPOSLENE ŽENSKE BOLJ KOT TISTE, KI NISO V DELOVNEM RAZMERJU. ŽENSKE Z VIŠJO STROKOVNO IZOBRAZBO IN Z VIŠJIMI KVALIFIKACIJAMI BOLJ BERE KOT ONE BREZ STROKOVNE IZOBRAZBE IN Z NIŽJIMI KVALIFIKACIJAMI.

Starostna struktura

S starostjo narašča odstotek ljudi, ki sploh ne bere časopisov.

Razlika je take:

od 14 do 27 let	8
od 28 do 41 let	10
42 let in več	21

Med ljudmi, ki sploh ne bere časopisov je torej največ starejših, pa ne le relativno, ampak tudi absolutno. S primerjavo absolutnih števil ugotovimo, da je med takimi, ki sploh ne bere časopisov, kar 64 odstotkov starih nad 42 let. Najbolj opazne so razlike v skupini kmetov, kjer s starostjo najbolj skokevite narašča odstotek ljudi, ki ne bere časopisov, mnogo bolj kot v skupini delavcev in uslužben-
cev. Naj iz nevedenih podatkov zaključimo take: **STAREJŠI LJUDJE MANJ BERO KOT MLAJŠI, NAJMANJ PA BERO ČASOPISE STAREJŠI KMETJE.**

Poklicna struktura

Najmanj takih, ki ne bere časopisov, je v skupini dijakov, vajencev in študentov. V posameznih skupinah poklicev so odstotki takih, ki sploh ne bere časopisov, takšni:

kmetje	27
kmečke gospodinje in pomagajoči družinski člani v kmetijstvu	26
samostojni obrtniki in svobodni poklici	23
upokojenci	18
gospodinje izven kmetijstva	14
delavci in uslužbeni	6
dijaki, vajenci in študentje	4

Največji odstotek ljudi, ki sploh ne bere časopisov, je petmetakem med kmečkim prebivalstvom. Primerjava absolutnih števil pokaže, da je med ljudmi, ki ne bere nobenih časopisov 52 odstotkov kmetov in njihovih družinskih članov. Če prištejemo še kmetijsko delavce in nekvalificirane delavce v industriji, se poveča odstotek na 60. Vzrok je predvsem v objektivnih pogojih, dolema tudi v neustrešni distribuciji časopisov.

Potemtakom smemo zaključiti: KMEČKI LJUDJE NAJMANJ BERO ČASOPISE, DIJAKI, VAJENCI IN ŠTUDENTI TLR DELAVCI IN USLUŽBENCI PA NAJBOLJ.

Kvalifikacijska struktura

Od najnižje do najvišje strokovne izobrazbe oziroma kvalifikacije se zmanjšuje odstotek delavcev in uslužbencev, ki sploh ne bere časopisov. To je razvidno iz naslednjega pregleda kvalifikacijske strukture delavcev in uslužbencev:

kvalificirani in nekvalificirani delavci v kmetijstvu	21
nekvalificirani delavci v industriji	14
pomožni uslužbenci	9
visokokvalificirani, kvalificirani, priučeni ali polkvalificirani delavci v industriji	5
uslužbenci z višjo, srednjo in nižjo strokovno izobrazbo	3

Zanimiv je podatek, ki kaže, da nekvalificirani delavci v industriji bolj bere časopise kot kvalificirani in nekvalificirani delavci v kmetijstvu. Čeprav je njihova kvalifikacijska raven za spoznanje nižja, vpliva na večji odstotek bralcev naprednoše okolje, v katerem delajo in živijo (tovarne, mesta, industrijska naselja).

Naš zaključek je takle: ČIM VIŠJO KVALIFIKACIJO ALI STROKOVNO IZOBRAZBO IMAJO DELOVNI LJUDJE, TEM VEČJI JE MED NJIMI ODSOTOK BRALCEV ČASOPISOV!

Izobrazbena struktura

Od najnižje do najvišje formalne šolske izobrazbe se zmanjšuje odstotek ljudi, ki sploh ne bere časopisov. To ugotovitev utemeljujejo naslednji podatki o čistotnih ljudeh, ki ne bere časopisov:

z manj kot 4 razredi osnovne šole	38
z osnovno šolo	17
s 4 razredi osnovne šole in 3 ali 4 razredi nižje gimnazije	7
z nižjo strokovno šolo	1
s srednjo šolo	1
z višjo in visoko šolo	-

Kdor ima manj kot 4 razrede osnovne šole, bere časopise le s težavo. Zato ni nič čudnega, če je v tej skupini ljudi kar 38 odstotkov takih, ki sploh ne bere časopisov. Med tistimi, ki pa bere časopise - bodisi redno ali neredno -, so predvsem bralci tednikov. Razmerje med bralci dnevnikov in periodičnih časopisov je 30:70 v korist periodičnih časopisov. Razen tega je treba upoštevati še to, da je med bralci časopisov 17 odstotkov takih, ki samo kdaj pa kdaj bere časopise.

V skupini ljudi z višjo in visoko šolo sploh ni takih, ki ne bi brali časopisov. V skupini ljudi s srednjo šolo in nižjo strokovno šolo je število le-tih prav tako minimalno. Nekolikanj se poveča odstotek v skupini ljudi s 4 razredi osnovne šole in 3 ali 4 razredi nižje gimnazije in še bolj v skupini ljudi z osnovno šolo. vendar je še zmeraj daleč manjši od odstotka v skupini ljudi z manj kot 4 razredi osnovne šole.

Navodeni podatki nam vsiljujejo tale zaključek: DALLČ NAJVEČJI Odstotek takih, ki sploh ne bere časopisov, je v skupini ljudi z manj kot 4 razredi osnovne šole. V skupini ljudi z višjo in visoko šolo sploh ni takih, ki ne bi brali časopisov!

Družbeno-politična aktivnost

Med ljudmi, ki opravljajo funkcije v družbeno-političnih in drugih organizacijah, skoraj ni takih, ki ne bi brali časopisov, med nečlani pa jih je več kot tretjina. V posameznih skupinah so odstotki naslednji:

niso člani nobene organizacije	35
člani organizacij brez funkcij	11
z eno funkcijo	4
z dvema funkcijama	1
s tremi funkcijami	-
s štirimi funkcijami	-
s petimi funkcijami	-

Če primerjamo absolutna števila, potem je med ljudmi, ki sploh ne bere časopisov, 47 odstotkov nečlanov, 51 odstotkov članov brez funkcij in 2 odstotka funkcionarjev.

Ako vse ljudi nad 14 let, ki niso člani nobene organizacije, označimo s številom 100, dobimo podatek, da je med njimi kar 54 odstotkov takih, ki sploh ne bere časopisov ali pa jih bere samo kdaj pa kdaj, in da je v tej skupini komaj 13 odstotkov bralcev dnevnih listov.

Is navedenih podatkov sledi zaključek: Z VEČJO DRUŽBENO-POLITIČNO AKTIVNOSTJO LJUDI SE ZMANJŠUJE ODSOTOK TAKIH, KI SPLOH NE BERO ČASOPISOV. ČASOPISI SO NAJKLJUBI BRANI MED LJUDMI, KI NISO ČLANI NOBENE ORGANIZACIJE.

Člani ZK in ZB NOV

Med člani Zveze komunistov je samo 1 odstotek takih, ki sploh ne bere časopisov. Daleč večji odstotek je med člani ZB - namreč 11 odstotkov. Analiza starostne strukture članov ZB NOV, ki ne bere časopisov, pokaže, da je med njimi kar 84 odstotkov starih nad 41 let. Predpostavljamo, da so te v večini taki, ki živijo na podeželju. Tudi med člani Zveze komunistov, ki sploh ne bere časopisov, prevladujejo starejši ljudje.

Primerjava med ljudmi, ki niso člani nobene organizacije in člani Zveze komunistov ponovno potrjuje naše ugotovitev, da se z večjo družbeno-politično aktivnostjo ljudi zmanjšuje odstotek takih, ki sploh ne bere časopisov.

Struktura glede na vi. dohodka

Največja odstotek ljudi, ki ne bere časopisov je v skupini gospodinjstev z virom dohodka izključno iz kmetijstva. Razlike po virih dohodkov ponazarja naslednji pregled:

izključno kmetijstvo	27
kmetijstvo in nekmetijska dejavnost (pol kmetje in pol delavci)	17
nekmetijska dejavnost	9

S pomočjo teh podatkov pridemo ponovno do naše znane ugotovitve: LJUDJE, KATERIH VIR DOHODKA JE NEKMETIJSKA DEJAVNOST, BOLJ BERO ČASOPISE KOT KMEČKE PREBIVALSTVO.

Struktura glede na tip naselja

Največ ljudi, ki sploh ne bere časopisov, živi izven republiškega, okrajnih in občinskih središč. To je razvidno iz naslednjega pregleda:

kraji s pošto, šole ali železniške postaje	26
kraji brez pošte, šole ali železniške postaje	18
kraji, kjer je sedež krajevnega urada	14
občinska središča	8
republiška in okrajna središča	5

Primerjava absolutnih števil pokaže, da jih izmed vseh, ki sploh ne bere časopisov, živi 89 odstotkov izven republiškega, okrajnih in občinskih središč, na kar vpliva tudi zadržana distribucija časopisov. Iz tega lahko sklepamo, DA PREBIVALCI IZVEN VEČJIH SREDIŠČ VELIKO MANJ BERO ČASOPISE KOT LJUDJE V KRAJIH Z VIŠJIMI UPRAVNIMI FUNKCIJAMI IN Z BOLJŠO KOMUNIKATIVNO POVEZANOSTJO.

V. ČES: JE V ČASOPISIH PREVEČ IN ČESA JE V NJIH PREMALO?

Tisk se obrača k različni publiki in zadovoljuje različne interese. Ima tako raznevrstni publiki - od šolskih otrok do starčkov, od samoučnega delavca do znanstvenika, od športnika do ljubitelja malih živali itd. - je seveda nemogoče, da bi časopis zadovoljil želje in potrebe vsakogar. Zato je nujna razvrstitev publike po sorodnosti nagnjenj, želja in potreb. Pri tem tak tisk, kakršen je naš - tudi s funkcije oblikovalca socialistične zavesti, nujno upošteva tudi objektivni družbeni interes, in siceravno se ga vsi še ne navedajo. Znana in resnična je Marxova misel, da posameznika ne moremo presojati po tem, kar ti misli sam o sebi. To tudi pomeni, da njegovih potreb ne moremo vselej presojati po tem, kaj si misli o njih, marveč po tem, kar v resnici so. Iz tega sledi nujna naloga tiska, da pomaga odkrivati bralcem njihove resnične potrebe, ne pa narobe, da se ravna samo po tem, kar ljudje mislijo, da jim je potrebno, pa čeprav so to tudi najzaostalejši instinkti, želja po plehki vsebini, pornografiji, mikavnosti zlaganega življenja, narkotiki itd.

V dilemi, kaj storiti za razširitev tiska, se pojavljata dve skrajnosti: eni vztrajajo, da je treba ravnati s časopisom kot z blagom, kar pomeni, da se mora po vsebini in obliki prilagajati zakonu ponudbe in povpraševanja; drugi trdijo, da bi bilo mogoče razširiti tisk le s povečano dotacijo družbe, ki bi omogočila njegovo pocenitev. Prvo stališče je nemarksistično, pod vplivom tega, kakor pojmujejo vlogo tiska na zahodu. Tisk bi se s tem, ko bi postal navadno blago, v nemajhni meri odrekal svoji vlogi oblikovalca socialistične zavesti; njegov nivo bi občutno padel. Po drugi strani pa ni mogoče videti rešitve tudi v dotaciji družbe, ne le, ker to ne bi bilo v skladu s sistemom delitve dohodka in samoupravljanja pri nas, marveč tudi zato, ker bi prevelika odvisnost novinarskih kolektivov od dotacij zmanjšala njihovo iniciativnost in morda celo okrnila njihovo samostojnost. Rešitev bosta prinesla dva činitelja: skrb novinarskega kolektiva in vseh drugih, ki so dolžni pomagati, za nenehno rast kvalitete svojega časopisa, ter ekonomski in kulturni napredek družbe, k česar po svoje prispeva tudi časopis. Tisk si mora prizadevati, da bo postal resnično ogledalo družbe, ogledalo, v katerem se bo zrcalila objektivna stvarnost takšna, kakršna v resnici je, ne pa v popačeni, izkrivljeni obliki. V časopisu mora živeti družbeni človek s svojimi resničnimi interesi in stremljenji po napredku, s problemi in težavami, s uspehi in napakami.

Ko motrimo želje posameznih skupin bralcev, je treba kajpak vedeti, da njihova misel ne soče čez mejo njih življenjskih pogojev, razmer, v katerih živijo in delajo. Objektivni pogoji so taki, da je misel proizvajalca v tovarni, vključnega v proces soupraviteljstva, nujno naprednejša od nazerov kmečkaga proizvajalca v pogojih razdrobljenega, zaostalega kmetijstva. Drugačno "potrebo" ima gospođinja, ki izraža svoje družbene neaktivnost in pomanjkanje lastnih doživetij v željah po "specifičnem" branju, kot pa zapcalena ženska, ki je tudi sicer družbene aktivna. Redakcije seveda ne smeje zapirati oči pred temi dejstvi, zakaj časopis naj doseže takega in drugačnega bralca. Ko se odločajo redakcije, ali bodo prilagodile izbor tematike takemu ali drugačnemu nivoju bralcev, sploh ne gre za alternativni odnos do tega vprašanja, namreč: ali - ali. Treba je vedeti kako in za koga pisati. Da bi predrl časopis tudi do kmečkaga bralca, je treba seveda pisati o temah, ki so mu blizu, vendar tako, da bo mogel tudi skozi tako pisanje odkrivati svoje resnične, napredne interese, na primer svoje perspektive, kakršno narakuje gospodarska nujnost. Tak odnos bi morali imeti redakcije tudi do pisanja o nesrečah, kriminalu in drugem, kar si bralci čelo in česar jim ni mogoče povsem odročiti, če jih hočemo obdržati kot bralce, kakor seveda tudi ni mogoče, da bi pri obravnavanju te tematike zdrknili na nivo najzaostalejšega nerazvitega bralca. Pri analizi želja bralcev glede pisanja časopisov je treba upoštevati tudi nesporno dejstvo, da se odvija življenje v tovarni, zadrugi, na šeli, v občini in da torej časopis s svojim pisanjem in tematiko ne sme ostajati še zmeraj "zgoraj", kakor da je oblast še zmeraj centralizirana, ko se vse odločitve snujejo na vrhu, medtem ko jih spodaj samo izvršujejo. Znana resnica, dokazana z ugotovitvami različnih raziskav, je ta, da postane bralcu tematika bolj zanimivejša, čim bolj se oči in postaja konkretnjša. Tega ni mogoče obrazložiti le z lastnostmi človekove psihe, marveč tudi s preprostim sociološkim dejstvom, da človek ni abstraktno bitje in da prav tako tudi njegovi interesi niso abstraktni. V družbenih pogojih, kakršni so ustvarjeni pri nas, časopis ne bi smel biti v težavah, ko je treba približati bralcu njegovo živo, čimbližje in čimkonkretnjšo družbeno resničnost.

Ko redakcije raziskujejo želje bralcev, je potrebno, da se zavedajo, da se bralce nenehno spreminja in da jutri ne bo več to, kar je danes. Dejstvo, da je čedalje širši krog vključen v sistem samoupravljanja, ne more ostati brez posledic tudi za fiziognomijo bralca, ki bo čutil čedalje večje potrebe po obveščanju in usmerjanju, da bi bil lahko čimuspješnejši pri upravljanju in odločanju. Tudi prizadevanja za večjo produktivnost in s tem za večjo strokovno sposobnost

merajo imeti odločilen vpliv na bralca. Ne le časopis, tudi okolje vzgaja bralca. Razvoj samoupravljanja in produktivnosti bo nujno vplival na dvig kulture ljudi, s tem pa tudi na odpravljanje želja po plahkem branju in "šunč" žurnalizmu. Zgolj takim željam služi Hearstov časopisni koncern, ki prilagaja vsebino svojih časopisov trem "glavnim interesom" človeka:

1. po samozhranitvi,
2. po ljubezni in razmnoževanju in
3. po častihlepnosti

V naši družbi, kjer se v bolj in bolj humanih odnosih med ljudmi čedalje bolj osvobajna osebnost, časopis ne more iti po tej poti.

Na vprašanje: Česa je po vašem mnenju v časopisih, ki jih redno prebirate preveč ali premalo? so odgovorili bralci takole:

<u>PREVEČ:</u>		<u>PREMALO:</u>	
1. šport	5	1. lokalne novice	11
2. zunanja politika	3	2. humor	8
3. lokalne novice	3	3. romani	7
4. romani	3	4. zanimivosti	6
5. notranja politika	2	5. šport	6
6. obvestila	2	6. potopisi	5
7. humor	2	7. notranja politika	5
8. zanimivosti	2	8. zunanja politika	4
9. kultura	1	9. fotoreportaže	3
10. potopisi	1	10. kultura	3
11. fotoreportaže	1	11. obvestila	3
12. drugo	1	12. drugo	2
		neopredeljeni	50

Po rang lestvici, izdelani po številu bralcev, ki so menili, da je v časopisu nečesa preveč ali premalo, seveda ni mogoče sklepati o tem, kaj ljudje najraje bere. Tako sklepanje bi bilo napačno in bi lahko zavladlo k škodljivemu ravnanju redakcij.

Naša rang lestvica kaže samo mnenje bralcev, česa je v časopisu preveč ali premalo, kar pa nikakor ni indikator, po katerem bi sklepali tudi o bralnosti rubrik. Če je torej kaka rubrika na dnu naše lestvice, iz tega še ne moremo sklepati, da je zelo malo brana. To lahko pomeni tudi, da so bralci zadovoljni z njo in da pač nimajo pripomb, ker izhaja v pravem obsegu in je torej ni treba ne

zmanjševati in ne povečevati. In nareče: to lahko poreni, ... zanje ni prevelikega interesa pri bralcih, kar pa bi bilo mogoče ugotoviti le s posebno raziskavo. Nam so potemtakem podatki v rang lestvici lahko samo nekakšen kašipot, da bi v svoji redakcijski politiki, zlasti kadar se nam kažejo želje v velikih odstotkih, ponovno pretehtali, ali morda res ne bi kazalo obseg kakke rubrike povečati, oziroma, zmanjšati. K takim odločitvam bi lahko spodbu- jal na primer precej velik odstotek bralcev, ki so menili, da je v časopisih premalo lokalnih novic. To mnenje so vleče skzi vse naše tabele, in to ne glede na poklic, izobrazbo in starost. Če odšte- jemo bralce, ki so izjavili, da je v časopisu preveč lokalnih novic, nam še zmeraj ostane 8 odstotka vseh bralcev, ki si želijo več pi- sanja o lokalnih dogodkih. Sicer pa tudi redakcije časopisov same ugotavljajo, da njihova dopisniška mreža ni dovolj razširjena in da z nje ni pokrite vse območje Slovenije. Za vse dnevnike - za nekato- re bolj, za druge manj - velja ugotovitev, da s svojimi lokalnimi kronikarji in poročili zelo neenakomerno in neredno pokrivajo dog- janje na posameznih območjih.

Na vrhu lestvice so tudi take rubrike, ki pravzaprav ne izražajo osnovne funkcije časopisa kot informatorja, marveč služijo bolj razvedrilu bralcev, ki je kajpak tudi potrebno. To so, na primer humor in romani. Kt. sledijo zanimivosti, ki so lahko zelo poučne in tudi informativne, če ne zadržujejo ne raven pornografije, družji- vega opisovanja "sladkega življenja", srečnežev, ki so čez noč obo- gateli itd. Notranj. in zunanja politika ter zapisi o kulturi si sledijo na drugi polovici lestvice, ki zaradi manjših odstotkov, če odbijemo še tiste, ki opozarjajo, da je tega preveč, niti ne morejo biti več "vodnik" redakcijam v njihovem programiranju. Treba je upoštevati, da izražajo ti odstotki mnenja bralcev vseh časopisov in da zato, zlasti če gre za manjše odstotke, vsaka redakcija zase točke ali pa sploh ne more ugotoviti, če so izrazili to mnenje prav njeni bralci. To to mogoče ugotoviti šele z analizo odgovorov na anketna vprašanja, ki se se nanašala na posamezne časopise, predvsem na dnevnike (Delo, Večer, Ljubljanski dnevnik). Primerjava naših splošnejših ugotovitev s rezultati analize bralcev posameznih časni- kov bo kajpak ne le zanimiva, ampak tudi koristna, ker bo z nje mo- goče ugotoviti določena odstopanja pri posameznih časopisih in skup- ne značilnosti bralcev dnevnik listov. To sedaj ni mogoče, ker vključujejo podatki naše analize vse bralce, se pravi publiko vseh vrst časopisov - i dnevnih i tedenskih. Prav to dejstvo pa otež- koča kakršnokooli sklepanje, ker je pač jasno, da ni vseno, kdo me- ni, da je premalo notranje politike - ali bralce dnevnika ali bralce lokalnega časopisa. V prvem primeru bi se bilo treba jasno zavedati.

Pri dnevniku ni kakih objektivnih ovir, da ne bi mogel posvečati dovolj pozornosti dogajanjem na notranjepolitičnem področju. Dnevnik izhaja vsak dan, v precejšnjem obsegu in z glavno nalogo, da posveti večji del pisanja prav notranji politiki, s čimer pa gotovo ni mišljenja notranja politike samo na "višji ravni". Če pa gre predvsem za bralce tedenskih časopisov, je rešitev na dloni: bralec se bo moral prej ko slej odločiti za dnevni list, medtem ko bo rabil lokalni časopis le kot dopolnilo prvega.

Tri načrtovanju obdelave se nam je zstavljal vprašanje, ali naj razčlenimo mnenja bralcev po obeh indikatorjih, izmed katerih kaže eden, česa je v časopisu preveč, in drugi, česa je v njem premalo. Odločili smo se, da prikazemo samo difference. Do tega sklepa smo prišli tudi iz čisto praktičnih razlogov - namreč s stališča redakcije. Če bi, na primer pri Delu ugotovili, da je 5 tisoč bralcev za povečanje in prav toliko za zmanjšanje obsega športa, bi najbrž ravnali podobno kot mi: v nobenem primeru ne bi najprej zmanjšali in nato spet povečali obseg športne rubrike, da bi tako zadovoljili obema skupinama bralcev. Tudi v našem primeru, čeprav gre za bralce vseh časopisov, so najvažnejše difference, torej prebitki navzgor in navzdol, preveč ali premalo.

Opredelitev bralcev, ki so menili, da je v časopisu nečesa preveč ali premalo

Povzetek: Največji odstotek bralcev meni, da je v časopisih premalo lokalnih novic. Ta rubrika se pojavlja na prvem mestu rang lestvice pri vseh skupinah bralcev, razen pri mlajših (predvsem pri dijakih, vajencih in študentih), uslužbenkah, članih Zveze komunistov in bralcih, ki niso člani nobene organizacije, pri katerih se pomaknejo na osmo, šesto in drugo mesto.

Na drugem mestu rang lestvice je humor, ki se pomakne navzdol samo pri nečlanih, funkcionarjih, kmetih in kmečkih gospodinjah, in sicer na tretje, enajsto in tretje mesto. Pri uslužbenkah se povzpne humor na prvo mesto na rang lestvici.

Sledijo zanimivosti, romani in potopisi, izmed katerih se pomaknejo navzdol le romani, in to predvsem pri moških. Zanimivosti, romani in potopisi si sicer - pri ostalih skupinah bralcev - zamenjujejo mesta le med seboj.

Notranja in zunanja politika ter kultura so razvrstijo na drugi polevici rang lestvice, s tem da se pomaknoje na prvo polovico la pri uslužbenkah (kultura na 5. mestu), pri bralcih z višjo formalne izobrazbo (kultura na 5. mestu), pri kmatih (notranja politika na 2. mestu) in pri članih Zveze komunistov (notranja politika na 5. mestu).

Tabela.67: Staristna struktura bralcev - mnenje o razporeditvi rubrik

R a n 6		B a n 8		B a n 6	
14-27		28-41		42 in več	
Rubrika	%	Rubrika	%	Rubrika	%
1. humor	-8,6	1. lok.novice	-8,5	1. lok.novice	-7,9
2. šport	-7,8	2. humor	-7,2	2. zanimivosti	-5,6
3. romani	-6,7	3. zanimiv.	-5,2	3. humor	-4,5
4. lok.novice	-6,6	4.5 romani	-4,1	4. notr.polit.	-2,4
5. zanimivosti	-5,7	4.5 potopisi	-4,1	5.potopisi	-2,3
6. potopisi	-5,2	6. notr.pol.	-3,4	6. romani	-1,9
7. fotorepor.	-4,4	7. fotorepor.	-2,6	7.5 fotorepor.	-0,8
8. kultura	-4,0	3.5 kultura	-1,5	7.5 obvestila	-0,8
9. notr.polit.	-1,5	8.5 drugo	-1,5	9. drugo	-0,7
10. drugo	-1,2	10. zun.polit.	-1,2	10. kultura	-0,6
11. obvestila	-0,8	11. obvestila	-0,9	11. zun.polit.	-0,4
12.zun.polit.	+0,4	12. šport	+0,8	12. šport	+ 3,6

N = 3 026

N = 2 962

N = 3 998

(Opomba: S plusi (+) in minusi(-) označujemo preveč oziroma premalo. Zaradi boljše preglednosti in da ne bi bilo treba izdelovati posebne rang lestvice, so vpisani podatki o mnenjih bralcev, da je v časopisu nečesa preveč, na dnu rang lestvice.)

Bistveni razločki med posameznimi starostnimi skupinami se kažejo predvsem v tem, da se pri mladih pomakne šport, izkazan kot "primanjkljaj", na drugo mesto rang lestvice, medtem ko menita ostali dve starostni skupini, da ga je celo preveč, zato pa stavljata lokalne novice na prvo mesto. Pri mlajših se pomaknoje lokalne novice na četrto mesto.

Z večanjem starosti se pomika notranja politika, prikazana kot "primanjkljaj", čedalje bolj proti vrhu rang lestvice. V drugi starostni skupini (28-41) se pomakne z dovttega na šesto mesto, v tretji starostni skupini pa se pojavi že kar na 4. mestu.

Še nekaj je razvidno iz tabele št.67. V odstotku neopredeljenih, ki se s starostjo povečuje, se kaže večja kritičnost mlajših. V prvi starostni skupini je 44,4 odstotka neopredeljenih bralcev, v drugi 50,1 odstotka, in v tretji 52,9 odstotka. Zato se želje starejših bralcev, da je treba povečati obseg rubrik, kažejo v manjših odstotkih.

Tabela 68: Struktura po spolu - mnenje bralcev o razporeditvi rubrik

R a n E	M o š k i		R a n E	Ž e n s k o	
	Rubrike	%		Rubrike	%
1.	lokalne novice	- 8,4	1.	lokalne novice	- 7,0
2.	humor	- 7,5	2.	humor	- 5,6
3.	zanimivosti	- 6,0	3.	romani	- 5,2
4.	potopisi	- 4,4	4.	zanimivosti	- 3,5
5.	notr. politika	- 3,9	5.	potopisi	- 3,2
6.	fotoreportaže	- 3,3	6.	kultura	- 1,7
7.	šport	- 2,9	7.	fotoreportaže	- 1,5
8.	romani	- 2,8	8.	kultura	- 1,7
9.	zunanja politika	- 2,5	9.	drugo	- 1,4
10.	zunanja politika	- 2,0	10.	notranja politika	- 0,9
11.12	obvestila	- 0,6	11.	zunanja politika	+ 1,6
11.12	drugo	- 0,6	12.	šport	+ 1,4

N = 4 875

N = 5 124

Večja kritičnost moških se izraža v večjih odstotkih mnenj, da je v časopisih tega in onega premalo. To se kaže tudi v manjšem odstotku neopredeljenih moških bralcev. Razmerje je 45,6 : 53,3 v korist moških.

Siccyra ni bistvenih razločkov. Pri moških je notranja politika na petem, pri ženskah pa šele na desetem mestu. Zato pa se pomakne kultura pri ženskah na šesto, pri moških pa šele na deseto mesto.

Med bralkami je bil večji odstotek takih, ki so menile, da je šport preveč. Pri delu bralk je tudi zunanja politika izkazana kot "višek".

Tako za moške kot za ženske je značilno, da v precejšnjem odstotku terjajo več lokalnih novic, humorja, zanimivosti in potopisov. Le pri romanih so mnenja bralcev in bralk kvantitativno različna: bralk, ki menijo, da jih je premalo, je 5,2 odstotka v primeri z 2,8 odstotka bralcev.

Tabela 69 : Lokalna struktura bralcev - mnenje bralcev o razporeditvi rubrik

R a n o	Uslužbenke z višjo, srednjo in nižjo strokovno izobrazbo		R a n o	Visokokvalificirane, kvalificirane in pol- kvalificirane delavke v industriji	
	Rubrika	%		Rubrika	%
1.	humor	- 8,8	1.	lokalne novice	- 11,6
2.	potopisi	- 8,3	2.	romani	- 8,2
3.	zanimivosti	- 7,4	3.	humor	- 5,8
4.	romani	- 6,5	4.	potopisi	- 4,0
5.	kultura	- 4,9	5.	zanimivosti	- 2,7
6.	lokalne novice	- 4,6	6.	obvestila	- 22,6
7.	fotoreportaže	- 2,8	7.	fotoreportaže	- 1,2
8.	drugo	- 2,4	8.	kultura	- 0,7
9.	notranja politika	- 0,7	9.	drugo	- 0,2
10.	šport	+ 2,4	10.	zunanja politika	+ 2,8
11.	zunanja politika	+ 2,1	11.	šport	+ 1,7
12.	obvestila	+ 0,8	12.	notranja politika	+ 1,0

N = 713

N = 456

Uslužbenke so svoje želje, da bi posvetili časopisi nekaterim rubrikam več prostora, podkrepile z nekoliko večjimi odstotki in so tudi za spoznanje bolj kritične kot delavke v industriji. Med uslužbenkami je neopredeljenih 51,4 odstotka in med delavkami 53,7 odstotka.

Med delavkami je 11,6 odstotka žensk, ki menijo, da je v časopisih premalo lokalnih novic, zato pride ta rubrika na prvo mesto rang lestvice. Pri uslužbenkah ni tako: odstotek se zmanjša na 4,6, zaradi česar se lokalne novice v željah pomakneje na 6. mesto. In še ena posebnost v željah uslužbenk: odstotek bralk, ki si želijo več kulture, se je uvrstil na peto mesto, medtem ko je pri delavkah šelo na osmem mestu.

Pri zunanji in notranji politiki ni bistvenih razločkov: bralk, ki se menilo, da je obojega preveč, je več kot tistik, ki so izjavile, da ju je premalo.

Tabela 7c: Poklicna struktura bralcev - mnenje bralcev o razporeditvi rubrik

Gospodinje izven kmetijstva		Ženske v delovnem razmerju	
R n e	Rubrika	R n e	Rubrika
	%		%
1.	lokalne novice	1.	lokalne novice
2.	humor	2.	humor
3.	romani	3.	romani
4.	zanimivosti	4.	potopisi
5.	potopisi	5.	zanimivosti
6.	drugo	6.	kultura
7.	obvestila	7.	fotoreportaže
8.	fotoreportaže	8.	drugo
9.	kultura	9.	obvestila
10.	notranja politika	10.	notranja politika
11.	zunanja politika	11.	zunanja politika
12.	šport	12.	šport

N = 1 203

N = 1 531

Zaposlene ženske so nekoliko bolj kritične kot gospodinje; to se kaže tudi v nekoliko manjšem odstotku neopredeljenih in v večjih odstotkih mnenj, da je v časopisu nečesa premalo ali preveč.

Na prvi polovici lestvice skorajda ni razločkov med željami zaposlenih žensk in gospodinj. Razloček se kaže šele na sredini rang lestvice : v večjem odstotku zaposlenih žensk, ki menijo, da je v časopisih premalo zapisov o kulturi. Pri gospodinjah pride želja po več zapiskih s področja kulture šele na deveto mesto. Srednost želja obeh skupin bralk se kaže v mnenju, da je v časopisih preveč športa. Notranja politika in zunanja politika sta pri obeh skupinah izkazani kot "višek".

Tabela 71: Izobrazbena struktura bralcev - mnenje o razporeditvi rubrik

Dokončana ali nedokončana osnovna šola		Dokončana nižja, strokovna, srednja, višja ali visoka šola	
R	Š	R	Š
n		n	
6		5	
1. lokalne novice	- 8,6	1. humer	- 9,6
2. humer	- 4,2	2.3 lokalne novice	- 8,0
3. romani	- 4,0	2.3 zanimivosti	- 8,0
4. potopisi	- 3,7	4. potopisi	- 6,5
5. zanimivosti	- 2,7	5. kultura	- 4,2
6. notranja politika	- 1,9	6. fotoreportaže	- 4,2
7. fotoreportaže	- 1,4	7. romani	- 4,0
8. obvestila	- 1,3	8. notranja politika	- 3,2
9. drugo	- 0,7	9. šport	- 2,2
10. kultura	- 0,4	10. drugo	- 1,7
11. šport	+ 0,2	11. zunanja politika	- 1,2
12. zunanja politika	+ 0,2	12. obvestila	0

N = 6 222

N = 3 721

posebnost skupine bralcev z dokončano ali nedokončano osnovno šolo. Je ta, da se pri njej pojavlja želja po več zapiskih s področja notranje politike na šestem mestu v primeri z osim mestom na rang lestvici bralcev z višje formalne izobrazbo. To spet vzpodbuja k prepričanju, da gre predvsem za bralce lokalnih časopisov, ki v tedenskih časopisih iz razumljivih razlogov ne najdejo dovolj poročil s področja notranje politike. Posebnost skupine bralcev s

niško strokovno, srednje, višje ali visoko šolo pa se kaže v večjem odstotku bralcev, ki si želijo več zapiskov s področja kulture. Ta želja se pojavlja na petem mestu. Zunanja politika je pri obeh skupinah pomaknjena na dno lestvice.

Različek med skupinama se zrcali še v različnih odstotkih neopredeljenih: 51,5 odstotka v prvi skupini in 46,3 odstotka v drugi skupini, to se kaže tudi v precej večjih odstotkih želja v skupini s splošno izobrazbo od nižje strokovne do najvišje šole.

Tab. 72 : Struktura bralcev glede na družbeno-politično pripadnost - mnenje o razširitvi rubrik

Člani Zveze komunistov		Bralci, ki niso člani nobene organizacije	
R	%	R	%
Š	Rubrika	Š	Rubrika
1.	humor	1.	romani
2.	potopisi	2.	lokalne novice
3.	zanimivosti	3.	humor
4.	fotoreportaže	4.	zanimivosti
5.	notranja politika	5.	potopisi
6.	lokalne novice	6.	obvestila
7.	kultura	7.	fotoreportaže
8.	zunanja politika	8.	notranja politika
9.	šport	9.	drugo
10.	romani	10.11	kultura
11.	drugo	10.11	šport
12.	obvestila	12.	zunanja politika

N = 435

N = 907

V skupini članov ZK je 40,9 odstotka, v skupini bralcev, ki niso člani nobene organizacije pa 48,1 odstotka neopredeljenih.

Želje članov Zveze komunistov po razširitvi obsega posameznih rubrik se izražene v precej večjih odstotkih kot pa želje družbeno-politično neaktivnih ljudi. To pomeni, da so člani Zveze komunistov bolj kritični do časopisov.

Med skupinama je razloček predvsem v velikosti odstotkov izraženih mnenj. Na primer: pri članih Zveze komunistov je želja, naj bo v časopisih več lokalnih novic, na šestem mestu rang lestvice v primeru z drugim mestom pri skupini nečlanov, vendar je komunistov, ki so izrazili to mnenje 5,8 odstotka v primerjavi s 5,3 odstotka nečlanov. Podobne razlike so tudi v željah, nanašajočih se na ostale rubrike. Več zapiskov s področja kulture, notranje politike in zunanje politike si želi precej večji odstotek komunistov kot pa nečlanov. Nečlani dajejo v svojih željah prednost sestavkom "lahkega žanra".

Tabela 73 : Struktura bralcev glede na vir dohodkov - mnenje o razporeditvi rubrik

Izključno kmetijsko		Kmetijski in nekmetijska dejavnost		Nekmetijska dejavnost	
R a n e	Rubrike %	R a n e	Rubrike %	R a n e	Rubrike %
1.	lok.novice -6,5	1.	lok.novice -5,9	1.	lok. novice -8,6
2.	notr.polit. -4,2	2.	humor -4,1	2.	humor -8,2
3.	humor -3,0	3.	romani -3,4	3.	zanimivosti -5,8
4.	zanimivosti -2,3	4.	zanimivosti -3,2	4.	romani -4,7
5.	romani -2,2	5.	potopisi -2,8	5.	potopisi -4,6
6.	potopisi -1,4	6.	fotoreport. -2,2	6.	fotoreportaže -3,0
7.	obvestila -1,1	7.	notr.pol. -1,8	7.	kultura -2,8
8.	fotoreport. -0,5	8.	drugo -1,1	8.	notr.politika -2,0
9.	drugo -0,2	9.	kultura -0,7	9.	šport -1,6
10.	šport +1,5	10.11	zun.pol -0,5	10.	drugo -1,2
11.	zun.polit. +0,4	10.11	obvestila -0,9	11.	obvestila -0,8
12.	kultura +0,2	12.	šport +0,4	12.	zun.politika -0,6

N = 1 942

N = 1 582

N = 6 461

Relativno in tudi absolutno je največ bralcev, ki si žele več zapiskov, s posameznih področij družbenega življenja v skupini, katere vir dohodka je nekmetijska dejavnost. Sicer pa ni bistvenih razlik med posameznimi skupinami z različnimi viri dohodkov. Izstopa morda skupina bralcev, katerih vir dohodkov je izključno kmetijstvo in ki je postavila svoje želje po več sestavkih s področja notranje

politike še na drugo mesto rang lestvice. To si razlagamo, kot smo že poudarili; z dejstvom, da je v tej skupini največji odstotek bralcev tedenskih časopisov, ki zaradi prevelikega časovnega razpona od ene do druge številke, razumljivo, ne morejo posvetiti dovolj pozornosti dogajanjem na notranjepolitičnem področju, predvsem pa ne morejo biti aktualni. Lokalni časniki si pomagajo s posebnimi tedenskimi notranjepolitičnimi pregledi ali komentarji, ki pa kljubak ne morejo zadovoljivo informirati o vsem tako kot mestni list.

Is dosedanje analize želja bralcev je dovolj jasna predvsem ugotovitev, da si želijo bralci več lokalnih novic. T. želja je naslovljena na vse časopise, ne glede, ali gre za dnevnik ali pa tednik. Želja, da je treba prinášati več lokalnih novic, je namreč skoraj pri vseh skupinah bralcev na prvem mestu ali pa vsaj na vrhu rang lestvice.

Več jih manj vse časopise zadeva tudi želja, da je treba prinášati več zanimivosti, humorja, romanov in potopisov. Tudi to manjše bralcev se pojavlja bolj na vrhu lestvice pri vseh skupinah, in to ne glede na izobrazbeno raven, poklic, družbeno-politično aktivnost, spol in starost. Majhna odstopanja pri tej ali oni skupini ne izpodbijajo te ugotovitve.

Mladi bralci si želijo več poročil o športu. To ugotovitev morajo upoštevati pač tisti časopisi, ki slatijo v strukturi svojih bralcev toliko mladih ljudi, da povečanje obsega športne rubrike ne bi vznejevoljilo starejših bralcev, ki so v odgovorih na zaključna vprašanja menili, da je v časopisih preveč poročil o športu.

Lokalnim časopisom podatek o željah kmetskih bralcev po več pisanja s področja notranje politike morda narekuje nalogo, da razmislijo, ali ne bi kazalo obravnavati poročila o lokalnih dogodkih tudi v luči širših notranjepolitičnih problemov.

Časopisi, ki zaznavajo v strukturi svojih bralcev višjo izobrazbeno raven, bi morali razmisliti o naši ugotovitvi, da se pri bralcih z višanjem izobrazbe večajo njihove želje po več zapiskih s področja kulture.

VI. PREGLED NAJVAŽNLJŠIH UGOTOVITEV

Naša analiza je nesporno potrdila izreden pomen družbenih sredstev sodobnega obveščanja, saj jo ugotovila, da zve kar 73 odstotkov nad 14 let starih Slovencev za najpomembnejše dogodke, ki jih zanimajo, po radiu ter iz časopisov in revij. Obenem je tudi pokazala, da v 17 odstotkih, ki zvedo za najpomembnejše dogodke po klasičnih kanalih - bodisi v družbi in v razgovorih z znanci in prijatelji ali iz družinskih razgovorov, prevledujejo starejši ljudje, taki z najnižjo šolsko izobrazbo in družbeno-politično najmanj aktivni, predvsem tudi kmečki ljudje. Zlasti kaže opozoriti na ugotovitev ankete, da je največji odstotek ljudi, ki se informirajo o najpomembnejših dogodkih po klasičnih kanalih, v skupini Slovencev, ki niso člani nobene organizacije. Tako so družbene-politične in druge organizacije ter družbena sredstva množičnega obveščanja pred skupno nalogo: odstraniti vzroke družbeno-politične neaktivnosti. Le-ti so predvsem v objektivnih pogojih, v katerih živijo in delajo ljudje. Seveda se misel ne more dosti dvigniti nad njihove razmere. Znano je, da je največji odstotek ljudi, ki niso člani družbeno-političnih organizacij ali pa so to zgolj formalno, predvsem na vasi, kar je seveda pogojeno z nizko ravnijo proizvodnje v pogojih razdrobljenega in zaostalega kmetijstva. Tu je tudi izobrazbena raven na najnižji stopnji.

Vse kaže, da sežejo vzroki za to, da tudi del ljudi v mestih ne bere časopisov ali pa to dela zelo nerodno, nazaj na vas, od koder so to ljudje prišli in ki seveda še niso premagali v seba ostankov stare miselnosti, pogojenih z razmerami, v katerih so živeli. Potreben je določen čas, da si ti ljudje, v začetku močno obremenjeni z drobnolastniško miselnostjo, pridobijo ustrezno izobrazbo in kvalifikacijo, kar je, kot vse kaže, pogoj za to, da jim postane tudi branje časopisov redno opravilo, sestavni del njihove kulture in vsakdanja potreba. Čim bolj pa se ljudje vključujejo v proces neposrednega upravljanja in odločanja o skupnih zadevah, tem bolj se javlja v njih potreba po časopisu kot obveščevalcu in usmerjevalcu v njihovi samoupravljalški aktivnosti ter kot tribuni, s katero posredno ali neposredno lahko vplivajo na družben tok dogajanj. Časopis še v tem primeru javlja kot potreba na višji ravni, kot instrument in sestavni del mehanizma socialistične demokracije, ne pa zgolj kot sredstvo razvedrila, pozabe vsakdanjih težav in skrbi ali pa celo samo kot navadi. Da je to res, dokazuje tudi naša analiza, ko navaja podatke, ki opravičujejo te trditve: ČIM BOLJ SO LJUDJE

DRUŽBENO AKTIVNI, V ČIM VEČJI MERI SO TUDI NOSILCI DOLOČENIH DRUŽBENIH FUNKCIJ IN UDELEŽENCI RAZNIH SESTANKOV, TEM BOLJ BERO ČASOPIS, IN TO NE LE DRUŽBENO-POLITIČNE, MARVEČ TUDI ZABAVNO-POUČNE IN HUMORISTIČNE, IZVZEMŠI SAMO LOKALNE ČASOPISE IN KMEČKI GLAS.

To, kar smo malopraj navedli, spodbuja k sklepanju, da bo šla razširitev tiska v korak s prihodnjimi spremembami v družbeni strukturi v smeri šedanje bolj razvitih oblik socialističnih razmerij. Čim bolj bo prevladoval vpliv velike sodobne proizvodnje tudi na vasi, kar bo nujno povezano tudi z naraščanjem izobrazbene in kvalifikacijske ravni, urbanizacije naselij, razvitosti komunikacij in podobno, tem bolj se bo širil tisk tudi na vas. Razložki v razširjenosti tiska gleda na izobrazbo, poklic, kvalifikacijo, družbeno-politično aktivnost, vir dohodkov in druge determinante na svoj način odražajo protislovja prehodnega obdobja: med umskim in fizičnim delom, med osebnim delom in družbeno delovno delo, med kvalificiranim in nekvalificiranim delom, med bolj in manj razvitimi področji, med mestom in vasjo itd. Zato bi lahko rekli, da je premajhna razširjenost tiska treba pripisati ne le subjektivnim slabostim novinarjev, komercialnih služb časopisnih podjetij in podobnim vzrokom, marveč da se v tem na svojski način izražajo tudi materialna protislovja sedanjega časa, kolikor tega ne bi priznali, bi se delali slepe in nevedne pred objektivnimi dejstvi.

1. Tisk je premalo razširjen

V Sloveniji redno ali pa vsaj kdaj pa kdaj bere časopise, med temi tudi tedenske, štirinajstnevne, mesečne in tako dalje, 86 odstotkov nad 14 let starih prebivalcev, pri čemer pa nismo upoštevali strokovnih revij in časopisov. To je na videz zadovoljiv podatek, ki pa nas razočara, brž ko ugotovimo, da redno bere dnevne liste - Delo, Večer in Ljubljanski dnevnik - le okrog 39 odstotkov nad 14 let starih Slovencev. V Franciji je bilo leta 1958 75 odstotkov bralcev in v Belgiji 80 odstotkov bralcev in 59 odstotkov bralci dnevnikov. Redno branje dnevnikov pri nas ne doseže niti odstotka rednih bralcev med francoskimi poljedelci (57 odstotkov). Torej hudo nezadovoljivo stanje, ki se ga ne da opravičiti zgolj z relativno materialno nerazvitostjo naše dežele.

Naj posredujemo še primerjavo med razširjenostjo dnevnikov v Sloveniji in v Srbiji: letno pride v Sloveniji 39 izvodov, v Jugoslaviji 24 in v Srbiji 34 izvodov dnevnikov na enega prebivalca (statistični podatki iz leta 1962). S takim razmerjem z vidika velikosti narodnega dohodka nikakor ne moremo biti zadovoljni, saj je znano, da je

Slovenija, relativno industrijsko bolj razvita kot Srbija. Pri nas pride še enkrat več narodnega dohodka na prebivalca. Zato je treba iskati vzrok drugje: v izobrazbeni ravni, ki ne ustreza razvitosti proizvodnih sil. V Sloveniji se šola vsak četrty (4,2) otrok in odrasel, v jugoslovanskem vsak peti in v Srbiji tudi vsak peti prebivalec. Glede na ekonomske razvitost to najbrž ne ustreza dejanskim in še manj perspektivnim potrebam. Obenem nas to opozarja,, da zgolj velikost narodnega dohodka ne more biti odloga za primerjavo razširjenosti tiska v posameznih republikah. Upoštevati je treba namreč tudi to, da so razločki v neto osebnih dohodkih zaposlenih v gospodarstvu, kar tudi pomembno vpliva na redno branje časopisov, veliko manjši od razločkov v velikosti narodnega dohodka. Leta 1962 so znašali povprečni neto osebni dohodki 30.730 v Sloveniji in 21.710 din v Srbiji. Razlika se je lani še bolj zmanjšala.

Drugače stvari pa dobimo, ko ugotavljamo razširjenost dnevnega tiska v posameznih skupinah prebivalcev Slovenije glede na vir dohodka. Če bi iz celote izločili prebivalce, katerih vir dohodkov je izključno kmetijstvo, bi ugotovili, da pride samo 20 izvodov na 1000 prebivalcev v primeri s 176 izvodov v skupini ljudi, katerih vir dohodkov je nekmetijska dejavnost. Ako upoštevamo, da bere en izvod dnevnika približno 3,5 ljudi, ugotovimo, da redno bere dnevnika 62 odstotkov vseh prebivalcev, katerih vir dohodkov je nekmetijska dejavnost. To pa je še zmeraj manj od odstotka rednih bralcev med vsemi prebivalci Francije.

2. Kako zvedo ljudje za najpomembnejše dogodke?

1. Radije informira o najpomembnejših dogodkih za spoznanje bolj ženske kot moške, časopis pa ravno narobe. Razločki med moškimi in ženskami so pri časopisih in revijah velike večji kot pri radiu. To pomeni, da se ženske nasploh manj informirajo o najpomembnejših dogodkih po sedebnih kanalih in bolj od moških po klasičnih kanalih, se pravi v družbi in v razgovorih z znanci in prijatelji ter iz družinskih razgovorov.

2. V skupini žensk, ki se v dolgem razmerju, jih zve za najpomembnejše dogodke iz časopisov in revij 28 odstotkov v primeri s 25 odstotki v skupini gospodinj (izven kmetijstva). Odstotek informiranih po radiu se prevesi v korist gospodinj.

3. Visokokvalificirane, kvalificirane, priučene ali polkvalificirane delavke se informirajo o najvažnejših dogodkih iz časopisov in revij celo za spoznanje manj kot gospodinje, zato pa se povzpne število uslužbenk na 32 odstotkov. Po radiu se informira o najpomembnej-

ših dogodkih: 38 odstotkov gospodinj, 55 odstotkov visokokvalificiranih, kvalificiranih, priučenih ali polkvalificiranih delavk in 49 odstotkov uslužbenk.

4. Kmetje in kmečka gospodinja uporabljajo oba kanala (radio ter časopise in revije) manj kot ostali poklici: radio 39 odstotkov, časopise in revije 23 odstotkov. Najmanj so informirani po obeh kanalih starejši kmečki ljudje. Oba klasična kanala (informiranje v družbi in iz razgovorov z znanci in prijatelji ter iz družinskih razgovorov) uporabljajo kmetje v največji meri. V skupini kmetov jih zve za najpomembnejšo dogodka v družbi in v razgovorih z znanci in prijatelji 25 odstotkov in iz družinskih razgovorov 4 odstotki. V skupini kmečkih gospodinj in pomagajočih družinskih članov v kmetijstvu jih zve za najpomembnejše dogodka po tej poti 22 oziroma 5 odstotkov. Da je to odsev značilnih razmer na vasi, prida dodatek, da zve za najpomembnejše dogodka v družbi in v razgovorih z znanci in prijatelji le 8 odstotkov gospodinj in 13 odstotkov delavcev in uslužbencev. Družinskih razgovorov kot vir informacij o najpomembnejših dogodkih delavci skorajda niso navajali, gospodinja pa skoraj v enaki meri kot kmečke prebivalstvo, kar je glede na položaj ženske, ki ni v delovnem razmerju, tudi razumljivo.

5. Kvalificirani in nekvalificirani delavci v kmetijstvu ter nekvalificirani delavci v industriji so v velike manjši meri informirani o najpomembnejših dogodkih po radiu ter iz časopisov in revij kot polkvalificirani, kvalificirani in visokokvalificirani delavci v industriji. V skupini kvalificiranih in nekvalificiranih delavcev v kmetijstvu jih zve po radiu 52 odstotkov ter iz časopisov in revij 22 odstotkov, v skupini nekvalificiranih delavcev pa 43 oziroma 24 odstotkov v primeru s 50 oziroma 32 odstotki med višje kvalificiranimi v industriji. To je v zvezi z nižjo ravniyo izobrazbe, manjšimi osebnimi dohodki in pri kmetijskih delavcih značilnejšim okoljem, v katerem delajo in živijo, zlasti šo, ker se gradili doslej zasilna naselja, kar v neposredni bližini posestev.

6. Z narščanjen formalno šolske izobrazbe se večja odstotek ljudi, ki zvedo za najpomembnejše dogodka iz časopisov in revij, in se zmanjšuje odstotek onih, ki zvedo za važne dogodka po radiu. V skupini ljudi z manj kot 4 razredi osnovne šole je samo šo 17 odstotkov takih, ki se informirajo o najpomembnejših dogodkih iz časopisov in revij, in le 30 odstotkov onih, ki zvedo za dogodka po radiu. V skupini ljudi z višjo in visoko šolo se dvigne odstotek informiranih iz časopisov in revij na 50 odstotkov ter po radiu na 38 odstotkov, skupaj torej 88 odstotkov informiranih po sodobnih kanalih v primeru s 53 odstotki v skupini ljudi z manj kot štirimi razredi osnovne šole. Pri

klasičnih kanalih je obratno razmerje - 26 : 4 v korist skupine z manj kot 4 razredi osnovne šole.

7. Ljudje, ki so se priselili v sodanji kraj prebivanja v letih 1940-62 so nasploh bolj informirane o najvažnejših dogodkih kot tisti prebivalci naše republike, ki stalno živijo v enem in istem kraju prebivanja ali pa so se priselili tja do leta 1939. V prvi skupini je 50 odstotkov informiranih po radiu in 31 odstotkov iz časopisov in revij, v drugi skupini pa 44 odstotkov po radiu ter 27 odstotkov iz časopisov in revij. V zvezi z drugimi ugotovitvami je mogoče sklepati, da so naš priseljenci družbene bolj aktivni ljudje z dokaj višjo izobrazbeno in kvalifikacijsko ravnijsko ter z višjim materialnim standardom. V drugi skupini prevladujejo kmečki ljudje. - Glede informiranja o najpomembnejših dogodkih po klasičnih kanalih ugotavljamo obratno razmerje: castotal stalno živiočih v enem in istem kraju prebivanja je za eno tretjino večji.

8. Bolj kot so ljudje družbeno-politično aktivni, kar se kaže v članstvu v raznih organizacijah, v številu funkcij, v udeleževanju sestankov, v članstvu v ZK in ZB itd., večji je odstotek informiranih iz časopisov in revij ter po radiu. Tisti, ki niso člani nobene organizacije, zvedo za najpomembnejše dogodke po sodobnih kanalih še v manjši meri kot kmetje, zato pa se dvigne njih odstotek kot uporabnikov klasičnih kanalov. V družbi in v razgovorih z znanci in prijatelji zve za najpomembnejše dogodke 25 odstotkov ter iz družinskih razgovorov 6 odstotkov pripadnikov te skupine.

9. V skupini ljudi, katerih vir dohodka je nekmetijska dejavnost, jih zve za najpomembnejše dogodke po radiu 50 odstotkov ter iz časopisov in revij 31 odstotkov v primeri s 36 oziroma 25 odstotki v skupini tistih, katerih vir dohodka je izključno kmetijstvo. Kolikor so ljudje manj informirani po sodobnih kanalih, toliko v večji meri zvedo za najpomembnejše dogodke v družbi z znanci in prijatelji ter iz družinskih razgovorov.

3. Katere časopise berejo ljudje?

1. Dnevniko bolj bere moški kot ženske. Največja razlika je pri dnevniku Delo, kjer je razmerje odstotkov med spoloma 27:23. Največji odstotek bralcev dnevnik listov je v skupini dijakov, vajencev in študentov ter delavcev in uslužbencev, najmanjši pa v kategoriji kmetov in kmečkih gospodarjev.

2. Primerjava absolutnih številk pokaže, da je med bralci Dela nekoliko več uslužbencev kot kvalificiranih delavcev, med bralci Večera in Ljubljanskega dnevnika pa narebo.

3. Od najnižje do najvišje formalne šolske izobrazbe narašča odstotek bralcev dnevnikov. Najmanjši odstotek bralcev je v skupini ljudi z manj kot štirimi razredi osnovne šole in z osnovno šolo.

4. V skupini ljudi z višjo in visoko šolo je več bralcev Dela kot Večera in Ljubljanskega dnevnika. V tej skupini je 80 odstotkov bralcev Dela, 20 odstotkov bralcev Večera in 20 odstotkov bralcev Ljubljanskega dnevnika. Če seštajemo deleže vseh treh listov, dobimo več kot 100 odstotkov, kar pa je treba razlagati z dejstvom, da je precej ljudi, ki berejo hkrati dva ali celo tri dnevnike.

5. Tudi v skupini ljudi s srednjo šolo je več bralcev Dela kot Večera in Ljubljanskega dnevnika. Razloček med odstotki bralcev posameznih dnevnikov v tej skupini ljudi je že manjši (Dela 64 %, Večer 21 % in Ljubljanski dnevnik tudi 21 %). Čim bolj se nižja izobrazbena raven posameznih skupin, tem bolj se manjša tudi razloček med številom bralcev treh dnevnikov.

6. Z večjo družbeno-politično aktivnostjo se večja odstotek bralcev dnevnikov, zlasti Dela. Razmerje odstotkov rednih bralcev v skupini funkcionarjev v skupini ljudi, ki niso člani nobene organizacije, je pri Delu 82:24, pri Večeru 22:17 in pri Ljubljanskem dnevniku 13:12 v korist funkcionarjev. Razmerje pri Ljubljanskem dnevniku se že skoraj izenači. Podoben razmerje dobimo tudi, če primerjamo odstotek bralcev v skupini članov Zveze komunistov z odstotkom bralcev med nečlani.

7. Ugotovitve, ki smo jih navedli za dnevnike, veljajo tudi za TT in Pavline. Čim manj se ljudje izobraženi, čim nižje kvalifikacije imajo, čim manj se družbeno-politično aktivni in čim starejši so, tem manj bere zabavnepučne in humorističen časopise. Te ugotovitve veljajo tudi za Delavske enotnosti.

8. Pri lokalnih časopisih in Kmečkem glasu je obraten pojav: z višanjem starosti, z nižanjem izobrazbene ravni, z zmanjševanjem družbeno-politične aktivnosti in z večanjem oddaljenosti kraja prebivanja od središč narašča odstotek rednih bralcev. V skupini ljudi z manj kot 4 razredi osnovne šole jih redno bere lokalne časopise 20 odstotkov in Kmečki glas 23 odstotkov. Med ljudmi z višjo in visoko formalno izobrazbo se odstotek bralcev lokalnih časopisov zmanjša na 18 in bralcev Kmečkega glasu na komaj 3 odstotke. V skupini funkcionarjev je 25 odstotkov bralcev lokalnih časopisov in 11 odstotkov bralcev Kmečkega glasu v primeri s 36 oziroma 20 odstotki rednih bralcev med ljudmi, ki niso člani nobene organizacije. V republiških, okrajnih in občinskih središčih je vsega 5 odstotkov

bralcev Kmečkoga glasu in 24 odstotkov bralcev lokalnih časopisov.

9. V strukturi bralcev Mladine so samo štiri odstotki bralcev, ki niso člani nobene organizacije. Med bralci Poleta je takih samo 1 odstotek. To pomeni, da družbeno-politično neaktivni ljudje ne bere niti športnega časopisa, iz česar je mogoče sklepati, da se njihova neaktivnost ne omajuje zgolj na družbeno-politično terišče.

4. Kako bere ljudje časopise?

1. Z višanjem starosti ljudi se zmanjšuje redno branje časopisov, hkrati pa narašča odstotek neradnih bralcev.

2. Ženske, ki so v delovnem razmerju, so pri branju manj površne kot gospodinje in bolj površne kot moški.

3. Čim bolj narašča izobrazbeni raven ljudi, tem večji je med njimi odstotek, ki najprej preletijo časopis, nato pa se poglobijo v članke, ki jih zanimajo. Zaradi tega sodimo, da je to navada, ki omogoča najracionalnejšo in najsmotrnejšo branje časopisa. V skupini ljudi z dokončano nižjo strokovno, srednjo in visoko šolo je samo 8 odstotkov takih, ki same kdaj pa kdaj bere časopis v primeru z 22 odstotki v skupini ljudi z dokončano nižjo gimnazijo in osnovno šolo ter z nedokončano osnovno šolo.

4. Med protivaleci naše republike je ljudi, ki niso člani nobene organizacije, nekoliko več kot funkcionarjev. Med funkcionarji jih je takih, ki najprej preletijo časopis, nato pa se poglobijo v članke, ki jih zanimajo, 49 odstotkov v primeru z 28 odstotki v skupini nečlanov. Med neradnimi bralci je, če primerjamo absolutne številk, 84 odstotkov nečlanov in samo 16 odstotkov funkcionarjev.

5. Kdo sploh ne bere časopisov?

1. Med ljudmi, ki sploh ne bere časopisov - takih je med nad 14 let starimi prebivalci naše republike 14 odstotkov - je več žensk kot moških in več starejših kot mlajših. V skupini takih, ki sploh ne bere časopisov, je 63 odstotkov žensk in 64 odstotkov starih ljudi nad 42 let.

2. V posameznih skupinah je odstotek ljudi, ki sploh ne bere časopisov, takle: kmetje 27, kmečke gospodinje in pomagajoči družinski člani v kmetijstvu 26, samostojni obrtniki in svobodni poklici 23, upokojeanci 18, gospodinje 14, delavci in uslužbeni 6 ter dijaki, vajenci in študentje 4. Med vsemi ljudmi, ki sploh ne berejo časopisov, je 60 odstotkov kmetov, kmečkih gospodinj, kvalificiranih in ne-

kvalificiranih kmetijskih delavcev ter nekvalificiranih industrijskih delavcev.

3. Največje število ljudi, ki sploh ne bere časopisov, je v skupini ljudi z najnižjo formalno šolsko izobrazbo, in sicer 36 odstotkov. Skoraj tak odstotek (35), ki ne bere časopisov, je tudi med tistimi, ki niso člani nobene organizacije. V skupini ljudi s srodnojo ter višjo in visoko šolo in v skupini funkcionarjev je tako minimalno število takih, ki ne bere časopisov, da to sploh ni omenbe vredno.

4. Razmeroma precej ljudi, ki sploh ne bere časopisov, je v skupini članov Zveze borcev - 11 odstotkov. Med njimi je kar 84 odstotkov nad 42 let starih, s starostjo pa se, kot ugotavlja naša analiza, zmanjšuje odstotek rednih bralcev časopisov. Izjema velja samo za lokalne časopise in Kmečki glas.

5. Čim bolj se kraji komunikativno povežani, tem manj je ljudi, ki sploh ne bere časopisov. Največji odstotek takih je v skupini ljudi, katerih vir dohodkov je izključno kmetijstvo - 27. V skupini gospodarstev, katerih vir dohodkov je nekmetijska dejavnost, je samo 9 odstotkov ljudi, ki ne bere časopisov.

6. Čase je v časopisih preveč in česa premalo?

1. Ljudje, in to ne glede na starost, stopnjo izobrazbe, družbeno-politično aktivnost in druge karakteristike, si žele več lokalnih novic, humorja, zanimivosti, potopisov in romanov.

2. Z višanjem izobrazbene ravni rariščajo zahteve po povečanju obsega kulturnih zapiskov.

3. Kmetje si žele več poročil s področja notranje politike. Ta želja je naslovljena predvsem na lokalne časopise in Kmečki glas, ki imajo največ kmečkih bralcev.

4. Mladina si želi več poročil o športu, starejšim in ženskam pa je to poročil preveč.

VII. OPOMBE

1. Vsi podatki so izraženi v relativnih številih.
2. V zadnji koloni tabel navajamo enkrat strukturo anketirancev, drugič spet strukturo bralcev časopisov, odvisno pač od tega, katero populacijo smo vzeli za osnovo pri izračunavanju odstotkov. Ko obravnavamo kanale, po katerih zvedo ljudje za najpogostejše dogodke, jemljemo za osnovo vse anketirance. Pri analizi bralcev posameznih časopisov je osnova drugačna: tu jemljemo bralce vseh časopisov, in to ne glede na to, ali bere časopise redno ali pa nebernega ne berejo redno. Niso pa v tej osnovi zajeti bralci, ki sploh ne bere časopisov.
3. Različni numerusi (N) ne izvirajo samo iz dejstva, pojasnjenega malo prej, marveč so posledica tudi tega, da je bilo glede na izobrazbo, poklic, družbeno-politično aktivnost različno število anketirancev, ki jih ni bilo mogoče razporediti in ki smo jih zato izločili iz osnove, na podlagi katere je mogoče izračunavati tudi absolutna razmerja med posameznimi skupinami anketirancev in bralcev.
4. Da bi prikazali, za koliko odstotaj posamezne skupine anketirancev (po izobrazbi, poklica, zakonskem stanu itd.) v uporabi posameznih kanalov, kot redni bralci časopisov ali v kraljskih navadah od odstotka v celotni populaciji, pogosto uporabljamo izraz - nad ali pod povprečjem. S tem mislimo tole: če jih izmed vseh anketirancev 28 odstotkov zve za najpomembnejše dogodke iz časopisov in revij, izmed vseh kmetov pa le 23 odstotkov, to pomeni, da se kmetje v uporabi tega kanala pod povprečjem celotne populacije.
5. V naši interpretaciji je mogoče zaslediti tudi dva izraza "kategorija" ali "skupina", ki sta seveda hotena konstrukcija. Če smo iz celotne populacije izločili, na primer ljudi z višjo in visoko izobrazbo ter jih imenovali skupino, smo uporabili ta izraz le v statističnem smislu.

VIII. UPORABLJENA LITERATURA

1. Sodetni problemi družbenega obveščanja, Visoka šola za politične vede, Ljubljana 1963
2. Bogdan Osojnik: Građivo za predmet javno mnenje, Ljubljana 1963 (skripta)
3. Savremena sredstvainformacij, Jugoslovenski institut za novinarstvo, Beograd 1960
4. Rudi Supek: Ispitivanje javnog mnjenja, Zagreb 1960
5. Zakon o tisku
6. Ustava SFRJ
7. Alain Girard: Javno mnenje in tisk (prevod v rokopisu), Pariz 1958-59
8. Francis Williams: Štampa, parlament i narod (prevod v rokopisu), London 1946
9. Walter Hagemann: Darft die Presse ab? Isar Verlag, München 1957
10. Otto Gretz: Die unerkannte Kulturmacht, Verlag Walter de Gruyter und Co, Berlin 1960
11. Zur Publizistik und Zeitungswissenschaft, Studentische Beiträge, VEB, Berlin 1961
12. F. Fraser Bond: Uvod v novinarstvo (prevod v rokopisu), New York 1961
13. France Vreg: Teorija družbenega obveščanja (zapiski iz predavanj na VŠFV)
14. Informativni bilteni Instituta za sociologijo in filozofijo pri Univerzi v Ljubljani od 2 do 7, Ljubljana 1963
15. Masovne komunikacije, Naše teme 5, Zagreb 1964
16. Stanje sredstava informacija u SFRJ, Jugoslovenski institut za novinarstvo, Beograd 1964

SEZNAM REGISTRIRANIH ČASOPISOV, RAZDELJENIH PO KARAKTERISTIČNIH
SKUPINAH1. DRUŽBENO POLITIČNA GLASILA (Glasila SZDL)

IZDAJATELJ ČASNIKA	Ime časnika	Izhajajo	tisk	lx naklada
1. GO SZDL Sl venije	Delo	dnevnik	tisk.	75.000
2. SZDL Sl venije	Naši razgledi	14-dnevnik	tisk.	8.300
3. SZDL Sl venije	Vprašanja naših dni	14-dnevnik	tisk.	5.000
4. OO SZDL Ljubljana	Ljubljanski dnevnik	dnevnik	tisk.	20.000
5. OO SZDL Maribor	Večer	dnevnik	tisk.	45.000
6. OO SZDL Celje	Celjski tednik	tednik	tisk.	10.500
7. OO SZDL Koper	Sl. venski Jutran	tednik	tisk.	6.200
8. OO SZDL Koper, SZDL Nova Gorica	Primorske novice	tednik	tisk.	13.000
9. ObO Jesenice, Kranj, Radovljica, Škofja Loka, Trzin	Glas	tednik	tisk.	14.500
10. ObO SZDL Brežice, Črnomelj, Matlika, Novo mesto, Sevnica, Trebnje, Videm- -Krško	Dolenjski list Novice	tednik tednik	tisk. tisk.	19.500 4.500
11. ObO SZDL Koper	Novice	tednik	tisk.	4.500
12. ObO SZDL Hrastnik, Litija, Trbovlje, Zagorje	Zasavski tednik	tednik	tisk.	5.600
13. ObO SZDL v Pomurju	Pomurski vestnik	tednik	tisk.	11.500
14. ObO SZDL Ptuj	Ptujski tednik	tednik	tisk.	4.000
15. ObO SZDL Kranj	Tedenske informacije	1 x t.	cikl.	280
16. ObO SZDL Božigrad	Zbor volilcev	6 x l.	tisk.	6.000
17. ObO Šiška	Občinski razgledi	1 x m.	tisk.	7.000
18. ObO Vič-Rudnik	Naša komuna	1 x m.	tisk.	3.000
19. ObO SZDL Gerknica	Glas Notranjske	1 x m.	tisk.	3.500
20. ObO SZDL Kamnik	Kamniški občan	1 x m.	tisk.	2.500
21. ObO SZDL Novo mesto	Naša tribuna	1 x m.	cikl.	140

IZDAJATELJI ČASNIKA		Ime časnika	Izhaja	tisk	l x naklada
22.	ObO SZDL Videm Krško	Informator	8 x l.	cikl.	500
23.	ObO SZDL Moste	Moščanska skupnost	1 x m.	tisk.	3.000
24.	ObO SZDL Ilirska Bistrica	Snežnik	1 x m.	tisk.	3.000
25.	ObO SZDL Ajdovščina	Glasilo	1 x m.	cikl.	700
26.	ObO SZDL Idrija	Informator	1 x m.	tisk.	1.000
27.	ObO SZDL Nova Gorica	Bilten	1 x m.	cikl.	1.000
28.	ObO SZDL Slovenske Konjice	Novice	1 x m.	cikl.	1.000
29.	ObO SZDL Šmarje pri Jelšah	Novo Občotelje	1 x m.	cikl.	1.000
30.	ObO SZDL Ščatanj	Obvestila	1 x m.	cikl.	80
31.	ObO SZDL Lenart	Domače novice	2 x m.	tisk.	1.800
32.	ObO SZDL Maribor-Center	Komuna	1 x m.	tisk.	1.500
33.	ObO SZDL Slovenj Gradec	Misljinska dolina	8 x l.	tisk.	2.000
34.	KO SZDL Brestanica	Brestaniške novice	8 x l.	cikl.	300
35.	KO SZDL Savsko naselje	Naša skupnost	po potrebi	tisk.	1.300
36.	KO SZDL Kostanjevica	Kostanjeviški glasnik	po potrebi	cikl.	350
37.	KO SZDL Medvode	Medvodski kurir	po potrebi	cikl.	300
38.	KO SZDL Senovo	Glasilo	po potrebi	cikl.	300
39.	KO SZDL Bela	Novice izpod Steržiča	po potrebi	cikl.	270
40.	KO SZDL Bitnje	Glasilo	po potrebi	cikl.	350
41.	KO SZDL Britof	Glasilo	po potrebi	cikl.	250
42.	KO SZDL Brniki	Glasilo	po potrebi	cikl.	250
43.	KO SZDL Cerklje	Naš glas	po potrebi	cikl.	550
44.	KO SZDL Dupleje	Obvestila	po potrebi	cikl.	250
45.	KO SZDL Golnik	Golniški vestnik	po potrebi	cikl.	400
46.	KO SZDL Gorenja Sava	Glasilo	po potrebi	cikl.	350
47.	KO SZDL Goriče	Glas izpod Steržiča	po potrebi	cikl.	210

IZDAJATELJ ČASNIKA	Ime časnika	Izhaja	tisk.	l x naklada
48. KO SZDL Huje, Planina, Čirče	Novice	po potrebi	cikl.	800
49. KO SZDL Jezersko	Odnev izpod Grin- tavca	po potrebi	cikl.	350
50. KO SZDL Kokrica	Vaščan	po potrebi	cikl.	300
51. KO SZDL Kranj-Center	Informacije	po potrebi	cikl.	800
52. KO SZDL Navčiče	Nova vest	po potrebi	cikl.	320
53. KO SZDL Naklc	Naše delo	po potrebi	cikl.	550
54. KO SZDL Orehek	Obvestila	po potrebi	cikl.	330
55. KO SZDL Podbrezje	Glasilo	po potrebi	cikl.	550
56. KO SZDL Preddvor	Naša misel	po potrebi	cikl.	520
57. KO SZDL Predoslje	Glasilo	po potrebi	cikl.	300
58. KO SZDL Prizskovo	Naše delo	po potrebi	cikl.	650
59. KO SZDL Stražišče	Novice	po potrebi	cikl.	950
60. KO SZDL Struževo	Obveščevalec	po potrebi	cikl.	200
61. KO SZDL Šenčur	Glas Šenčurja	po potrebi	cikl.	360
62. KO SZDL Šenturška gora	Glasilo	po potrebi	cikl.	180
63. KO SZDL Trboje	Obveščevalec	po potrebi	cikl.	220
64. KO SZDL Trstenik	Trsteniški infor- mator	po potrebi	cikl.	170
65. KO SZDL Valesovo	Naše delo	po potrebi	cikl.	250
66. KO SZDL Visoko	Naši problemi	po potrebi	cikl.	450
67. KO SZDL Vajvodna skupnost	Obvestila	po potrebi	cikl.	450
68. KO SZDL Veklo	Glas vaščanov	po potrebi	cikl.	360
69. KO SZDL Zalog	Sloga	po potrebi	cikl.	260
70. KO SZDL Zlato polje	Zlato-poljčan	po potrebi	cikl.	950
71. KO SZDL Žabnica	Žabniški informa- tor	po potrebi	cikl.	260
72. GO Zveze sindikatov Slovenije	Delavska enotnost	1 x ž.	tisk.	26.000
73. ObLO Hrastnik	Glasilo komune Hrastnik	6 x 1.	tisk.	5.000
74. ObLO Celje	Glasilo komune Celje	1 x m.	cikl.	250
75. ObLO Zasorje	Tribuna Zasorjanov	6 x 1.	tisk.	4.000

IZDAJATELJ ČASNIKA	Ime časnika	Izhaja	tisk.	1 x naklada
76. ObLO Litija	Litijska komisija	6 x 1.	tisk.	4.000
77. Pogodbena skupnost slovenskih občin Občan		2 x m.	tisk.	2.200
78. Izzeljeniška matica	Rodna gruda	1 x m.	tisk.	3.000
79. Izzeljeniška matica	Izzeljeniški koledar	1 x 1.	tisk.	2.250

2. GLASILA DELOVNIH KOLEKTIVOV

1. Rudnik rjavega premoga Kočevje	Obvestila	4 x 1.	tisk.	500
2. Rudnik kaolina Ūrna	Kaolin	1 x m.	cikl.	300
3. Titovi zavodi Litostroj	Litostroj	1 x m.	tisk.	4.000
4. Titan Kamnik	Titan	1 x m.	tisk.	1.000
5. Združena kemična industrija Domžale	Kemilak	1 x m.	cikl.	400
6. Podjetje Kamnik	Naše delo	6 x 1.	tisk.	1.100
7. Steklarna Hrastnik	Steklar	6 x 1.	tisk.	1.400
8. Predilnica Litija	Tovarniški obveščevalc	1 x m.	tisk.	750
9. Tovarna celuloze in papirja Vevče- -Medvode	Naše delo	1 x m.	tisk.	1.200
10. Industrija platnenih izdelkov Jarše	Kenoplar	2 x m.	tisk.	800
11. Tekstilna tovarna Svilanit Kamnik	Kamniški tekstilec	1 x m.	cikl.	400
12. Tovarna sukna Tekstilana	Tekstilana	po potrebi	cikl.	300
13. Tovarna volnenih in bombažnih izdelkov Volnenka	Volnenka	4 x 1.	cikl.	200
14. Tovarna dekorativnih tkanin Ljubljana	Glasilo TDT	1 x m.	cikl.	900
15. KLI Logatec	Bilten KLI	1 x m.	tisk.	1.000

IZDAJATELJ ČASNIKA	Ime časnika	Izhaja	tisk	l x naklada
16. LIP Ribnica	Obveščevalec	4 x l.	cikl.	500
17. Avtomontaža-tovarna karoselij Ljubljana	Bilten	1 x m.	cikl.	500
18. Izolirka	Vesti Izolirke	1 x m.	cikl.	450
19. Gradis	Gradisov vestnik	1 x m.	tisk.	4.200
20. Zidar Kočevje	Zidar	po potrebi	cikl.	500
21. Žito Ljubljana	Glasnik Žito	1 x m.	cikl.	400
22. Šumi Ljubljana	Naš glas	1 x m.	cikl.	240
23. Pivovarna Union	Naše delo	1 x m.	cikl.	300
24. Tobačna tovarna Ljubljana	Harman	1 x m.	tisk.	900
25. Globus Špedicija	Glasilo Globus Špe- dicije	1 x m.	cikl.	75-
26. Ljubljana-transport	Glasilo LT	1 x m.	cikl.	1.200
27. Slovenija transport	ST-62	1 x m.	tisk.	2.000
28. Trgovsko podjetje Petrol	Tehnični vestnik	po potrebi	tisk.	1.000
29. Agroobnova	Bilten	1 x m.	cikl.	200
30. Zavarovalnica Ljubljana	Naši razgovori	1 x m.	cikl.	100
31. ČZP Ljudska pravica	Črno na belem	1 x l.	tisk.	800
32. Zavod za PPS Vič	Informacije	2-3 x l.	cikl.	150
33. Tonosa Savlje	Glas Kolektiva	1 x m.	cikl.	110
34. Tovarna verig Lesce	Veriga	1 x m.	cikl.	500
35. Color Međvode	Color	1 x m.	cikl.	500
36. Sava Kranj	Sava	1 x m.	tisk.	1.500
37. Iskra Kranj	Iskra	1 x m.	tisk.	9.000
38. Industrija bombažnih izdelkov Kranj	Informativni list IBI	1 x m.	cikl.	550
31. Bombažna predil.in tkal.Tržič	Tržiški tekstilec	1 x m.	cikl.	1.500
40. Tekstilindus Kranj	Kranjski tekstilec	3 x m.	tisk.	4.000
41. Tekstilna tovarna sukno	Glasilo	6 x l.	cikl.	300
42. LIP Bleč	Triglavski bes	6 x l.	tisk.	1.300

IZDAJATELJ ČASNIKA	Ime časnika	Izhaja	tisk.	l x naklada
43. Elan Begunje	Naša smučina	1 x m.	cikl.	500
44. Peko	Naš list	1 x m.	cikl.	1.400
45. Kmetijska zadruga Jelovica - Račoveljica	Naše kmetijstvo	1 x m.	cikl.	500
46. Zdravstveni dom Kranj	Bilten	1 x m.	cikl.	300
47. Kremen Novo mesto	Naši rudniki	1 x m.	cikl.	220
48. Tovarna celuloze Videm-Krško	Videmski celulozar	1 x m.	tisk.	1.200
49. Novoteka Novo mesto	Novoteka	1 x m.	cikl.	700
50. Alpina Žiri	Delo, življenje...	6 x l.	cikl.	750
51. Adria Avic	Bilten Adria	po potrebi	cikl.	120
52. Metalka	Novice Metalko	1 x m.	tisk.	700
53. Mladinska knjiga	Glasilo MK	6 x l.	tisk.	700
54. Mehanična tkalnica Celje	Metka	1 x m.	cikl.	750
55. Emora Zalog	Emona	6 x l.	tisk.	1.200
56. Odpad	Glasilo	1 x m.	cikl.	150
57. Kemična tovarna Moste	Glasnik	1 x m.	cikl.	200
58. Avto Kočevje	Beseda kolektiva	po potrebi	cikl.	150
59. Litostroj	Med dvema številkami	po potrebi	tisk.	5.000
60. Tovarna pohištva Nova Gorica	Glas upravljalca	po potrebi	tisk.	1.000
61. Založba LIPA	Vestnik	po potrebi	tisk.	3.000
62. ČZP Kočevski tisk	Upravljalca	po potrebi	tisk.	200
63. Saturnus Ljubljana	Glas Saturnusa	po potrebi	tisk.	1.200
64. Tovarna dušika Ruše	Ruški delavec	1 x m.	tisk.	1.200
65. Tiskarna Tone Tomšič	Petit na petit	po potrebi	tisk.	220
66. Intertrans-Globus	Naše delo	1 x m.	tisk.	1.000
67. Tomos Koper	Tomos	1 x m.	tisk.	2.200
68. Javor-lesna industrija Pivka	Javorov list	1 x m.	tisk.	1.500
69. Lesonit Ilirska Bistrica	Glas lesenita	1 x m.	cikl.	380
70. Delamaris Izola	Naš glas	1 x m.	tisk.	1.700
71. Gradbenik Izola	Glasilo	po potrebi	cikl.	200
72. Splošna plovba Piran	Informator	6 x l.	tisk.	1.000

IZDAJATELJ ČASNIKA	Ime časnika	Izhaja	tisk.	l x naklada
73. Interévropa	Novice	1 x m.	cikl.	500
74. Gozdno podjetje Postojna	Gozdni gospodar	6 x l.	tisk.	800
75. ČZP Primorski tisk	Naš kolektiv	po potrebi	tisk.	250
76. ZSJ okrajni svet Koper	Bilten	4-6 x l.	cikl.	300
77. Tovarna cementa in salonita Anho vo	Tovarniški list	6 x l.	tisk.	1.300
78. Tekstilna tovarna Ajdovščina	Ajdovski tekstilec	po potrebi	cikl.	300
79. Splošno gradb. podjetje Ajdovščina	Primorje	po potrebi	tisk.	1.000
80. Obrtno komunalna zbornica Gorica	Informativni bilten	6 x l.	cikl.	10
81. Rudnik Velenje	Rudar	2 x m.	tisk.	3.000
82. Železarna Štore	Štorski železar	1 x m.	tisk.	3.000
83. Cinkarna Celje	Cinkarnar	1 x m.	tisk.	1.600
84. Aero Celje	Naš AERO	4 x l.	cikl.	500
85. Tovarna emajlirane posodle Celje	Emajlirec	2 x m.	tisk.	3.000
86. Keramična industrija Libo je	Libojski keramik	1 x m.	tisk.	3.000
87. Tekstilna tovarna Prebold	Preboldski tekstilec	1 x m.	tisk.	500
88. Ingrad Celje	Ingrad	1 x m.	tisk.	1.500
89. Kmetijski kombinat Šentjur	Zadružni vestnik	po potrebi	cikl.	500
90. MERX Celje	Vestnik trg.podj. MERX	1 x m.	cikl.	300
91. ČZP Celjski tisk	Od A do Ž	4 x l.	tisk.	500
92. Metalna Maribor	Kaša tovarna	10 x l.	tisk.	2.000
93. Mariborska livarna	Livar	6 x l.	tisk.	1.100
94. Tovarna poljedelskega orodja in livarna Muta ob Dravi	Izpod ponve in kladi va	4 x l.	tisk.	600
95. TAM	Skozi TAM	1 x m.	tisk.	5.700
96. Tovarna železniških vozil "Boris Kidrič"	Odnev tovarne	6 x l.	tisk.	500
97. Cevovod Maribor	Monter	10 x l.	cikl.	230
98. Mepa Maribor	Zrcalo dela (Mepin obveščevalec)	4 x l.	tisk.	600

IZDAJATELJ ČASNIKA	Ime časnika	Izhaja	tisk.	l x naklada
99. Tovarna čevljev Maribor	Naše uelo-naše življe- nje	4 x l.	tisk.	500
100. MTT Maribor	Bilten MTT	1 x m.	tisk.	2.900
101. Marles Maribor	Naš Marles	1 x m.	tisk.	500
102. Tehnograđnja Maribor	Dravski bobri	6 x l.	tisk.	1.500
103. Konstruktor Maribor	Glasilo Konstruktorja	1 x m.	tisk.	1.000
104. Stavbar Maribor	Stavbar	2 x l.	tisk.	500
105. Mariborska tiskarna	Grafičar	6 x l.	tisk.	400
106. Kmetijski kombinat Jeruzalem Ormož	Glasilo	1 x m.	cikl.	300
107. Dždravilišče Radenska Slatina	Radenski vestnik	1 x m.	cikl.	400
108. Elektro industrija in splošna montaža Maribor	Glas EM	1 x m.	tisk.	2.800
109. Kmetijsko gospodarstvo Gornja Radgona	Bilten	po potrebi	cikl.	300
110. Industrija transportnih sredstev in opreme Kočevje	Glasnik IPAS	po potrebi	cikl.	400
111. Industrija plastičnih mas Koper	Obveščevalec IPLAS	4 x l.	cikl.	500
112. Kovinsko podjetje Postojna	Glasnik LIV	po potrebi	cikl.	250
113. Rižanski vodovod	Bilten	po potrebi	cikl.	100
114. SGP Picnir Novo mesto	Bilten	po potrebi	cikl.	800
115. Rudnik Velenje	Glasilo	1 x m.	tisk.	1.500
116. Telekomunikacije	Glas mladih	po potrebi	cikl.	1.000
117. KZ Sevnica	Naše gospodarstvo	po potrebi	cikl.	200
118. IKŠ Maribor	Kovinar	6 x l.	cikl.	500

3. STROKOVNI ČASOPISI

IX

IZDAJATELJ ČASNIKA	Ime časnika	Značaj č.	Izhaja	tisk. l x naklada
1. OLO Ljubljana	Uradni vestnik	strok.	2 x m.	tisk. 12.000
2. Svet za šolstvo SRS	Objave	strok.	10 x l.	tisk. 2.600
3. Svet za šolstvo SRS	Bilten	strok.	6 x l.	cikl. 300
4. DSNZ Ljubljana	Revija za krimina- listiko	strok.	4 x l.	tisk. 750
5. DSNZ Ljubljana	Strokovni list	strok.	10 x l.	tisk. 1.080
6. SIS za obč. upravo	Javna uprava	strok.	1 x m.	tisk. 1.000
7. Zavod SRS za zdravstvo	Zdravstveno varstvo	strok.	1 x m.	cikl. 950
8. Tovarna Ilirija	Narta bilten	strok.	6 x l.	tisk. 3.000
9. Gospodarska zbornica	Bilten	strok.	1 x m.	cikl. 700
10. Obrtna zbornica SRS	Obrtnik	strok.	2 x m.	tisk. 12.000
11. Gostinska zbornica	Gostinstvo	strok.	1 x m.	tisk. 3.150
12. Avtomacija	Avtomatika	strok.	6 x l.	tisk. 5.000
13. Center za sodobno oblačenje	Maneken	strok.	1 x m.	tisk. 19.000
14. Elektrogospodarska skupnost Slov.	Elektrogospodarstvo	strok.	1 x m.	tisk. 5.000
15. Skupnost železniških podjetij	Nova proga	strok.	2 x m.	tisk. 11.000
16. Skupnost PIT	PTT zbornik	strok.	1 x m.	tisk. 2.600
17. NB in druge banke	Bančni vestnik	strok.	1 x m.	tisk. 3.800
18. Zbornica za kmetijstvo	Kmečki glas	strok.	1 x t.	tisk. 48.000
19. ČZP Gospodarski vestnik	Gospodarski vestnik	strok.	2 x t.	tisk. 5.000
20. ČZP Gospodarski vestnik	Internacionalni EHO Jugoslavije	strok.	3 x l.	tisk. 4.200
21. ČZP Uradni list	Uradni list SRS	strok.	1 x t.	tisk. 6.000
22. Republiški zavod za socialno zavarovanje	Samouprava zava- rovancev	strok.	1 x m.	tisk. 3.500
23. Zavod za gospod. planiranje Domžale	Občinski poročeval- valec	strok.	1 x m.	tisk. 3.000
24. Biblioteka SAZU	Seznam prejetih knjig	strok.	1 x m.	cikl. 110

IZDAJATELJ ČASNIKA	Ime časnika	Značaj č.	Izhaja	tisk.	l x naklaja
25. Biblioteka SAZU	Seznam projektih periodik	strok.	1 x m.	cikl.	110
26. SAZU-arheološka sekcija	Arheološki vestnik	znar.	4 x l.	tisk.	800-1000
27. Fakulteta za montanistiko	Rudarsko-metalurški vestnik	strok.	4 x l.	tisk.	1.000
28. Fakulteta za elektrotehniko	Elektrotehnični vestnik	strok.	6 x l.	tisk.	4.300
29. Fakulteta za strojništvo	Strojniški vestnik	strok.	6 x l.	tisk.	3.000
30. Astronomsko geofizikalni observatorij Univerze v Ljb.	Preliminary seisi- mological Bulletin	strok.	4 x l.	tisk.	200
31. Institut za javno upravo pravne fakultete	Vestnik instituta	znar.	4 x l.	tisk.	400
32. Institut za zgodovino delav- skega gibanja	Prispevki	znar.	4 x l.	tisk.	3.000
33. Narodni muzej Ljubljana	Situla	strok.	2 x l.	tisk.	1.000
34. Narodni muzej Ljubljana	AKGO glasilo za arheol. zgod. umet. in muzeolo- gijo	strok.	4 x l.	tisk.	600
35. Etnografski muzej	Slovenski etnograf	znar.	1 x l.	tisk.	800
36. Sindikat prosvetnih in zdrav- stvenih delavcev	Prosvetni delavec	strok.	2 x m.	tisk.	8.900
37. Glavni odbor RK	Vestnik	strok.	6 x l.	cikl.	1.500
38. Planinska zveza	Planinski vestnik	strok.	1 x m.	tisk.	5.600
39. Lovska zveza	Lovec	strok.	1 x m.	tisk.	10.800
40. Ribiška zveza	Ribič	strok.	1 x m.	tisk.	6.400
41. Konjeniška zveza	Registar konjeniš- kih grla, Jug. i ka- saški kalendar	strok.	1 x l.	tisk.	300
42. Turistična zveza	Turistični vestnik	strok.	1 x m.	tisk.	1.300
43. Ljubljanska turistična zveza	Turistične novice	strok.	4 x l.	tisk.	350

IZDAJATELJ ČASNIKA	Ime časnika	Značaj č.	Izhaja	tisk. l x naklada
44. Ljudska tehnika	Življenje in tehnika	strok.	2 x 1.	tisk. 12.500
45. Zveza inženirjev in tehnikov SRS	Nova proizvodnja	znan.	6 x 1.	tisk. 1.100
46. Zveza kmetijskih inženirjev in tehnikov SRS	Socialistično kmetijstvo in gozdarstvo	strok.	6 x 1.	tisk. 1.800
47. Zveza kmetijskih inženirjev in tehnikov SRS	Sadjarstvo, vinogradništvo in vrtarstvo	strok.	6 x 1.	tisk. 3.500
48. Zveza društev arhitektov SRS	Arhitekt	strok.	4 x 1.	tisk. 1.350
49. Zveza ekonomistov	Ekonomska revija	strok.	4 x 1.	tisk. 1.950
50. Zveza pedagoških društev	Sodobna pedagogika	strok.	10 x 1.	tisk. 3.500
51. Zveza esperantistov	La koleranta internacia	strok.	6 x 1.	tisk. 1.750
52. Zveza čebelarjev	Slovenski čebelar	strok.	1 x 1.	tisk. 4.800
53. Gasilska zveza	Gasilski vestnik	strok.	1 x 1.	tisk. 7.800
54. Združenje ginekologov	Ginekologija i oaptetracija	strok.	4 x 1.	tisk. 1.000
55. Združenje medicincev in stomatologov	Medicinski razgledi	strok.	6 x 1.	tisk. 1.500
56. Združenje šoferjev	Prometni vestnik	strok.	1 x 1.	tisk. 8.200
57. Zdravniško društvo	Priroda, človek in zdravje	strok.	6 x 1.	tisk. 3.500
58. Društvo pravnikov	Pravnik	strok.	6 x 1.	tisk. 1.400
59. Zgodovinsko društvo	Kronika-časopis za slovensko krajevno zgodovino	pol. znan.	3 x 1.	tisk. 1.200

IZDAJATELJ ČASNIKA	Ime časnika	Značaj č.	Izhaja	tisk. l x naklada
60. Prirodoslovno društvo	Biološki vestnik	strok.	1 x l.	tisk. 700
61. Prirodoslovno društvo	Proteus	pl.znan.	10 x l.	tisk. 6.900
62. Geografsko društvo	Geografski vestnik	znan.	1 x l.	tisk. 1.000
63. Etnografsko društvo	Glasnik	strok.	4 x l.	tisk. 2.500
64. Slavistično društvo	Jezik in slovstvo	strok.	8 x l.	tisk. 2.000
65. Slavistično društvo	Slavistična revija	strok.	1 x l.	tisk. 1.000
66. Društvo matematikov in fizikov	Obzornik za matematika in fiziko	znan.	4 x l.	tisk. 1.000
67. Društvo livarjev	Livarski vestnik	strok.	6 x l.	tisk. 2.000
68. Društvo varilnih tehnikov	Varilna tehnika	strok.	6 x l.	tisk. 1.600
69. Društvo inženirjev in tehnikov gozdarske in lesne industrije	Gozdarski vestnik	strok.	10 x l.	tisk. 500
70. Društvo inženirjev in tehnikov gozdarske in lesne industrije	Les	strok.	10 x l.	tisk. 1.200
71. Kemijsko društvo	Vestnik	strok.	4 x l.	tisk. 700
72. Farmaceutsko društvo	Vestnik	strok.	6 x l.	tisk. 1.000
73. Zdravniško društvo	Vestnik	strok.	1 x m.	tisk. 1.650
74. Društvo zobozdravstvenih delavcev SRS	Vestnik	strok.	6 x l.	tisk. 1.100
75. Babiško društvo	Vestnik	strok.	4 x l.	tisk. 1.000
76. Umetnostno-zgodovinsko društ.	Zbornik za umetnostno zgodovino	strok.	1 x l.	tisk. 1.000
77. Društvo bibliotekarjev	Glasilo	strok.	4 x l.	tisk. 700
78. Društvo stenografov in strojepiscev	Sodobna pisarna	strok.	6 x l.	tisk. 5.500
79. Društvo za raziskovanje jam	Naše jame	strok.	2 x l.	tisk. 600
80. Društvo upokoјencev	Upokoјenec	strok.	1 x m.	tisk. 90.000
81. Bijaška skupnost TSS Ljubljana	Elektrotehnik	strok.	2 x l.	tisk.
82. Društvo slov.književnikov	Le livre Slovene	strok.	4 x l.	tisk. 1.500
83. Zavod za zdravje in tehnično pomoč pri delu	Delo in varnost	strok.	1 x m.	tisk. 2.800



IZDAJATELJ ČASNIKA	Ime časnika	Značaj č.	Izhaja	tisk.	1 x naklada
84. Mladinska knjiga	Knjiga 63	strok.	1 x m.	tisk.	4.000
85. Glavni odbor RK	Vestnik RKS	strok.	po potr.	tisk.	3.000
86. Farmis	Pro medico	strok.	1-2 x l.	tisk.	2.000
87. Farmis	Iz prakse za prakso	strok.	po potr.	tisk.	
88. ObLO Kranj	Vestnik	strok.	1 x m.	cikl.	450
89. Železarna Jesenice	Železar	strok.	6 x l.	tisk.	6.500
90. Osrednja knjižnica občine Kranj	Knjižni obveščeval- lec	strok.	5 x l.	cikl.	150
91. Zavod za zaposlovanje delavcev Kranj	Pot v poklic	strok.	3 x l.	tisk.	100
92. Muzejsko društvo Škofja Loka	Loški razgledi	strok.	1 x l.	tisk.	1.200
93. Društvo knjigovodij	Glasilo	strok.	1 x m.	cikl.	320
94. Občinski odbor Novo mesto	Vestnik	strok.	2 x m.	tisk.	1.150
95. Občinski odbor Novo mesto	Informativni vest- nik	strok.	po potr.	cikl.	300
96. DPM	Glasilo DPM	strok.	10 x l.	tisk.	9.000
97. OLO Koper	Uradni vestnik	strok.	2 x m.	tisk.	900
98. OLO Koper	Traduzioni in lin- gua italiana delle pres. erizioni viginti nei comuni di Capo- distria, Isola e Pirano	strok.	2 x m.	tisk.	100
99. Mestni muzej Idrija	Idrijski razgledi	strok.	4 x l.	tisk.	1.000
100. OLO Celje	Uradni vestnik	strok.	1 x t.	tisk.	700
101. Trgovske zbornice okr. Celje, Ljubljana	Trgovinski delavec	strok.	1 x m.	tisk.	12.000
102. Zbornica za trgovino, obrt in gostinstvo	Gospodarske infor- macije	strok.	10 x l.	tisk.	10.000
103. Mohorjeva družba	Književni glasnik	strok.	2 x l.	tisk.	8.000
104. Zavod za zaposl. del. Velenje	Glasilo zavoda	strok.	5 x l.	cikl.	1.000

IZDAJATELJ ČASNIKA	Ime časnika	Značaj č.	Izhaja	tisk.	1 x naklada
105. Institut za kmetištvo Žalec	Hmeljar	strok.	4 x l.	tisk.	2.800
106. OLO Maribor	Uradni vestnik	strok.	2 x m.	tisk.	30.000
107. Planinsko društvo Maribor	Planine ob meji	strok.	1 x l.	tisk.	600
108. Mojstrska šola Maribor oblačilni oddelek	Modni list	strok.	2 x l.	tisk.	8.400
109. Okrajni odbor RK Maribor	Bilten	strok.	po potr.	cikl.	1.200
110. Društvo ekonomistov Maribor	Naše gospodarstvo	strok.	1 x m.	tisk.	2.800

4. ČASOPISI ZA KULTURO IN PROSVETO

Izdajatelj časnika	Lic časnika	Izhaja	tisk.	l x naklada
1. DZ Slovenije	Naši zbori	6 x l.	tisk.	300
2. DZ Slovenije	Perspektive	8 x l.	tisk.	1.000
3. Dopisna šola Ljubljana	Dopisnik	1 x m.	tisk.	3.000
4. Akademija za igralsko umetnost	Gledališki list Akademije	2-4 x l.	tisk.	1.000
5. Slovenska filharmonija	Koncertni list	2-6 x m.	tisk.	600
6. SNG Ljubljana	Gledališki list Drame	2-6 x m.	tisk.	2.500
7. Mestno gledališče Ljubljana	Gledališki list MG	10 x l.	tisk.	2.000
8. ZMS	Problemi	1 x m.	tisk.	4.350
9. Zveza slepih Slovenije	Moj prijatelj	6 x l.	tisk.	84
10. Ljudska tehnika Slovenije	Za spretno roko	10 x l.	tisk.	20.000
11. Zveza delavskih in ljudskih univerz	Vestnik	6 x l.	cikl.	300
12. Društvo slovenskih likovnih umetnikov	Likovna revija	6 x l.	tisk.	1.000
13. Društvo glasbenih pedagogov	Grlica	5 x l.	tisk.	2.000
14. Prešernova družba	Obzorik	1 x m.	tisk.	9.200
15. DZ Slovenije	Naša sodobnost	1 x m.	tisk.	1.900
16. Zveza mariborskih kulturnih delavcev	Nova opzorja	5 x l.	tisk.	2.100
17. SNG Maribor	Informativni bilten za gledališko publiko	po potr.	tisk.	1.000
18. SNG Celje	Gledališki list	1-6 x m.	tisk.	

5. MLADINSKI ČASOPISI

IZDAJATELJ ČASNIKA	Izde časnika	Izhaja	tisk.	lxnaklada
1. CK ZMS	Mladina	1 x t.	tisk.	23.000
2. UO ZŠJ	Tribuna, glasilo ljubljanskih študentov	1 x t.	tisk.	7.000
3. ZŠJ Maribor	Katedra	2 x m.	tisk.	6.000
4. CK ZMS	Priročnik za mlade aktiviste	10 x l.	tisk.	2.500
5. Mladinska knjiga	Ciciban	1 x t.	tisk.	60.000
6. Mladinska knjiga	Pionirski list	1 x t.	tisk.	68.000
7. Mladinska knjiga	Pionir	1 x m.	tisk.	7.000
8. Glavni odbor ZB	Kurirček	1 x m.	tisk.	30.000

6. ZABAVNI ČASOPISI

1. SZDL Slovenije	Tedenska tribuna	1 x t.	tisk.	114.500
2. SZDL Slovenije	Tovariš	1 x t.	tisk.	24.000
3. ČP Pavliha	Pavliha	1 x t.	tisk.	57.000
4. OO SZDL	Nedeljski dnevnik	1 x t.	tisk.	100.000
5. DPD Slovenjgradec	Kurent	1 x l.	cikl.	

7. ŠPORTNI ČASOPISI

1. Zveza za telesno kulturo	Polet	1 x t.	tisk.	16.000
2. ŠD Olimpija	Olimpija	2 x m.	tisk.	3.000
3. Zveza tabornikov Slovenije	Tabor	1 x m.	tisk.	3.000
4. Julio zveza Slovenije	Judo bilten	4 x l.	tisk.	800
5. Športno društvo Branik	Mariborski šport	po potr.	tisk.	800

8. VERSKI ČASOPISI

IZDAJATELJ ČASNIKA	Ime časnika	Izhaja	tisk.	lx naklada
1. dr. Mihael Turoš	Družina	1 x m.	tisk.	50.000
2. Ciril-metodijsko društvo slov.bogoslovcev	Brazda	2-3 x l.	tisk.	4
3. Zadruga katoliških duhovnikov SFRJ	Naša zadruga	1 x l.	tisk.	1.100
4. Ciril-metodijsko društvo slov. duhovnikov	Nova pot	1 x m.	tisk.	1.000
5. Evangeličanski seniorat	Evangeličanski koledar	1 x l.	tisk.	3.500
6. Savez baptističnih cerkvenih obvestil	Kristus in človek	po potr.	cikl.	

9. ČASOPISI V TUJIH JEZIKIH

1. Društvo SK	Le livre Slovène		tisk.	1.500
2. ČZP Pomurski tisk	Nepujsag	2 x m.	tisk.	900
3. OLO Koper	Traduzioni in lingua italiana delle prescrizioni vigenti nei comuni di Capodistria, Isole e Pirano	2 x m.	tisk.	100